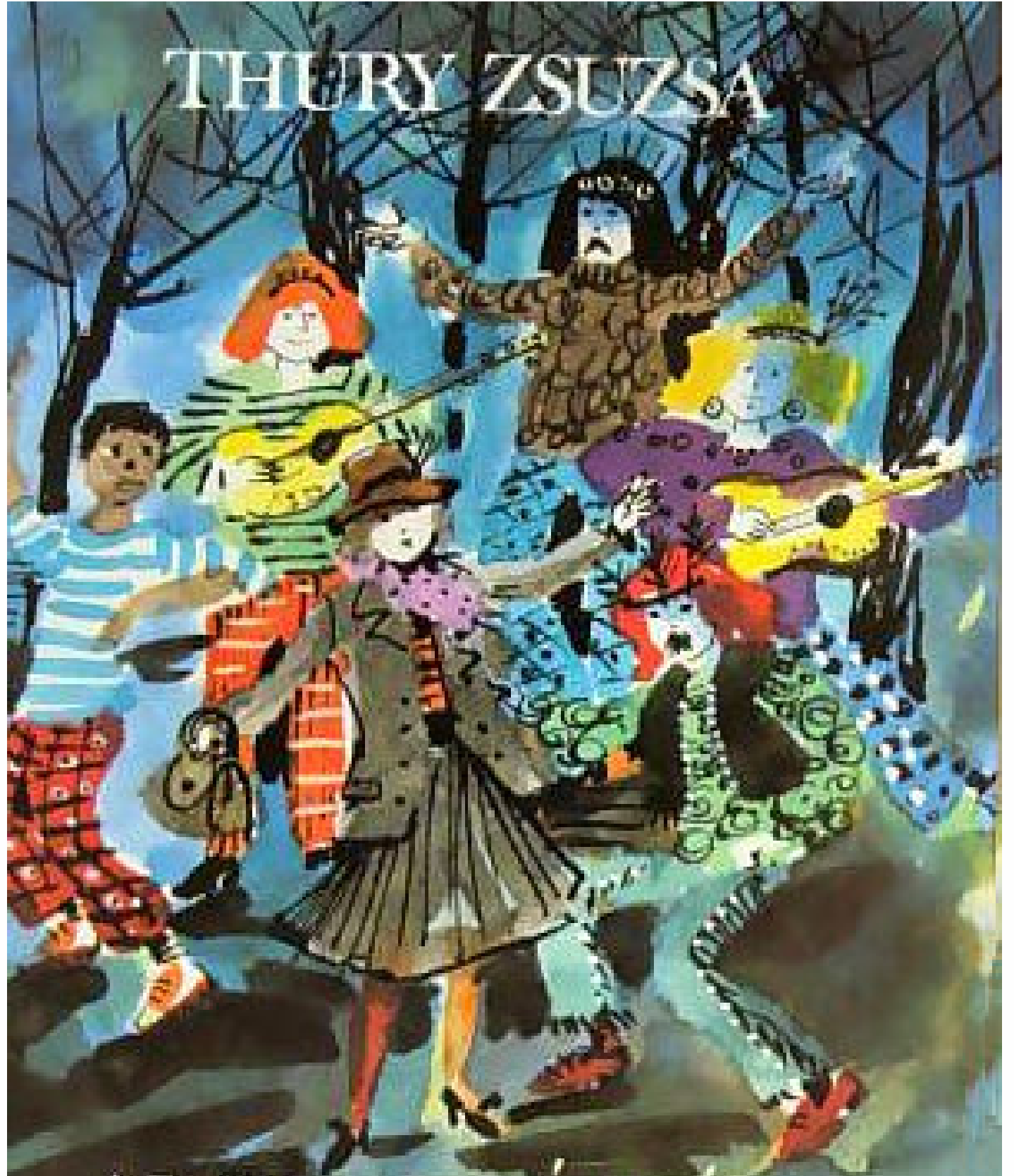

THURY ZSUZSA

AMERIKABOL
JÖTTEM

Thury Zsuzsa

AMERIKÁBÓL
JÖTTEM

Regény

TARTALOM

- [1](#)
- [2](#)
- [3](#)
- [4](#)
- [5](#)
- [6](#)
- [7](#)
- [8](#)
- [9](#)
- [10](#)
- [11](#)
- [12](#)
- [13](#)
- [14](#)
- [15](#)
- [16](#)
- [17](#)
- [18](#)

1

– Van valami harapnivaló?

Két napja és a harmadik éjszaka a fal felé fordulva feküdt, nem mozdult, nem szólt, nem evett, nem ivott, és egyszerre az éber hang! A két testvér szaladt az ágyhoz, a fiatalabb az öregasszonyra borult, csókot záporozott az arcára – van, anyukám, máris hozom! –, az idősebb halkán rászólt:

– Ne sírj. Észreveszi.

Ha Mária nem hangoztatná: – Uralkodj magadon! Ne sírj! Szedd össze magad! – egyfolytában üvöltene. A vizsgálat fél éve megállapította, hogy gyomorrák, áttétel a tüdőben. Lassan eszmélt. Hihetetlen. Anya világéletében egészséges volt, friss és tevékeny, az orvosok tévednek, efféle nem fordulhat elő az ő családjukban. És fél esztendeje, s még azután is jó ideig, sétáltak a Duna-parton, a Margitszigeten. Anya fáradékonyabb volt, egy padon üldögéltek, a fájdalmát gyógyszer enyhítette. Azután fogyott egy kilót. S néhány nap után újabb kilót. Ekkor a kamra felső polcára dugta a mérleget. – Hová lett a mérleg? – kérdezte anya. – Kidobtam. Ócska vacak, megbízhatatlan. – Öt héttel ezelőtt kis „őszi influenzával” ágyba parancsolta az orvos, s azóta nem kelt fel. Meglátogatta a sógornője. – Képzeld, édesem, az influenza a gyomromra ment! – mondta anya. – Kellemetlen ügy, és néha fájdalmas, de a kedves Méhes doktor injekciói nagyon hatásosak, remélem, hamarosan túl leszek ezen a

nyavalyán – és nevetett, hát ezt nem lehetett elviselni. Három hét óta Méhes doktor reggel és este adott morfiuminjekciója megszüntette a fájdalmat.

Vékony szelet vajas kenyéren sonka, kocka alakú falatokra vagdalta. Az öregasszony párnákkal föltámasztva félig ült az ágyban, Mária erős és ügyes, a pattogó hangja megnyugtató, s képes ilyesfajta szólásokra:

– Lassan, anya, nem kerget a tatár.

A harmadik falatot sokáig forgatta a szájában, azután azt mondta az öregasszony:

– Jóllaktam. Finom volt. Hány óra?

Mária az órájára nézett; fél három múlt öt perccel, hat óra tájt hajnalodik.

– Kilenc óra.

– Nem szeretem, ha ilyen későn egyedül járkálsz az utcán. Indulj, fiam, én amúgy is elálmosodtam.

S máris az öntudatlan mozdulatlanság. A fiatalabb testvér ügyefogyottan egyengette laposabbra a párnát, motyorászott: – Istenem... jaj istenem...

– Hagyd, Erika, ne bolygassuk.

Anya nem tudja, hogy Mária három héttel ezelőtt hozzájuk költözött, s azóta csupán perceket tölt a saját otthonában. A férjét, zsémbes és követelőző, idős ember, kurtán leszerelte: – Gondoskodj magadról, étkezz vendéglőben. – Persze, neked fontosabb a család. A szent család! – Az anyám haldoklik – fejezte be Mária, és kis bőrönddel a hűgához költözött.

Erika kinyitható rekamiéját a betegszobában az ágy mögé állították, a testvérek három hét óta itt tanyáztak, nappal és éjszaka is éberen, félálomban. Anya körül a teendőket Mária látta el, s mikor egyszer Erika ügyetlenkedett a mosdatással, az öregasszony kiáltott: – Mária! – Vagy két hét előtt észrevette Erika kisírt szemét, ifjabbik lányánál a könnyek árja megállíthatatlan volt. – Miért sírsz? – Semmi, anya, bedöglött a porszívó. – Hát érdemes azért sírni? Semmi okod az idegeskedésre. Majd megjavítják.

Semmi, magától értetődik. Anya meghal. Három nappal ezelőtt is még kételkedett, mert egyszerűen elképzelhetetlen a lakás, a folytatás, az élet anya nélkül. Követte Méhes doktort a fürdőszobába, s míg az kezét mosott, faggatta: – Doktor úr, ugye még történhet valami?... Úgy értem, javulás... valami... – Az orvos nem is felelt a motyogásra, ahogy ránézett, abban volt szánalom és csodálkozás – hát lehetséges, hogy egy ötvennégy esztendő, művészettel foglalkozó nő ilyen imbecillis? Hát igen, igaza van Méhes doktornak, csodák nincsenek, anya meghal ma, holnap, holnapután.

Éjszakánként pongyolában ültek a rekamié szélén, ha anya szólítaná valamelyiket, ne lássa őket hálóingben. – Hány óra? – kérdezi, amint eszmél. Nyolc óra, fél kilenc, hét óra múlt öt perccel, s ilyenkor többnyire már virrad, nyár van, a nyitott ablak előtt a függönyt hajnali szellő lebegteti. Ők ketten ülnek a rekamié szélén, és Erika sír, a könnye kiapadhatatlan, és egyfolytában beszél, panaszosan dünnyög, fojtott sikolyokat hallatva vádolja magát. Mária ilyenkor leinti: – Ne sírj. Hagyd már abba. – Mária végtelen türelemmel hallgatja, s olykor felel is a hónapok, esetleg

évtizedek előtt történt, csapongva felidézett emlékekre.

– ...Kisséket vártuk, Dezső régi barátját a feleségével. Mondtam volna anyának, hogy vacsorázzon egyedül a szobájában? Fel sem tételezed rólam, ugye nem? Csak figyelmeztettem: Anyukám, Kiss István anyja szobalány volt a Csekonics gróféknál, az apja uradalmi gépész. Ne mondd előtük, hogy proli... Hiszen tudod, nem volt ez nála rosszindulat vagy sznobság, éppen csak... éppen csak...

– Tudom.

– És a harmadik mondatában az ő kedves mosolyával... a harmadik mondatában már benne volt a proli... Kiss István okos, nagyvonalú ember... Dezső nevetett, én dühös voltam... anyára támadtam... sírt, ne haragudj, fiam, kiszaladt a számon...

Erika jobbra-balra hajladozva zokogott, feje olykor a nővére vállán, azután a homlokát ütögette.

– Mennyi bántás! Sértettem az érzelmeiben; jóleső érzéssel belekezdett a múltjának valamely történetébe, és én türelmetlenül intettem – tudom, anya, tízszer is mesélted! Lecsillapultan ráborultam, ne haragudj, anya, és mindig... mindent megbocsátott. De bizonyosan mélyre hatolt a túske, egyre több és több...

– Nem maradt benne semmiféle túske.

– Nem, ugye! Egyszer azt mondta: Négy gyerekem van, mindegyikért az életemet adnám, szerette a nagy szavakat, a hatást, a hódolatot, hiszen tudod, mindegyikért az életemet adnám, de egyikkel sem tudnék élni, csak veled. Akkor mégis... talán azért mégis engem is...

– Úgy beszélt, ahogy érzett.

– Gondolod? Amikor a válasom után négy évvel hozzámentem Dezsőhöz, fölmerült a lakáskérdés: Hogyan képzeled Dezső, mi a terve anyával? Hallgattam, reszketés volt az egész bensőm, anya nem maradhat egyedül a Gellérthegyen! Tudtam, anya is szenved, fél, és nem szól. Dezső megkapta ezt a lakást, mit gondolsz, mondta nekem, anyád megelégedne a folyosóra néző kis szobával? Átöleltem, sírtam...

– Fölösleges mindenért sírni.

– Igen. Anya öröme, megkönnyebbülése. Talán akkor sok mindent jóvátettem, mit gondolsz, hiszen sértette az életmódom, éjszakai kimaradásaim, néha a szobámban voltak hajnalig a barátaim, egyszer benyitott, és én Dezsővel... Egy évvel később házasodtunk össze, szegény anya, szemérmes, tiszta ember, istenem, jaj istenem...

– Anyát másként nevelték. Ezért ne tegyél magadnak szemrehányást.

– Megtudta, hogy iskola helyett egész délelőtt Rózsieknál voltam a Lázár utcában. A szabó műhelyben az a sok lány, mennyit nevettünk, én bolondoztam. Anya pofon vágott. Magamban azt mondtam: Dögölj meg! Gyűlöltem.

– Gyerek voltál.

Jó volna, ha Mária megróná, szemrehányást tenne, jó volna vezekelni; ezzel szemben valósággal élvezet visszaidézni a régi dolgokat, minduntalan figyelmeztetnie kell magát: anya meghal. A kétszemélyes rekamiéval megváltozott anya ódon bútorzatú szobája, de maradt a

matracos ágy, a falon a töméntelen fénykép. Annak idején dühösen, némi lekicsinyléssel mondta: – Anya, ezzel a sok szöggel tönkreteszted a frissen festett falat. – Ne haragudj, fiam, nekem jólesik, hogy körülöttem van mindenki, akit szeretek. – Anya ágya fölött Karcsi érettségi képe, tizennyolc esztendő, csinos fiú. Karcsi mellett Irma, az ostoba, bárgyú mosolyú feleség. Elváltak, Karcsi 1956-ban disszidált, Irma új férje maszek televízió szerelő, gépkocsival járja a kuncsaftjait, és Irma már nem is ostoba; kedves, jóindulatú teremtés, megtalálta a helyét, és anyát szereti, látogatja. Bélus egyenruhában, finom vonású arc, szelíd tekintet, Bélus drága jó fiú. Disszidált 1957-ben Karcsi sürgető, majdnem követelő hívására. Béluson sötét öltöny, sűrű haja hátrafésülve, nőiesen bájos száj, miért ment el Bélus? Tíz esztendő a Csepeli Papírgyárban, 1957-ben könyvelő, az ötvenhatos időszakban ki sem mozdult a lakásból, a rosszindulat sem találhatott volna kifogásolnivalót Bélus magatartásában, hát miért? Mert Karcsinak szüksége volt a húséges Bélusra, hogy a fiát elhelyezze nála – Bélusnak mindene volt a fivére gyereke.

– Dezső ellenezte, hogy a címünkre amerikai levél érkezzék. Anyának írt leveleik hozzád érkeztek, tudtam, ha nem is láttam valamennyit, ámbár tulajdonképpen csak Bélus írt részletesen, Karcsi egyre ritkábban. Szegény anya, hogy várt téged a levelekkel, és én egyszer kifakadtam. Jól itt hagytak, anya, neked meg mindennél fontosabb a két fiad. Mit beszélsz, édesem, az én szívemben egyforma helyetek van, ott vagytok mind a négyen, ne vedd rossz néven, ha sóvárgok a két távollevő után...

Sóvárgok, mondta anya, szerette az effajta kifejezéseket, s a szájmozgását is ekként irányította finomra és kecsesre. Anya művileg formált, fonnyadt szájának bájos mozdulatát rajzaiban jellemzésül felhasználta, az ilyen külsőségek néha életre keltik az egész embert. Vajon most milyen? Fölállt, és a lámpa kis területre terjedő, sejtelmes fényében mezítláb az ágyhoz lépett. Lehunyt szem, beesett, kissé lebiggyedő száj, szürke, szenvedő arc, eddig észre sem vette, milyen kicsi lett anya arca. Fölébe hajolt, alaposan szemügyre kell vennie, ha egyszer...

Büntudatosan lopakodott vissza a nővére mellé.

– Mintha valamit hallottam volna, de nem, alszik. Kínzóan megalázó érzés, hogy Mária tudja, mit keresett az ágynál. Vannak dolgok a múltjában és a jelenében is, amiről Máriának sem beszél, pedig bőségesen részletezi a vele történeteket, az érzéseit és a gondolatait. De olykor szeméremből és szégyenérzetből elhallgat valamit, és a nővére előtt mintha varázsgömbben gomolygó ködön át kirajzolódna az ő alakja, s látja azt is, amit rejteni kíván. Félelmetes. Megnyugtató.

Fejét a nővére vállára hajtotta. – Istenem, jaj, istenem... – Elindult a könnyek árja. Az idősebb testvér nem ölelte magához, ült mozdulatlanul és egyenesen. Elviselhetetlen volna a síró Mária látása, sikoltana – ne, Mária, ne! – Pedig szenved, mégis nyugodt, a gondozásban fáradhatatlan, a karja erős, szinte viszi anyát a karosszékbe, míg áthúzza, megveti az ágyat, mennyi jellegzetes mozdulat, az ember agya rögzíti, talán egyszer... Jaj! Jaj!

Máris aludt. Mária elhelyezte a húga törzsét, azután

megemelte a lábát. Hangtalanul ásított, mozdulatlan keze az ölében. Halk neszek a hajnalban. Erika álmában is sír, mozgolódik, hallható anya szaggatott lélegzése, másodpercekre kihagy, azután mint a keserves sóhajtás. Nem szenved. A morfiumtól eleinte beszédes volt, derűs, történeteket mesélt a látogatóknak: – Mit szólsz, az influenza a gyomromra ment, ismételte – teljességgel gyanútlan, istennek hála. Az utolsó három nap tulajdonképpen már agónia, az imént furcsa módon néhány percre magához tért, de ez a vég. Isten segítségével hamarosan befejezi. Mária, mélyen vallásos lélek, nem vetett keresztet, az anyjával és a húgával ellentétben idegenkedett a teatralitástól, higgadtan úgy döntött, jó volna, ha anya mielőbb befejezné, anyának is jobb volna, és nekik is. A temetésig Erikával marad, de most már vágyódik az otthona után. Elmosolyodott: magányában sértődött férjét egyetlen szóval kiengeszteli. Milyen derék ember. Zsörtölődik, morog, és mint hűséges öreg kutya, követi minden léptét, egyik szobából a másikba, a konyhába, a fürdőszobába kiált: – Mária, készen vagy? Meddig várjak a kávéval? – Mert reggel együtt kávéznak, szertartás, Mária tölt, egy mokka, tíz csepp tejszín, lassú kortyok, egyszerre emelik a csészét, és egyszerre teszik vissza a tányérra. Azután Flórisra segíti a kabátot, kezébe adja a kalapot, kesztyűt, Flóris tipp-topp öregúr, nyúlánk, az arca szigorú, a szeme és a szája körül duzzanatok, mint a sivatag szélfúttá homoksávjai. Flóris homlokon csókolja, és mintha nem tartaná fontosnak, féltékenyen érdeklődik: – Van valami terved délelőttre? Itthon maradsz? – Meglátogatom anyáékat. – Flóris valamit dörmög, indul a munkahelyére. A Láng gyár főmérnöke, hatvannyolc éves, és szó sem esik a

nyugdíjaztatásáról. Három hét óta Mária csupán félórakra szalad haza. Flóris nem kérdezi, hogy van a mama, nehogy a kérdésének sürgető színezete legyen. Időnként meglátogatja anyát, az ágytól kétlépésnyire húzza a székét, és az első világháborút megelőző időről beszélget anyával. Máriát előnti a gyöngédség meleg hulláma, sóhajt – Flóris, anya, Flóris, anya. Drága, beteg öregasszony, fejezd be szépen, öntudatlanul, mielőbb. Ültében elbóbiskolt, figyelme éber maradt, hátha anya szólítja. Az érzése szinte testi fájdalom. Valamikor sokan voltak: apa, anya, négy testvér, férjek és feleségek. Először elment apa, jó sok éve már. Azután kivált a közösségből Karcsi butácska felesége, Erika elvált az első férjétől, Dezső tíz éve meghalt, két fivére Amerikában, Karcsi a fiát is elvitte, s mivel ő kisvárosban telepedett le, a fiút Bélusnál hagyta New Yorkban. Kis Karcsi a Columbia egyetem újságíró tanszakát végezte jól-rosszul, mint Bélus írta, s a *New York Times* hadosztálynyi gárdájának utolsó sorában lépked – és most elmegy anya. A hűgára nézett, és a féltő szeretet érzésében, mint máskor is, volt némi sajnálkozó fölény. Erika gyöngé ember, és Mária mindennél többre becsülte a test és a lélek töretlenségét. Érdekes, ez a síró, rossz idegzetű és tétova Erika kitűnő, eredeti grafikus. Érzelmességtől mentes, a mondanivalója mindig kényes kérdésbe vágó irónia. Erika akkor is rajzol, ha nincs ceruza a kezében, az imént is kritikusan szemlélte halódó anyja arcát.

Betakarta a hűgát. A szeretet, amit iránta érez, szinte fáj, annyira forró és aggodalmas. Erika pótolja soha meg nem született gyermekét; kétszer elvetélt, és az újabb kísérletezéstől eltiltotta az orvos. Erika is gyermektelen, csak

Karcsinak van egy fia, a második, amerikai felesége gyermektelen.

Az ágy felől szokatlan hangok, szabályos időközökben sípolás, ismét csönd, s mintha megint megszólalna a sziréna. Mária az anyjához lépett. A hosszabb időközökben egymást követő lélegzetvétel szinte feldobta a formátlanra dagadt testet, a szeme lehunyva, arcán szenvedésnek semmi jele.

A szomszéd szobából telefonált Méhes doktornak. Volna szíves átjönni... A fürdőszobában arcát, kezét mosta, rendbe szedte a haját, s visszatérve félig eszméletlen hűgát találta az ágy mellett. Fuldoklott, tántorgott.

– Nézd... hát mi történt, mi ez, tennünk kell valamit, Mária, mi van anyával...

– Méhes doktor azonnal itt lesz, szedd össze magad. Viselkedj felnőtt ember módjára.

– Anya! Anya!

Az orvos idős, bajuszos, erőteljes férfi, a külsejével is bizalmat kelt, egy pillantást vetett a betegre. Azután táskájából elővette a fecskendő, az ampullát, alkoholt és vattát. Amikor a tű az öregasszonyba hatolt, élesen sikoltott: – Karcsikám! Karcsikám!

A vadul fel-feldobódó test elpihent. Lélegzett, nagy időközökben, azután úgy tűnt már, hogy végleges a csönd, s még egy utolsó, mint könnyű fuvallatra ellebbenő pihe. Az orvos a csuklót fogta. Végtelen hosszúnak tűnő idő után felállt, s az ágy fölé hajolva lezárta a halott szempárt.

2

„Anya halála mélységesen lesújtott, lélekben veletek vagyok. Utazásom megoldhatatlan, betegségről, temetésről kérek értesítést. Charles Domény.”

„Szeretett testvéreim! Táviratotok letaglózott, képtelen vagyok összeszedni magam. Testemben és lelkemben tombol a fájdalom, fel és alá rohanok a lakásban, és ha egyedül vagyok, hangosan kitör belőlem: Anya! Mária levele előkészített, mégis hihetetlen. A tudatomban anya örök életű volt, és hittem, hogy ha sikerül összekaparnom a szükséges összeget, láthatom még, és titeket, jó testvéreim, ifjúságom társai. Anya meghalt, s míg leírom, a könny ellepi a papírt, remeg a kezem, szédülök, anya nincs többé.

Kérlek titeket – talán Erika megteszi –, írjatok meg mindent részletesen, utolsó idejét, szenvedett-e, s hogy viselitek ti a megpróbáltatást. Amint valamennyire megnyugszom, újra írok.

Ölel mindkettőtöket hűségesen szerető bátyátok

BÉLUS.

Az én szerény koszorúm megérkezett idejében?”

– Írjal Bélusnak – mondta Mária –, majd én is írok néhány sort. Nem szorulsz figyelmeztetésre, de megemlítem, hogy anya utolsó szavait ne közöld Bélussal.

– Magától értetődik.

Jó volna elfelejteni. De az akarat nem elegendő, a tudat élteti, s ahogy telnek a napok, szinte fájdalmasabb, mint maga

a halál. Anya vele élt, s ő tíz éve, Dezső halála óta, kettőjükért dolgozott. Illusztrált ifjúsági regényeket és meséskönyveket. Kedvelik a munkáját. Kis pénzekért dolgozik a hetenként megjelenő vicclapnak, a regényújságnak, a nagy példányszámú, női olvasóknak szerkesztett hetilapnak. Szerény jólétet biztosított az anyjának, de erről nem beszél az ember, végig sem gondolja, hiszen örömmel tette, lelkének nyugalmaért és a magasztos érzésért, hogy ő a karó, amelyre az anyja támaszkodik. A többlet Máriának a férjétől lopkodott százasai, ötszázasai, mert a derék Flóris fukar ember, a „gondtalan öregséget hangoztatva növeli a bankbetétjét, és anyósa eltartásának hozzájárulására igen csekély összeget engedélyezett. A többletért Mária ügyes nagyvonalúsággal rendszeresen becsapta a férjét; nem létező télikabát csináltatásáról számolt be Flórisnak, a híres belvárosi maszek suszter készítette cipőről, fogorvos számláról. Flóris nem vette észre, hogy régi a kabát, ócska a cipő, s a sikkasztott pénz anya hévízi kúráját szolgálta. „Karcsikám! – kiáltotta anya öntudatlanul, vagy eszméletén volt? Hiábavaló és nemtelen efölött töprengeni, végső soron Karcsi az elsőszülött, az imádott fiú, aki apa nevét viseli, művelt és tehetséges ember, itthon szép fizetése volt a Kölcsey gimnázium magyar-történelem szakos tanárának, és mégis... Amerikában kisvárosi újságnál dolgozik, valamelyest homályos munkakörrel. A fiát is újságírónak nevelte. Karcsi nagy időközökben rövid levelet írt anyának Mária címére, Bélus jóval részletesebben számolt be az életéről. Olykor említette Karcsi fiát, aki a szobájáért a háztartásban segédkezik, de Bélus erről a tárgyról szűkszavúan írt, úgy látszik, se nagy, se kis Karcsi nincs olyan helyzetben, hogy

Bélusnak fizessen a fiú ellátásáért. Bélus, amilyen jó fiú, ezt nem is igényli, egy nagyvállalat helyettes osztályvezetője, s bizonyára szép fizetése van. Az utóbbi tíz évben, Dezső halála óta Bélus karácsonyi és születésnap csomagokat küldött anyának és testvéreinek, Karcsi tarka üdvözlő lapot: „Happy birthday! „Meny Christmas! Anya gyönyörködött a levelezőlapokban, és mindegyiket gondosan megőrizte. Dezső halálával megszűnt a tilalom, és most már a küldemények Erika címére érkeztek.

Dezső halálának tizedik évfordulója szeptember 17-ike, tehát napok kérdése. Ellátogat a Farkasréti temetőbe, két kis koszorú a kolumbáriumban. Annak idején leválasztották Dezső szobáját és a konyhát, maradt két szoba és a személyzeti szobából átalakított új konyha. És most? Anya szobáját is feláldozza? És hátha hazalátogat valamelyik fiú? Karcsi az amerikai feleségével. Vagy Bélus a bátyja fiával. Maradjon minden a régiben, a lakbér nem probléma, a takarítás megoldható, a főzést elvégzi egyedül, mint eddig. Anya szobája még őrzi ódon hangulatát, a szekrényben lógó ruhák anya alakját, a fekete selyem koncert ruhához viselt arckifejezését, a szürke kosztüm jól nevelt úriasszony mivoltát, kiránduláshoz viselt, kétujjnyival rövidebb szoknya, lapos sarkú cipő, s csipkekendő, horgolt kendő, hosszú kesztyű, pamutharisnya, látcső, fényképek. Egyszer átnézi, ámbár sok felvételtől nem tudja már, kit ábrázol anya múltjából, rokon, barát? Anyával elhamvadtak végleg a rokonok és a barátok. Mária talán jobban emlékszik, majd egyszer... Nézte az egész falat betöltő képsort.

Milyen szép vagyok. „Milyen bájos, bizarr arc, mesélő

szempár – mondta Dezső. Álldogált saját harminc évvel korábban készült fényképe előtt – az ember sóhajt, továbbmegy. Mária. Szabályos arc, szigorú, megközelíthetetlen, korrekt, sugározza a lélek tisztaságát. Nagymama, nagypapa, ki emlékszik rájuk? A fiúk. A szelíd érzelmes Bélus, és Karcsi... „Karcsikám! – volt anya utolsó szava.

Egyelőre maradjon, ahogy anya elrendezte. A szekrény szerény ruhatárán, három pár cipőn, filckalapon, télikabáton és kesztyűkön majd túladsz, az ember ne fetisizáljon használt ruhadarabokat, s hogy anya hogyan viselte azokat, az arcát, mosolyát, kecses, öreges mozgását amúgy is örökre őrzik a szeme. Emlék a jegygyűrűje s a kis karóra, amit tíz évvel ezelőtt hozott anyának Németországból. Nagy tömeg levél, egy része még a vőlegény apa, a nagyobb csomag apa betegségének idejéből származik, a borítékokon olasz és svájci bélyegző. Rokoni és baráti levelek, báli meghívó és táncrend, az ember önkéntelenül elmosolyodik, drága anya. Bélus szeretetteljes, csupa érzelem és vágyódás minden levele, kurta írások az elfoglalt Karcsitól, ígéret a legközelebbi hosszú beszámolóra. Hát most már késő.

Anya a faliképek közé iktatta Karcsi amerikai feleségét. Nem szépség, arról szó sincs, az orra hosszú, a szeme kifejezéstelen, nyilvánvalóan festett, csodaszép hullámokba rendezett haja ellenére kissé öregnek tűnik a jóképű, hatvanesztendő Karcsi mellett. A fontos, hogy megértik egymást, az asszonyt Bettynek hívják.

Erika tevékenykedett a lakásban, s olykor a karosszékekben ülve sírdogált. Vajon eljön az idő, amikor megszokott lesz az

élet anya nélkül? Soha! A nyitott ablaknál, a varróasztalka előtt anya, szép kicsi arc, hófehér haj, a ház lakói tisztelték, mindenki köszöntötte, s anya mosolya: – Pá, édesem... Hogy van, kedvesem...? – Benyit az udvari szobába, s az üres. Végérvényesen üres. Elviselhetetlen.

Nem vette észre, hogy tevékenysége a felszabadult emberé, s egyre fürgébben rendezkedik a lakásban. Saját szobáját is átalakította; a rekamié a szemközti falhoz, a garnitúra a falikarok alá, ide a televízió, amoda a rádió és a lemezjátszó. Térítőket cserélt, átrendezte a dísz tárgyakat s a könyveit, legközelebb megveszi a Picasso-albumot és a Daumier-t, könyvtára hiányosságait pótolni kell.

Hetenként egyszer jön Terus, a bejárónő, porszívózik, letörülgeti a bútorokat, s összevissza rakosgatja a dísz tárgyakat. Terus két napra megfőzi az ebédet, egész kondér levest meg főzeléket, újságot olvas, s míg együtt ebédelnek a szép kis konyhában, Terus a kondér tartalmának nagy részét elfogyasztja, és közli észrevételeit az újságban olvasottakról. S míg eszi három jó étvágyú férfi adagját, közli, hogy azért nincs mit ennie a magyar népnek, mert mindent kivisznek az oroszok, paszulytól kukoricáig, amit teste verejtékével termel a szegény magyar paraszt. Teruséknak Pesterzsébeten háromszobás, fürdőszobás házuk van televízióval, mosógép és hűtőszekrény, veteményes- és virágoskert, a fia gimnazista, a lánya az általános iskola nyolcadik osztályának tanulója; Terus cikázik szerte a városban, összeszedi az ötvenforintos órabékeket, és gyűjt szorgalmasan, mert példának okáért a fiát, amint eléri a korhatárt, beíratja az autóvezetői tanfolyamra, és jó előre

befizet egy Trabantra. Terus olykor nagy csokor rózsával érkezik, máskor margarétával, hónapos retket hoz, paradicsomot, derék teremtés, kissé sokat emlegeti az öreg nagyságát, mi minden jel vallott arra, hogy rövidesen befejezi, mert Terus ezt észlelte meg amaszt, és hát szép halála volt, mindenkinek olyant adjon az úristen, de hogy egyik fia sem jött el a temetésre, azt mégiscsak rosszallja Terus, hiszen jönnek-mennek az amerikai emberek oda és vissza, Erzsébeten is a Pilisiékhez... Kimondhatatlan megkönnyebbülés, amikor Terus után csukódik az ajtó.

Erika megmagyarázhatatlan okból átrendezi a lakást, és különös gyönyörűséget talál a sok tennivalóban. Tulajdonképpen festetni kell, anya szobájában a szögekkel átluggatott fal – levegye egyikét-másikát a fényképeknek? Kegyeletsértés? Maradjon, ahogy anya szerette? De tulajdonképpen mi köze neki Jónér nénihez, aki anya iskolatársnője és hűséges barátnője volt? Jónér néni négy unokájával. Jónér néni legkisebb unokájával, azután a kamasz fiú unokával. Kedves, jó humorú öregasszony volt, s Erika úgy határozott, egyelőre maradjon Jónér néni. Apa fivére; 1956-ban szatyorról járkált a Széna téren, hátha akad valami elemózsia, s őt találta el egy golyó. (Nagyképű, kellemetlen vénember volt, ámbár ha jól utánagondol, 1956-ban csupán hatvanesztendő. Imre bácsit ki nem állhatta a család, vajon apa szerette a fivérét? Mit lehet tudni, kit és mit szeretett apa, ő, Erika négyéves volt, amikor apa meghalt.

Fürdés után gyors reggeli, rengeteg még a dolga. Amint megpihent, hullott a könnye, drága anya, szeretett, édes mamám, mondogatta magában. Sebtében összecsapott ebéd,

többnyire mirelit készítmény a konyhaasztalnál, egy óra alvás, azután munka, az íróasztalon felhalmozott írókészlet, vázlatok, hirtelenében azt sem tudja, mihez kezdjen, a vicclap sűrgeti. S hallatlan jó érzéssel dolgozott, végig sem gondolva, mennyire egyszerűsödött a helyzete. Nem néz ki minduntalan az udvari szobába, hogy van anya, nincs-e fájdalma, talán enne valamit, és a gyógyszer! Be kell adnia a gyógyszert! Vajon hogyan telt az éjszakája? Jó a hangulata, mosolyog, drága anya...

Körülötte nagy csönd, magány. Kollégák, néhány barátja, barátnője tett részvétlátogatást, de mivel nem kereste velük a további kapcsolatot, elmaradtak. A magányt az ember megszokja, tele fájdalommal és hiányérzettel, s olykor önsanyargatva élvezi. Időnként szól a telefon, valamelyik szerkesztőség vagy az ifjúsági könyvkiadó. Azután befejezi a napilapnak készített rajzát, bírálón szemléli: ügyes, ötletes. Öltözik, és siet Máriához a Múzeum utcába. Flóris, a mogorva sógor anya halála óta üdvözlésül homlokon csókolja, és menekül a dolgozószobájába. Ketten Máriával; többnyire a konyhában a vacsorafőzésnél segédkeznek. Flóris visszautasítja az üzemi ebédet, szendvicset tízórazik, és este bőségesen fogyasztja a felesége főzte háromfogásos vacsorát. Mária osztályvezető volt az IBUSZ-nál, fél év óta nyugdíjas, idejének egy részét lefoglalja a háztartás, estéit a férje, és az utóbbi hetekben teljes egészében anya. Flórisal színházba, hangversenyekre járnak, érdeklődési körük egyezik az irodalom és a zene szeretetében, szinte valószínűtlen, hogy két ember harmincöt évi házasság után ilyen meghitt barátságban élvezi az életet. Valóban ritka és irigylésre

méltó – Erika mindkét házassága zajosabb volt, hangulatában változó, és ami Erikát illeti, a nővére érzelméhez hasonló mélység előtte ismeretlen. Odaadó szeretete csak a családjáé, a házastárs a környezetével, a múltjával és a szokásaival minden esetben idegen. Szegény Dezső! Szerette és becsülte Máriát, de talán szándékosan hűvös magatartással ellensúlyozta a felesége rajongását. Dezső rendesen viselkedett anyával, nem hagyta magára a Gellérthegy utcai kis lakásban, és végig fenntartotta vele a zavartalan jó viszonyt. Érdekes, anya szerette Dezsőt, pedig az ember feltételezné, hogy elrettentette a másféleségével, de nem. Néha Dezső a napi politikáról magyarázott valamit, vagy a közelmúlt indítékairól, anya benyitott, megállt az ajtóban, és érdeklődéssel hallgatta Dezsőt. Őt untatta. A kezdeti szerelmes szép években igyekezett Dezső szemével látni, érdeklődésével lépést tartani; Dezső sokat és színesen beszélt, olvasnivalót adott a kezébe – hiába, nem értette, nem érdekelte. Dezső eleinte megbántódott, azután visszavonult. Banális beszélgetések; Dezső szívélyes közönnyel hallgatta az ő beszámolóit kiadókról, lektorokról, a hetilapok belső ügyeiről, s a munkatársak személyes dolgairól. Tudta, látta, hogy Dezsőt nem érdeklő ügyekről fecseg, de nem tudta abbahagyni, valami ideges kényszer hajtotta tovább – s míg a konyhában krumplit hámozott Mária keze alá, már mondta:

– Szegény Dezső többet érdemelt volna, mint amit tőlem kapott. Hűséges, jó férjem volt, nagylelkű, a maga lehetőségeihez mértén. Ezerkilencszázhatvannégyben meglepett az olaszországi úttal. Anya három hétig nálad volt. Flóris sokat morgott miatta?

– Egyszer sem morgott. Szerette anyát.

– Mindenki! – Erika két kicsorduló könnyet törült le az arcáról, s már folytatta. – Szép út volt. Érdekes, most eszembe jut, hogy milyen jól éreztem magam akkor Dezsővel. – Rövid töprengés után búsan mondta: – Valószínűleg hasonló nagy utazásban nem lesz már részem az életben.

– Bolond beszéd. Csomagolj, és utazz el.

– Hová?

– Mindegy. Jugoszláviába, a román tengerpartra, a Balatonhoz.

– Majd beutal az Alap. Egyelőre kuporgatom a pénzt. Kifestetem a lakást, mit szólsz hozzá?

– Okosan.

– Anya örült volna a szép tiszta szobájának. Valahogy soha nem jött össze a pénz. Most... hát kisebb a háztartási költség... jaj, rémes, de rémes... Milyen szép volt Sorrento. Kis hajóút Capriba, az egész mint egy hatalmas, gazdagon kiállított operai díszlet, Velence is, második felvonás a Hoffmann meséiből. Tizenkét éves voltam, Bélus vitt a Hoffmann meséibe, álltunk a harmadik emeleten, semmit sem értettem, mit mondott, Béluskám, most mi történik, s ő csitított: Hallgass! Hallgass! Tizenhét éves volt, kedves jó fiú, te tizennégy éves, valóságos nagylány, én mindig a legkisebb, mindig kullogtam utánatok, emlékszel?

– Emlékszem.

– Sokszor a fejembe vettem, hogy engem senki sem szeret, anya Karcsit, te Bélust, és féltékeny voltam, sírtam.

- Hóbortos gyerek voltál.
- Igen. De hát az ember változik a korral.
- Te meglehetősen keveset változtál.

Nevettek, és ez jó volt, kellemetlen volna Flóris jelenlétében végigbőgni a vacsorát.

Balogh Flóris, a morózus és csöndes sógor pártfogásába vette az elárvult Erikát. Vacsora előtt és vacsora után a szobájába vonult, a testvéreknek sok a mondanivalója, de amikor Erika indult hazafelé, a Láng gyár lomha mozgású főmérnöke vette a kabátját, kalapját, és az autóbuszig kíserte sógornőjét. Ha leléptek a járdáról, ha fölléptek a járdára, marokra fogta Erika karját, amilyen holdkóros fehérnép, képes orra bukni. Elindult az autóbusz. Azután ballagott haza, s Mária várta. A nappali szoba kis asztalára készített két pohár szamorodni, cigaretta, kellemes és tartalmas beszélgetés a tempósan kortyolgatott bor mellett, vetett ágy, a hálószekrényén kis üveg ásványvíz; Balogh Flórist várta szép otthona, és az asszony, akinek nincs párja a világon. De efféle gondolatát soha nem közölte a feleségével, ami magától értetődő és vitathatatlan, arról nem beszél az ember. Erikát, a szinte mindennapos vendéget más matériából gyúrta a természet. Ideges, érzékeny teremtés, közel ötvennégy éve, és két házassága ellenére meglehetősen gyermekded, kiszámíthatatlan hangulatok, az érzelmek túltengése. Az anyja elvesztéséért érzett bánata fölött hamarosan úrrá lesz, átsegíti a tehetsége, mert kétségtelenül ügyes grafikus, nem lángelme, aminek az anyósa és Mária kikiáltotta, de tehetséges, kétségtelenül tehetséges. A főmérnök körülbelül ennyi gondolatot szentelt a sógornőjének, s ha ennek hangot

adott, Mária nem ellenkezett, összeegyeztethetetlen lett volna elveivel. Flóris kedveli a Domány családot, töméntelen fenntartással. Anya bájos öregasszony volt, teátrális pózokkal, szerette a nagy szavakat, mindez Flórisnak idegen, jó, rendben van, mindenkinek joga van egyéni vélemény kialakításához, és a bírálathoz. Flóris a két Domány fivér nevét sem ejtette ki. Karcsi a Petőfi-kör tevékeny tagja volt, a nagy felvonulás résztvevője, prímhegedűs a rádió elfoglalásának bevonulási indulójában, s mindezek után meglóg. Ötéves fiát, mert az egyedül maradt volna a lakásban, kedve ellenére fölkapta, és magával vitte. Flórisnak visszatetsző volt a Karcsi-ügy. S az végképp ellene hangolta, hogy a derék, jóhiszemű agglegény Bélust, aki rajongott kis unokaöccséért, kényszerítette a határ átlépésére, hogy gondjára bízsa a fiát, kis Karcsit. Ez a Bélus egy nagy, szelíd ló, így értékelte Flóris. Az asszonyokkal szemben tehetetlen, nem száll vitába velük – hát ezek a fehérnépek vakok? Süketek? Mindegy, szegény öregasszony a kolumbáriumban, Mária derekasan viseli a bánatát, és Erika is hovatovább megnyugszik.

Erika számba véve a sok tennivalót, kétségbeesett. Le kellett szedni a képeket, elrakni a sok üvegholmit, cserepet, dísz tárgyat, de hová? Kiürített egy fiókot, egy polcot, a nagy szenesláda üres, mióta bevezették a gázfűtést, a ládába a konyha ijesztően sok falra akasztott és körpolcon sorakozó tárgya került, üveg, doboz és fűszertartó – és még mindig akadt rámolnivaló, mert a festő lelkére kötötte, hogy a sok „cuccot” tüntesse el. A festő két segéddel érkezett, egyiknek Anatole France-szakállja volt, a másiknak szép, ondolált haja,

hoztak vödörket, meszelőket, ilyen és amolyan anyagot, és Erika menekült egyik szobából a másikba. A festők nagyobb mennyiségű bort fogyasztottak, hideget ebédeltek, de Erika is főzött nagy fazék mirelit csirkecomb levest sok zöldséggel, fűszerrel, a festőknek ízlett Erika főztje. S mert ebédszünetükből maradt még egy fél óra, a két segéd snapszlizott, mocskos kártyalapokkal csapkodva a konyhaasztalt. Erika nézte a játékot, s a szakállast megakadályozta egy rossz húzásban.

– Maga snapszlizik? – kérdezte a mester.

Ismeri a játékot. De annak idején pikézett a fivérével. Két házassága között az édesanyjával és Bélus nevű fivérével élt. A bátyja tanította kártyázni. Szabad estéiken szenvedélyes csatákat vívtak, úgyszólván mindig Bélus került ki győztesen, s ez a sírásig elkésértette Erikát. A pikéjáték mellett megismerkedett a pókerrel, a chemin de ferrel – mesélte emlékeibe feledkezve. A mester bólogatott, a két fiatal nevetett – efféle kártyajátékokról a jóisten sem hallott.

Otthonosan mozogtak a lakásban. A szakállas többnyire a földön fekvé az Erika illusztrálta lányregényeket olvasta. Megjött a maszek takarítómester is, s ahol a festők elkészültek, a takarítók takarítottak szép összhangban. Négy nap után a munkaadó és a munkavállalók megelegedésére befejeződött a lakás tatarozása, elvonultak a vödörrel, meszelőkkel, takarítóeszközökkel, micsoda megkönnyebbülés!

Kellemes a friss festékszag, csillog és villog a lakkozott parkett, csak el ne csússzon rajta a szelesen száguldozó háziasszony; na és most? Vissza a képeket, üvegeket,

cserepeket, porcelánt, konyhaeszközt. Erika tehetetlenül álldogált, vajon mit hová tett, hol keressen? Hallatlan öröm, megjött Mária, s módszeresen hozzálátott a lakás helyreállításához. Mindenekelőtt Erika szobája, fontos, hogy ismét otthonosan érezze magát szobájának vakítóan tiszta falai között.

A festmények! Isten ellen való véték a makulátlan falba szögeket verni, de képeiből egyet sem nélkülözhet. Először is apa és anya portréja, apa szemközt, anyáé az ágya fölött. Rippl-Rónai *Komlószedők* című rézkarca, pasztellszíneitől, a két munkálkodó alak mozdulatától, a kép hangulatától elragadtatása soha nem múló. A két csendélet színeinek pompája. Erika grafikáinak eredeti példányai, bizony szög szög mellett, mit lehet tenni. Kínai váza, muránói üveg, cseh üveg, japán porcelán, igen, mindegyiknek megvan a helye, ahogy anya szerette, de Erika most másképp rakosgatja a tárgyakat, szeszélyes összevisszaságban. A könyvek! Erika nyögdécsel, Mária rakosgatja a polcokra a köteteket, s nem tesz megjegyzést a tárgyak újabb elrendezésére.

Anya szobájában a töméntelen fénykép.

– Mit gondolsz, Mária... kicsit sok. Erre a bizonyos nénire te emlékszel? És Karcsi feleségei... a másodikat nem is ismerjük.

Anya szobájába végül is az apa és az anya, a négy testvér és kis Karcsi fényképe kerül, a többi egy dobozban a kamra alsó polca alá, szegény Jónér nénit Erika leejtette, s a képet fedő üveglap ripityára tört.

Erika az anyja betegsége alatt megszokta a korán kelést.

Hét órákor kiugrott az ágyból, s unottan, de kötelességszerűen néhány tornagyakorlatot végzett. Fürdés, arcbőrének krémmel való gondos bedörzsölése a tükörhöz hajolva, és megújuló rémület, a szem és a száj körüli finom barázdák. A takarítás nem gond, hetenként egyszer elvégzi az asszony, reggeli, s az első cigaretta. Leszaladt a csemegeboltba. Az eladónőtől megkérdezte:

– Van szeletelt ementáli?

– Tudja a nyavalya. Nézze meg.

Mit felel az ember? Maga durva paraszt. Á, nem jó. Goromba cseléd. Még kevésbé. Tovább megy, tulajdonképpen nem is bosszankodik. Az eladónak igaza van, az árut kirakják, körüljár az ember, alaposan szétnéz. Különben kár volt megrakni a táskáját, még az Ápiszba kell mennie, most cipelhet.

– Hol találok dossziét?

A kért ifjú nő néma vállrándítással mutatott a háta mögé. Erika visszafelé ment, dosszié sehol. Szólt a nőnek.

– Kérem, nem találok a dossziét.

A fiatal eladónő lomhán néhány lépést tett, valóban, a dosszié szinte kiszúrja a szemét.

– Köszönöm.

Semmi válasz, a lány ismét a hátát támasztja a polchoz, s medítál saját létének kérdései fölött. Azért sem bosszankodik. Meg kell szokni, így alakult a szocialista kereskedelem. Ment a táskájával. Kenyér, kefir, zsömlé, mirelit készítmények, úgy gondolta, elég egy hétre, azután még egy kis sajt, két csomag

reték, hálóban krumpli és konzerv – görnyedten és sóhajtozva vonszolódott a felvonóig, mekkora súly, hiszen csak kefirt és zsömlét akart venni.

Az ellátottság jó érzésével ment a szobájába, most azután dolgozik. Kabátját a díványra hajította, házi ruhája egy karosszéken. Fekhelye előtt, a földön újságok, tálca a reggeli edénnyel, s mindenütt, ahol előző nap tartózkodott, kereveten, a kerek asztalon könyv, itt, amott kiürítetlen hamutartó. Azelőtt anya bejött, a fejét csóválta: – Ejnye, fiam, hogy tudsz ilyen rendetlenségben élni? – Jó, jó, máris... – és elrakta a holmiját. Hát anya többé nem teszi szóvá a rendetlenséget, ami Erika eleme, amiben tökéletesen eligazodik. Mária legföljebb annyit mond: A te szobád a te várad, mert Mária szívesen alkalmaz klasszikussá lett közhelyeket. Erika sóhajt – bár szólna szegény anya –, de hovatovább gépies a sóhaj és a szöveg, ezt megérzi, és torkon ragadja a bánat – hát mégiscsak lehet élni?

Rajzasztalához ült. Hosszú és széles, sokfiókos bútordarab, szobájának egyik sarkát teljesen betölti, s a fal hosszában állvány, polcok, fiókok, dobozok. A szobában festői rendetlenség, a munkahelyén példás rend. Egy köcsögben különböző nagyságú és színű ecsetek, mint mezeivirág-bokréta. Festékes tégelyek és -tubusok, műanyag dobozban filctollak, fekete és kék, vastag és vékony, töméntelen ilyen és amolyan ceruza és golyóstoll, sárga nyelvű, formatervezett japán olló. Azután az asztal bal sarkán gondosan egymás mellé helyezett csomókban színes és fehér papírok, pauszpapír és tekercsben rajzlapok. A felsorakoztatott kellékek előtt mintegy őrt áll a magnó,

munka közben halk zenét hallgat, és dudorászik. Az asztal mellett nagy fonott kosár, az elrontott vagy sikertelenebbnek vélt rajzlapokat oda sem nézve hajigálja a kosárba. Nem kellene a rajzasztalt anya szobájába állítani? A két, folyosóra néző ablak előtt világos van, itt pedig mindig ég az erős fényű asztali lámpa. Helyette a szobájába tehetne egy kisasztalt, két karosszéket, afféle dohányzósarkot képezne. Ezen még gondolkoznia kell. Egyelőre szorongató érzés birtokba venni anya szobáját, hát meglátjuk...

Gyors, erélyes vonalakkal, vad színekkel alakított ki három mulatságosan kecses, arrogánsan hegyes orrú női figurát a vicclap részére, majd összegyúrta, s a fonott kosárba hajította. A harmadik nő fölösleges. Ketten folytatnak élvezetes pletykálkodást. Az arcokat elborító hajtömeg között a két beszédes száj. Felállt, nyújtózott, s megkönnyebbülését „pfüh!” sóhajjal fejezte ki.

Ebéd a konyhában, utána elhelyezkedett a kereveten, keze ügyében könyvek kis tornya, a rövid idő óta viselt szemüveg, cigaretta, hamutartó. A József Attila-kötet után nyúlt, mert életszükséglete napi egy-két József Attila-költemény. Magától kinyílt a *Mamá*-nál, betéve tudta, s magában mondta: „Szürke haja lebben az égen, kékítőt old az ég vizében” – s már folyt a könnye, lassan gördülve lefelé, cseppenként. Eltette a könyvet, értelmetlen a folytonos sírás, végül is tönkreteszi a szemét, amire még szüksége van. Elővette egy francia író kisregényét, elragadó írás, a cinikus báj remeke. Elaludt, és ébredéskor a szemközti ház negyedik emeletéről és a cseréptetőről sárgászöld uszályával nyugat felé vonulóban volt a nap. Ideje öltözni, Mária várja. De nem

mozdult. Valami oda nem tartozó motoszkált a fejében, nyugtalanító, majd heves hiányérzet. Hallgat a telefon, senki nem nyitja rá az ajtót. Fektéből hirtelen felugorva tántorgott a telefonhoz. Álmos női hang hallózott.

– Szervusz! – kiáltotta Erika. – Remélem felébredtetek?

A másik mintha megkönnyebbült volna Erika friss hangjától; szintén kiáltott:

– Szervusz, Erikám! – Másodpercnyi szünet, elmaradt a „hogya vagy”, istenem, hát hogy is lehetne, néhány hete veszítette el az édesanyját. Így folytatta: – Kémeim jelentették, hogy kifestetted a lakást. Jól sikerült?

– Rendes, tiszta. Meggyőződhetsz róla saját szemeddel. Fogalmad sincs, mennyi munkám volt. Engem a család... hát Mária úgy kezel, mint valami törékeny virágszálat, ez az ő kifejezése, pedig baromi erős vagyok.

– Tudom. Szóval mikor fogadsz?

– Ma, holnap, holnapután...

Tehát holnap délelőtt. Letette a hallgatót, s a szorongató érzést nem szüntette meg a tudat, hogy másnap viszontlátja Krémémé Osvát Paulust, régi barátnőjét. Erejének hangoztatását – baromi erős vagyok! – Paulus célzásnak értelmezhetette a megpróbáltatásra, amit anya betegségével és halálával elviselt. Távol áll tőle efféle szándék, nem igényel szánalmat, ami történt, az egyedül az ő és testvérei tragédiája, a kívülállónak jelentéktelen esemény, egy öregasszony csöndben, szerényen jobblétre szenderült – vajon jobb most anya léte, mint az elmúlt nyolcvannégy esztendő? Osvát

Paulus holnap meglátogatja, feketekávét isznak és egy pohárka konyakot, esetleg két pohárka konyakot, és Paulustól megtudja az elmúlt hetek irodalmi pletykáit, a sajtóban és a világpolitikában, valamint Paulus kiterjedt rokonságában történt eseményeket. Várakozva nézett a sok izgalmas újdonság elébe, különös módon a nyugtalanító érzés mégsem szűnt. Paulus ismerte anyát, csókolom, Boriska néni, s ezzel elintézte a társalgást. Paulusnak részletezze a heteken át tartó reménykedést és kint? A barátnőjében fölkelte valamiféle érzelmet, ha leírná anya szívszagatóan gyanútlan mosolyát? Hát ez nem megy. Íróasztala fiókjából légiposta levélpapírt vett elő, és írta: „Drága Béluskám!”

Írt hosszan, mintegy óráról órára követve az anya betegségének folyamatát a reggelig, amikor Méhes doktor beadta az utolsó morfiuminjekciót.

„... Fájdalommentesen megszűnt élni. Eddig nem volt erőm beszámolni a keserves időszakról, de most mindent tudsz, és velünk vagy. Ne sírj, Bélus! Anya nagy kort élt meg, hiszen mi sem vagyunk mai gyerekek. Míg ezt leírom, összeszorul a szívem, hiszen te voltál ifjúságom társa. Neked panasztam el, ha sérelem vagy kudarc ért, te osztottad meg velem az első siker mámorát, mondd, neked nem hihetetlen, hogy elmúlt a fiatalság?”

Az első hűvös, őszi nap. Teveszőr kabátját vette föl, a fején kissé félrecsapva a filcsapka. Flóris, a sógora Rudenz Ulrichhoz hasonlítja a sapkájában. Fekete ruhát csak a temetésen viselt, Mária szerint az ember nem tüntet a gyászával, mert a tetőtől talpig gyászba öltözött nőnek a villamoson ugyanúgy átadják a helyet, mint a „botosoknak és

a kismamáknak. Mária öltözködésében, magatartásában kerüli a feltűnést, de jelentős külsejét sehogy sem sikerül „véka alá rejteni, Erika elmosolyodott, mert hallani vélte a nővére erélyesen hangsúlyozott közhelyeinek egyikét. Postaládába dobta a levelet, és autóbusszal indult a Múzeum utcába. Mária talán írt volna a levélhez. Nem fontos, majd ír, ha akar. Jó érzéssel várta másnapi látogatóját.

Osvát Paulus korántsem szépség, vonzereje szüntelen élénk mozgása; a helyén előrecsúszik, hátrahuppan, karja szántja a levegőt, arca változik, besüpped és kigömbölyödik, mert Paulus hol a sajtó, hol a színház környékén történt megrendítően izgalmas eseményről számol be, hol pedig a családja és kiterjedt baráti köre visszásságainak mulatságos történetjeiről. Paulus üdítő, mint egy pohár jégbe hűtött pilseni sör, pezsgőhöz nem hasonlít, a pezsgő tartalmilag más csoportba osztályozható.

Erika nyugtalan és szélsőséges vérmérsékletét lecsillapítja a Múzeum utcai lakás változatlansága. Otthon, aminek hangulata kiegyensúlyozott, és amiben örök béke uralkodik. Néha felmerül a kérdés: Máriában, aki ma ötvenöt és fél éves, több mint három évtizede él Flórisal, soha nem támadt kívánság változás után? Egyforma napok egyetlen férfi mellett. Soha nem fogja megtudni, mert Mária eszményi hallgatója a húga beszámolóinak, de ő maga bezárkózik, olyan következetesen, hogy kérdéssel kísérletezni e lelki lakat felnyitásán reménytelen. Erika olykor magában morfondíroz. Mária bizonyára éretlennek tartja bizalmas közlésekre, Máriának mai napig ő a legkisebb Domány gyerek, ideges és kiszámíthatatlan, idősebb testvéreihez mérten törékeny alkat

és tétova jellem. Erika mindezzel tisztában van, sóhajt, és csönget a Múzeum utcai lakás ajtaján.

3

„Édes kis Erikám! Köszönet, ezer köszönet a leveledért. Gondolom, valamelyest megnyugodtatok már, s te, Erika, átváltottál az új életformára. Engem a leveled mélységesen felkavart. Leírásodból most éltem át a hónapokat és heteket, a szomorú véget, amin ti már túl vagytok. Lelkiállapotom ecsetelésével nem búsítalak, Erikám, fölösleges, hiszen nálad jobban senki nem ismeri az érzéseimet és a gondolataimat, te vagy a kis húgom, az egyedén barátom. Most azt mondod, ez a Bélus ma is a régi érzelmes és érzelgős gyerek, aki volt ötven esztendővel ezelőtt. Így igaz, ami az ember lényege, a belső tartalom megmutatkozik az óvodás srácban – ugye így mondjátok? –, és marad, egyre kopottabban, amíg él.

Leveled egy nap híján három hétig kelt át az óceánon. Valószínűleg az enyém is ennyi idő után jut el hozzád, ugyan miért nevezik légitársaságnak? A repülőgép hat óra alatt érkezik Európából. Mire válaszat megkapod, alaposan benne vagytok a télben, emlékszem, november közepén szokott leesni az első hó. Keveset írtál jelenlegi helyzetedről. A lakásban maradtál? Egyedül élsz? Mária a támaszod, mint írod, ebben bizonyos voltam, családkban Mária és Karcsi képviseli a következetességet és az erőt. Az én napjaim egyhangúan telnek. Hét órát dolgozom a munkahelyemen, azután metróval haza. Lakásom a Columbia egyetemmel szemben van, a ház is a Columbia tulajdona, kellemes, ápoltság, régi épület. Kis Karcsi bevásárol, telerakja a hűtőszekrényt

sok fölösleges élelmiszerrel, azután vagy ő, vagy én vacsorát kotyvasztunk – helyesebben a fiú elsőrangú szakács. Utána televízió, mindketten a sportközvetítéseket szeretjük, s egymás között fogadásokat kötünk. Ha éppen sikerül jegyhez jutnom, operába vagy hangversenyre megyek, színházba ritkán. Sok színház van New Yorkban, de kevés az engem érdeklő darab. Legutóbb Csehov *Három nővér*-ét láttam kiváló előadásban.

Rátérek mondanivalóm lényeges pontjára. Most, hogy – mély bánatunkra – szabadon rendelkez az időddel, volna kedved egy amerikai kirándulásra? Magányos bátyádat boldoggá tennéd. Nagy kérdés, hogyan barátkoznál meg a várossal. Az itt élő magyarok egy része gyűlöli, mások elviselik, s van, aki rajongva szereti. Minderről személyesen meggyőződhetsz; van néhány házaspár és nőtlen barátom, időnként összejövünk, ritkán, mert nagyok a távolságok. Előfordul, hogy kocsival értem jönnek, de hazafelé már egy, másfél órát utazom, mert a barátommal ürítettünk néhány pohár italt, s ekkor már nem ül kocsiba. Mindenki dolgozik, az asszonyok is, estére marad a házimunka, fáradtak, így azután a társas érintkezés meglehetősen nehézkes. Ez ne riasszon el, Erikám, jól eltöltjük majd az időt.

Szeretném azonnali válaszodat, hogy intézkedjem. Leveled feladójaként lányneveden szerepelsz, egyéb okmányaidon is Domány Erika vagy? A jegyet nyomban küldöm. Ne „spintizálj (emlékszel anya kifejezésére?) azon, hogy nekem költséget okozol, van félretett pénzem, és a keresetemből bőven telik kettőnk ellátására. A tavasz és az ősz szép és barátságos New Yorkban. Sürgős választ kérek...

Mária elolvasta a levelet, s mielőtt egy szót szólhatott volna, Erika azt mondta:

– Furcsának találom, hogy egyetlen szót sem ír Karcsiról.

– Nincs jelentősége. A saját életéről számol be. Karcsi aránylag fiatal házas, ha jól emlékszem, két évvel ezelőtt vette feleségül azt a bizonyos Bettyt. Nagyok a távolságok. A massachusettsi kisváros és New York között, gondolom, nagyobb a táv, mint Bécs és Budapest között.

– Neked is feltűnt, hogy feladóként Béla Dományt ír? Karcsi Charles Domény.

– Ahány ház, annyi szokás. Mit feleltél?

– Tegnap kaptam a levelet. Még semmit.

– Ne várankoztasd Bélust. Három hét, míg megkapja a választ, időbe telik, míg ott intézkedik.

– Csak nem gondolod, hogy ripsz-ropsz Amerikába utazom?

– Ki mondta, hogy ripsz-ropsz utazz? November vége van, mire kezdedben a meghívólevél, útlevel, vízum, repülőjegy, éppen kitavasodik.

– Úgy terveztem, hogy májusban Opatijába vagy Dubrovnikba utazom. Vonaton.

– New York közelebb van. Elindulsz, mondjuk, reggel nyolc órakor, és délben leszállsz a Kennedy Airporton.

– Négy óra?!

– Tíz. Amikor nálunk este hat óra van, New Yorkban deket harangoznak, nem tudtad?

– Honnan tudnám?

Flóris, a sógora felnéz az újságjából. Mária tekintete megsemmisítő, s Erika elpirul. Igen, valami rémlik, de most már fölösleges magyarázkodnia. A mosolya kényszeredett, azután már szívből nevet. Szégyenletesen buta és tudatlan vagyok, egyszóval úgy gondolod, Mária...

– Úgy gondolom, hogy holnap írj Bélusnak, a meghívást köszönettel elfogadod, örülsz a viszontlátásnak, mert a vér nem válik vízzé.

Mária efféle határozott hangon, a kellő időben tett kijelentései mindig újdonságként hatnak, s valóban, érzései az elmúlt közel huszonnégy év alatt mit sem változtak Bélussal szemben.

– Lehet, hogy nagy élmény volna több szempontból, gondolkodok a munkámra, megismerkedném Amerika fővárosával...

A sógor az újságja mögül mormolta:

– Az Egyesült Államok fővárosa Washington.

– Igen?

– Honnan tudná! – mondta Mária.

Nevettek, döcögő kis dörmögéssel a férfi is. Fél kilenc volt, éppen befejezték a vacsorát, ilyenkor szokott a két testvér összeülni kissé egyoldalú beszélgetésre, mert inkább Erika közölte az elmúlt huszonnégy vagy negyvennyolc óra történéseit, melyik laptól telefonáltak, miről gondolkozott, mit álmodott – tudod, szinte minden éjjel anyával, frissen tevékenykedik, fiatal, én mintha nem is volnék jelen, inkább

Jóner néni, bennem valami nagy és boldog derű, de néha egészen furcsákat álmodom, Dezsőt láttam katonaruhában, teleaggatva kitüntetéssel, hiszen tudod, soha nem volt katona... – Ezúttal azonban felugrott. Haza kell mennie. A nővére csodálkozott a nagy sietségen, Erika kissé lihegett.

– Be kell fejeznem valamit... holnapra ígértem.

Vajon miért a száguldás? Azonnal felel Bélusnak, és máris indul New Yorkba? Nem valószínű; az amerikai terv vonzza is, taszítja is, időbe telik, míg a tétova Erika határoz, s akkor is bizonytalan, helyes-e az elhatározása. Férjére pillantott, Flóris az újságja mögül dörmögte:

– A húgod a régi futrikata.

Sapkáját, kabátját nem vetette le, a telefon elé ült, tárcsázott. Hosszan tartó csöngetés, készült letenni a hallgatót, amikor hallózott egy férfihang.

– Halló! – kiáltotta Erika. – Csak nem aludt? Sajnálom, de...

– Ki beszél?

– Domány Erika.

– Olyan régen hallottam a hangját, hogy meg sem ismerem. Kézcsók, hogyan jutottam eszébe ily késő éjszakai órában?

– Csak. – Erika zavarában halkán nevetett, vállat vont, majd szünet után elkomolyodva mondta: – Azt gondoltam, hogy beszélnem kell egy baráttal, valóban olyan késő volna?

– Semmi baj. Mi a probléma, Erika?

– Jelentéktelen. Vagy nagyon is fontos. Talán hallotta, hogy meghalt az édesanyám.

– Erika! Hiszen táviratoztam. Magával érzek, bájos, idős hölgy volt.

– Persze, táviratozott. Jó volna beszélgetni, ráér?

– Ebben a minutumban vagy várhat holnapig?

– Holnap délelőtt Paulus jön hozzám, tehát délután.

Letette a kagylót, s még mindig kabátban, fején Rudenz Ulrich hetykén félrecsapott sapkája, járkált a lakásban, s értelmetlenül tologatta a nehéz karosszékeket. Terus szereti a ferdén elhelyezett bútordarabokat és dísz tárgyakat, ő viszont az egyenes vonal híve. Később, már hálóingben, kiment a hűtőszekrényhez, s vizes pohár borral tért vissza – Balogh Flórisék alig fogyasztanak alkoholt, hiba! Mennyi zűrzavar az életében. Anya, drága, szeretett anya betegsége és halála, a temetés, a látogatók. A négy-hat évesek mesekönyvének minden oldalára illusztráció, s még a felével sem készült el. Holnap jön Paulus. Béla levele. Délután Tomsics Ákos, a bensőjét remegtető izgalmat tulajdonképpen ez okozza, nevetséges. Az a helyzet, hogy olykor fél évig sem találkoznak, nem hiányzik, úgyszólván eszébe sem jut. S ha mégis, telve sérelemmel. Mi volna, ha egyszer Ákos jelentkezne? Soha! Mindig Erika a kezdeményező; egyszerre nyugtalanító hiányérzet, látnia kell, beszélni vele, isten tudja, miről. Kopott vénember. A haja szürkülő, csapzott, kopaszodó feje búbja izzad. A ruhája ápolatlan, inge kétes tisztaságú. Bizonyára nem tükör előtt borotválkozik, mert az arcán szinte lebegő pelyhek, mintha bizonyos bőrfelületeket

napokig elkerülne a borotvája – Erika gyakran kísértést érzett, hogy csipesszel nekimenjen Ákos arcának. A hangja, mosolya, szemének varázsa lehet forrása az izgalomnak, s hogy érdeklődő hallgatóság, sugárzóan szellemes társalgó. Jó ismerős, semmi több. Szeszélyes, kiszámíthatatlan, beteges, öregedő férfi, túl a hatvan esztendőn, mi az isten haragját akar tőle? A pohár bort megitta, és kellemes mámor helyett dühösen a paplanára csapott. Tomsics Ákos egyik irodalmi folyóirat szerkesztője, kritikus, okos ember, kedveli Erikát, a maga módján. Erika hívására mintha rendkívül örvendezne, s máris kész találkozásra, meghitt beszélgetésre; a szóvivő Erika. Miért kellett most, az éjszakai órában rárontania? Fél tíz azonban még nem éjszaka. És holnap találkoznak. A pohár bor lassan felszívódik, és melegít a mellkasban, fölfelé kúszva már derű terjeng, hát aludjunk.

4

Paulus őszi kosztümje fűzöld, hódító sapkája a szemöldökéig húzva, legújabb divat. Minden, amit Paulus visel, és ahogyan viseli, már-már a holnap divatja, lévén Paulus divattervező, diktátor a szakmában, népszerű jelenség Budapest művészvilágában, Erika volt osztálytársnője, több mint négy évtizede hűséges barát. A csöngetésre Erika siet az előszobába, örül a vendégnek. Paulus bensőségesen átöleli, s úgy törtet végig a ballon a szoba felé, mintha valamely ott felejtett holmijáért szaladna vissza. Körülnéz, keresi a karosszéket, amit úgy szokott elfoglalni, mintha egyedül az ő használatára szolgálna, s más ülőalkalmatosságban idegenül érezné magát Erikánál.

– Átrendezted a szobát? Kedves. Gemütlich.

A szoba túlsó oldalára állított karosszékben feszengve kereste a helyét. Erika kávé telt, az asztalon konyak, cseresznyepálinka, vodka, apró sütemény. Paulus hadart. Felívelő, majd drámaian elmélyülő hangját arcizmának, szemének és kezének örök mozgása kísérte, alkalmazkodva a mondanivalóhoz. A gyerekei. Három lány. A huszonhét éves Dalma elköltözött otthonról, minden kötöttségtől függetlenül akar élni. És tudod mit mondott még Dalma? Hogy idegesíti az apja; ahogy eszik, a fogát piszkálja, hogy elbóbiskol a televízió mellett, hogy harákol, köztünk maradjon, egyedül neked mesélem. Azután súlyos problémák a középső lánnyal, és a legfiatalabb, húszesztendős, egy év Dijonban, és perfekt

francia lett, kérlek, néha megjátssza, hogy keresnie kell egymásik francia kifejezésnek a magyar megfelelőjét – s Paulus még nem végzett legfiatalabb lányával, mikor Erika bántódottan félbeszakította:

– Kifestettem a lakást.

A vendég egész valója mozgásba lendült, ahogy végigpásztázta a falakat.

– Remek. Kitűnően sikerült. Amint beléptem, feltűnt, hogy milyen gemütlich a lakásod.

– Mi történt, Paulus, nálatok mindenki más nyelven beszél? A lányod franciául, te németül...

– Ha úgy adódik, kínaiul is gagyogok. Hozzá tartozik a mesterségemhez.

– Én – mondta Erika szenvtelenül – angolul tanulok. Talán elrepülök New Yorkba.

– Ne mondd! Frappáns. Meghívtak a fiúk?

– Bélus hívott meg. Azt írja, a tavasz és az ősz New Yorkban...

– A napokban beszéltem Kötő Irénkével, tudod, remek kis tragika, most jött meg Amerikából. Csodálatos útja volt. Kaliforniától egészen Észak-Kanadáig furikázott vele régi hódolója, a Boeing gyár egyik főmérnöke. Képzelheted azt a luxust, meg az egész...

Erika elkedvetlenedett. Többnyire szórakoztatták Paulus történetei emberekről, akiket ő csak névről ismert, de most elhanyagoltnak érezte magát, hiszen nehéz időn ment keresztül, és itt van a kifestett, átalakított lakás, Bélus levele –

és Paulus már ott tart, hogy X. Y. egyetemi tanár feleségének négy ruhát tervezett, mert karácsony után londoni orvoskongresszusra utazik a férjével, *das lebt sich*, mi? És így tovább, kifogyhatatlanul.

Nem számít, sértődöttsége gyerekes, Paulus a régi kedves, okos, szórakoztató barát. Marasztalta ebédre, rántott szelet, rósejbní, de Paulusnak találkozója volt a Mátyás pincében egy fiatal nőíróval, tudod, úgy öltözködik, mint egy mosónő, ám ma már a mosónők tipp-topp! Meghívták a Szovjetunió kaukázusi író-alkotó házába, és tündökölni akar. Nem világosítottam fel, hogy a szovjet nők ugyanúgy farmert és dzsekit viselnek, mint mindenütt a világon, majd jól kiröhögik a ruháival, amiket tervezek neki, csókollak, Erikám...

Hát nagyjából ez Paulus. A másik, a ritkán megnyilatkozó Paulus férje, három lánya, töméntelen ismerőse ellenére magányos és szomorú ember. Csalódott a férjében, mert az a nyugdíját az ügetőn lovakra költi, a lányaiban, akik önállósulnak, elhagyják, a munkáját sem becsülik. Paulus közkedvelt egyéniség a városban, mindenki szórakoztatónak találja a történeteit, élénk előadási módját és a humorát – kivéve a családját. Olykor a mondat közepén tart, s a lányai ásítózva elhagyják a szobát, a férje jegyezget a turf újságban, vagy kézlegyintéssel búcsúzik, és megy a galoppra. Paulus férje az elmúlt esztendőben a Telefongyár termelési osztályának helyettes főnökeként ment nyugdíjba – a Telefongyárban oltották belé a lóversenyszenvedélyt?

A konyhában megebédelt. Tulajdonképpen szereti a házimunkát, ebédet kotyvaszt, kimossa és vasalja a

fehérneműjét, a többi Terus viszi a Patyolatba, következő héten tisztán visszahozza a Patyolatból. Kis Karcsi vajon magyaros ételeket főz New Yorkban?

Délután leszaladt Ararát konyakért, Tomsics az Ararát konyakot szereti. Kis tálcán két pohárka, alátéttel. Azután leszalad sós és édes teasüteményért; Tomsics hozzá sem nyúl, de így mutatósabb. Kidobott pénz, és végső soron miért volna fontos, mit szeret Tomsics, és mit nem. Délelőtt Paulus, azután ebédfőzés, mosogatás, lemondott a délutáni alvásról, nehogy Tomsics gyűrött ruhában, kócosan találja. Negyed öt, négy óra óta vár. Lassan múló percek, ideges izgalma fokozódik. Öt órakor három rövid csöngetés, Erika magában dohog: miért három? Miért nem kettő vagy négy? S a legegyszerűbb, ha egyszer megnyomja a gombot – azután ajtót nyitott.

– Isten hozta.

– Kézcsókom, bájos Erika, hódolatom.

Öt szál pompás fehér szegfű a hóna alá gyömöszölve, mert egyik kezében bot, a másikban irattáska. Mire Erika visszatért vázába rendezett virágával, a vendég cigarettázva nézegette a mesekönyv illusztrációit.

– Kedves, eredeti. A mesealakjai ötletesek, mindig új, és mindig Domány.

– Tudom, maga nem szereti az én pletykás asszonyaimat.

– Nincs jelentősége. A hetykén fitos orr, bodros haj, labdacsokkal soványított hölgy nem az esetem, vannak azonban nekem való Domány-rajzok is a tarsolyában. Az alkoholtól eltiltottak, de feltétlenül koccintok magával.

Egészségére, Erika.

Töltött az Ararát konyakból, azután újra töltött, és harmadszor is, majd felszólította Erikát, hogy a konyakot zárja a kamrába, és a kamrakulcsot dobja a lichthofba. Meséljen, kedves, hogy él, mivel telnek a napjai.

– Hogy élek! – Erika szemrehányóan nézett a férfira, a kérdés frivol és közönyös. – Pompásan élek. Délelőtt barátaimmal találkozom a Gerbeaud-ban, este az Intercontinentalban vacsora egyik vagy másik idegenbe szakadt hazánkfiával, ha van egy kis szabad időm, kirándulok... a Farkasrétre...

A férfi tiltakozón fölemelte a kezét.

– Ne tegye, Erika, csak azt ne! A temetőjárás egyfajta bálványimádat. Virággal és könnyel áldozni egy darab kőnek vagy egy befalazott urnának.

– Mégis...

– Nincs mégis. Látom, sok a munkája. Ennek örülök. Van valami terve? Nem gondol lakáscserére?

– Eszembe sem jut. Szeretem a lakást. Tizenöt évvel ezelőtt költöztünk ide, tíz év anyával... – Egy pillanatig hallgatott, de mivel nem kívánt szánalmat ébreszteni, frissen folytatta. – Az emberek végigszáguldanak a Szent István körúton, és észre sem veszik, milyen szépséges utcán járnak. Méltóságteljes, masszív, öreg házak, ezek a Haggemacherek a pénzükért kifogástalan munkát követeltek. Itt van kétháznyira a Nádor-udvar, észrevette már? Á, senki, az emberek nem néznek fölfelé, pedig ott a kőbe vésett felírás a tető alatt. A vénséges fák dús lombja olykor a második

emeleti lakásokat hűsíti, sejtelve sincs, milyen szelíd és borongós hangulatot kelt a körúti fasor. És a közepén, mint homlok fölött a diadém, a Vígszínház. Ne higgye, hogy ez a körút a hatalmas autóforgalom miatt rossz levegőjű. Kihajlok az ablakon, és árad, mintha engem simogatna, a szellő és fanyar illat a Duna felől. Különben – Erika mély lélegzetet vett – ha érdekli, én itt is születtem. A túloldalon, egy Dunára néző lakásban.

– Ötven-hatvan év múlva fölkerül a tábla: „Ebben a házban született Domány Erika a huszonegyedik század nagy grafikusművésze. 1950-2029.”

– Ezerkilencszázhuszonhatban születtem, nagyon jól tudja. Közel száz évet szán nekem? Ilyen rosszindulatú?

– Miért? Maga kilencvenkilenc éves korában kissé tutyimutyi, feledékeny, bőbeszédű, aranyos kis néni lesz.

– Kösz. Visszahozzam a konyakot?

– Jöhet a konyak. Szeretek koccintani magával, csókot lehelni finom ujjaira.

Erika nem kívánta ujjain a férfi szájának érintését. A testi közelségét sem szerette; a szemközti karosszékből helyezkedett el, hogy a lélegzetét is távol tartsa magától. A barát volt fontos, testetlen lény, hang és értelem. Behozta a konyakot, ittak, s Erika érezte a beszéd kényszerét.

– Maga kilép a liftből, végigsiet a folyosón, hármat csönget. Megnézte valaha is, milyen szép ez a ház? A lakásomhoz vezető széles folyosó kőpárkányán fatartályokban töméntelen tarka virág, piros muskátli. Zöld növény végig a folyosókon, az ablakpárkányokon, a falra

erősített kosárcákból lefelé hulló pletyka mindennap sűrűbb, buja növényzet...

– Költői kép a múlt századból. Elfelejt, Erika, hogy november van, s megfigyelésem szerint egyetlen cserép virág sincs a folyosókon. Alaposan körülnéztem. Tanulmányoztam a szomszédai névtábláját.

– Látja, ezért sem költöznék el a lakásomból. Jó baráti viszonyban vagyok az egész emelettel, mondhatnám a négy emelettel, de maradjunk csak az enyémmél.

– Helyes, maradjunk.

– A Dezső halála után leválasztott lakrészben egy orvos rendel hetenként két délután, másik oldalon a szomszéd ház tűzfala, tehát minden további nélkül rendezhetnék zenés orgiát, a helyszín ideális. Következik egy magányos úr. Volt neves sportember, most közel hetvenéves, kettésével veszi a lépcsőfokokat. De ezek mellékes dolgok, unja?

– Ellenkezőleg. A dolog kezd izgalmas lenni.

– Ilyen szomszéd csak a kiválasztottaknak jut. Ez az ember nem iszik, nem kártyázik, nem dohányzik. Mindig derűs, figyelmes, szolgálatkész. Ha elutazom, intézi a postámat, a pénzügyeimet. Kulcsa van a lakásomhoz, időnként ellenőrzi, rendben van-e minden, nem is tudom, mit mondjak még, egyszóval...

– Ideális, mint említette.

Erika nem zavartatta magát. Felugrott, a villanyfőzőre tette a már előkészített kávémasinát, s közben mondta:

– A lépcsőházi lakásban szintén egy magányos úr,

kedves, jó modorú. Ez a négy lakás utcai. A folyosó három oldalán az udvari lakások bérlői. Szóljon, ha pöfög a kávé, én a saját hangomtól nem hallom. Jobboldalt kétszobás komfortos lakásban középkorú házaspár. A férfi az Elektromos Műveknél dolgozik, és nálam.

– Ezt hogyan értsem?

– Ki kell cserélni egy villanykörtét, a létrán én szédülök. Csöpög a fürdőszoba valamelyik vízcsapja. A redőnyt nem lehet fel- vagy lehúzni. Nem működik a hűtőszekrény. Süket a televízió. A gázkonvektort nem tudom begyújtani. A kulcs beletört a zárba. Akkor megjelenik Török úr, és intézkedik. Ha mellette tartózkodom, minden szerszámról, munkafolyamatról részletesen beszámol. Most kicsavarom a körtét. A foglalattal van baj, teszek egy új foglalatot. A nagy fogó nem viszi, előveszem a kisebbet – és így, a végtelenségig. Mondom: Török úr, szaladok befejezni a munkámat, és menekülök a szobámba. Egy idő múlva halk kopogtatás. Török úr elkészült, és az ajtóban állva elmondja a végzett munka részletes folyamatát, hogyan szerelte le a vízcsapot, milyen szerszámmal, miként tömítette és szerelte vissza. Nincs menekvés. Ennek ellenére, helyesebben ezzel együtt megfizethetetlen szomszéd, derék, jóindulatú...

– Gondolom, figyelmes is, és szolgálatkész.

A férfi cigarettával kínálta Erikát, ő szippantott és kiáltotta:

– Ahogy mondja! Figyelmes és gavallér. A hétvégét a diósdai házukban töltik, s hoznak nekem gyümölcsöt, virágot. A felesége varrja a házi ruháimat, mindenfélét alakít, és

kedves, jó teremtés.

– Ki van még?

Egy öregasszony, a lánya, az unokája. Szép perzsamacskájuk van. Gyakran beszélgetnek a folyosón. Azután egy házaspár, csinos emberek. Mikor ők ideköltöztek, a fiú háromesztendős volt, a kislány hat. Átok rossz, vad gyerekek. A lánynak már van egy ugyancsak átok rossz, kétéves kislánya, a fiú komoly, tiszteletre méltó egyetemi polgár. No mármost, ha nem unja, következik egy néni. Nyolcvankét éves, mindig csinos, jól öltözött, a legforróbb nyári napokon is kalapot visel. Egyedül gondozza a lakását, gusztusos, jól felszerelt konyha, kényelmes és kellemes szoba. Tavaly ősszel a Hegedűs Gyula utcában összetalálkoztunk, kérdeztem, hová megy. A templomba, mondta. Itt, templom? Hogyne, a zsinagóga. Vele mehetnék? Miért ne, mondta. Érdekes volt, ahogy jöttek házaspárok és magányos asszonyok, valamennyi jól öltözött lipótvárosi lakos. A nők az előcsarnokban levették a kalapjukat, és kendőt kötöttek, tudja isten, engem ez bosszantott, talán szégyellik a járókelők tudomására adni vallási hovatartozóságukat? Azután arra gondoltam, hogy kiirthatatlan belőlük a félelem a megaláztatástól, a karszalagtól... A néni mellé ülhettem, mert ugyan névre szólnak a helyek, de az ő szomszédja nem jött el. Érdekes szertartás. A pap beszél, imádkozik, a hívők oda sem figyelnek, egymás között folyik a félhangos beszélgetés. A néni megmagyarázta ennek jelentőségét, de már elfelejtettem. És hát ének is volt.

– Kész?

– A néni elém tette az imakönyvet, felnyitva elhalt

szülőknek szentelt imával. Olvastam, majd lapoztam, s mondtam, itt egészen más van. Erre ő visszafelé lapozott, mert így kell...

– Tudom – mondta a férfi. – Ki van még?

– Csak volt! – kiáltotta Erika. – Egy vén férfi, szenilis szörnyeteg. Haragban a rendszerrel és az egész házzal. Minden lakóval összeveszett, az okot képzelete szolgáltatta. A sarokban lakó öregasszony perzsamacskája az ő küszöbét tisztelte meg, óra hosszat tisztogatott utána, ordította át a túloldalra. Szemenszedett hazugság, a macska soha nem hagyta el a lakást, a néni féltette, hogy elkódorog. Másnap az öregember szemetesvödrét a néni ajtaja elé ürítette. Keresett és talált ürügyet minden lakó megvádolására, a kedves orvosnak odaszólt, hogy angyalcsináló! És így tovább, de magának már elege van a szomszédaimból.

– Szó sincs róla. Halljam, magáról mit talált ki a vén rendbontó?

Erika zavartan nevetett, a vállát felvonta, s úgy is maradt, kókadt fejjel.

– Sok baja volt velem; hogy takarítónőt tartok, pedig még jól bírom magam, ő nyolcvanadik évében ellátja magát, mert a Kádárnak eszébe sem jut, hogy neki segítség dukál. Aztán a lakásomat becsmérelte, két szoba, hall, persze, a nagy vendégjárás. Meg hát én tehetem, de ő a kilencszáz forint nyugdíjából éhen dögölhet. Mocskos, goromba, beteg és szerencsétlen vénember volt.

– Meghívta ebédre?

– Dehogy, mit képzelsz! – Kis szünet után folytatta. –

Vittem át ebédet. Vacsorát, gyümölcsöt. Pulóvert, esőkabátot, valahonnan előkerült még Dezső holmijából. Az öreg lesett rám a folyosón. Szüksége van cipőre, mondta. Egy idő után, ha megkérdeztem, ebédelt-e, fanyalgott: – Mije van? – Válogatott. Esténként becsöngetett, hogy hívjam fel az ügyeletes orvost. Remeg a szíve. Egyszer feltűnt, hogy napok óta nem látom. A házmesterné mondja, hogy kórházba vitték a mentők. Hová? Tudja a franc, ott dögöljön meg, ahol van... Éjfél tájt csöngetnek: távirat. A János Kórház II. belosztálya sajnálattal közli, hogy Julek Győző elhunyt. – Elnyomta a cigarettáját, és tanácstalanul, mintha az eset azóta is elképesztené, az asztalra könyökölve szembenézett a férfival. – A tökéletes, az elviselhetetlen, az embertelen magány – én voltam a legközelebbi hozzátartozója.

– Julek Győző hány éves volt?

– Nyolcvanegy.

– Akkor már hervadásában hunyt el a szomszéd.

Erika nevetett, azután felugrott – a kávé!

– Habbal szereti?

– Igen, kérek.

– De nincs itthon hab.

Nevetett most már a férfi is, dicsérte a kávékat, azután kényelmesen hátratámaszkodott.

– Ha végzett a szomszédsággal, halljam, miről szeretne beszélni egy jó baráttal?

– Tulajdonképpen semmi... magam sem tudom...

- Anyagi?
- Szó nincs róla. Eleget keresek.
- Egészségi állapottal függ össze?
- Semmi bajom.
- A munkájával?
- Minden a régiben. Hovatovább le kell számolnom vele, hogy nem vagyok Doré.

– Szerelem?

Erikából kirobbant a nevetés, csörömpölve rakosgatott a tálcán.

– Tréfál?

– Maga kívánatos, bájos, középkorú hölgy, önálló kereső, lakástulajdonos, a képzőművészek szövetségének oszlopos tagja, világhírű művész...

– A hírnevem körülbelül Balmazújvárosig terjed.

– Nagyon téved. A mi kiváló vicclapunkat olvassák Nyugat-Európában, Ausztráliában, Izraelben és az Egyesült Államokban...

– A bátyám meghívott New Yorkba.

– Remek. Nagy élményben lesz része, új világ, új etika, s ahogy én magát ismerem, mint spongya a vizet, felszívja minden csöppjét a megőrzésre érdemesnek, már amennyire futja az idejéből, hiszen iszonyú nagy világ az a New York.

– Két hónapról van szó. Maga ismeri a várost?

– Három félév világirodalmat hallgattam a Hunter

College-ban.

– Sohasem említette.

– Nagyon régen volt. Kiváló intézet, szép időt töltöttem ott. Az emlékek elhalványodnak, eleven maradt dicstelen távozásom.

– Hogyan? Miért? Elmondaná?

A férfi hosszan babrált egy cigarettával, míg rágyújtott. A szobában már csak az utcai ívlámpa világított, s a föllobbanó öngyújtó fénye. Beesett arc, kesernyés száj, a félhomályban semmiségnek tűnt elhanyagolt külseje. Erika szótlánul várakozott. Tomsics Ákos nevetése váratlan volt, s mintha nem is valódi nevetés volna, hanem derű vagy bánat vagy a jóisten tudja, miféle összetevő fakasztja.

– Ma, negyven esztendő után egyszerűen megmagyarázhatatlan, hogy velem történt. A Hunter College az első volt Amerikában, amely női hallgatókat is fölvelt. Másfél esztendeig jó pajtások voltunk. Egyszerre megszédültünk. Négy barátommal a női öltözőbe hatoltunk, és rájuk zártuk az ajtót. Másnap eltávolítottak minket a kollégiumból. Hát ez történt. Félttem az apámtól. Fél évig lődörögtem még New Yorkban. Az apámnak sok pénze volt. Szabolcsi földbirtokos, európai hírű lótényésztő. A tenyészet utolsó példánya vagyok.

Erika nevetett, szaladt a villanykapcsolóhoz, sötétkék kismamaruhája bőven omlott, lebbent. A pazar fényben más volt a szoba, a vendég és nyilvánvalóan ő maga is. Mohón, gyors egymásutánban bekapkodott édes és sós teasüteményt.

– Furcsa – mondta –, milyen öröm nekem, hogy egyszer

magáról beszél. Lovagolt is – annak idején?

– Hogyne. Kemény, bátor lovas voltam, fiatal koromban szertelen. De ez nagyon régi história.

Erika várt, hátha folytatja. De a férfi kényelmes helyzetén alig változtatott, csak ha poharát ürítette, vagy cigarettára gyújtott.

– Gondolom, tavaszra tervezi az útját. A New York-i tél ocsmány.

– Egy szóval sem mondtam, hogy utazom. Eszembe sem jut. Nekem itt a munkám, az otthonom, a szeretett nővérem, barátok, elképzelhetetlen. Éppen csak említettem, mert tegnap jött a levél.

– Értem. Ezek szerint okosabb, ha itthon marad. – Felállt. – Élvezetes délutánt töltöttem magával. A jövőben is állok rendelkezésére, ha tanácsra van szüksége.

– Hiszen én nem kértem...

– Dehogynem. Kézcsókom, Erika, dolgozzon a meséskönyvön, minden jól.

Ablakot nyitott, kivitte a tálcát, elmosta a bűzlő hamutartókat. Vajas kenyér, sajt, tea. Bekapcsolta a televíziót. Folytatásos tévéjáték harmadik része, ugyan mi történt az első kettőben? Elzárta a készüléket. Az utcát nézte. Kevés járókelő, a lámpák takarékos fényében csillogó ékszer a kivilágított Vígszínház. Hálóingben kényelmesen elhelyezkedett a rekamién a *Rakéta* négy példányában közölt krimivel. Olvasott. Körülötte a bodrosan keringő füstfelhő úszva távolodott. A harmadik oldal, és fogalma sincs a

történet bizonyára izgalmas indulásáról. Felugrott, és pongyolában a munkaasztalához ült.

„Édes Béluskám! Nagy örömet okozott a leveled, újra és újra elolvastam. Részletesen legközelebb írok, most csak a lényegét. Köszönet a meghívásért, boldogan megyek hozzád. Heves szívdobogással gondolok a viszontlátásra és a sok élményre, amiben részem lesz. Úgy gondolom, Bélus, hogy március közepe táján indulnék...”

5

Másodpercekre felmerült benne a terv, hogy két-három ruhát terveztet Paulussal, hiszen Béhus operáról, hangversenyekről ír, de máris elrestellte magát. Minden holmija csinos, ízléses, a farmerkosztümje maga a tökély, ennyi untig elég. Elméletben már csomagolt. Mária figyelmeztette, hogy minél kevesebb bőrönddel utazzon, fehérneműből a legkevesebbet, amit este levet, kimossa, s Erika ne képzelje, hogy megjelenésére Amerika lélegzete eláll. Az érzékeny Erika azt felelte, tudja, hogy csúf vénasszony, fölösleges az orra alá dörgölni, erre a sógor szokatlanul gálánsán reflektált.

- Bájos asszony vagy. Bátran letagadhatsz tizenöt évet.
- És akkor fiatal vagyok?
- Tizenöt évvel fiatalabb.

A Múzeum utcában Erika bokáig érő hóban csúszkált, bukdácsol, fehér karácsonyunk lesz, állapította meg Mária. Az első karácsony anya nélkül – hol ünnepeljenek? Mindeddig anya szobájában állt a fenyőfa, anya díszítette, és sütötte a bejglit. Keserves volna most ugyanott, nélküle, s úgy határoztak, Máriánál töltik az ünnepi estét. A sógor dörmögött: – Engem hagyjatok ki a rumliból. – Magától értetődik – felelte Mária. – Elénekeled a Mennyből az angyalt, azzal megtetted a magadét.

Valamikor anya, négy testvér, két férj, Karcsi felesége, a

vézna kis Karcsi, Jónér néni, most hárman nézik a lassan elhamvadó csillagszórókat. Az ajándékok között elegáns üdvözlő kártya Máriának: „Merry Christmas, szerető bátyád, Charles Domény, s egy másik üdvözlő kártya Erikának: „Merry Christmas, szerető bátyád, Charles Domény. Vacsora után az ünnep tiszteletére Balogh Flóris römit játszott a két asszonnyal. Erika elemében volt. – Hogy is van? Egészen elfelejttem már. – Mi van a partnereiddel? – Hát – felelte Erika – „azóta” nem játszottunk.

– Mármint anya betegsége óta, így értelmezte Mária, s higgadtan mondta: – Miért ne kártyáznál? Oktalan túlzás. Anya nem venné rossz néven, hogy kártyázol a barátnőiddel. – Igaz...

Igaz, miért is nem szólt Paulusnak? Felhívja a két barátnőt is. Évek óta hetenként összejönnek kártyapartira, hol egyiknél, hol másiknál, a vele egyidős barátnők részint nagymamák, iszonyatosan rohan az idő. Römiznek, persze, de egy idő után valamelyik asszony felveti az ötletet: – Ne pókerezzünk? – A póker jóval izgalmasabb, s ha kis tétekben is játszanak, a különbség olykor elég jelentős. Hiszen kiegyenlítődik, az ember egyszer nyer, máskor veszít, de a pókerjátzmákat mindeddig nem említette Máriának, s ez nyomasztó érzés. Kislány volt, amikor Bélus pikézni tanította. Sok éven át, míg Bélus anyával és vele élt, szabad estéiken pikéztek. Anya átszólt a szomszéd szobából: – Hagyjátok abba, késő van. – Bélus pedig azt mondta: – Dupla vagy semmi – és huszonegyesben tizenkilencre bevágott, hogy Erika visszanyerje a veszteségét.

Erika a nővérénél töltötte az éjszakát. A szoba sötétjében

egymást váltja az ünnep megható öröme, a gyötrelmes emlékezés, és az egész valóját feszítő türelmetlenség. Két ünnepnap posta nélkül. Talán harmadnapra megjön Bélus levele. Charles Domény üdvözlete idejében érkezett. Nevetséges. Pöffeszkedő, kedves alak volt mindig. Hát az biztos, hogy ő nem fogja Charlesnak szólítani, bele is törne a nyelve, s magában mondta: Csarlsz, ezen nevetni kell.

Bélus karácsonyi csomagja több mint három hónapig hajózott az óceánon. Vagy öt esztendő óta átlag hathavonként Bélus csomagot küld magyarországi családjának, s a csomagból kikerült holmik láttán nevetőgörcsöt kap az ember. Anyának gyöngyhímzéses estélyi ruha, nadrágkosztüm – remélem, megfelel, írja Bélus, idősebb hölgyek itt sötétkéket viselnek –, túsarkú cipő, Erikának földet seprő pongyolák, a mellet szabadon hagyó pulóver, negyvenes méretű hócsizma, s ez idei karácsonyi csomagja is sok szép, divatos dolgot tartalmazott: fekete, prémes, gloknis télikabát anyának, az elragadó ruhák és pongyolák Erika termetén lötyögtek, és a földet söpörték, Mária pedig soha nem kért részt a csomagokból. A szolgálatkész Paulus ismert egy özvegyasszonyt, aki ruha- és ékszer nemű vételével és eladásával foglalkozik, anya meg boldog volt, hogy „valami kis többlettel hozzájárul a háztartási költségekhez. Az a bizonyos özvegyasszony ezúttal is napok alatt túlادott az „amerikai cuccon. Mária a pénzre sem tartott igényt, Erika örült a ropogós ötszázásoknak – szegény anya kabátja kétezer forintért kelt el –, megírja Bélusnak? Egyelőre megköszöni a karácsonyi csomagot, ráér New Yorkban beszámolni a ruhák sorsáról – te Bélus, eszedbe ne jusson még egyszer ruhákat

küldeni! –, Bélus majd zavartan topog jobbra, balra, és nevetnek egy jóízűt.

Munkasztalán zümmög a magnó, anya halála óta először. Erika dúdol, jó dolog a „talált pénz”. A zenével nem követ el kegyeletsértést, anya azt mondaná, ne túlozz, fiam, semmi értelme. Hátrataszította a székét, a lemezjátszóra föltette Csajkovszkij VI. szimfóniáját. Háton feküdt a keskeny kereveten, két karja a feje alatt. Bensőjét elárasztotta, egész valóját hullámokon hömpölygette a szenvedélyes zene, és szeméből eleredt a könny. Sírdogált keserves bánatban, és a lélegzetét visszafogó örömben. Nem múlhat így az idő, örök egyhangúságban. Valaminek még jönnie kell, te nyomorult, kiszámíthatatlan sors, adj nekem életet! Ötvennégy év sok a fiatalsághoz, kevés az öregséghez. Elkábította a zene; közben felkelt volna, hogy a tükörben megnézze magát. Bájos asszony vagy, mondta Flóris. Kicsi fej, hamvasszőke haj, alattomosan kibukkanó újabb és újabb fehér szálakkal, és Dezső azt mondta: mesélő szempár. Azt is mondta Dezső: „Mesélj nekem a szerelemről”, mi volt ez? Versidézet? Valami slágerszöveg? Dezső a könnyűzenét is szerette, Tacitust, Marxot, krimet olvasott, és docens volt a János Kórház 2-es számú belgyógyászatán. Dezső aludt, talán álmodott is, és közben meghalt, immáron tíz éve. Talán, ha akkor jól megrázza, feléled. Á, halott volt, és kisimult arcával ismerősebb, mint élete utolsó éveiben. A hatvannégyes olaszországi út után fokozatosan romlott közöttük a viszony. Kevés időt töltöttek együtt. Dezső gyűlésekre járt, szemináriumot hallgatott, konferenciákon vett részt. A kezdeti időben megkérdezte: – Nincs kedved velem jönni?

Érdekesnek ígérkezik az előadás. – Nem, Erikának nem volt kedve részt venni unalmas összejöveteleken. Azután úgy alakult, hogy egyre kevesebbet beszéltek egymással, élte mindegyik a maga életét. Keveset gondol Dezsőre, és pont a VI. szimfónia juttatja eszébe? Nem kell, elmúlt, és visszatért a szívének kedves hangokhoz, de előtte volt a régi Dezső markáns, férfias arca, a kezdeti időben gunyorosan kedves mosolyú. Később bezárkózott, az arcán korai barázdák, úristen, csak nem ő rontotta el Dezső életét? Mesebeszéd. Hiszen szerette. Másként. És Dezső is... másként.

Szép, nyugodalmatlan életet kezd. Hetenként kétszer meghallgatja az Erkel Színház valamelyik előadását kitűnő fiatal énekesekkel. Hangverseny, színház, mozi, barátok, akik hívására várnak. Azután csak úgy ripsz-ropsz felül a repülőgépre, irány New York, te jóisten!

Bélus expresszként feladott meghívólevele húsz napig utazott, éppen két nappal tovább, mint a rendes légiposta. Bélus régen is híján volt a gyakorlati érzéknek, érdeklődési köre nem evilági. Bélust a természettudományok, különösen a csillagászat érdekelte. Mária és ő hitte, hogy Bélusból világhírű tudós lesz, de anya másként döntött. Négy egyetemi esztendő tenger sok pénzt emészt fel, Bélus vállaljon kenyérkereső állást, amellel hódolhat a hóbortjának. Mária befolyásos keresztapja elhelyezte a Csepeli Papírgyár könyvelési osztályán, az ötvenes években már könyvelő volt. A hétvégeket a svábhegyi csillagvizsgáló intézet vendégszobájában töltötte, mint nagyra becsült külső munkatárs, s biztatták, hogy még nem késő, végezze el az egyetemet. Bélus akkor szerelmes volt egy színinövendékbe,

úgy képzelte, hogy családalapításhoz elengedhetetlen a fix jövedelem, s maradt a gyárban. Bélus valóban elhitette magával, hogy a színinövendék megelégszik egy könyvelővel? Elhitte, magától értetődik. Az egykori színinövendék ma terebélyes és ordenaré komika, a közönség kedveli. Erika nem kedveli, egyenesen viszolyog tőle, de javára írja, hogy annak idején visszautasította Bélust.

A meghívólevéllel sorban állt a Tanács körúti IBUSZ-irodában, s mikor jó félóra után centiméterekkel kúszott előre, a mellette álló férfi megkérdezte:

– Nem látom a jelentkezési ívét. Kitöltötte?

Erika megriadt: miféle ívet kell kitöltenie? Hol kapható efféle ív? A joviális idős úriember elmagyarázta a tudnivalókat az útlevélkérelemről. A fejét csóválta: Hiszen mindez olvasható a falragaszon, a pultokon, ejnye, asszonyom...

Az útlevélkérő ívet nem adták ingyen, s Erika ezt helytelenítette, hiszen az útlevéért amúgy is fizetni kell. Azután a már jócskán megnövekedett sor végére állt, s szépen teltek az órák. Az üvegablak mögött ülő sárga hajú nő visszatolta az ívet.

– Lakcím, irányítószám. – S már nyújtotta a kezét a következő ügyfél felé.

– Legyen olyan jó, írja be, eddig kétszer álltam sorba, és...

– Nem az én dolgom – mondta a nő.

... Ha behajolna az ablakon, és pofon vágná? Tizenöt

éves korában a villamos peronján disznóságot sűgott a fűlébe egy rossz képű férfi, annak az arcába kűpűtt – ez sem rossz, mit szűlna a sűrgahajű? Visűtozna, és ő nem utazna Amerikába. A mellette álló nű a kezűbe adott egy golyűstollat, s biztosűtotta, hogy fűnntartja a helyűt.

Vannak rendes emberek, a tűbbsűg azonban kűzűnyűs, kellemetlenkedű, nemegyszer durva. Nehűz megszokni. Jű lesz ismerkedni műsfűle kűrnyezettel az Újvilágban, ami műr nem is olyan új.

– Egy hűnap műlva postán kézbesűjűk az útlevelet – hangzott az ablak műgűl, s ezzel Erikát kegyelemben elbocsátotta. – Pukkadj meg! – Nagyot lélegzett, halad a dolog, az útlevűlkűrelműt űgyesen elintűzte. De tűtova megállapűtásat és egűsz szereplűsűt az IBUSZ-kirendeltsűgen olyan komikusnak őrzette, hogy viharzott kifelű, s elnűzve egy lűpcsűfokot, bukdácsolva kűtűtt ki a jűrdán.

A posta napra pontosan kézbesűtette az útlevelet, az amerikai kűvetsűgen beleűtűttűk a vűzumot, a KLM holland lűgitársasagnal kűzűltűk, hogy repűlűjegye műrcius 21-űre szűl. Kűzel kűt hűnap műg. Hát csak okosan, nincs miűrt a napokat szűmolni, lűssuk, mibűl őrűnk, mondaná Mária – s Erika űlt a rajzasztalánal, őrűtte kifeszűtett rajzlap, s tűműntelen tollából, szűnes ceruzájából vűlogatta a megfelelűt. A nű ruhája emprimű, lenge, műly dekoltázs – kezűben a ceruza, s nűzett maga elű. Pikűzni fog Bűlussal! Megkűsűrelte felidűzni a jűtűk menetűt, nem sikerűlt. Hány lapot osztanak? Talon is van, és bonyolult szűmolás – hiába, nem emlűkszik. Mindegű, Bűlus majd elmagyarazza... de addig műg kűt hosszű hűnap.

Szaladt a telefonhoz. Szervusz, Paulus, dolgozol? Én is... Régen römiztünk, szólok az asszonyoknak. Te mikor érsz rá? Csütörtök, helyes... Két tárcsázás, és csütörtökre együtt volt a rómi parti. Kellemes izgalom, viszontlátja a hóbortos Tildát, és a cincogó, virgonc kis Irént – az özvegyeket. A kártyapartiban három ötven év körüli özvegyasszony, egyedül Paulus „aktív feleség”, de hogy ez maradéktalan öröm volna, arról szó sincs. Szendvics, sütemény, ital...

Ismét tárcsázott. Mária nem csicsereg, nem harsog, nem nyafkálja, hogy „az embernek egy nyugodt perce sincs a folytonos telefoncsengéstől”; – halló – mondja Mária, s mintha mellette állna a karó, amelyre támaszkodik. – Halló, Máriám, jól vagytok? Flóris? Ennek örülök. Be kell valamit fejeznem, holnap jövök. Csütörtökön nálam kártyaparti. Régen láttam az asszonyokat, és most olyan furcsa. Azelőtt anya készítette a szendvicseket. Néha bejött, és nyájas-kedvesen, amilyen volt a lénye, Irénke, hogy van a kis unoka? Nagycsoportos? Ne aggódj, fiam, élénk a gyerek, az még nem rosszaság... Ne mondd, Tilda lelkem, a magas nyugdíjad ellenére... És én idegeskedtem, anya zavarja a játékot, alig vártam, hogy kimenjen, de aki nem kártyás, nem érti... Dehogy sírok, Mária drága, örülök az asszonyoknak, hiszen hónapok óta...

– Nem én osztok.

– De te következel.

– Most osztottam.

– A sorrendet jelzem a blokkon, ne vitatkozz.

A hóbortos Merényi Tilda lassan keveri a kártyát, egy-

egy lap kihullik a kezéből, Erika fölemeli, nyöszörög: – Rémes ember vagy, Tildám...

Merényi Tilda, hajdani hegedűművésznő meg sem hallja, szinte egyenként tologatja a lapokat, ilyen véget nem érő keverésre mondogatta Bélus: „Így gyulladt meg Gyöngyös.” Tilda régen abbahagyta a hegedülést, művészmúltjának felejthetetlen élménye, hogy a második világháború után Pesten járt Yehudi Menuhin meghallgatta, és világhírnévvel kecsegtette. Azután megjelent a színen Merényi Pál, ifjan már Kossuth-díjas szobrászművész, a férj, aki nem tűrte lakásában a munkáját zavaró cincogást. A Kossuth-díjas Merényi Pál özvegye kétszoba-hallos öröklakásban él kiemelt nyugdíjából, mindennap másutt römizik, azonkívül vesz és elad. Többnyire elosztja a lapokat, mert szüntelenül beszél.

– Erika, van egy elsőrangú kvarcórám, neked potom pénzért odaadom.

– Nincs szükségem kvarcórára.

– Csak nem akarsz New Yorkba utazni az ócska szovjet óráddal?

– Oszál már, ne dumálj – mondta a vézna termetű Irén, s az asztalra csapott.

– Éppen hogy szovjet órát viszek magammal Amerikába, legalább megismerkednek egy pontos, megbízható órával.

– Kártyázunk vagy politizálunk? – kérdezte Paulus, s máris így folytatta: – Gyerekek, nekem tetszik ez a Reagan. A világtörténelemben az első színész, aki egy nagyhatalmat kormányoz.

– És Néró?

Paulus legyintett: – Néró! Eszelős komédiás.

Irén lapot húzott, s a kezéből egyet nagy eréllyel az asztalra helyezett; Irén mindig csapkodott, hangoskodott, mintegy ezzel egyensúlyozva töppedt vézinaságát.

– Miért? Te láttad valaha a színész Reagant?

– Ki tudja. Annyi a hollywoodi sztár.

– Honnan veszed, hogy sztár volt? Szerintem statiszta. Vagy dublőr.

– Römi!

A kvarcórás Tilda kiterített tíz helyett kilenc lapot, valamennyien egyszerre dorgálták figyelmetlen játékáért, Erika kiáltott:

– Buli után eszünk!

A volt Glasner péknél vásárolt kis kerek molnárkát, finomak a szendvicsek, nagy kerek tálon kúp alakban tornyozva. Erika nem kínál, egyenek, ott van az orruk előtt. Paulus mérsékelt fogyasztó, vigyáz a vonalaira, annál mohóbban tünteti el a szendvicseket a háziasszony. – Össze ne maszatoljátok a kártyát! – Rendes úriházban az inas körbepínálja az ezüst kézmosó tálat – csivitel Irén. Süteményt esznek, és vicceket mesélnek. Azt ismeritek, hogy a szemtelen gyereket az apa felpofozza, mire az anya pofon vágja az apát, erre a gyerek... Hát azt... Képzeljétek, kaptam jegyet a Milánói Scala Verdi *Requiem*-jére! A televízió is közvetíti... Érdekes amerikai regényt olvastam, de ha megöltök sem emlékszem sem a címére, sem az író nevére...

– Jó az amerikai irodalom – mondta Paulus –, de néha úgy érzem, az írók kapnak egy feladatot, kidolgozza mindegyik a maga mondanivalóját, de a metódus ugyanaz. Mintha egyetemen tanítanak a regényírás mesterségét.

– Igen – helyeselt Erika. – Ilyesfélét érzek én is. Ahogy az orosz irodalom Gogol *Köpeny*-éből bújt ki, szerintem a modern amerikai írók Dos Passos dzsekijéből bújnak elő.

– Én csak krimet olvasok – mondta a vékony hangú Irén, akinek négy unoka gondozása mellett kevés ideje jutott olvasásra, s mint állította, az egyetemen tanultakból egyetlen szóra sem emlékszik.

– Ossz már, Tilda.

Valamelyik kimondja: Na, egy búcsúpókert! Erika hozza a pókerkártyát. Irén a tíz-, húsz- és ötvenfilléreseit rakosgatja, számolja, Tilda előtt egy kupacban, számlálatlanul van a kezdőtőke, s a végén mindig kijelenti, hogy jelentős összeget vesztett. Irén óvatosan licitál, krajcároskodva, Erika jó játékos, Paulus mester. Kilenc órakor még egy utolsó kör, azután még egy, és tíz órakor csókkal búcsúznak a legközelebbi viziontlátásig. Erika elmossa a tányérokat, poharakat, a konyhai rendhez és tisztasághoz ragaszkodik, azután siet az ágyba. Kellemes délután volt, legközelebb Tildánál találkoznak. Micsoda ötlet, vegyen kvarcórát! Legutóbb egy Buddha-szobrot kínált, valóságos okkázció, mondta. Hóbortos teremtés.

Meghallgatta az Erkel Színház Rigoletto- és Tosca-előadását, végigült egy történelmi drámát, s ezzel mintha kötelességét teljesítette volna, a színházak felé sem nézett.

Február végén még tél volt, de jóféle tavaszi fuvalmakkal, havazás után barátságos napsütés. Erika délelőtt a Margitszigeten járkált, körös-körül a Rózsakert sétányán, a romok között, álldogált a kis állatkertnél, szomorú őzek, vidáman hempergő kutyakölykök. Parányi rügyek mutatkoznak az aranyeső bokrain, és íme, néhány nap, és márciusnak is vége.

– Mindened rendben van? – kérdezte Mária.

– Hogyne.

– A Nemzeti Bankban voltál?

A Nemzeti Bankban? Nem, ott nem volt, s hebegett, nem sürgős, holnap készül a Nemzeti Bankba. Flóris, a sógor tárcájából elővett egy borítékot.

– Szereztem neked egy százdolláros külön kiutalást. – Átadta, háromezer-ötszáz forinttal. – Körülbelül ennyit fizetsz érte, az útleveledre kapott dollárért jóval kevesebbet. A kiviteli engedélyt őrizd meg, a vámnál be kell mutatnod.

– Köszönöm... Igazán köszönöm.

Boldog Mária! Remek ember a férje, a munkájában kiváló, annyi kitüntetése van, mint egy szovjet úrhajósnak, fukar, de a kellő pillanatban gavallér, merő jóindulat, méltó párja Máriának. A dollárjai befektetésére majd gondos tervet dolgoz ki, mindenekelőtt körülnéz, és számol a lehetőségekkel. Ajándék Paulusnak, a kiadóknál és a lapoknál dolgozó jó barátainak, elsősorban valami nagyon szép dolgot Máriának, s hasznosat Terusnak – s már lassacskán, módszeresen csomagolt. Jött a nővére, és kiürítette a bőröndöt. Ez a két pár cipő fölösleges; elég a farmer és a

sötétkék nadrágkosztüm; ezt a három ruhát akaszd vissza a szekrénybe, ne gondold, hogy a Metropolitan operában kínos feltűnést keltesz, ha többször ugyanabban a szép fémszálas kisestélyiben jelensz meg; a József Attila-kötet legalább fél kilót nyom, Bélusnak bizonyára van magyar irodalma, tanulsz csillagászatot.

A KLM gép gurul, gyorsít, azután megáll. Jó ideig áll a kifutó pályán. Tilos a dohányzás. Kapcsoljuk be a biztonsági övet. A gép ismét berregve elindul, a bomlott földi száguldás után fölemelkedik.

6

... A parttalan óceán fenséges a színes képen. Óriás teherszállító hajó, vajon mit visz a belsejében? Mindössze fa-kerítéses bokszot mutatnak, s abban egy ló. A fedélzeten tevékenykedő matrózok, serény jövés-menés, s egy mindenütt lábatlankodó kisfiú, nyolc-tíz éves lehet. Apja a fő-matróz, mintha fedélzetmesternek neveznék az ilyen beosztású tengerészt. A hajón tűz üt ki, üvöltés, pánik, a lángok rohamosan terjednek, sokan a tengerbe vetik magukat. A gyerek rohan, keresi az apját – hol van apu!? Valószínűleg az meg a fiát keresi. A lángoló hajó elmerül. A homokparton elnyúló, eszméletlen fiú szeme lassan felnyílik, víz, víz mindenütt, az apja sehol, egyedül van a világon.

De nem. Távolabb az oldalán fekvő, mozdulatlan ló.

Egy idő után lassan tápázkodik gyerek és ló, közelítenek, és hovatovább baráti kapcsolat szövődik közöttük. Idáig érthető a dolog, mellőzhető a kevés angol szöveg. Azután egyszerre ott van egy idős ember, s viszi magával a két hajótöröttet. Szépen lakik a bácsi, televízió, rádió, hűtőszekrény, csempés fürdőszoba s finom élelem, amint illik a vadonban, mert közel és távol nem látható semmiféle város, falu vagy tanya, semmiféle emberi hajlék. Mindegy, nem fontos. Az idegen, mint kiderül, nagy lószakértő. Egész álló nap trenírozik a fiúval, mindent megtudunk, amit egy versenyparipáról és lovasáról tudni kell, s már következik a verseny. Mi sem természetesebb,

mint hogy a hajótörött kisfiú a rutinos, dörzsölt zsokéék előtt célba fut hajótörött lovával.

Sajnos, vége a filmnek, a légikisasszony felgöngyöli a vásznat. Sötét éjszakában töméntelen vibráló csillag, sehol egy parányi báránnyfelhő, a felhők alatt gomolyognak, mint Alaszka hómezői, homályosan bontakozva az éjszakából. Erika az óráját nézi. Otthon a szemközti ház teteje felé kúszik a márciusi nap, s itt még a virradatot csupán jelzi a látóhatár finom pasztellszürkesége. Kár, hogy vége a filmnek. Meggyújthatná ülése fölött a villanyt, de talán a fény zavarja a mellette hátratámasztott ülésen alvó idős urat.

Nem alszik. Megkérdezi a maga elé merengő Erikát.

– Do you like music?

Báván néz a szomszédjára. Tekintélyes külsejű, középkorú úr. Vacsoráig olvasott, azóta behunyt szemmel szunyókál vagy spintizál, ki tudja? Szereti-e a zenét? Csak nem akar a fülébe dudorászni? Int: Yes, yes, szereti a zenét. Az úr átad egy félkör alakú vázra erősített fülhallgató szerkezetet, s a tehetetlenkedő Erika fülére illeszti, gombokat nyomogat az ülés karfáján. Erika beszél angolul? No. French? No. German? Yes. S már németül kérdezi a nacionálját. Ungarisch, á, szép. A gombnyomásra gitárpengés, dobpergés, száguldás a zongora billentyűin, vad zenebona, Erika segítségkérően néz az idegenre. Újabb gombnyomás. Liszt-rapszódia! A Rákóczi-induló! Ismeretlen zongoraművész boszorkányos előadásában. Erika előrehajlik, hátratámaszkodik, mintegy a zene ütemére, arcán kiragyog az elragadtatás. A Tannhäuser-nyitány. Az idegen úr ismét behunyja a szemét. A Terefere polka, káprázatos zenekar s

nyilván a világ legnagyobb karmestere – az ég alján a szürkesség halvány rózsaszínre vált, a gép vaskos tömegű hómező fölött zúg egyhangúan, és repül Amerika felé.

Nyújtózkodnak az ébredők, jövés-menés a padsorok között, beszélgetés, az elöl ülő amerikai diákok óriási hangerővel nevetnek, a mosdó előtt várakozó sor. Guruló kocsijukkal indulnak a légikisasszonyok. Cola? Whisky? Konyak? – Whisky – mondja Erika, mert duhaj hangulatot szít a bikával összezsapni készülő torreador zengő olasz baritonja. Újabb kocsni a reggelivel, finom, változatos. A légikisasszony kioltja a világítást, odakinn nappali fény, eltűnnek a hómezők, alant házak, távoli felhőkarcolók, a gép jó ideje ereszkedik lefelé, s észre sem vette. Kis zökkenővel földet érnek, a gép komótosan gurul – hát ez New York.

Kit kérdezzen? Bitte, wer spricht deutsch? Oder ungarisch? Nem kérdez, lohol a többi utas után. Bár hallgatott volna Máriára, a cipzáras útitáskája nehéz, mintha köveket cipelne. Folyosó, kanyar, folyosó, újabb kanyar, ablak, ajtó sehol. Liheg, leteszi a táskát, és a sok rohanó utastól elmaradva egyedül van a sivár folyosón. Egy légikisasszony karon fogja, újabb hosszú menetelés után bevezérli egy felvonóba, a második emeleten kiengedi, s mutat a lépcsőre. Erika baktat lefelé a lépcsőn, és ott van, ahol volt.

Több egymás melletti fülkében útlelvizsgálat, itt is már ő az egyedüli kuncaft. Kitölt egy űrlapot, az útitáskát rugdossa maga előtt, majd vissza az üvegfülkéhez. Az útlevelébe ütött pecséttel vánszorog valamerre, s nagy csarnokba ér. Távolabb fekete hordárok bőröndöket raknak

kézikocsira – vajon hol adják ki a bőröndöket? Körülnéz, s egy árva bőrönd félrelökve – az övé. Most már egyedül van a csarnokban, csupán légiemberek sietnek, ki erre, ki amarra, s egyenruhás ifjú nő egy cédulával a kezében, kiáltozva: – Misszisz Domeni, misszisz Domeni...

Bélus kétségbeesést tükröző arcán megkönnyebbülés és neheztelés.

– Hol voltál? Az ember frászt kap tőled.

– Szervusz, Bélus.

– Szervusz. – Magához öleli, meghatott és zavart. – Karcsi elhozza a bőröndödet. Indulhatunk. Ez Karcsi, megismered?

Ötödik esztendejében volt kis Karcsi, amikor „disszidált”. Most huszonnyolc éves, jóképű, karcsú, farmeres fiatalember, vigyorog, és egy taxi felé robog a bőrönddel, úgy látszik, Bélusnak nincs kocsija. Elhelyezkednek. Egy idő után Bélus megfogja a húga kezét, és el sem engedi. – Meg sem néztelek. Alig változtál. – Te sem. – Jól utaztál? – Jól. – Kis Karcsi még szélesebben vigyorog.

– Mint egy igazi globetrotteri. Mondtam az öregúrnak, hogy bizonyára Sidneyben landolsz.

Kedves fiú. Magyar szókinccse választékos. Az érkezés lidércnyomása múltóban. A taxi fekete vezetője biztonságosan kerülgeti a szeszélyes összevisszaságban épült házsorokat, befordul, kifordul, hát a városkép elég vigasztalan. Kopott, vén házak, egyik erre fordul, másik amarra, a kép lehangoló, másként képzelte el New Yorkot. Vajon hol lakik Bélus? Jó

ideje rohannak, álldogálnak.

– Hány óra?

– Tíz óra öt perc. Nyolckor érkeztél, egy óra bolyongás a Kennedy Airporton. A fontos, hogy itt vagy.

Erika órájának kismutatója a négyes számon, otthon délután van, vajon mit csinál Mária?

– Városunk középpontja – mondta kis Karcsi, egyet röhhentett, s a karját kifelé lendítette. Lakatlan, két-háromemeletes házak, hámló vakolat, üres telkek, bizonyára a környék lomtalanítása után került oda tömegestül az üveg, konzerv- és fadoboz, nagy kupacokban és minden kis rést betöltő papírhalmoz, de mielőtt az egész készletet számba vehette volna, a kocsit túl volt a telken, s egyszeriben változott a kép. Széles folyó mellett nyílegyenes sétány, ég felé törő házak között kis, palotaszzerű épületek, tisztaság, csönd.

– A Hudson.

A fiú azt mondta:

– Van még két folyónk és tengerünk, ami metróval megközelíthető. A New York-i metró páratlan a maga nemében, kár, hogy nincs összehasonlítási alapod.

– Képzeld, van! Azt sem tudod, hogy Budapesten metróval közlekedünk?

– Ne mondd!

A hallgató Bélus is megszólalt.

– Ne törődj Karcsival, ő pontosan tudja, hogy a negyedik vagy az ötödik metróvonal épül nálatok, igaz?

Erika erre nem tudott felelni; a Marx téren épül új állomás és egy hatalmas áruház – ezt a kis Karcsit a folytonos vigyorgásáért kedve volna pofon teremteni. Erika ült a két férfi között, és a könyökével alaposan oldalba bökte a fiút.

– Ne lökdöss, nénémasszony.

Az unokaöcs pimaszsága mintegy összekötő kapocs hármuk között, mert Bélus hallgat, újabb és újabb cigarettára gyújt, kínálja a hűgát. Kellemes ízű az amerikai cigaretta, valamelyest feloldja a szorongását, mintha csalódott volna, maga sem tudja, miben, sírós vágyak, feszélyezett hangulat, és már vissza is fordulna.

A kocsi átvág egy mellékutcán, s másik sétányon befordul.

– Megérkeztünk.

A felvonóban Bélus megnyomja a kettes gombot, s máris fönt vannak az első emeleten – a földszinti előcsarnok az első emelet. Nem kérdezősködik, ezt szentül elhatározza, ha a földszinti előcsarnok emelet, ám legyen. A folyosón ajtók sora, mintha szállodába érkezett volna, s bent van a bátyja lakásában; az előszoba hosszú, keskeny alagút.

– Ez a szobád.

Kis Karcsi leteszi a bőröndöt a szoba közepére, s mikor Bélus indítványozza, hogy nézzen körül, és igyanak egy stampedlival a viszontlátás örömére, Erika megbotlik az utazótáskájában, és bukdácsolva csatlakozik a két férfihoz. Bélus karon fogja, Erika egész valójában áramlik a meleg, hiszen ez Bélus, a rajongásig szeretett fivér – s egyszerre megérkezett, örül és kíváncsi. Négy szoba, három az ikerház

közére néz, s egy az utcára, az ablak előtt hosszú állványon zöld növények futnak szinte a mennyezetig. Antik bútorok, szép, gemütlich! Whisky? Konyak? Gin? – Whiskyt kérek. – Ahogy én nézem, a repcsin is felhajtottál néhány pohárral – mondja kis Karcsi. Proszit, hozott isten, húgocskám, szervusz, Bélus, drágaságom...

Miféle ablak ez? A szobája meglehetősen sötét, enyhén dohszagú, szellőztetni kell, de hogyan? A bedagadt ablak félig fölhúzódik, előtte dróthálózat, atyaisten, itt nem lehet az ablakba könyökölve nézni az utca forgalmát, a járókelőket. Hát igen, így van Amerikában, majd megszokod, rendben van, Bélus, így is érzem a beáradó friss levegőt.

Szekrény a meszes falba építve. Az előszobában is falba épített szekrény, Karcsi szobájában is. Akadnak furcsaságok is, például az utcai szoba ablaka előtt a vaslépcső, de a konyha falához tapadó, mozdony nagyságú hűtőszekrény és a fürdőszoba úgyszólván normális. Erika kicsomagolt, azután az ágy szélére ült; a szobájában nem volt szék. Vadonatúj, puha, rózsaszínű takaró, rózsaszínű a lepedő, a párnahuzat. Az ajtó nehézkesen, félig-meddig csukódik, hallatszik a fiú trappolása, azután kopogás.

– Minden rendben? Szóljál, ha kell valami, ruhaakasztó, miegymás... – Bélus az ajtófélfához támaszkodott, kissé dadogva mondta a magáét. – Ez férfiháztartás, akadnak bizonyos hiányosságok, úgy van... Egy fekete asszony tegnap összetakarított, a maga módján...

A fiú is ott állt az ajtóban, könnyed tartása, örökké vidám arca, vigyori szája már megszokott és kellemes.

– Én porszívóztam, mert a spiné a derekát fájlalta. Tegnap összevissza egy egér kucorgott a csapóban, gondoltam, megtartjuk, hogy emelje a fogadtatás színvonalát, de az öregúr tiltakozott. Semmi baj, akad mindennapra.

– Eredj a pokolba! – Bélus zavartan mondta: – A gázvezetéken néha feljön egy egér a konyhába, ide nem, ne félj.

– Béluskám! Nagyon szép itt nálad. – Erika a rózsaszínű takaróra mutatott. – Csodaszép. Te a régi, fiatal húgodra készültél, pedig azóta megvénültem.

– Ugyan...

– Még mindig jó nő vagy.

Ezt a fiú mondta, azzal odábbállt, a konyhából hallatszott a füttyörészése. Azt füttyülte: „Maga rég nem lesz a világon, mikor én még mindig imádom...” A férfi az ajtófélfához támaszkodott, kínos volt a csönd. Erika ideges sietséggel kimondta, ami éppen eszébe jutott.

– Érdekes ez a fiú. Honnan veszi a kifejezéseit? Úgy beszél, mint a pesti srácok.

– Srácnak már nem nevezném, huszonkilencedik évében van. Magyar újságokat vásárol. A hetilapok és folyóiratok novelláiból tanulja az anyanyelvét. Magyar ösztöndíjas diákokkal érintkezik. Na persze, különös. New York-i iskolában végezte a tanulmányait, úgy beszél angolul, mint az itteniek.

– Gondolom. A munkájához elengedhetetlen.

– Hát... – Bélus cigarettával kínálta a húgát, s ott állt az

ágy előtt. – Na igen... a munkájánál nem árt.

– Úgy tudom, újságíró. – Följebb húzódva a párnára könyökölt, és helyet mutatott maga mellett.

Bélus cigarettájáról a padlóra pöccentette a hamut. Erika szétnézett, de mert sehol nem látott valamiféle tálkát, a markában gyűjtött össze kis meleg kupacot.

– Hát... Az apja is úgy tudja, meg anya miatt... A foglalkozása: doorman.

– Az mi?

– Portás. Jelenleg betegállományban, hogy rendelkezésedre álljon.

Erika bámult, köhintett, azután ellenállhatatlanul bukott ki belőle a nevetés. Bélus vállára hajtotta a fejét, mindketten nevetek, egymásnak támaszkodva, s most úgy volt, mint valaha régen, semmi nem változott.

Különös háztartás. Ha van is ajtó, nem csukódik. A konyhakredencben három meisseneni tányér, a többi áruházi selejt. Csiszolt poharak és közönséges tucataru. A nappali szoba szép komódján kocsikerék nagyságú rosenthali porcelán tál, válogatott szeszes italok légiójával, körös-körül különböző nagyságú és minőségű poharak. Az utcai szobában rádió, lemezjátszó és televízió. Erika mindent szemügyre vett, kicsomagolt, a fürdőszobában elrakta toaletszereit, és tétovázott. Megfürödjön a hosszú utazás után? Mégis, két férfi. De a kád fénylően tiszta, s a falba erősített akasztón rózsaszín törülközők. Bélus rendezte így? Vagy a fiú?

Zubog a forró víz, milyen kellemesen otthonos elnyúlni a széles kádban. Az ajtó félig nyitva, a fürdőszoba mellett a konyhában Karcsi tevékenykedik. Az imént dudorászott, most harsányan énekel. „Ez lett a vesztünk, mind a kettőnk veszte...” Kiált az ajtóhasadékon: – Tiszteletedre ebédet főztem.

A tányérok alatt alátétek, csinos, fehér holmi, tele mocsokfolttal. Borjúpörkölt galuskával. Savanyúság. A piskótatésztához hasonló, de tömörebb, jóízű sütemény tejszínhabbal. Bádogdobozban sör. Egészségünkre, isten hozott. Karcsi közli:

– Ebédre levest szoktunk enni, főétkezés a vacsora. Kivételesen ma ebédelünk, de új szokásokat nem vezetünk be.

– Ne hülyéskedj, Karcsi. Alkalmazkodunk a vendéghez, és ha Erika ebédelni akar, főzöl valami tisztességes ételt.

– De nekem mindegy!

Bélus könyvvállványán a négykötetes Csehov-életmű, Krúdy és Bródy Sándor. Verseket a jelek szerint nem olvas a fivére, mert a két könyvvállványon fűzött angol könyvek, vaskos természettudományi könyvek, Picasso-album, a francia impresszionisták. Hiba, hogy nem hozta magával József Attilát. Erika az első Csehov-kötettel a szobájába vonult, a négy kötet elegendő amerikai tartózkodásának két hónapjára. A rózsaszín takaró beburkolja, hálószekrényén kis villanylámpa, Bélus megáll a nyitott ajtóban.

– Találtál olvasnivalót? Örülök. Meddig alszol?

– Talán másfél órát.

– Helyes, én is. Karcsi dolgozik.

– Min dolgozik?

– Rulett szisztémán, közel két esztendeje. Szerinte csalhatatlan. A fiúnak van megtakarított pénze, Las Vegasba készül a szisztémájával. Gondolom, ha visszatér, a repülőtértől hazáig nekem kell a taxit fizetnem.

Erika nevetett. Úgy érezte, szép jelenség a sok rózsaszínben, majd vásárol magának egy búzakék és egy pipacspiros hálóinget. Bélus intett, Erika utána szólt:

– Adj, kérlek, levélpapírt és bélyeget, írnom kell Máriának.

Öt óra tájt kiléptek az Amsterdam Avenue-re. Karon fogta Erikát, s amikor a sarki tábla Don't walk-ról Walk-ra váltott, átvezette az úttesten. Óvatosan kell közlekedni, mondta, mert a fontosabb útvonalakon állandó az autókaraván. Erika felelhette volna, hogy a budapesti fontosabb útvonalakon is özönlik az autófolyam, és minden talpalatnyi helyen parkoló gépkocsik, de nem szólt. A túloldalon nyitott, rácsos kapu nyílik nagy térségre, köröskörül épületek, s jobboldalt széles lépcsősor vezet a nyilvánvalóan központi épülethez – a Columbia egyetem. A lépcsőkön farmeres, dzsekis fiúk, lányok ülnek, fekszenek, olvasnak, jegyeznek – Bélus erre is felhívta a húga figyelmét. Erika nem mondta ki, hogy: Akárcsak nálunk a Nemzeti Múzeum lépcsőin, mert elkápráztatta az épületek tömege, mögöttük ismét ég felé törő házak, s a környező utcákban is, és mind, mind a Columbia egyetem.

– Ez a Broadway.

Valóban álomszerű, hogy a Broadwayn sétál Bélussal. Olvasmányai nyomán úgy képzelte, hogy a Broadway a világ közepe: éttermek, bárók, sztriptízlokálok, pornográf filmeket játszó mozik, a földkerekség valamennyi nációjának találkozóhelye. Ennek azonban semmi nyoma. Az utca szeszélyesen emelkedik, süllyed, középen sétányféle, a jelek szerint a járókelők szemétkerakodó helye; szétszórt újságok, konzervdobozok, papírtasakok, rongy, vas, rozsdás drótköteg. Elvértve magas házak, közöttük egy- vagy kétemeletes lakatlan épület, üresen tátongó ablakszemek, gazzal benőtt, hulladékkal teleszórt üres telkek, üzlethelyiségek lehúzott redőnnyel, az utcára kirakott zöltség, gyümölcs és könyv – hát ez a Broadway? Remélhetőleg arca nem árulja el lehangoltságát. Bélu azt mondja:

– A Broadway harmincnyolc kilométer hosszúságú, átszeli egész Manhattant. Itt most a Harlem környékén vagyunk. A Broadway sokarculatú... Arra – s mutatott a háta mögé –, a Cloister felé vezető úton lombos fák, árnyék, levegő – s előreintett –, ha erre haladsz, a nagyvilági vagy félvilági Broadwayt találod. Fény, csillogás, a keleti bazárok pompája. S van előkelően csöndes Broadway is, de megtekintésére még van idő. Én dolgozom, de hétfőn szabad vagyok. Karcsi rendelkezésedre áll. Jó gyerek. – Keresztülvágtak egy mellékutcán. – A Hudson, ezt már ismered.

E rövid úton évszázadnyira távolodtak a mocskos, hangos Broadway nyüzsgő, jobbára fekete tömegétől. A Riverside Drive a folyamot rügyszózó fákkal szegélyező sétány,

kisebb és nagyobb palotaszerű házak kis előkerttel, zajtalanul suhannak a gépkocsik, kevés járókelő. Megálltak, nézték a széles, szürke folyót.

– Jó szaga van a víznek – mondta Erika. – A levegő is finom.

– Furcsa ellentmondás, úgy van... A koszos, benzingőzös város ormóttan felhőkarcolói között frissen áramlik az egészséges tengeri levegő. Tavasszal és ősszel valóságos klimatikus gyógyhely. Remélem, neked is jót tesz, Erika, s nem csüggesztenek el az eddig látottak.

– Mi jut eszedbe! Minden érdekel, a kosz is meg ezek az előkelő paloták, a folyó, minden! Tudod, az én fejem felvevőgép, a látottakat elraktározza, és mindent felhasznál a munkámban.

Visszatértek a Broadwayre. Földszintes áruház kirakatsora.

– A Woolworth's. Mármint az egyik Woolworth's. Mert akad minden kerületben, kisebb és nagyobb amerikai és európai városban. Olcsó bazár, ez a kifejezés illik rá. Elfáradtál?

Magához szorította Erika karját, lenézett rá, az arcán aggodás, gyöngéd és szelíd kis mosoly, amitől Erikában már felkíváncsoltak a könnyek. Ismét keresztülvágtak a Columbia nagy térségén, s szemközt a sarokház már ismerős; a felvonóban Erika megnyomta a kettes gombot.

– Igaz is! Karcsi tud az érkezésemről?

– Hogyne.

– Nem kellene felhívni?

– Majd jelentkezik. Rövidesen.

A konyhában a fiú nagy csatazajjal foglalatoskodott a vacsorakészítéssel, ezúttal azt énekelte, hogy „Hol van az a nyár, hol a régi szerelem...” A testvérek ültek az asztalnál. Erika úgy határozott, hogy másnap alaposan megtisztogatja a tányéralátéteket, és egyáltalán, körülnéz a háztartásban – de azt mondta ki, ami jobban foglalkoztatta.

– Jó viszonyban vagy Karcsival?

– Kellemes viszonyban, úgy van. Ámbár ritkán látogat New Yorkba. Ilyenkor telefonon beszélgetünk. Elfoglalt ember, lapszerkesztő. Városunkban egy-két napot tölt kongresszusokon, effélén, hát így. Itt nagyok a távolságok, Massachusetts messze van tőlünk.

– Milyen a város, ahol laknak?

– Kisebb település, úgy tudom.

– Nem voltál még náluk?

– Eddig még nem. Karcsi évekig kis, egyszobás lakást bérelt. A feleségével új otthonba költözött, de hogy vendéglátásra be vannak-e rendezkedve, azt nem is sejtem.

– És kis Karcsi?

Bélus nehézkesen keresgélte a szavakat. Az asztalon tálkában savanyú káposzta, másokban reszelt fekete retek, és egyéb ismeretlen tartalmú kis tálak, ezekből két ujjal szedegetett.

– A fiúval úgy alakult, hogy engem tekint az apjának.

Nálam nevelkedett, s az én életformámhoz illeszkedett. Szeretek egy helyben ülni, a magam szemétdombján, végzem a munkámat, olvasok, zenét hallgatok, s a fiú alkalmazkodik. Eszes gyerek, hogyne, talán ha erélyesebben lépek fel a tanulását illetően... de sohasem tartoztam az erős akaratú emberek szektájába.

– Értem. – Erika tétova bólintása kifejezte, hogy nem érti. Milyen Karcsi felesége? Milyenek az anyagi viszonyai? De félt a további kérdezősködéstől, amit hallott, eléggé lehangoló. Ezek szerint az is lehetséges, hogy itt-tartózkodása alatt idősebb fivére egyáltalán nem jelentkezik.

A fiú az asztal közepére tett hosszúkás, tűzálló edényben rakott krumplit, s a másik szobában kinyitotta a lemezjátszót. Beethoven IX. szimfóniájának hangjai mellett ették a rakott krumplit, Karcsi remeklését. A kolbászáért, mint mondta, a Második sugárútra utazott a magyar henteshez, útiköltség autóbusszal oda-vissza egy dollár hetven cent, s nagyvonalúan intett: – Hagyd csak, öregúr, több is veszett Mohácsnál. – A IX. szimfónia lemezének első oldala lejárt, Karcsi azt mondta: – Tizenöt perc szünet.

Kedves fiú. Erikában felkeltette az érzést, hogy egészen közeli hozzátartozója, és még oktalan szánalmat is, ugyan miért? Feltűnően jóképű, izmos, vidám, fiatal férfi, s Erika mégis szeretné vigasztalni – fel a fejjel, lesz ez még jobban is –, így fejezné ki hasonló érzelmeit Mária.

Banán, a fekete szőlő szemei dió nagyságúak, sütemény tejszínhabbal, a rakott krumplihoz sör, a süteményhez whisky.

– Csirió – mondta Bélus.

– Isten, isten – mondta a fiú.

A konyhában mosogatott. A közelmúlt magyar zeneszámait is ismeri, mert most azt énekelte; „Egy fiú a házból, ki elmondta százszor, hogy nagyon szeret..”

7

Alkonyodott. Utcai lámpa világított az első – második! – emeletre, az asztal fölött is égett már a villany. A fiú mosogatott, énekelt, majd a szobájában rulett szisztémájának tökéletesítésén dolgozott. Erika ült Bélussal szemben, a helyzet hasonló volt a Múzeum utcaihoz: Erika beszélt figyelmes hallgatóságának. Mindenek középpontjában Mária. A sógor, Flóris, aki megajándékozta száz dollárral, a pénzt majd gondos beosztással hasznos dolgokra költi, a baráti köre, munkája, Terus, a takarítónő – egy ember élete kusza részletekben elbeszélve. – Te is mondj valamit, Bélu, hogy élsz, milyen a munkád.

– Velem nem történik semmi rendkívüli. Az életemnek megvan a kialakult rendje, évek, hogy úgy mondjam, évtizedek óta. A hivatal...

– Mi a munkád?

– A munkám... pénztáros vagyok egy vállalatnál. A munkám változatos, és a munkaidőm beosztása is. Talán észrevetted, hogy néha reggel állok munkába, máskor délben, s többnyire vasárnap is dolgozunk, olykor késő estig.

– Megerőltető lehet.

– Szó sincs róla. Az időmmel magam rendelkezem, tetszésem szerint, mint afféle régi bútordarab a... vállalatnál, így gyakran tölthetjük együtt az estét. A hivatalomban egyszer majd meglátogatsz Karcsi kalauzolásával.

– A leveledben említettél barátokat.

– Néhány barátom magyar emigráns. Amerikai ismerőseimmel a viszonyom szívélyes, mondjuk, se hideg, se meleg, nekem éppen megfelel.

– Meghitt kapcsolata egyedül a superintendenttel van az öregúrnak – mondta Karcsi. – Magyarul: házfelügyelő.

Hát a nők? Bélus miért nem nősült meg ennyi év alatt? Erika nem érintette a kérdést. S mintha már minden beszéd tárgyat kimerítettek volna, ették a pattanó, kemény szőlőszemeket, és cigarettáztak. Azután Bélus a maga fiúsan félszeg mosolyával megszólalt:

– Szerintem a legjobb pillanat egy parti pikére.

Erika felszabadultan nevetett. Piké! Azóta sem játszott, el is felejtette, mondd csak, hogy is van? Bélus íróasztalfiókjából kártyacsomagot vett elő. – Kicsi oszt a nagynak! – Emeltek. – Hármásával, közepén a talon, nekem öt lap, neked három. – A fiú megállt Erika háta mögött, az első hibás húzásnál kijelentette: – Pancser! – s kivágta Erika lapjából a piros ászt.

A régi Bélus ismerős kártyabemondásai: Egy, megérett a meggy... S mert a negyedik osztásban Erika kilencvenest írt, Bélus azt mondta: – Ha most Pécelről idetévedne valaki, azt hinné, kettőnk közül te vagy a jobb játékos. – Csapkodták a lapokat, szemközt a falon anya fényképe, a fiatal Erika fejét Mária vállára hajtva, álomszerű, hogy egy New York-i lakásban pikézik Bélussal.

Hamarosan elfáradt. A fiókos szekrényen villanyóra kismutatója (mindegyik szobában, a konyhában is villanyóra, hozzá tartozik a berendezéshez, mint a falba épített

ruhásszekrények és hűtőszekrény) a kilencesen, Magyarországon hajnalodik. Bélus bement a mestert, és egy tálcába söpörte az Erikától elnyert centeket.

Kellemes a szoba hőmérséklete, az ágy kényelmes, és sok rózsaszínűbe süppedve Erika úgy érezte, hogy szokatlanul szép jelenség, Flóris szerint letagadhatna tizenöt évet, s máris elfogta a sírós vágy a nővére után. A félig záródó ajtón Bélus kopogtatott. – Lefeküdtél? – Hogyne, jöjjél, Béluskám...

Óvatosan és ügyetlenül egyensúlyozott a tálcával. Egy tányéron sütemény, másikon fagylalt, Bélus arcán zavart és tétova mosoly.

– Finom! – mondta Erika. A férfi ott állt, míg kiürültek a tányérok, azután fogta a tálcát.

– Aludj jól.

– Te is. – Nyújtotta a két karját, és forrón magához ölelte a bátyját, csörrentek a tányérok, földre koppant a kiskanál. – Aludj jól te is, Béluskám.

Egy Csehov-novella, és öntudatából már csak arra futotta, hogy eloltsa hálószekrényén a kislámpát. Kinyitotta a szemét, és íme, világos nappal van! Tanácstalanul ült az ágya szélén; az óráját elfelejtette átigazítani, de a tükrös asztalkán, az elmaradhatatlan villanyórán háromnegyed kilenc. Közel tizenkét órát aludt moccanatlanul. Pongyolában kilépett az előszobába, s máris ott termett Karcsi.

– Hello! Az öregúr üdvözl. Fürdesz? Kávé? Tea? Whisky?

Erika a fürdés mellett döntött, s amint elhagyta a

fürdőszobát, a fiú előbukkant az előszoba hosszú alagútjából.

A nappali szobába vezérelte Erikát.

– Itt a kaja. – Az asztalon részint papírban, részint tányérokon felvágottak, sajtok, vaj, nagy papírtasakban joghurt. – Nem tudom, nálatok mit reggeliznek a tagok, mi csak így, egyszerűen. Megjegyzem, a hűtőszekrényben mindent megtalálsz. Teát tudsz készíteni?

– Talán. Ha igyekszem.

– Mert olyan kis ügyefogyottnak nézlek.

– Én meg téged határtalanul pimasznak.

Erikát fellelkesítette a sok, finom ennivaló, a felséges zamatú rumos tea, s a kedélyes csevegés az újságíróból doormanné vedlett vidám fickóval. Erika ne fintorogjon, ha az ő hivatásáról van szó. Pozíciója előkelő; a Fifth Avenue-i ház lakói között van szenátor, színész, nagyvilági kuruc, gengszter és gyáros. Neki, Karcsinak mindegyikhez van néhány barátságos szava. Kezeli a házi telefont, tárgyal a küldöncökkel. Munkája jóval többet jövedelmez, mint az öregúré, mert a lakók honorálják nagyúri magatartását. Azonkívül állandó jövedelmi forrása a sok értékes és hasznos tárgy, amit a lakók kidobálnak, nem beszélve a száz és száz krimiről, amiket hazahord, az öregúr ezekből gyarapítja angol szókincsét. – Te állítólag nem beszélsz angolul. Igaz?

– Egy szót sem.

– Különös. Ide figyelj, és jól jegyezd meg: I don't speak English. Mondd szépen utánam. – Erika ismételte. – Helyes. Bárki megszólít, bárhová mész vásárolni, azonnal jelentsd ki:

I don't speak English. Ismételd.

A fiú kész komédiás. Izeg és mozog, képtelen egy helyben ülni, a karja, a keze örök mozgásában báj van. Roppant jóképű, kedves, fiatal unokaöcs, Erika örült az új rokonnak.

– Van pénzed? – Hogyne, Erika bőven el van látva dollárral, persze nincs szándékában hebehurgyán költekezni. – Helyes. Rám ne számíts, nekem minden centemre szükségem van. Takarékosan élek, mert nagyszabású tervet dolgoztam ki a tőkém befektetésére. Csinosan öltözz fel, szétnézünk New York városában.

Pulóver, nadrágkosztüm. Erika útrakész, és a fiú füttyent: Ez már igen! Ezen a környéken a nők mocskosak, kócosak. Kifordultak a sarkon, és Erika nyafka orrhangon mondta:

– Ugyebár ez az Amszte'dam evenyu?

Nevetgélve mentek a túloldali autóbuszmegállóhoz. A széles út magasából mintegy hullámvölgybe tartott feléjük a 11-es számot viselő nagy, zöld kocsis.

– Ez jó nekünk?

– Pontosan rendeltetési helyünkre visz. Ezen a vonalon kizárólag 11-es autóbusz közlekedik. – Erika kezébe adott 75 centet. – Bedobod a persely nyílásán, és azt mondod: Ticket. Ha úgy mondod: Ticket, please, tüstént felismerik benned a művelt európaikat.

Erika nézte az avenue-t keresztező utcák számozását. A 110-esnél az autóbusz fordult a Columbus Avenue-re. Félig

telik meg a kocsit, lomhán halad két háztömbnyit, megáll, s a sarok felől kényelmesen közlekedő járókelőt is bevárja. Feltűnő az is, hogy az utasok csak akkor hagyják el ülőhelyüket, amikor a kocsit már stoppol a megállóban. A pestiek a száguldó járműveken dülöngélve nyomakodnak előre az ajtók felé, gyakori a nézeteltérés, felívelő vita, a főbb útvonalakon tömeg – Erika úgy képzelte, mindezt hatványozott mértékben találja majd New Yorkban. Ezzel szemben a valóság a 11-es autóbusz nyugalmas csöndje és kényelme, kevés ember a járdákon. Észrevételeit nem közölte Karcsival, s nem kérdezte útjuk célját.

A 64-es utcánál leszálltak.

– A Lincoln Center. Benézünk a Metropolitanbe.

– Ó!...

– Hol a hiba?

– Semmi... Minden... az egész! A Metropolitan opera, ez a szép szökőkút, meg minden...

Az izgalomtól tikkadtan kapaszkodott a fiú karjába. Karcsi megnevezte a téren látható épületeket, lassan körülvezette, majd be a térséget lezáró operaházba. Az előcsarnokban sokan váraakoztak, német, francia és ismeretlen nyelveken folytatott halk beszélgetés. Vezetővel hol liften, hol gyalog járták az emeleteket. Egy keskeny üvegezett folyosón a vezető csöndre intette az embereket: odalent, félelmetes mélységben zenekari próba van. Karcsi halkán fordította Erikának:

– Az üvegcsillárokról magyarázza, hogy azokat Ausztria ajándékozta a Metnek. Amerikának néhány millió vagy

milliárd dollárjába került ez az ajándék.

Ismét a térségen voltak, napsütésben szikrázott a szökőkút áradó vízszugara, körös-körül a kóperemen farmeres fiatalok, könyvvel, füzetekbe jegyezve.

– A Fordham egyetem diákjai. Nos, hogy tetszett?

– Impozáns... Nagyon impozáns.

Szeretett volna beszélni a szépséges, öreg, pesti operaházról, ifjúságának zenei élményeiről a harmadik emeleti állóhelyen vagy a lépcsőn ülve, de Karcsi nem említi Budapestet. Erika elnyomta a felkíváncozó sóhajt, a sok élmény lenyűgözte.

– Szólj, ha elfáradtál. Nem? Helyes. Látnivaló van még bőven.

Újabb autóbusz. Kiderült, hogy Erika eldobta 75 centes ticketjét, s új jegyet kellett váltani, Karcsi alaposan megrótt a könnyelműségéért. Kifelé mutatott.

– Ez a Central Park csücske. Ide eljössz egyik este egyedül, a hely varázsához elengedhetetlen a magány.

– Inkább veled vagy Bélussal.

– Szó sem lehet róla. Aki nem sétál egyedül, este a Central Parkban, nem ismeri meg New York valódi képét. Fifth Avenue. Ezt elkerüljük, itt betegállományban vagyok. – Leszálltak a Park Avenue-nél. – Nos, hogy tetszik a mi kis városunk?

– Szédítő – felelte Erika. – Ijesztő és fenséges.

A nyakát nyújtogatta. Felhőkarcolók között jártak, s

szerette volna megszámlolni, hány emeletes egyik épület, meg a másik, de a fiú nem engedett időt a nézelődésre, mert az a legközelebbi programszám. A széles avenue-t metsző 42-es utcába fordultak. Az üzletsor, mint valami keleti bazár negyed, kirakatokba zsúfolt árutömeg, női szemet vonzó divatékszerek, tarka selyemkendők halmaza, kozmetikai cikkek, fényképezőgép minden nagyságban, porcelán és üveg dísztárgy. – Ez a bővli negyed – magyarázta a fiú. – Itt lehet alkudni. A feltüntetett árnak a feléért is megkapod. Kipróbáljuk?

Erika tétovázott. Van pénze, a sógorától is kapott dollárt, meg az útlevelére is, de előbb összeírja, kinek szándékozik szerény ajándékot vinni, azután alaposan körülnéz.

– Helyes, okos – bólintott Karcsi. – Bárhová bemehetünk vásárlási kényszer nélkül. Szereted a pornófilmet?

– Ugyan! Hová gondolsz!

– Csak kérdezem. Esetleg a helyi specialitások érdekelnek. – Megállt egy kivilágított helyiség előtt. – Például itt is láthatsz olyasmit, ami, gondolom, nálatok nincs.

A helyiségben pultokon, üveg alatt csillogó semmiségek, amelyeket senki sem vásárolt, de a terem végében nagy volt a nyüzsgés, és kattanó, pattogó hangok szüntelen zaja. Automaták előtt ácsorgó, jobbára színes bőrű fiatalság sorukra várva megjegyzésekkel kísérték a játékosok tevékenységét. Erika is megállt, s visszatartotta az indulni készülő Karcsit. Mit dobnak be az automatába? Quartert. Az mi? Negyeddolláros érme. Na, induljunk. – Várj. – Az automata lenyelte az érméket, sűrűn kattant a fogantyú, s egy

fekete fiatalember elé zuhogott a fémpénz. Zsebébe gyúrte, s ment kifelé. Erika megbűvölten nézte a játékot. Könnyelmű fiatalság, effélére költik a pénzüket, no persze, van valami vonzó birokra kelni a szerencsével... Karcsi elővett nadrágzsebéből egy quartert, a masina bekapta. – Nekem elég – mondta.

Erika némi vívódás után kimondta:

– Én is megkísérlem...

Az automata elé állt. Megrántotta a fogantyút, semmi. Az újabb pénz is benn maradt. Karcsival felváltatott egy dollárt, s dobálta az érméket, húzta a fogantyút, eredménytelenül. Karcsi megragadta a karját: – Hagyd abba, induljunk. – Erika taszított egyet a fiún. Ötdollárost váltott, és már kis nézőközönsége volt a nekihevült idegen misszisznek. Ellátták angol nyelvű tanácsokkal, a kísérő gesztusokból megértette: – Lassabban a fogantyút! Rántsa meg! – Amikor elfogyott az öt dollár, együtt érző megjegyzések hangzottak, és gunyoros röhintések. Karcsi karját lehántotta magáról, s csak amikor újabb öt dollár is elúszott, követte révetegen a most már erélyesen fellépő unokaöccsét. Az arca égett, remegő kezét rejtegette a fiú elől. Legszívesebben sírva fakadt volna. Ostoba liba! Hülye tehén! Tizenöt dollárja a kutyáké. Vagyonának tíz százalékát eljátszotta. Ha Karcsi most tesz valami gúnyos megjegyzést, egyszerűen pofon vágja. Karcsi azt mondta:

– Semmi vész. Az ember megfizeti a tandíjat, és többé feléje sem néz. A játéknak, amiben nincs szellem, nem érvényesül a kombinációs képesség, semmi értelme. Remélem, nem búsulsz?

– Inkább szégyellem magam.

– Azt lehet. Az nem kerül pénzbe.

Nevettek, s furakodtak a tömegben, amely ellepte a 42-es utcát. Itt Erika újabb Woolworth áruházzal találkozott, s hazafelé utazva még egy pontos mását látta az eddigieknek. Fáradt volt és éhes.

– Meghívlak lunchre – „lancset” mondott. – Ezt nem rendszeresítjük, nálam minden centnek előre meghatározott helye van, de tekintsük a mait ünnepnapnak. Örülök, hogy rendszeren felöltöztél, mert előkelő helyre viszlek.

Az Amsterdam Avenue-n egy drugstore. Az első helyiség patika és drogéria, mellette az étterem. Előkelőnek nem nevezhető. A néhány asztal két hosszú oldalán pad, kevés sietős vendég, mint Karcsi mondja, elfoglalt üzletemberek. Ezt azonban a külsejük megcáfolja – a fehér kötényes férfi nyilván hentes, a sapkás, levesét kanalazó öregnél elegánsabbak a pesti egyenruhás utcaseprők, a jelek szerint nem a város legelőkelőbb éttermébe vezette Karcsi, aki most a hatást lesi. De Erika nem tesz megjegyzést, már azért sem, mert a lunch váratlanul finom fogásokkal szolgál. Erika éhes, amióta New Yorkba érkezett, állandóan éhes, hát ennek nem lesz jó vége. Az utcán Karcsiba karolt.

– Finom volt, köszönöm.

– Nincs mit.

Állandóan éhes és álmos. Két oldal Csehov, és már kuporog a rózsaszín takaróba burkoltan, mert a lukacsos bádoglappal eltorlaszolt, ablaknak nevezett nyíláson át üde levegő árad, hús tavaszi fuvalmak. A villanyóra kismutatója

az ötös számon, otthon Mária és Flóris lefekvéshez készülődik, Erika pedig felkapja pongyoláját, mert a nappali szobából Bélus hangját hallja.

– A húgom, Domány Erika.

– Ne mondd! Tőled néha megpukkad az ember. Mintha nem tudnám, hogy Erika. Szontágh Teréz vagyok.

A kezén kemény szorítás. Középkorú nő a vendég, élesen metszett, csontos arc, mélyen ülő, komor szempárjában értelem, amint Erika gyakorlott pillantása összegezi. Bélus a konyhában kávét készít, a két nő cigarettázik, hallgat, Erikában, aki volt férje szerint „sudármagas, mint a nyárfa teteje”, kisebbségi érzést kelt az alacsony, de még az öngyújtója pattintásával is erőt sugárzó asszony.

– Hallom, a fiú megjártott.

– Igen...

– Mit láttál?

– A Metet – mondta bennfentesen Erika. – Azután sétáltunk.

– A 42-es utcán?

Boszorkány ez a nő? Szó sincs róla. Csupán ötesztendős kora óta ismeri ifjabb Domány Károlyt, aki szükségleteit a 42-es utcában és a város különböző kerületeiben működő zsibárusoknál szerzi be. Erikát feszítette a mondanivaló, képzelj, közel tizenöt dolláromat bekapta az automata, azután mégsem szólt, közlését ez a nő megvető pillantással sújtaná – Bélus meg már befelé egyensúlyozott a tálcával. Úgy tűnt, mintha a hallgatag Bélus réges-régen megkezdett, s

csupán az ő beléptére abbahagyott beszélgetést folytatna a nővel. Egy bizonyos Pista holnapután hazamegy a kórházból, igen, Bélusnak is telefonált Eta. Szontágh Teréz kijelentette, hogy Pista hipochonder, normális ember otthon kúrálja a torokgyulladását. Nem egyszerű torokgyulladás volt, mondta Bélus, bizonyos komplikációk... Ti mindig kitaláltok valami komplikációt, érdekes, nálam soha nem lép fel komplikáció! Szerencse dolga. Fészkes fenét! Szerencsés az az ember, aki nem pusztul el, ha reng alatta a föld. Ezután az itáliai, jugoszláviai földrengésekről volt szó. Az európai napisajtó úgy kezeli a természeti katasztrófát, mint a világegyetemben egyedül az ő földrészüket sújtót. A földön jelenleg működő négyszáz vulkán...

– Négyszázharminc – mondta Bélus.

A nő ügyet sem vetett a közbeszólásra.

– Négyszáz vulkán kitörése előre jelzi a földmozgást, ez ab ovo lehetőség a lakosság kitelepítésére, s hogy a földi javak elpusztulnak, az engem nem érdekel.

– Tévedés. – Bélus már állt, és mondanivalóját keskeny keze, két karja félszeg mozgása kísérte. – Ellenkezőleg. A föld mozgása előzi meg a vulkanikus kitöréseket, mint az már Plinius följegyzéseiből pontosan kiviláglik. Különben ma a földrengést előre jelző műszerek a lehetőségig megbízható készülékek, úgy van, elősegítik a veszélyeztetett körzet lakosságának biztonságba helyezését, és nem olyan megvetendő, egyáltalán nem megvetendő, ha az esetleges motyót, amit te földi javaknak nevezel, sikerül megmenteni, s megvan az eszköz új élet kezdésére...

Erika nézett egyikről a másikra; a vita felívelt, a nő erőszakoskodott, de végül mindig engedni kényszerült. Erika elragadtatással nézte felhevült fivérét. Szép férfi ez a Bélus. Többnyire zavart tükröző mosolya félszeg, de lelkesedésében jelentős arcú „tudományos férfiú” – valamikor Karcsi nevezte így. Mert Bélus alapos fiú volt. Verne regényeiben, útleírásokban mint nyolc-tíz éves gyerek, térképen követte az útvonalat tengereken és szárazföldeken át, s nemegyszer rámutatott képtelenségekre, egyik-másik ifjúsági író helyzeti, nemzetiségi és történelmi tévedéseire – Karcsi szerint kukackodó természetű kölyök volt.

A vendég szinte a mondat közepén felállt, búcsúzóul erőteljesen megszorította a Domány testvérek kezét, s így szólt Erikához:

– Holnap délelőtt érted jövök, városnézéshez ne vedd igénybe a fiút.

Bélus dűnnyögött: kedves tőled, Teréz, de Karcsi vezetésével a húgom megismeri a New York-i utca képét, a környéket, amit közel harmincévi tartózkodás alatt sem te, sem én nem láttunk. – ...Például a Harlemet? – Nem a Harlemre gondolok. – Még szép tőled! – Ezt Szontágh Teréz a folyosóra nyíló ajtóban mondta, s máris távozott. Bélus átölelte Erika vállát, s egymás mellett éppen csak elfértek a valószínűtlenül keskeny előszobában.

– Erőszakos fehérnép – nevetett Bélus. – A kijelentéseiben mindig van igazság, legalábbis részigazság. Harlemi sétát valóban nem tanácsolok neked, Karcsi kedves fiú, doormannek egészen kiváló, de okosabb, ha fenntartással fogadod olykor frappáns ötleteit.

– Bíz rád. Teréz asszony?

Bélus az üvegeknél tevékenykedett, gondos mérlegeléssel négyféle italt vegyített, a poharakat a világosság felé tartotta.

– Knikebejn – mondta bizonytalanul. – Érdekes... nem úgy sikerült.

A nappali szoba asztalánál lassan kortyolták az italt.

– Finom. Mi nem sikerült?

– A különböző italoknak egymás fölött kell lerakódnia, megőrizve eredeti színüket. No mindegy, egészségedre. Teréz asszony, hogyne. A férje Szontágh Gyula, az egyik rádiótársaság zenei osztályán dolgozik. Az otthoni Zeneakadémián végezte a zongora tanszakot. Mint előadóművésznek itt nem sikerült érvényesülnie, de a rádiónál betöltött pozíciója elég jelentős. Persze, Teréz! Budapesten orosz nyelvet tanított egy középiskolában. Itt egyedüli tevékenysége, hogy a férjét kiszolgálja, eteti, öltözteti, és ez a csupa erély asszony, ahelyett, hogy leintené Gyulát a lamentálásáért, egyetért vele abban, hogy képességeihez méltatlan munkát végez. Hiszen majd véleményt alkothatsz róluk, a szomszédos utcában laknak, és gyakran látogatjuk egymást. Kipihented magad?

– Hogyne. Jó mélyen aludtam, pompás az ágy.

– Ha kedved van, mehetünk a Music Hallba.

– Mi van ott? Hangverseny?

– Nem éppen. Zene, hogyne, és lányok, egyforma magasak, egyazon súlyúak, centiméterre azonos magasságba

rúgják a lábukat... – Bélus fölemelte egyik, majd másik lábát, kísérletezett a dereka riszálásával, a mozdulat olyan groteszk volt, hogy Erika éktelen nevetésére Karcsi berontott a konyhából. Mi van? Táncol az öregúr? Hozom a vacsorát.

Erika azt mondta:

– Semmi értelme, hogy az én mindennapi szórakoztatásomon törd a fejed. Ha egyheti látogatásra jöttem volna, érteném ezt a tempót. De két hónapig maradok, és az estéimet jól eltöltöm itthon is, veletek.

– Helyes, a Music Hall ráér. Ugyanis az egyetlen hely, ahová mindig lehet jegyet kapni. A színházi előadásokat nem érted. A jegyszerzés súlyos probléma New Yorkban. A két operában minden este telt ház, a hangversenytermekben szintén – s Bélus arcán furfangos mosoly, míg tárcájában kotorászott. – Néhány zenei élményt idejében biztosítottam. Holnap este a St. Paul Apostle Churchben Brahms *Német requiem*-je a bostoni filharmonikusokkal, érdekel?

– Ó, Béluskám!

Operajegyek, a Carnegie Hallban japán hegedűművész, a Philharmonióban a bécsi filharmonikusok, az Alice Tully Hallban fiatal, amerikai zongoraművész, a legnagyobbak egyike, és ha Erika azt képzei, hogy a zenei élményeken kívül nem akad szórakozás New Yorkban, akkor nagyon téved – az érzékeny Erika nem nevetett már, hanem sírással küszködött, mert Bélus arcán a burkolt öröm, a jegyeket kamaszos mozdulatokkal rakosgató finom keze, a lényéből áradó tiszta emberség szivárványszínekkal sugárzik körülötte.

A Szontágh Teréz vezette városnézés után az öt óra tájt hazatérő Bélus a hűgát mozdulatlaná dermedve, ágyán sápadtan kuporogva találta, „mesélő szempárja” ezúttal rémült mereven tapadt a belépőre. Bélus mellette termett, átölelte, az isten szerelmére, mi történt?

– Semmi – suttogta Erika –, semmiség, ne törődj vele, máris fölkelek.

– Mégis...

Teréz a Metropolitan Museumba vitte. Nem túrte, hogy Erika elbáméskodjon a Fifth Avenue káprázatos épületóriásain, az áruházak és üzletek pompázatos kirakatain; Szontágh Teréz könyörtelenül autóbuszra ültette, s helyéről csupán a Central Park kerítése mögött ágaskodó fákat látta. A Metropolitan Museum. Egyiptomi síremlékek ormótlan kőtömbjei. Azután kerámiák, stáció az üvegszekrények előtt, s magyarázat az egyes tárgyak lelőhelyéről, koráról és anyagáról. Erika lihegve törtetett Teréz nyomában. Néhány teremben fegyverkiállítás, s egyéb középkori hadászati eszközök, s valamennyinek története van, eredete és célja. – Kissé fárasztó – nyöszörögte Erika, mire vezetője ellentmondást nem tűrően kijelentette: – Állítólag grafikus vagy. Arra ne számíts, hogy Bélus vagy Karcsi végigvezet a múzeumon. Egyelőre maradjunk az első emeletnél, legközelebb alaposabban szétnézünk. – Rendkívüli megkönnyebbülés a pazar önkiszolgáló étteremben fogyasztott löncs, Erika felszabadultan lélegzett, de kiderült, hogy megpróbáltatásában ez csupán rövid közjáték volt. Séta a Fifth Avenue-n, s máris bent voltak a Guggenheim Museumban. Teréz törtetett a felvonó felé, a kimerült Erika

éppen csak tudomásul vette a belső architektúra eredeti szépségét, máris a liftben préselődött a képzőművészetek iránt érdeklődő tömeg kellős közepén. A körben lefelé lejtő gyalogúton állomás a galéria valamennyi festménye előtt, a félholt Erika homályos foltokban látta Chagallt, Modiglianit, s már az sem rendítette meg, hogy eredetiben látja a rajongva tisztelt Paul Klee grafikáit. Botorkált a körben lefelé lejtő galérián, és a fáradhatatlan Teréz itt is megállította, meg ott is; miféle bűnéért vezekel? Kínszenvedése ezzel nem ért véget. Hazafelé menet megismerkedett a New York-i metróval, és az ott tapasztalt sivárság, mocskok, színes ábrákkal bemázolt szerelvények, a rohangáló gyerekek, a fülsiketítő zaj hallatára úgy érezte, hogy menten sikoltozik, segítségért kiált. Azután vánszorgás át a Columbia egyetem parkján, és mint a megváltás az otthoni felvonó első emeletének kettes számú gombja – hát ez történt reggel tíz órától délután háromig, Béluskám, soha többé...

Soha többé, magától értetődik, majd elhitei Terézzel, hogy Erika gyöngé, beteges teremtés, az orvos minél több pihenést írt elő. Arról magától értetődően szó sincs, hogy Teréz valamit is ad az orvos véleményére, de ne félj, Erikám, elintézem, no, karolj belém, nincs semmi baj. A Metropolitan Museumba azért még elmegyünk együtt, megnézzük a francia impresszionistákat, szép lassan sétálva, helyes?

– Nagyon jó lesz.

– Szombaton délben szabad vagyok, és csütörtökön nagyobb kirándulást tervezek.

Csöngött a telefon. Szervusz, barátom, hogy vagytok, mondta Bélus. Igen, szerencsésen megérkezett... számárság,

apró bonyodalom, Karcsi fecsegését nem kell komolyan venni. Csütörtök este? Semmi akadály. Átadom. Szervusz, kézcsókom...

Vacsorameghívás csütörtökre. Tímár Fülöp régi jó barát, együtt érettségiztek a Werbőczy gimnáziumban. Röviddel New Yorkba érkezése után összetaláltak a Második Sugárút magyar könyvkereskedésében, s azóta rendszeresen, ámbar hosszabb időközökben találkoznak. Elfoglalt emberek, a távolság is nagy, Tímárék a Gramercy Park közelében laknak.

– Az én Fülöp barátom a New York Public Library kéziratárának megbecsült alkalmazottja, az ő érdeme, hogy Bartók-kéziratokkal gazdagodott a könyvtár. A felesége angyal, értékes barátok, hogyne...

– Bizonyára – mondta Erika, s mivel volt már találkozása a fivére egyik tagadhatatlanul értékes barátnőjével, újabb különleges élmény reményében nézett a csütörtöki vacsora elébe.

Tűzálló edényben rizs, egy sor gomba, újabb rizsréteg lerakva sertéshússal, s végül ismét rizs parmezánnal betakarva, vegyes saláta, az egész együtt fejedelmi eledel. A fiú látszólag tudomásul sem vette Erika lelkesedését, de pillantása minduntalan a mohó Erikára vetült; most már nyilvánvaló, hogy Magyarországon éheznek az emberek.

– Nagyszerűen érzem magam – jelentette ki Erika. Helyes, ebben az esetben ajánlatos egy semmiképpen sem kimerítő vacsora utáni séta. Bélus karon fogta a húgát, s a nyárian enyhe, a tenger felől áradó kristálytisza, jóféle

levegő fölényesen legyőzte a vonuló autókaraván benzinbűzét. Ismét át a Columbia egyetem parkján – csak nem a metróállomás felé vezeti Bélus? Korántsem. Bélus az a különleges emberfajta, aki egy elrebegett félmondatból is megértette, hogy a húga viszolyog a New York-i metrótól. A méltóságteljesen bandukoló autóbusszal utaztak ismeretlen cél felé. Lassú kis séta után azt mondta Bélus:

– Ez az Empire State Building. Van vagy száz emelete, de mi csak a nyolcvanhatodikra megyünk.

– Atyaisten!

Beléptek egy üres felvonóba, Bélus megnyomta a gombot. A szélvészfért száguldó liftben másodpercenként kigyulladó piros fény jelezte az emeleteket, s máris szétnyílt az ajtó. Különös látvány. Kis félkör alakú térség, szürke, súlyosnak tűnő fém falon, egymástól kis távolságban, zárt, szürke vasajtók, sehol lépcső, kijárat, sehol egy lélek, félelmetes magány és csönd. Bélus dörmögött, tehetetlenül topogott, azután gombnyomással felhívta a felvonót, szét; tárult az ajtó.

– Véletlenül a nyolcvannegyedik emeletre vittelek. Helyben vagyunk.

A nyolcvanhatodik emelet körfolyosóján sétáltak, s minduntalan megállva Bélus magyarázta az esti fényben tündöklő New York változó képét. Erika szavakat keresett. – Káprázatos! – mondogatta, mert egyéb kifejezés nem jutott eszébe; a látvány mindig más, és mindig lélegzetelállító. Azután lefelé az expresszliftten, s lent ácsorogva nézegették az előcsarnok képkiállítását, az árusítópultokon kirakott

érméket, zászlócskákat, s Bélus valamennyinél megkérdezte: – Tetszik? Akarod? – Nem, Erika nem akart kis kitűzhető érmét, megelégedett azzal, hogy madártávlatból részekre szabdalt képét kapta a városnak, ahová kéthónapos tartózkodásra érkezett.

Másnap reggel még ágyban volt, amikor a félig nyitott ajtóban megjelent a fiú.

– Helló! Szundizunk? Üdvözöl az öregúr, küldi a kulcsokat meg New York város térképét. Ha felkeltél, megmagyarázom, melyik kulcs mire szolgál, jól figyelj a szavamra, mert esetleg kint rekedsz az utcán, vagy bejutsz az épületbe, de a lakásajtónk előtt állva várakozol ítéletnapig-

Az előcsarnok ajtaja az utca felől zárt, csak kulccsal rendelkező lakók jutnak az épületbe. Idegeneknek a lakásokba szóló gomb megnyomásával nyílik ki az önműködő üvegajtó. No mármost a lakás: a kisebbik kulcs recés fele kerül a zárba, a nagyobb kulcs sima felülete a felső nyílásba. Az alapos Karcsi a felvonón le és föl, s megint le és föl vitte Erikát, elnéző és lenéző mosollyal figyelte a zárt utcai ajtó előtt kulcsaival idegesen kísérletező Erikát, míg ajtónyitásra érettnek nyilvánította. Öltözzön fel elegánsan, löncsig néhány „jobb” helyet mutat Erikának, aki harmadik napja tartózkodik New Yorkban, és még mindig idegenként téblábol a városban.

– Az öregúr délután hat óráig, néha éjfélig elfoglalt üzletember, és hetenként egyszer-kétszer valamiféle konferenciát tartanak, s késő estig elmarad. Nekem is vannak sürgős megbeszéléseim, tehát némi önállóságra kell szert tenned. Nekivágsz a városnak. Egyszerű, mint a pofoncsapás.

A jobbára számozott, olykor néven nevezett avenue-kat metszik a számozott Streetek, a Mucsáról érkezettek sem tévedhetnek el.

– Megvan! – szólt Erika. – Végre ráéisméltem, némely tulajdonságoddal kire emlékeztetsz. A nagynénédre.

– Hát nem rád?

– Mária nővéremre. Mintha tőle hallanám, hogy egyszerű, mint a pofoncsapás, ámbar az ő mondásai kevésbé vulgárisak. És kívüled ő az egyetlen, aki hülye gyerekként kezel.

Nevetgélve, olykor egymásnak ütközve haladtak az emelkedő utcán egy sétány felé. A Morningside Drive bal oldaláról lehúzódó park, s nagy távlatban a város látképe. A sétányon padok, s valahai, talán a századelőn virult, sárgára aszott füves sávon sok évtizede lerakódott ürüléke az itt sétáltatott kutyáknak. Az úttest jobb oldalán szép és méltóságteljes épületeknek szigorúan zárt sora, mint Karcsi mondta, részint a Columbia egyetem professzorainak lakhelye, részint az egyetemnek jól jövedelmező bérházai. Az úttesten néha gépkocsi suhant, az egyik utca sarkán kellemes, joviális külsejű fekete rendőr ácsorgott. Járókelő sehol a Morningside Drive-on, ahol a tenger átható illatával vegyített kristálytisza levegő tódult a tüdőbe. Rövid időközökben a távoli égen felbukkant, majd magasan a fejük fölött zúgott el egy repülőgép. Hol vannak a gyerekkocsikat toló mamák? A szaladgáló, rollerező kisiújk, kötélén ugráló kislányok? – A Central Parkban – mondta Karcsi. – A világ Tokió után legnagyobb városának kellős közepén a világ legszebb óriás parkja hattyúkkal, lovakkal, zenével, konflissal, ha tudod, mi

a konflis.

A 110-es utcába fordultak, s a Broadwayn máris szembetűnt a Woolworth áruház.

– Nézzünk be – mondta Erika.

– Lehet. De nem tűröm, hogy mindenféle firlefrancot összevásárolj.

– Ugyan!

A nagy helyiségben néhány lézengő asszony kocsit tolt maga előtt, megáll, nézelődik, továbbmegy. Elárusító sehol. Erika, mint az effélében járatos egyén, elindult a maga előtt tolt kocsival.

– Minek ez?

– Csak.

Csinos kis csipkeszegélyes nadrág 89 cent. Három golyóstoll egy dollár. Harisnyanadrág. Csupa filléres áru... A kocsiban gyűlt a behajigált ez meg amaz, a mellette ballagó fiú szótlansága kezdte megzavarni Erikát. A pénztárosnő csapkodta a billentyűit, 19,60, s vaskos tasakba gyömöszölte Erika holmiját. Kiléptek a Broadwayre. Kellemes március végi napsütés, könnyű szellő dobálja ide-oda a New York Times kétkilós vasárnapi számának oldalait. Sokféle szörpöt isznak az amerikaiak műanyag üvegből, papírtasakból, üresen a járdán és az úttesten hevernek egyéb hulladék özönében. A fiú lovagiasan elveszi Erika tasakját, néma bandukolás után egy padra, két fekete öregasszony közé ültek.

– Mocskosak az utcák – mondta Erika. Választ nem kapott, ekkor síri hangon folytatta. – Minek nekem ez a sok

vacak? Van tollam, harisnyyanadrágom, mindenem...

– Nem szólhatok bele a magánügyeidbe, ugyebár. Megfizetted a tandíjat.

– Tegnap is...

– És holnap is. Amíg futja a dollárjaidból. Parancsolj. Cigarettaival kínálta, s a két fekete öregasszonyt is. Hosszadalmas, nyilván érdekes beszélgetésbe elegyedett velük, Erika cigarettaja régen elhamvadt, s még folyt a társalgás, viháncoló nevetgélés. Erika felállt – menjünk! –, Karcsi kézlegyintéssel búcsúzott az öregektől, karon fogta a leverten baktató: Erikát, s ő hosszú hallgatás után megkérdezte:

– Te érted ezeknek a négereknek a zagyválását?

– Miért zagyválának? Angolul beszélnek.

– Azért valahogy más...

– A szögediek is másként bőszeinek, mint a pöstiek.

Erika zavartan nevetett, mert ez úgy hangzott, mint a rendreutasítás. Te honnan tudod, hogyan beszélnek Szegeden? Mindegy, elég az, hogy tudom...

Ismét a teljes hosszában és széltében napfénnel elárasztott, árnyéktalan Morningside Drive; pompázatos szép látvány lehetne, ha a kutyasétányt olykor megtisztítanák a lerakodott ürüléktől, s a járdát meg a park rácsa mögött halmozódó szemét változatos tömegétől. Karcsi, mintha észre sem venné, némán lóbálta kezében a Woolworth áruház tasakját, amely tartós anyagának minőségével és mértékével az amerikai kereskedelem nagyvonalúságát dicsérte. Az

utcájukba fordultak, amikor azt mondta a fiú:

– Te azt képzeled, hogy a két fekete vénség megtiszteltetésnek veszi, hogy én, a fehér úriember szóba álltam velük. Tévedés, kérlek alássan.

– Én nem tudom...

– Az öregek még a régi világ, örülnek, hogy az ő harlemi nyelvükön beszélek, még a potya cigarettának is örülnek. Az új nemzedék öntudatos. Ha az autóbuszban megsimogatsz egy virgonc, játékos, fekete gyereket – soha ne mondd, hogy néger, mert megértik! –, az anya nem barátkozik. Mintha észre sem venné, néz maga elé, neki levegő vagy.

– Érdekes.

Karcsi türelmesen várakozott, míg Erika kulcskarikájáról kiválasztotta az utcai bejárat kulcsát, s azt recés, majd sima felével, jobbra és balra forgatta a végső helyes irányba. A fiú a lakásajtót is kapkodó nagynénjével nyitatta ki. Mindegyik a maga szobájába ment, de a fiú rövidesen megjelent Erikánál a tasakkal.

– Köszí szépen – mondta Erika. Ágyára hajította a csomagot, és leült.

– Így mondjátok?

– Harlemiül – vetette oda kurtán. Cigarettára gyújtott. Karcsi olyan könnyed tartásban támaszkodott a fiókos szekrényhez, mintha a semmiben lebegne.

– Nem tudod, honnan is tudnád, tehát jól figyelj. A Harlem, kérlek, férgektől és patkányoktól nyüzsgő, düledező házak romhalmaza, fehér tulajdonosok birtokában. Az itt

lakók többsége Amerikában élő afrikai, nemzetségére büszke, öntudatos nép, rendkívüli képességekkel megáldva – vagy megverve. Fogalmad nincs, milyen életerő és élni vágyás van bennük. Remek zenészek. Tanulnak, festelek, írnak, olvasnak.

– Otthon figyelmeztettek, hogy óvakodjam a feketéktől, mind bűnöző.

– Hogy mind bűnöző volna, az túlzás. De a körülmények sok színes bőrűt tesznek bűnözővé. Csomagold ki a holmijaidat, egészen prima paradicsomlevest készítek.

Erika megszokta már a déli leves- és gyümölcsfogyasztást és a bőséges, több fogásos vacsorát. Karcsi kiváló szakácsművész, alakját elől és hátul beburkoló nylonkötényben tevékenykedik a konyhán és az asztalnál, tálal, cseveg, majd cigarettaszívás közben visszatért az iménti beszédtemához.

– A fiatalok között sok a bűnöző, nincs mese. A mi fajtánknak nem tanácsos bekerülni a Harleembe, ott nem is látsz fehér bőrű embert. Van egy barátom, a Plaza Hotelben dolgozik, szabadnapjainkon megiszunk egy-két pohár italt. Az ő kíséretében egyszer végigviszlek a 125-ös utcán, ha érdekel.

– Minden érdekel.

– Felhívom a figyelmedet, hogy az öregúr előkelő idegenként él New Yorkban. Bizonyos körzetben mozog, bizonyos társaságban. Az ő New Yorkja a Met és a hangversenyterem, a Metropolitan Museum és a Museum of Modern Art, magyarra fordítva...

– Értem.

– Helyes. De van itt egyéb is. Aludj jól, kedves néném.

Észrevétlenül száguldó napok, eltelik tíz nap, s Erika beszámol élményeiről Máriának, a kellő óvatossággal. Nem említi az automatát, amely könyörtelenül kifosztja a szegény embert, s a Woolworth áruháznak is inkább csak sajátosságairól emlékezik meg – olcsó árucikkek, kevés vásárló, az ellopott áruk értékét, Karcsi szerint, százalékos arányban hozzászámítják az árakhoz. A Met előadásáról és a Brahms-requiemről – leírhatatlan, elképzelhetetlen zene-és énekkar, lánglelkű japán karmester, és a végén őrjöngő, tomboló templomi tömeg – képzeld, Máriám, én is kiabáltam torkom szakadtából –, megírja, hogy a környéken jól eligazodik, és távolabbi vidékre is merészkedik, mert New Yorkban nem lehet eltévedni. „Karcsival még nem találkoztam. Bélus szerint majd jelentkezik, elfoglalt ember, ne zavarjuk. Különösnek találom, hogy sem Bélus, sem kis Karcsi egyszer sem járt Karcsi otthonában, nem ismerik a feleségét, pedig már harmadik éve házasok. De nekem még sok minden furcsaság, ami az ittenieknek magától értetődő. Karcsi, ha dolga van New Yorkban, telefonál nekik, vendéglőben találkoznak, hát itt nyilván ez a szokás. Bélus meséli, hogy ilyenkor ajándékokkal megrakodva érkezik, ingek, pulóverek, nyakkendők, hanglemezek egész tömege a kocsiában, vacsora után leteszi a családját a kapu előtt, és kis Karcsi cipeli fel a csomagokat. Mária, drága, nagyon jól érzem magam, a két fiú végtelenül kedves, csak te hiányzol...”

A telefon mellett betűrendes jegyzék, s ahogy lapozgatta, ismerős nevek: Szontágh Gyula, az egyik rádiótársaság zenei osztályán tevékenykedik, mondta Bélus; Tímár Fülöp, valamilyen könyvtár kéziratárába Bartók-kéziratot szerzett. Bélus barátai a jelek szerint képzett, művelt emberek, például a nagy tudományú Szontágh Teréz – Erika halkan nyöszörgött. Charles Domény. A telefonszáma kilencjegyű, s még két betű is járul hozzá. Sok furcsaság van égen és földön, ilyesmit állapít meg Shakespeare valamelyik drámájában – mi lenne, ha felhívna Karcsit? Ugyan! Minek? Ilyenkor bizonyosan cikket ír, a felesége angolul beszélne a készülékbe, különben is Karcsi majd jelentkezik, ha akar. Telnek a napok, és egyre fájóbb pont Charles Domény hallgatása, s Bélusnak sem említi már a fivére nevét.

Utazás mintegy óra hosszat a ráérősen caplató, minden második utcasarkon veszteglő kényelmes New York-i autóbuszon, azután rövid séta csendes mellékutcán, s megérkeznek a házba, amelyben Tímár Fülöpék laktak. A doorman – bizonyára ilyesfajta tábornoki egyenruhát visel kis Karcsi is – érdeklődik, kit jelentsen be Mr. Tímárnak, s Bélus nem Mr. Doményt mond, hanem Mr. Dományt. A felvonón ezúttal a megfelelő gombot nyomja be, s zajtalanul repülnek a tizenhatodik emeletre. Szállodaszerű folyosó egyik nyitott ajtajában vár a vendéglátó Tímár Fülöp.

– Hozta isten nálunk, Erika asszony.

Kézcsók, majd Bélus vállát átkarolva tessékelte őket befelé. Kis előtér s a hall közötti jelképes küszöbön állt a háziasszony. Bájos, idős dáma; kék szeme kissé fátyolos, mintha örökös, megállíthatatlan sírás nyomát tükrözné, haja a

szűz hónál fehérebb és simább, milyen szép, finom jelenség. A férj Apponyi Albertre emlékeztet – vagy talán G. B. Shaw ismert képeire? Szokatlanul magas, sovány arcában mélyen ülő szempár, a színe meghatározhatatlan zöldes-szürkésbarna, kis hegyes szakáll. Erikának hogy tetszik a mi kis városunk? Kialakult róla valamelyes képe? A válasz bizonyára nem esik nehezére, a sztereotip kérdésre a felelet azóta kész formát öltött – New York nagy és mocskos, ugyebár? Valóban, mondta Erika, nagy és elképesztően mocskos város, de az Empire State Building nyolcvanhatodik emeletéről lenyűgöző látvány. Érzése szerint okos, gazdag és könnyelmű város, mert ami a mocskot illeti, van abban valami nagyvonalúság, ahogy elhajigálják mindazt, ami fölösleges, papírt, fémet, rongyot, bútort, és senki nem hajol le az utcán heverő centekért.

Mély öblű, vajszínű kereveten ült Erika a Gizella nevű háziasszonnyal, s a szép fehér hajú nő a kezét simogatta. Asztalkán tálkák, falatnyi szendvicsek, olajbogyó, sós és édes rudacskák, saláták – a férfi kínált, az asszony a konyhán tevékenykedett. S az én Bélus barátom mutatott-e valami közelebbit is a városból, mint az Empire State Building nyolcvanhatodik emeletének kilátása? Hogyne. Hallotta a Metropolitan Opera *Lammermoori Lucia*-előadását, s a St. Paul Apostle Churchben – a templom nevét Erika a bennszülött könnyedségét mímelő, kis kuncogó hang kíséretében ejtette ki – Brahms *Német Requiem*-jét, felejthetetlen élmény, sokat látott a városból is Karcsi vezetésével. Bélus azt képzei, hogy minden napra szerveznie kell egy programot, pedig még rengeteg idő áll rendelkezésére, két hónapot tölt Amerikában.

Tímár Fülöp említette, hogy a Második Avenue magyar könyvesboltjában látta néhány hazai kiadású könyv Erika készítette borítólapját, ügyes, nagyon ügyes, ötletes dolgok, s ha nem tapintatlan a kérdése, tisztességesen megfizetik otthon a munkáját? Hogyne, gond nélkül megél a keresetéből, szép otthona van, telik ruházkodásra, utazásra, kulturális igényeinek és az élet szerény fölöslegeinek kielégítésére. Mit nevez Erika szerény fölöslegnek? – Hát – felvonta a vállát, nevetett –, hát mondjuk egy kisebb pókerveszteséget. – Az előszobából nyíló, ajtó nélküli kis konyhából hallatszott a háziasszony üde nevetése. Azután a férfi egyebet is kérdezett, Erika felelt, s egymás után kapta be a falatnyi szendvicseket, s telhetetlenül szedegette tányérjára a különlegesen jóízű salátákat, s mikor a férfiak már egyébről beszélgettek, szétnézett a szobában. Ismerős a képeslapok hirdetéseiről és a televízió reklámadásairól; bizonyos puha, bolyhos, zöld színű anyaggal befedett padló, felfogja a lépés zaját. Széles kerevet, két nagy öblű karosszék, alacsony, hosszú asztal. Baloldalt tálaló, az ablak mellett hatalmas zeneszekerény – rádió, lemezejátszó, televízió, magnó, rekeszes állványon lemezek. Kis asztal, két szék. Állólámpa és falilámpa. Mindezek ellenére nem is hasonlít a hirdetésekről ismertekre, mert az ülógarnitúrával szemközti falat teljes magasságában és szélességében könyvállvány foglalja el, s valamennyi kihasználható falfelületet Van Gogh-reprodukció. Gizella levesestálat tett a hallban terített asztalra – szoba, hall, előszoba, konyha ajtó nélküli, egyetlen lakályos egész –, Tímár Fülöp karonfogva vezette Erikát, és azt mondta:

– Látom, feltűnt magának az én Van Gogh-

gyűjteményem. A művész, aki életében egyetlen festményéért kapott pénzt, a fivéréétől, az én birodalmamban uralkodó. Rehabilitáltam. Vén, érzelgős ember vagyok. Engem Van Gogh szobájának tisztos szegénységsszaga elérzékenyít.

Húsleves; meleg előétel; sült hús krumplipürével, vegyes saláta; almás és túrós rétes; malomkerék nagyságú tálon gyümölcsszimfónia. S pohárka ital, minden fogáshoz más. Bélus kissé riadtan nézte húga mértéktelen fogyasztását ételből, italból, s megkönnyebbült, mikor Erika kijelentette:

– Megpukkadok.

Bélus azt mondta:

– Az étvágyadhoz viszonyítva a termeted aránylag normális.

A két asszony egymás mellett ült a széles kereveten. Gizella tiltakozott: mi az, hogy aránylag! Erika magas és karcsú, tündéri termet, bájos arc, formás végtagok, igaz, Fülöp?

– Tökéletesen.

Valóban, talán kicsit többet evett és ivott a kelleténél. A szép Gizella kérdéseire mintha hangosabban és élénkebben számolna be otthoni életéről, de enyhe bódulatban azért hallotta a két férfit is. Bélus feláll, ide-oda topog, finom kezének suta mozdulatai a hajdani fiatal Bélusé. Érdekes, most nem nyeli el dörmögő mondatainak a felét. A világhelyzet – mi van a világhelyzettel? A bájos háziasszonyt is hallja – a karácsonyt Budapesten töltötte, az édesanyja nyolcvankilenc éves, betegeskedik, Gizella hat-nyolc havonként meglátogatja – Tímár Fülöp azt mondja, hogy a

világhelyzet elsősorban gazdasági kérdés. A termeléshez múlhatatlanul fontos nyersanyag, például... Az édesanyámat, hidd el, az élteti, hogy a napokat számolja a viszontlátásig. Drága gyermekem, mondja, kérem az istent, hogy addig éltesse... Az olaj, magától értetődik, az olaj... Szerinted vén marha vagyok, hogy ilyen közhelyekkel traktállak... És úgy áll a dolog, hogy megszálok a szigeti Thermal Hotelben, és a mindennapi fürdő... Pedig a közhely kifejezője a legkézenfekvőbb igazságnak... Szeretem a Szigetet. Fiatal lány koromban a MAC-pályán teniszeztam; a pavilonban kitűnő zenekar játszott könnyebb fajsúlyú, klasszikus zeneszámokat...

– De mi az igazság? Hányféleképpen értelmezheted? Milyen szempontból nézed? Kinek az igazsága? – Bélusra figyelt mind a két asszony. – Akié az olaj, vagy akinek kell az olaj? Az olajtársaságé vagy a kitermelésből, feldolgozásból, szállításból élő dolgozóké? Jó, tudom – intett Bélus –, az első világháború után azt mondta az okos Clemenceau, hogy a szövetségesek egy olajhullám hátán eveztek be a győzelembe. Ma... ma kérlek az a helyzet, hogy a gazdasági, politikai és szociális ellentétek egy olajhullám hátán mélységbe sodorják az egyetemes kultúrát. – Tímár Fülöp szólni akart, Bélus, karjának egy vízszintesen lendülő mozdulatával elébe vágott. – Ha a... ha a természettudomány szinte kizárólagosan gazdasági és hadi célokat szolgál, az a szellem lealacsonyítása. Az emberiség nagy része nem érti a világot, amelyben él. Te érted? A világ technikai fejlődése...

– Te kizárólag technikai fejlődésről beszélsz. Azon túl is...

Bélus legyintett.

– Ami azon túl van, az zűrzavar, káosz, romlás, a beszennyezett szépség.

– Öregem, ne izgasd magad. Udvarolj a feleségemnek, én elcsavarom Erika fejét. – Karonfogva vezette Bélust a két nőhöz. – A húgod tudja, hogy szerelmes vagy a feleségembe?

Jóságos ég, Bélus elpirult, topog a karosszék előtt; Gizella a kezénél fogva leülteti, és azt mondja:

– Az érzelem kölcsönös.

Tímáréknak van egy kis tóparti nyaralójuk s egy motorcsónakjuk. A hétvégeket és a nyári szabadságot a nyaralóban töltik, e szép tavaszi szombaton kiviszik Bélusékat. Csönd, jó levegő, tisztaság, mert a háztulajdonosok megköveznék azt a személyt, aki egy cigarettavéget elhajítana az utcán. Negyvenkét mérföld New Yorktól, és más világrész. A negyvenkét mérföld hány kilométer? Körülbelül hatvan kilométer, mondjuk, mint Budapesttől Esztergom, kocsival egy óra. Erika többször volt Esztergomban, de öt órás úton, hajóval, s már mesélte lendületesen, hogy három asszony barátnőjével sütkéreznek a kora reggeli napon, azután kártyáznak, pletykáznak, Esztergomban fürdés, ebéd, és visszafelé, megint kártyáznak – s nézett egyikről a másikra, vajon mi a véleményük Domány Erika kártyás hajókirándulásairól? Senki nem szólt, s ekkor elcsöndesedve hozzátette: – Anya ilyenkor Máriaéknál töltötte a napot. Fárasztotta a hosszú hajózás.

– Esztergom – szólt tünődően Tímár –, valamikor a harmincas években a Dómban meghallgattuk Liszt *Koronázási*

misé-jét.

- Ezerkilencszázharmincnyolcban.
- Nem jut eszembe a hajó neve.
- Úgy emlékszem, Deák Ferenc.
- Mi a Szabadság nevű hajóval utazunk – mondta Erika.

Csönd volt, öngyújtó csattant, s bodor füstgomolyagok kerengtek a levegőben. Azután a házigazda érdeklődött, változott-e Esztergom, a régi kis Duna-parti városka, s Erika ismét belelendült a mesélésbe. Azt bizony nem tudja, hány lakosa volt Esztergomnak a múltban, és hányan élnek ott a jelenben. A régi, ódon városrész nagyjából érintetlen; a külvárosi öreg, földbe süppedt falusi kunyhókat lebontották, a helyükön ma már, magától értetődik, kertes, fürdőszobás, televíziós házak... A belvároson túl van az új lakótelep, nyolc-tízemeletes bérházak sorai, játszótér, sportpálya, fű, fa, virág... Új, modern szálloda uszodával, étterem, bár, dancing – was gut und teuer, mondaná Paulus...

Száját lebiggyesztve elhallgatott. Miért mondta ezt? Semmiféle új lakótelepet nem látott. Kilépnek a hajóból, körül sem néznek, fürdés, ebéd az étteremben, de otthonról is hoznak szendvicset, sör, egy pohár Martini... Valószínűleg van Esztergomban új lakótelep, mint minden magyarországi városban, de – korántsem szándékosan, isten őrizze! – mintha szívfájdalmat okozott volna a két kedves embernek, s ez mégsem véletlen, akárhogy szépíti. Gizella felállt.

- Finom fagylaltot készítettem.

Erika utánament a konyhába. Tünelmes kis helyiség,

falon, szekrénykében, polcokon számtalan fűszeresdoboz, csillogó és villogó főzőeszköz, a gáztűzhellyel egybeépített mosogató. Erika ámult, lelkendezett – csodás! – kezdte, s ekkor látta, hogy az asszony sír. Erika hebegett.

– Gizella, drága, sírsz? Valamivel fájdalmat okoztam neked? Hidd el...

Átölelték egymást, mint régi, meghitt barátnők. Az asszony a könnyeit nyeldeste, mosolygott, ne mozdulj, Gizella, így szeretnék otthon lerajzolni, soha még bajosabb női arcot...

– Te nem tehetsz róla, honnan is tudnád, mit jelent nekem Esztergom. – Az asztalhoz támaszkodott, Erikát az egyetlen székre ültette. – Az ember sok mindenre nem gondol már, lám, Fülöp el is felejtette. A jelenben élünk, dolgozunk mind a ketten, hétvégek a tóparti házban. A bejárati ajtó mellett van egy hatalmas orgonabokor. Ez idén annyi lila virágot hozott, hogy csak itt-ott kandikált ki a zöld levél. Hát az otthon nekem az orgonabokor. Itt csak létezem, az élet a Pesten töltött hetek szegény beteg anyámmal, ott a boldogság. Imádkozom, hogy isten éltesse sokáig az anyámat. Ha meghal, nincs ürügyem a pesti utazásra.

– A gyógyfürdő a Thermal Hotelban!

– Igen... A fürdő. De tulajdonképpen semmi bajom, egészséges vagyok.

Nevettek. Az ajtót helyettesítő keretben megjelent Tímár Fülöp.

– Min mulatnak a hölgyek? Bélus reklamálja a fagyfaltot.

– Máris.

A fagylaltra újabb és újabb tejszínhabkupacok kerültek a szifonból, Bélus megbabonázottan nézte a húga adagjait. Gizella visszaült Erika mellé. Szóval maga, Erika asszony, mondta Tímár, zenekedvelő, mint az én tisztelt Bélus barátom. A zenegéphez lépett – mit szeret? Mindent, de pontosabban, a szenvedélyes zenét. A romantikusokat. Hangszeres műveket, operát? Mindegy. A férfi elindította a gépet. A *Mesterdálnok*-nyitány. A *Tannhäuser*-nyitány. Milyen csodálatos masina, a zene hömpölygése betölti a szobának minden zugát. Német baritonista előadásában a dálnokverseny bariton áriája. Mély csöndben hallgatták a zenét, azután Tímár elzárta a készüléket. Bélus szólalt meg.

– Mennyivel költőibb, hogy „Édes alkonycsillagom, mintha így szólna a szöveg: „Ó, édes Merkurcsillagom.

– A Merkúr volna az alkonycsillag?

– És a hajnalcsillag. Látható a hajnali égbolton a napfelkelte előtt, és közvetlenül napnyugta után.

– Nem tévedsz? „Édes alkonycsillag” a köztudatban a Vénusz.

– Úgy van, a Vénusz is a hajnalé és az alkonyé, különbség a megjelenésük elhelyezkedésében van. Vagyis az egyik bolygó a napfelkelte előtt a naptól keletre tűnik el, alkonyatkor pedig a naptól nyugatra látható, úgy van. A Vénusz – Bélus felállt, mondanivalóját kis karlendítésekkel kísérte –, a Vénusz pedig mintegy kötekedve és vetélkedve a Merkúrral, pontosan az ellentétes égtájon tűnik el, és jelenik meg. Így azonban túlságosan egyszerű és félrevezető, hiszen

a csillagos égbolt szüntelenül vándorol, s a nappal nem látható csillagok...

Erika felhajtott egy pohár gint, és kiáltó hangon darálta:

– Merkur, Vénusz, Föld, Mars, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptun!

Alsó ajkát lebiggyesztve hirtelen elhallgatott; te ostoba, megzavartad Bélust, jaj, ne haragudj, drágaságom... de Bélus feléje fordulva elmosolyodott.

– Lám, még emlékszel. Esténként a gyerekszobában csillagászáttal szórakoztattam a testvéreimet, a bátyám szerint kukackodó természetű kölyök voltam, úgy van. Érdekeltek az égbolt megközelíthetetlen távlatai, de azóta jártunk a holdon, s a földnek sincsenek már felderítetlen területei.

Gizella összeszedte a fagylaltos tányérokat.

– Béluskám, nekem félelmetes a világ.

Kiment a tálcával, Erika utána, hallatszott a két férfi szapora beszéde, majd megint csak Bélus hangja.

– Elmosogatunk? – kérdezte Erika.

– Majd a gép.

Tökéletesen fölszerelt háztartás a Tímáréké. Erika aprólékosan szemügyre vette a faliszekrénykében, polcokon sorakozó fűszertartályokat, a különböző, főzést és tálalást megkönnyítő fémeszközöket, a pazar kiállítású tűzálló edényeket, színeket és formákat, hogy otthonában hasznosítsa a látottakat, azután azt mondta Gizellának:

– Valami eszedbe jutott Esztergomról.

Gizella halkán hadarta: mikor Bélus hónapokkal ezelőtt említette Erika jövetelét, azon nyomban tudta, hogy jó baráttra talál. Bélus az egyetlen New York-i barát. Itt ismerősei vannak, néhány kellemes kolléganő a hivatalban, de érzelmileg távoliak, más csillagrendszer, hogy Bélusnál maradjunk...

– Te vagy a Vénusz!

– Kedves tőled... Esztergomban negyven évvel ezelőtt jártam. Fülöp, Bélus és az én bátyám leérettségizett a Werbőczy gimnáziumban. Az osztály esztergomi hajókirándulást szervezett, a fiúk elhozták lánytestvéreiket, Bélus is Mária nővéredet. Szép nap volt, ámbár minden nap szép, amikor az ember tizenhét éves. A pesti hajóállomáson mellém szegődött Fülöp és Bélus. És együtt maradtunk egész nap. Fülöp mellettem térdelt a Bazilikában, Liszt *Esztergomi misé-jének* majdnem a végéhez érkeztünk. Bélus állt a padsor mellett.

Elhallgatott. Jó volna tudni, hogy Bélus akkor beleszeretett-e Gizellába. Lehetséges, hogy azóta is? Egy orosz író, persze, Turgenyev, szerelmes volt egy francia énekesnőbe. Párizsba költözött, hogy az asszony közelében élhessen. Vajon Bélus is...

– Gizella! – hallatszott bentről. – Lefoglalod a vendégünket.

Erika meséljen. Milyen az élet Magyarországon? Terjed a lengyelországi forradalmi hangulat? Erika nem tudta. Azt sem, hogy tulajdonképpen mi történik Lengyelországban.

Reggel átfutott a Magyar Nemzet cikkeinek vastag betűs címein, sorra vette, ki állít ki a Nemzeti Galériában, a Vigadóban, Szentendrén, a különböző művelődési házakban. Zavartan nevetett: Engem ne kérdezzen politikáról, szégyenletesen tudatlan vagyok. Képzelve, úgy készültem erre az útra, hogy azt hittem, az Egyesült Államok fővárosa New York. Flóris, a sógorom világosított fel. Emlékszem a nővére, ugyebár Mária? Határozott modorú, szigorú fiatal hölgy volt. Flóris a férje? Mivel foglalkozik?

– A Láng Gépgyár főmérnöke.

– Gondolom, közel a nyugdíjas korhatárhoz.

– Azon réges-régen túl van. Flóris hatvannyolc éves.

– Úgy tudom, Magyarországon férfiaknál hatvan év...

– Ó – kiáltott Erika –, a sógoromra szükség van. Kiváló szakember – s mert ezt ilyen töményen megfogalmazta, fölényesen lefelé biggyesztette a száját –, a nyugdíjaztatási kérelmét visszautasítanák. De Flóris jó erőben van, és szereti a munkáját.

– Érdekes... És a nővére?

– Mária az egyik IBUSZ-kirendeltség osztályvezetője volt. Fél év óta nem dolgozik. Tulajdonképpen anya betegsége miatt...

Rövid ideig tartott a csönd. Bélus a pamlagon ülő két asszony előtt tett néhány lépést oda-vissza, oda-vissza, úrjézus, ha tudná anya utolsó szavait... Karcsikám... Anya nem Csarlsz-t mondott, anya nem vette tudomásul, hogy a fia Charles Domány.

A későbbiekben Tímár Fülöp őrizkedett politikai természetű kérdéseket intézni siralmasan tájékozatlan vendégéhez. Magyarország kulturális helyzetét érintette. Úgy informálták, hogy az otthoni színházi és zenei élet elég magas színvonalú. Tudomása szerint irodalmi vonalon érvényesül még a szemellenzős irány, a „bélistás” írókat mellőzi a magyar könyvkiadás. Erika nem tudott ilyen írókról, kire gondol Fülöp?

– Például Szolzsenyicinre.

Erika tűzbe jött. Szolzsenyicinnek megjelent magyarul egy műve, ő is olvasta, sem a címére, sem a tartalmára nem emlékszik, s ez, bár nem annak szánta, kihívásként hangzott. Kár, mondta a férfi, Szolzsenyicin méltó a nagy orosz klasszikusokhoz. A mai orosz irodalmat nem ismeri, Erika nyilván tájékozottabb... Erika szabad idejében jobbára kimit olvasott, a szórakoztatóan cselekményes amerikai regényeket, s maga előtt sem volt ideje tisztázni, miért szorul az ő védelmére a Szovjetunió, nem párttag, és nem politizál. Tímár Fülöp kenetteljes fölényessége, az amerikai állampolgár felsőbbrendűségének éreztetése ingerelte, és szertelenségre ragadta. Felhajtott újabb, meglehetősen nagy adag gint, s kiáltott:

– Maguk semmit sem tudnak, formálnak valamiféle véleményt, és az megfellebbezhetetlen! Gondolom, ide nem jut be a szovjet irodalom, persze, itt az „fi donc” – mondta szenvelgő hangsúllyal. – Fogalma sincs, milyen nagy az orosz irodalom, és általában, mit tudják maguk, milyen hasonlíthatatlanul – kereste a szót, hogy ne ismétlje az iméntit – egyedülálló, amit csinálnak zenében, balettben,

sportban, és mindenekfölött az orosz film... ha klasszikus művekből készítik... és mindenben...

– Igaza lehet, itt mi szégyenletesen távol esünk a Kelettől.

Erika érezte Gizella kezének csillapító simogatását, folytatta, de most már mesélt.

– Öt hetet töltöttem a Szovjetunióban. Hattagú volt a delegáció, egy színész, rendező, író, festő, egyszóval kellemes társaság. Moszkvában nyolc napig a Moszkva-szállóban laktunk, patinás régi hotel, az ember elképzeli, hogy annak idején a Moszkvába látogató vidéki földesurak ott szálltak meg. Fürdőszoba, televízió, rádió, hűtőszekrény, minden. A bőröndömben néhány blúz összegyűródött, megkértem a szobaasszonyt, hogy vasalja ki.

– Beszél oroszul? :

– Á. Az ember mutogat, eljátszik egy pantomimet, megértik, nevetnek. Mikor ebéd után lementem – a hetedik emeleten van az étterem –, az asszony mutatta, hogy a blúzok a szobában vannak. Megköszöntem, és pénzt tettem eléje, nem tudom már, milyen összeget. Fordulok a folyosón a szobám felé, az asszony szalad utánam, átöleli a vállamat, és kezembe nyomja a pénzt. – Erika nézett egyikről a másikra. – Visszaadta és megölelt.

– Érdekes. Messze vagyunk a Szovjetuniótól, különböző információk érkeznek hozzánk. Mikor járt ott?

– Békedelegációval, 1958-ban.

– Értem.

Erikát ingerelte a férfi hangja, hévvel folytatta.

– Társaságunkat az étteremben egy szép, szőke, középkorú nő szolgálta ki. Rendező barátunknak talán a szokatlan éghajlat, talán a másféle koszt elvette az étvágyát. Teán és vajas kenyéren élt, finom a tea és a fekete kenyér. A szép felszolgálónő a rendező mögé állt, oroszul unszolta evésre. A barátunk intett – nem megy, hiába, nem megy. Az asszony egyre elkeseredettebben magyarázott neki, a vállára könyökölt, már-már megetette, de a rendező makacsul ellenállt. A mi felszolgálónőnk ez annyira elbúsította, hogy harmadnapon áthelyeztette magát az étterem túlsó végébe.

– Érdekes.

Erika némileg megzavarodva még azt mondta:

– Sokfelé jártunk öt hét alatt, sok tapasztalattal és jó néhány rajztömbbel érkeztem haza.

...Dezső, későbbi férje intézte el, hogy tagja lett a delegációnak. Öt férfi, és az egyetlen nő, Domány Erika. Egy idő óta viszonya volt Dezsővel, és már megtanulta, hogy engednie kell, a vitában alulmarad, Dezső érvelése megtámadhatatlan, és hiába kiabál, hadonászik, sír, minden hiábavaló. Időbe telt, amíg a férfiak megszokták a női útitársat, azután már minden simán ment, szép, tanulságos út volt. Azóta eltelt több mint húsz év. Ott is sok minden változott, mesélik a Szovjetunióban járt emberek, de ez nem tartozik Tímárékra, és Dezső rossz néven venné, Dezső megmagyarázná az ellentmondó szóbeszédnek valódi tartalmát...

Éjféltajt Gizella kocsin hazavitte a testvéreket. Kézfogás, azután Gizella előreengedte a két férfit, Erikát visszatartotta,

és átölelte.

– Ne bántsд Fülöpöt. Gyötri a honvágь. De reménytelen, nincs ott lehetőség új életre, Fülöp közel hatvanéves. Itt szép munkája van – ki tudja, meddig. Élünk, édesem, ez minden. Úgy készüljétek, hogy szombaton kiviszünk a tópartra.

A bejáratnál Erika diadalmasan saját kulcsát fordította meg a zárban. Bélus a kabátját az előszoba falába épített szekrénybe akasztotta, Erika a szobájából kiáltott:

– Mehetsz a fürdőszobába, nekem még dolgom van.

Behallatszott a vízcsobogás, majd Bélus léptei. Erika hálóingben rakosgatott a komódfiókokba. Fölösleges kacatok, mégis örült a csinos Woolworth árunak; egyik-másik ajándék Terusnak, tehát nem kidobott pénz. Azután köntösbe bújt, és hosszabb tartózkodásra vonult a fürdőszobába. Kimosta a fehérneműjét, egészen elsőrendű az amerikai mosószer. Fürdés, majd arcát krémezte a tükör előtt, s közelről vizsgálta ősz hajszálait – tegnap óta is szaporodott, és minden nappal, szomorú, de így van. Jó érzéssel, hogy minden dolgát elintézte, rózsaszín takarója alá bújt. Az ajtón halk kopogtatás.

– Ébren vagyok, Béluskám.

Ezúttal üres kézzel jött, a mindennapi fagylalt és sütemény nélkül. Mentegetőzött.

– Gondolom, ma torkig vagy fagylalttal. Jól érezted magad?

– Nagyon jól. Kedves emberek, vagyis ez így nem mond semmit. Rokonszenvesek, hozzám közel állók.

– Örülök. Látom, megbarátkoztál Gizellával. Az a helyzet, hogy valamennyien dolgozunk, összejövetelre kevés a szabad idő. Kár. Gizella kalauzolásával a munkádat is érdeklő helyekre látogathatnál, szabónőkhöz, divatszalonnak mondják, úgy van.

– Ami a divatot illeti, némely New York-i specialitást láttam a Metropolitan Operában. Bámulatos leleménnyel ízlésrombolók. Káprázatos párizsi modellekre tűzve egy kolibri, gyöngysor helyett köldökig érő vastag aranylánc.

– Ne mondd!

– Remélem, Bélus, nem sértelek lokálpatriotizmusodban?

– Ugyan. Amerika nem a hazám. Itt lakom.

– Bélus! Miért nem jössz haza?

A férfi állt az ajtóban, egy ideig hallgatott.

– Mihez kezdenék otthon? Az én koromban, a múltammal állást nem kapnék.

– Majd az itteni nyugdíjad...

– Fél évig folyósítanak. Ezt a rendelkezést ki lehet játszani, tudok néhányról, aki megteszi, de én ügyetlen ember vagyok. Hamarosan lebuknék. Itt már berendeztem egy úgynevezett otthont, lakásom egyes darabjait szeretem. A lemezjátszómat. Az íróasztalomat. A néhány jó emberemet. Hát így...

– Kétszobás lakásom van. Anyáé üres.

– Kedves vagy. Ahogy én ismerlek, el is tartanál. Hagyjuk ezt, Erikám. – Néhány rövid lépést tett a szobában,

majd megállt a húga ágya mellett. – Az a helyzet, hogy Amerikában bevándorolt vagyok, de féltő, hogy Magyarországon sem találnám meg a helyemet. Amibe ti, úgy mondjam, belenőttem, abban én idegen elem volnék. Bizonyos értelemben a szabadság itt nem frázis. Hagyjuk ezt – ismételte, és tenyerét sután Erika feje búbjára helyezte. – Sajnálom, hogy nem ismertem a második férjedet, amennyit tudok róla, kitűnő ember és orvos lehetett, anya írta... Te is mesélj, alkalomadtán. Örülök, hogy megkedvelted Tímárékat. Nekem a New York-i sivatagban ők jelentik az oázist. Van még néhány igen jó emberem, az élet elviselhető. Aludj jól, Erikám.

És Karcsi? kérdezte volna Erika. Végül csak ennyit mondott:

– Aludj jól.

9

Kis Karcsi hozta a reggelit, és megbűvölten nézte nagynénje kiadós étkezését.

– Az étvágyad megnyugtató. Nálatok mindenkinek futja ilyen bőséges kajára? Úgy értem, egyszerűbb emberek, postások, kapások...

– Sajnálatosan kevés kapást ismerek. Valami rémlik, hogy nálunk gépek kapálnak. A falusiak a háztájiból dagadtra ehetik magukat, disznó, baromfi, hal, vad, satöbbi.

– Szédítő! – Felugrott. – Nappalos haverom megkért, hogy helyettesítsem, indulok. Viseld jól magad. Ül le a Morningside-on egy padra Csehov bácsival, olvass, napozz, játszadozzál a kutyusokkal. Ma szabadnapod van, az öregúrnak szokásos heti összejövedele, afféle konferencia, nekem is van munka után valami elintéznivalóm. A kulcsaidra vigyázz. Vegyél kabátot. Valami selyemholmit a fejedre. Az utcán nézz a lábad elé. Ha kereszteződésnél a tábla Don't walkot mutat...

– De most már eredj a dolgodra!

Furcsa érzés egy teljes nap egy nagy és idegen városban, a lakás különleges beosztását sem szokta még meg. Szobájában örökös félhomály, villanyvilágítás mellett öltözködik. Az utcai szobából kinézve napsütést lát, s érzi a levegőben lengő, zajtalanul kúszó, üde tengeri levegőt – odakint valóságos nyár! A szemközi nyolcemeletes

diákotthonból kilépő fiatalok farmert viselnek, a lányok pulóvert, de különleges szabású nyári ruhát is; a Columbia egyetem hallgatói. Táskájába tette a Csehov-kötetet, s indult a kissé meredek rövid utcán a Morningside Drive felé. A sarkon toronyház, Karcsi szerint a tizenhatodik emeleten elegáns étterem, de mint tapasztalta, a fiúnak az elegáns étteremről alkotott fogalma eltér az övétől – az épület előtt egyenruhás doorman. Néhány nap óta mint kedves ismerőst köszönti őt, ezúttal meg is szólítja, s Erika megérti a kérdést.

– Hungarian – feleli.

Á, hangerien, bólint az egyenruhás, valóban eszményi tudat lehet hangeriennek lenni, ugyan hol lehet a liliputi ország? Kölcsönös mosoly, Erika megy tovább. A sétány üres, egy padon elnyújtott hosszú lábbal fekete fiatalember bóbiskol. A következő utcasarok túlsó oldalán a sötét bőrű rendőr szintén ismerősként üdvözli, Erika mosolyog, bólint. Elsétál a száztíz utcaig, innen csupán néhány lépés a Woolworth áruház – á, mégsem vásárolhat naponta valamit a Woolworthban. Pedig jó volna, s a lemondás pillanatokra elcsüggeszti. Azután sétál visszafelé, egy padon szembefordul a nappal, s lehunyja a szemét. Repülőgépzúgásra fölneéz. Szép a nagy távlatú égbolt, felhőtlen, sötétkék, mint a sorrentói kis hajóról útban Capri felé Dezsővel. Ritkán gondol Dezsőre, az első férjére, Garbai Ernő hírlapíróra úgyszólván soha. Jó riporter volt, szerette az italt. Hűtlen természet volna? Hiszen a családját rendíthetetlen hévvel szereti. Jó és megbízható barát. Hát a szerelem, a nagy szenvedély elkerülte. Gyerünk, Csehov bácsi...

Letette a könyvet, s a nap felé fordult, majd folytatta a

Sztyepp olvasását. Úgy kellene rajzolni, ahogy Csehov ír. Minden előzmény nélkül értéktelennek érezte a munkáját, ellenszenvesek a bodros hajú, fitos orrú, nyugati útjaikon vásárolt toalettekben pompázó, pletykázó nők, akiket többnyire eszpresszóasztalnál ülve ábrázol a vicclapnak, szellemesen gúnyolva az újjáéledt, sznob kispolgári világot – művészet volna ez? Hiszen lehet egy látszólag jelentéktelen mondattal könnyet facsarni, mosolyt fakasztani, gondolatot ébreszteni; az emberi nagyságnak és tisztaságnak az ölében fekvő közelsége fölemelte és megszégyenítette. Nem szabad Csehovot olvasni, keserves saját parány voltának tudata.

A hosszú lábú fekete fiatalember elléptetett előtte.

– Bye – mondta foghegyről.

– Bye.

Tulajdonképpen minden útjára magával kellene vinnie a vázlatkönyvét. Új világ, új arcok. Hátha lehet még változás? Fejlődés? Egész eddigi életében a megélhetésért dolgozott, mindig alkalmazkodva az elhelyezési lehetőségekhez. Első férje, a riporter Garbai Ernő – idegen még a neve is – elitta a keresetét. A háztartásról neki kellett gondoskodnia. Érthetetlen, hogy öt esztendeig élt a rossz jellemű, bűzös leheletű, tehetségtelen fráterrel. Az arcát fürdető, a sétányt besugárzó tavaszi napsütés mintha bőrén áthatolva a teljes, szokatlanul tétlen magányban valamit szeretne elrendezni agykéregállományában. Igen, a tíz esztendő Dezsővel. Ez is elgondolkoztató. Dezső bonyolult egyéniség volt, megfejtésére egyszer időt kellene áldoznia, mint a bűvös kocka összeállítására. Mindeddig űzte magától Dezső karakterének megfejtését, inkább mostanában...

És ha mégis fölsétálna a Woolworthhoz? Á, késő van, régen elmúlt a leves-gyümölcs ebéd ideje. Hazament.

A kis szobában, amelynek ablakán nem dughatja ki a fejét, hogy valamiféle képe legyen legalább a házköz életéről, gyakran hall gyereklármát, körbe-körbe szalad a roller, szemközt egy távolabbi ablakból reggeltől éjszakáig gitárzene, dünyögő, majd felívelő züm-züm, tülkölő gépkocsik a diákotthon előtt, ételszag, s bámulatos, mindennek ellenére nagyobb a csönd, mint otthon, körüti lakásában, és üdébb a levegő. Reggelig moccanatlanul alszik, és délután is; olvas egy órát, és leragad a szeme.

A lakásban csönd. Máskor a fiú énekére ébred. Ha itthon volna, vajon melyik nótát venné elő a kimeríthetetlen tárházból, aminek anyagát, isten tudja, hol szerzi be. „Illúzió a szerelem, szívek tündérszép illúziója”, ez pontosan megfelelne a lassan alászálló alkonyainak. Erika nyögdécselve felvette a cipőjét, pongyoláját – most mihez kezdjen? Az utcai szoba ablakából nézte a diákotthon bejáratánál beszélgető csoportot, lányok, fiúk, nevetés, autódudálás szólít valakit az emeletről. A lemezek között keresgélt; Bélus, az áldott jó lélek Bachot és Mozartot szereti, ugyan hogy különbözteti meg egyik Bach-művet a másiktól? Tilili-talala, nincs szünet, nincs mélabú, felívelő szenvedély, humor, de magától értetődik, a hiba az ő zenei ízlésében van, Bach ártatlan.

Vonzotta a szürke alkonyat, kedvet érzett nagyobb vállalkozásra, hiszen idestova New York-i bennszülött. Az ötletet nyomban tett követte. Fehér blúz, keskeny kék szalagcsokor a gallér alatt, kék kosztüm, ezt a színt valamely

rejtett meggondolásból molnárkéknek nevezik, a táskájában néhány dollár és quarter autóbusz-ticketre.

A 11-es buszról leszállt a már jól ismert Lincoln Centernél. Fényáradatban a Metropolitan Opera, csillogvillog a szürkületben a City Opera és a Filharmónia; szikrázó vize magasra szökken, majd aláhull a szökőkútnak, peremén a Fordham egyetem diákjai. A Met mögötti kis parkban üres padok, de miért ne ülne a szökőkút peremére?

A molnárkék kosztüm – annyi baj legyen. Ami por a kőre rakódott, farmerjén elvitte már az iménti fiú, meg aki előtte hevert itt, nyújtott lábbal. Mennyi fiatal. Bélus környékén is a Columbia egyetem sok ezer diákja. Az otthoni körúton és a mellékutcákban régi házak, régi emberek. Sok a botra támaszkodva sántikáló. A puklis öreg. Félhalkan monologizáló, gesztikuláló agysérült... esetleg csak magányában önmagához intézi a mondanivalót. Jó volna tudni, miről beszélnek ezek a fiatalok, és min nevetnek.

Tovább sétált, lefelé egy mellékutcán, tekintélyes öreg házak között. Az ember megy, mendegél, egyszerre ott áll a végtelen tenger partján; állítólag metróval elérhető. Érezni véli a víz fanyar, csípős illatát, noha tudja, hogy ez csupán ábránd és vágy – íme a Central Park egyik bejárata előtt áll.

Karcsi szerint este, egyedül kell fölfedezni a parkot, valószínűleg káprázatosan megvilágított látványosságok adódnak. A tavaszi alkonyat már mélyen ereszkedett a fák és bokrok fölé. Beléptekor elfogta a fölemelő érzés, hogy a New York-i Central Parkban sétál Domány Erika, s ez mégsem hétköznapi esemény.

Szinte hátrált a lovas szobor elől, a hatalmas, dög ló mintha egyenesen nekirontana. Sietősen távolodott az ismeretlen lovastól. Néhány száz lépés után csalódottan tapasztalta, hogy keresztülhaladt a parkon, s nem hosszanti irányban indult. Ha az utcára lépne, autóbusszal az Amsterdam Avenue-ra... Gondolatfoszlány csupán; fordult a széles sétányra, ahol oly szokatlanul sokszínű a madárcsicsergés, csörgés, pityegés, és a két lábon állva kolduló mókus.

Este volt, sok fény és árnyék, völgy és domb – virág sehol, csak fű, fa és bokor. Kivilágított étterem, szökőkút, peremén mintha az imént látott fiatalok ülnének felhúzott térddel, kinyújtott lábbal, s nyilván a beszélgetés tárgya is azonos. A Margitszigeten is van uszoda, sportpályák, éttermek, szobrok, mozi és színház, gyermekjátszótér, ősök fák, farmeres fiatalság és a bokorcsoportok mélyén bűvőhelyek. Hát lovasok és konflison kocsikázók nincsenek a Margitszigeten, ez tény. S kis összetákolt színpadok sem. Rudakkal megtámasztott tetőzet, szertedobált kacatok, díszlet, jelmez? Ki tudja?

Kis, bokrokkal körített tisztás. Erika elfáradt, ülőhelyet keresett, s ennek híján egy lehajló faágra telepedett. Jótékony a csönd, igaz is, mintha vezényszóra eltűntek volna a tónál hajóikat úsztató, éktelenül lármás gyerekek, a görkorcsolyával száguldozók, a tó felől nem hallatszott az evezőkkel megbolygatott víz loccsanása, lovak patájának ütemes csattanása, konflisok keréknyikorgása – a New York-iak fő étkezési ideje, a családok hazatérnek. Nagyjából kiürült a park, andalító a csönd, a sarjadó fű illata. Lassan el kell

indulnia, lesz még alkalma körülnézni a parkóriásban. Legközelebb konflisba ül, kecsesen hátratámaszkodik, legyezővel hűsíti hevült arcát – Erika elmosolyodott, a lábát ütemesen lóbálta a kinyúló faágon.

A bokrok ágai töredezték, lábdobogás, egy csoport fiatal érkezett a térségre. A fűre heveredtek, gitár pengett. Éles női hang beleénekelt, leintették; a zeneszó mellett valamiről heves vita támadt, de csak mint futó nyári égzengés és cikázó villám. Három lány, a három fiú közül egyik pompás termetű, koromfekete, ő a gitárpengető, monoton, más-más hangnemben ugyanaz a dallam nélküli szólam. Egy fiú s egy lány lassan feltápászkodott, helyben topogva táncoltak. Hátrahajlás egy, vissza kettő, térdhajlítás bal, jobb, kézlendítés erre, amarra, mindig ugyanaz és mindig változó mozgás. Leguggoltak, felpattantak, karjuk mint kerge sirály szárnyalása, a zene néha sóhajt, máskor sikít – Erika megbabonázottan nézte a távolabbról vetülő ködszerű fényben egyre bomlottabb tündértáncot lejtő fiatalokat.

Egy kéz lehúzta a faágról, hajladozva szólt Erikához, azután egyet perdített rajta.

– I don't know – Erika ideges nevetése inkább siránkozó, s az újabb szóáradatra a varázsige: – I don't speak English!

A fiú, szőke, szemüveges, mozgása szédítő lendület, az arcán biztató vigyor, kellem és fiús báj, mutogatta Erikának: a kezével így meg úgy, ahogy éppen esik, térdhajlás jobbra, balra, oké! A fiú körbeugrálta – oké, oké! – Erika szinte öntudatlanul hajlott, lendült a keze, izgatottan nevetett.

Kis körben mozogtak a másik párral, ketten a fűben

fekve dudorászták a gitár egyhangúnak tűnő zenéjét. A szőke fiú azt kérdezte, milyen nemzetiségű, s Erika ezt már értette.

– Hungarian.

A fiú odakiáltotta a többinek, hogy a lady Hungarian lady. Orosz? S mert Erika nem értette, hadart: Haraso... Szpasziba, tovaris... no? Nem, intett Erika, nem orosz. Hungarian. Valamennyien a fűben heverték, s zúdították Erikára a spanyol, portugál, francia, arab szavakat, nagyokat nevetve. A néger Apolló a húrokat pengette, fejévei bólogatva biztatta Erikát, a szőke, pápaszemes gyermekifjú azt mondta:

– Lali-lala, lalali-lala – Hungarian song!

Körös-körül helyeslés, úgy van, Hungarian song, lali-lala. Ugyan mi történt vele? A már kissé borzongatóan hűvös tavaszi este, a hangulat, a fiatalság! Követelően pengett előtte a gitár, és Erika dúdolta a dallamot, ami ezen az estén üldözőbe vette: „Illúzió a szerelem, szívek tündérszép illúziója... Abbahagyta, nézett zavart mámorral egyikről a másikra, a néger fiú pengette a dallamot, és a heverészők sürgették a folytatást. A végét Erika már szöveggel, lámpalázasan, szinte suttogva énekelte: „Csak lassan, lassan, türelem, de gyönyörű illúzió a szerelem. A fiataloknak tetszett a Hungarian song, s a fekete fiú némi kísérletezés után belevágott. Megváltozott a ritmus, mintha dobogó lábak taposnák a lány Jacobi-muzsikát, imitt és amott még jelezte valami az eredeti dallamot, s a két fiatal megint hajladozott, guggolt, ugrott az „Illúzió a szerelem”-re. A gitáros Erikára nézett: Oké? – Yes, yes, oké... Azután felállt, molnárkék szoknyáját igazgatta, és intett: bye, bye...

Indult mellette a szőke fiú, másik oldalán a gitáros fekete. Valamit magyaráznak, valamit kérdeznek. Erika azt mondta:

- Amsterdam Avenue.
- Oké.

Meglehetősen hosszú menetelés közben a két kísérő angolul társalgott a feje fölött, azután kiértek a parkból, s egészen másutt volt, mint beléptekor, sehol a ló lovasával. Egy autóbusszmegállónál várakoztak, míg kényelmesen ballagva megérkezett a zöld jármű. „Amsterdam”, olvasta a felső táblán. Bye, bye, legyintettek a kísérői, és fordultak vissza a parkba.

Hosszú utazás, izgatott vizsgálata az utcaszámoknak, s egyszer át is kellett szállnia, micsoda idétlen kérdezősködés után! Amsterdam evenyu, mormolta, s egy férfi a New York Times szélére írta a tizenegyes számot, majd intett: most szálljon le.

Az ismerős, derék tizenegyes! Nyolcvanhatodik utca, nyolcvannyolc, a széles körút néptelen, semmi baj, száztíz utca, Erika lelépett a járdára.

Egy erre meg arra topogó, a kezét tördelő férfialak, s egy száguldozó fiú a túloldalon. Bélus megragadta a karját, kétségbeesetten kérdezte:

- Hol voltál? Mi történt? Erika, az isten szerelmére...

Ketten szorosan fogták a karját, jó érzés az aggodásuk. Hol lett volna? Mi sem magától értetődőbb.

- A Central Parkban. – Nézett egyik elképedt arcról a

másikra. – A Central Parkban táncoltam.

Bélus zsebkendővel törülgette verejtékes homlokát, a házközön a bejárat felé haladva azt mormolta a fiú:

– Te jószagú isten, a szerencsétlen kacsatojás komolyan vette!

Míg Erika átöltözött, az ajtaján percenként Bélus kopogtatása. Jövök, jövök, nyugalom. A nappali asztalán érintetlenül a vacsora, borjúpörkölt, galuska, fejes saláta, s az asztal körül imbolygó két férfi. – Semmi baj, Erika? – kérdezte immár számtalan változatban Bélus. Az égvilágon semmi, mi történhetett volna velem? Ne kívánd, hogy az összes variációt felsoroljam, de az ég áldjon, mi jutott eszedbe, este, egyedül a Central Parkba? Erika nem nézett Karcsira, s a fiú megtorpanva, elmélyülten tanulmányozott a falon egy Manet-reprodukciót. Lassan megnyugodtak a kedélyek, Karcsi felmelegítette a vacsorát. Csöngött a telefon, Bélus elgyötört hangon hallózott.

– ...köszönöm, megvagyunk... igen... a húgom, úgy látszik, megkedvelte városunkat... az imént jött meg a Central Parkból... úgy van, egyedül... táncolt, kérlek, és énekelt – Bélus hangja nyöszörgőből sírósra váltott. – Örömmel, kérlek. Szóval holnapután. Átadom.

Szemben ült a húgával, feje egészen a mellére horgadt, tologatta az evőeszközöket. Erika megsajnálta.

– Ha tudtam volna, Béluskám, hogy ilyen gondot okozok, igazán megtakarítottam volna neked.

– Nincs semmi baj. Az én hibám. Honnan tudhattad volna, hogy New Yorkban este nemigen járkalunk az utcán,

még kevésbé parkokban, főként nőknek nem ajánlatos. Szeretném, ha eszedbe vésned, és a jövőben megkímélnél ilyen kínszenvedéstől. Holnapután vacsorára hívtak Szontágh Gyuláék, van kedved?

– Hogyne, szívesen. És Béluskám, ne haragudj!

– Csacska beszéd, haragról szó sincs. – Frissen felugrott. – Szerintem a legalkalmasabb időpont néhány parti pikére.

Erika kinyújtózott kedves rózsaszín takarója alatt, jóleső fáradtságot érzett; nagy gyalogtúrát tett, azután táncolt... Kis dünyögő hangokban egymás után buzgott belőle a nevetés, kellemetlen, képtelen abbahagyni. Bélusnak igaza van, módfelett komikus, hogy ötvennégy esztendő hűga táncol a Central Parkban. De úgy látszik, van egyéb is.

Kis Karcsi koppint egyet a félig nyitható ajtón, a falnak támaszkodik; az utcai szobából Chopin-zene szűrődik, Bélus ösöreg karosszékében ül a lemezjátszó mellett, rakosgatja a pasziánszkártyát, és hallgatja Rubinsteint.

– Mit is akartam mondani – kezdi Karcsi, s nyilvánvalóan tudja, mit akar mondani, mert belekezd. – Jól figyelj a szavamra, kedves néném, fontos! Te mint vidéki kislány érkeztél országunkba, és bizonyos dolgok még nem tisztázódtak előtted. Az öregúr elfelejtette közölni, hogy otthon köss baleseti, betegségi és halálesetre szóló biztosítást. Ahogy én ismerem az öregurat, ma este kizárólag a testi épséged miatt nyugtalankodott, a pénz nála nem játszik szerepet. Így helyes, így testvéri és emberi. De ha valami bajod esik, kórház, műtét, temetés, satöbbi – a fiút nem

zavarta Erika tiltakozó kézmozdulata –, kolumbárium, koszorú, taxi vagy hatvan kilométerre New Yorktól, mondom, kérlek, ezen esetek egyikének költsége sem futja az öregúr tőkéjéből. Nem vagyunk Magyarországon, ahol ingyen halnak meg az emberek. Itt a legegyszerűbb orvosi kezelés felborítja a havi költségvetést. Figyeltél?

– Kösz, Karcsikám.

– Nincs mit. Azért említettem, mert az öregúr soha nem tenné szóvá az efféle pitiáner anyagi ügyet.

– Értem. Sajnálom, hogy gondot okoztam.

– Tehát délelőtt a Morningside Csehov bácsival, a délután pedig férfi kísérelővel, értettem?

– Jaj, eredj már, te ló!

A fiú elegánsan meghajolt.

– Kisztihand, szép álmokat. – De még nem mozdult. – Ha nem veszed tolakodásnak a kérdésemet, melyik szép magyar nótával ismertetted meg az amerikai ifjúságot?

– Hát – Erika mély lélegzetet vett –, inkább csak dúdoltam... azt, hogy „Illúzió a szerelem...”

– Nem ismerem, mi az?

– Jacobi Victor... *Szibill* című operettjében...

A fiú művi köhintést hallatott.

– Értem. Aludj jól.

10

– ...Nem szeretem a nagy szavakat, távol áll tőlem a pátosz, de szívszorító emlékem a viszontlátás Bálával. Némán átöleltük egymást, ez mindennél többet mondott. Béla barátomat megviselték az évek, de csak a külsejét. A régi tettvágy, a régi hév, a régi törhetetlen akarat...

Jó volna tudni, ki volt Béla. Annyi kiderült a szóáradatból, amit tehetetlenségére zúdított a házigazda, hogy hajdani kispárti képviselő, de vajon Szontágh Gyula otthon kispárti volt? Néhány száz holdon gazdálkodott? Hiszen zenész! Az ő politikai tudatlansága szégyenletes, egyebet nem tehet, mint hogy odaadó figyelmet szentel a megállíthatatlan szófolyamnak.

– ...Béla barátommal november elsején autón mentünk Pécsre. Felejthetetlen út, asszonyom, a magyar falvak lakosságának lelkesedése egyszerűen leírhatatlan. A Szabadság szimfóniája, egyszer eljátszom magának, kedves Erika, ahogy a fülem, a tudatom őrzi. Ismeri Pécs városát? Patinás, úri magyar megyeszékhely, szeretem. Másnap a Független Kispárt alakuló ülése, eksztázis, mámor, nekem elhiheti, mert lényemtől idegen a túlzásnak minden megnyilvánulása. Az én Kovács Béla barátomat megválasztották főtitkárnak, mondanom sem kell, hogy egyhangúlag. Annak idején kizárták a pártból, emlékszik? Van erre magyarázat? Nincs! Nincs! És harmadszor sincs! Egy kezemen megszámlolom, hány tiszta embere volt a

pártnak, kis pontok, senkik, közöttük az én Béla barátom az elérhetetlen csúcs, maga érti ezt?

– Valóban... érthetetlen... – motyogta Erika. A neve tehát Kovács Béla; nincs oka restelkedésre, hétköznapi név, eltűnt az emlékezetéből. Segítséget kérően kereste Bélus tekintetét, de azt fogva tartotta a háziasszony; szenvedélyesen bizonygatta Bélusnak, hogy Kepler a cseh Rudolf király udvaronca volt, tevékenysége abban merült ki, hogy horoszkópokat készített a király környezetéhez tartozó dámáknak. – A csehekről megvan a véleményem! – kiáltotta Szontágh Teréz, mire Bélus: – Kepler német származású volt – idáig követte Erika a vitát, mert fél fülét a házigazda mondanivalójának szentelte, s titokban a szobát is szemügyre vette. Mintha már járt volna a lakásban. A padlót borító bolyhos szőnyeg itt szürke, a kerevet, a két öblös fotel, az asztalka két székkal, a tálaló szinte azonos a Tímár Fülöpéknél látottakkal. A különbség: Tímáréknál a fal hosszában könyvvállvány, Szontághéknál a kerevettel szemközt pianínó, keskeny kottatartó szekrény. A hangszer nyitva, mintha a házigazda imént hagyta volna abba a muzsikálást, vagy produkcióra készülne a vendégek tiszteletére. Akárcsak Tímáréknál, az asztalkán szendvics, apró sütemény, tálkákban saláták, s Erika, ahogy a háziaktól itt is, ott is látta, két ujjal csipeget a salátákból, de mértékletesen, az újdonság varázsa tovatűnt. A lakáskultúra, a vendéglátás külsőségeit az emigránsok nyilván a város őslakóitól sajátítják el, de Erika megállapítása szerint a belső tartalmat huszonöt évvel ezelőtt elhagyott, tengerentúli kicsiny hazájukból magukkal hozták, becses hagyományként homogén összetételét szeretetnek és gyűlöletnek, vádnak és

vágynak. Látszólagos közönyben nyilvánult ez meg Tímár Fülöpnél, őt hallgatva a létező világok legjobbika Amerika, s dicsőséges középpontja New York város, az úri módon, gazdagon fölszerelt garzonlakás, a tóparti villa, az impozáns gépkocsi – de Margit sír, gyötri az emlékezés, és ha kettesben vannak, bizonyára Fülöp is a régi pesti ember, és talán együtt sírnak, azután itt van Teréz, az ő gyötrődő férjével – vajon mit érez Bélus? Látszólag elégedett, nem lehet általánosítani, hiszen alig néhány emberrel találkozott, és hát Karcsi...

A beszéd hevében Szontágh Gyula egyre közelebb nyomult Erikához, a válluk is összeért már, Erika elől a kanapé karfája és kínos zavara elzárta a menekülés útját. A zenész Szontágh Gyula puha és puffadt arca ugrált a szeme előtt, zavaros tekintetében az úszkáló semmi, s olykor villanó szikra, szája szögletéből buborékok mint apró köpések pattantak Erika arcán, s ezeket nem merte letörölni.

– ...Kizárták a pártból, de vajon volt igaz magyar ember, aki elhitte a mocskos rágalmat, amiket rászórtak? És kik? Szepesi Gyurit szerettem, rendes fiúnak ismertük a sportvilágból. S akkor a rádióban zúdítja a hamis híreket, a mocskolódó közleményeket. Azonnali elbocsátását követeltük. Emlékszik ugyebár Nagy Imre kormányalakítási tervére. Nagy Imre karakán magyar ember volt, tévedhetetlen. A célja: nemzeti kormány alakítása, de a listában szereplő sok kommunista nevét látva visszalépett. A grófok, a bankárok régi világának visszaállítása tőlünk idegen volt, magam is, mint bizonyára tudja, Erika, mint kiebrudalt magyar zenész...

– Gyulus – szólt a hórihorgas, csontos Szontágh Teréz –,

édes fiam, tálalom a vacsorát. Utána folytathatod a beszélgetést a vendégünkkel, ahogy én őt nézem, járatlan az életbevágóan fontos politikai kérdésekben. Tulajdonképpen hány éves vagy?

– Ötvennégy – felelte Erika, és talán életében először magasnak érezte a korát, szégyenletes igazságtalanságnak, hogy még él, amikor Petőfi, József Attila... – Ötvennégy leszek július 17-én – vont le valami keveset a döbbenetes számból.

– Egyidős vagy Gyulussal, bár ő jóval érettebb – szögezte le a háziasszony, akiről joggal állapíthatná meg Mária, hogy ami a szívéen, az a száján.

Húsleves; két hihetetlen méretű töltött káposzta, melyeket Teréz négy részre osztva a tányérokra rakott, majd rántott szelet párolt káposztával, s mindennek betetőzéséül káposztás cvekedli, ahogy a háziak kínálták. Bélus megjegyezte, hogy a jelek szerint Teréz hihetetlenül nagyméretű káposztára akadt a Supermarketben. Szeszes italt nem fogyasztottak Szontághék, s így a vendégek sem. Erika vágyakozva idézte maga elé a Bélus nagy kerek tálcáján sorakozó üvegeket, a körös-körül sorakozó kisebb-nagyobb poharak rendje kis Karcsi ízlését dicsérte. Sóhajtott; majd csak hazaérnek egyszer. Addig azonban Szontágh Gyula közelsége a kereveten.

– ...Mellettünk az egész művelt Nyugat! Huszonöt hatalmas kamion útban Hegyeshalom felé, átvenni a külföldi adományokat, konzerv, gyógyszer, cigaretta...

Erika így folytatta magában: Was gut und teuer, és

forrón vágyakozott Paulus után.

– ...Diadalmenet! A kamionokat éljenző tömeg. És a számuk egyre szaporodik, a lelkesedés a fellegeket áthasítva száll föl a mennyekig az útvonalon, amelyen áthalad a börtönből szabadult Mindszenty bíboros hercegprímás. Tudom, maguk protestánsok, de az esemény jelentősége nagymértékben politikai. A tömeg budai palotájához kísérte a bíborost, s ő az út fáradalmait semmibe véve tüstént fogadta a külföldi újságírókat. A maga méltóságteljes, szívélyes modorában beszámolt fogságának utolsó stációjáról; egy felsőpetényi magányos kastélyban tartották házi őrizetben.

– Szegény – mondta Erika.

– Gondolom, Erika, a jelenet rekonstruálásához rendelkezik kellő fantáziával. Az Úri utcai primási palotában, a kegyetlen szenvedést mellőző beszámolót tartó bíboros, s a palota előtt beláthatatlan tömeg, zenekar, a magyar és a pápai himnusz, öregasszonyok, férfiak térden, síró anyák magasba emelik csecsemőjüket, áldást kérve...

– És kik kaptak a külföldi küldeményből? – kérdezte Erika.

A váratlan gondolatkapcsolás kissé megzavarta a férfit.

– Ezt hogyan érti, kedves Erika? Igazságos, tervszerű elosztás útján az arra rászorulóknak.

– Én akkor napokig nem jutottam cigarettához, ez volt a legkeservesebb.

– Sajnálatos. Nem vagyok dohányos ember, erre nem tudok felelni. Emlékezem azonban, hogy a Magyar

Zeneművészek Szabad Szövetségének tagjai között osztottak cigarettát. Az ideiglenes forradalmi tanács határozata szerint minden magyar művész hallgat, míg szovjet csapatok tartózkodnak hazánkban.

Szontágh Teréz magára hagyta Bélust, s a kanapén ülők elé magasodva sztentori hangon kijelentette:

– A határozattól függetlenül is eltiltottalak volna a nyilvános szerepléstől. Lehet, hogy te elfelejted a minősíthetetlen igazságtalanságot, amely a személyedet sújtotta, de én nem. Soha! Nincs bocsánat! Nekem jöhetnek mea culpázva, nincs felmentés!

– Hagyjuk ezt, Teréz, a magánügyeimmel nem terhelem kedves vendégünket. Egy későbbi alkalommal erre is sor kerül, hiszen gyakran lesz részünk a találkozás örömeiben, ugyebár?

– Hogyne... persze...

Teréz visszatért a békés magányában cigarettázó Bélushoz, aki szemmel láthatólag jól érezte magát Szontághéknál. Ezt jelezte arcán egy derűs színjáték nézőjének kellemes mosolya, mint aki jól ismeri, s jelenetről jelenetre követi és élvezi az előadás menetét. Talán a húga vergődését is élvezi, mert békésen fújta maga elé a füstöt, nagy néha egy mondattal megállította Teréz száguldását, abba is belenyugodott, hogy megjegyzései süket fülekre találnak. A kereveten a férfi meg már majd agyonnyomta Erikát, szájának kis buborékcsoppjeit szaporította a Rákosi Mátyás személye ébresztette felháborodás.

– ...Ismeri a Lóránt utcát? Meglehet, azóta átkeresztelték,

ha van bennük becsület és jó ízlés. Úgynevezett kies vidék, na persze, fák és bokrok mélyén rejtett őrbódék, a hegyoldal valamennyi elzabrált villája erődítmény – a magyar nép szeretett atyja, bölcs tanítómestere a bagolyhuhogástól is félt. Az ezeréves Magyarország leggyűlöltebb vezetője a Lóránt utca tizenkét szobás villájában. Függekert, hiszen kiskorában megverték, ha nem volt függekertje. Ezüstben, porcelánban, a jó ég a megmondhatója, honnan származtak, R. M. monogram. Tizenkét fehér telefonkészülék.

– Ne mondja! – Erika csippentett a vegyes salátából. – Micsoda luxus! Az Úri utcai Mindszenty-palota bizonyára szerényebb volt.

– És hivalkodástól mentes! A főpap nemes méltósága a tárgyakon, a levegőben...

– Gyula – szólt Bélus –, a húgom alkoholista.

A férfi egyszeriben átváltozott, s aki felugrott, ügyesen és kamaszos fürgeséggel italt töltött, kínált, koccintott és nagyokat nevetett, új Szontágh Gyula volt, tréfás, virgonc legény. Azután a zongorához ült. – Mit szeret, Erika? – Mindent!

Offenbachot játszott, bólintott Erikának: – *Kékszakáll...* Szép *Heléna* – és énekelt igen kellemes bariton hangon: „Voltam király Beociá-ában... – Szereti a régi „smachtfecniket? – Mindent, mindent! – Lelkendezett Erika. A férfi ujjai repültek a billentyűkön, s énekelte elragadó humorral: „Ezt a szoknyát úgy hívják, hogy bukjel-szoknya... Azután francia dalok: „Valentine, Valentine... Elle était frisée comme un mouton... „Natalie, Natalie...”

A pianínó körül álltak, Teréz együtt énekelt a férjével, Erika is az ismert dallamokat, és izgatottan kérdezgette: – Ez mi? Ez miben van? – A férfi ujjai mint fecskeraj repkedtek a billentyűkön – Debussy: *Arabesque...* a *Vilja-dal*, ismeri? Pesten játszanak Lehárt? Érdekes. – Felnézett Erikára, s biztatta: – Halljuk, halljuk! – Bélus is dűnnyögött, Teréz a fagottszólam, s Szontágh Gyula könnyed futamokkal átváltott Kálmán Imréről Chopinre, és Chopinról gyöngéd akkordokkal, egyre lázítóbb ütemben a *Tannhäuser-nyitány* – végtelen időig hallgatná az ember a szeszélyesen hömpölygő muzsikát, de Szontágh Gyula éppoly hirtelen felugrott, ahogy leült hangszerre. Éjfél volt, Bélus behozta az előszobából húga könnyű kabátját. A háziasszony sietősen búcsúzott, és zajos takarításba kezdett; összeszedte a poharakat, ablakot nyitott, ezek a Dományok telefűstölik a lakást. A házigazda a felvonóig kísérte vendégeit, s várakozás közben volt még mondanivalója.

– Maga, Erika, akkortájt kis fiatalasszony, nem vette észre, hogy a kultúrát a mélypontig sűllyesztették le Rákosiék. – Erika szólni készült, de a férfi fölemelt kezével megakadályozta, s ügyet sem vetett a felvonó kinyíló ajtajára. – Egyetlen példa a magam területéről. A fiatal Kovács Dénes, igen, hallottam, hogy azóta a Zeneakadémia igazgatója... csak volt? Mindegy. Ötvenhatban fiatal, zseniális hegedűművész, Londonban megnyerte a Kari Flesch-díjat. Kölcsönhegedűvel.

– Nem volt hegedűje? Hogyan gyakorolt?

– A saját ócska hangszerével. Lakása sem volt. A felesége gyereket várt.

– Kovács Dénesre ma is büszke az ország! Ne beszéljen múlt időben. És vannak kiváló művészeink, világjárók, elsőrangú opera együttesünk, erről nem hallott?

A férfi egyszerre elcsüggedt, csöndesen mondta:

– Hallom, felépült a Vigadó. A fiatalságom legszebb emléke. Backhaus, Hubermann, a Rosé-quartett. Mondja, Erika, ugyanaz a régi Vigadó?

– Úgy tudom, a terem kisebb, de káprázatos látvány.

– Ha még egyszer ott lehetnék...

Erika megragadta a férfi karját, és kiáltott.

– Semmi akadály! Látogasson el Budapestre. Nem ismerne rá a város egyes részeire.

A hórihorgas asszony mintha kisebb volna, ahogy magához szorította a férje karját, oltalmazón és vigasztalón. Szontágh Gyula legyintett.

– Nincs ott senkim. Nem kellek senkinek. Hagyjuk ezt, Erika.

Otthon azt mondta Bélus:

– Kicsit hóbortos, kedves alak. Elhitesi magával, hogy otthon méltatlanul bántak vele, azóta is emészti a keserű csalódottság. Nemzetközi zongoraverseny volt 1956-ban Budapesten. Gyula túljutott az elődöntőn, de már a középdöntőből kiesett. Úgy érzi, hogy maffia áldozata. Megjegyzem, nemzetközi zsűri döntött, magyar tagja alig néhány volt. Az én Gyula barátom elsőrangú bárzongorista lehetne, de az erre való célzás is súlyos válságba sodorná. Pódiumművészete a közepesnél is alacsonyabb, amennyire

én értek hozzá. Ez az esztelen Teréz ápolja a férje rögeszméjét, elvakult szerelme vakvágányra vezet, és pusztít. Azt mondom neked, Erikám, hogy némely asszony isten átka.

Szívből nevettek, hát ez jó, az agglegény Bélus mint asszonyi dolgok csalhatatlan szakértője, igazán mulatságos. Kellemes este volt, mondta Erika, és ha Gyula végre kilépne a kiscgazdapártból... Ezen megint nevettek. Jó éjszakát, aludj jól.

Coney Islandre a vészterhesen iramodó metróval is jó óra az utazás. Az ember halad néhány métert, és előtte a tenger végtelen szürkése, széles homokpart fölött a parti sétány. A találkozás a tengerrel mindig megrendítő élmény, tágul a tüdő, Erika szívének dobogása sok kis koppanás. Azután lecsillapodik, hát víz, rengeteg víz. A homokparton apró kagylókat szed, a fivére ballag mellette, s olykor ő is lehajol, Erika táskája duzzad a kis fehér kagylóktól. A parton néhány sétáló és a metróállomás felé siető ember – április van, két hónap múlva talpalatnyi üres hely sem lesz a tengerpart számtalan kilométernyi hosszában, a most makulátlan homokot belepi a fürdőző és a szemét.

– Vurstli! – mondta Erika, és vágyakozón nézett fölfelé.

Harsány gépi zene, a kerítés fölé lendülő hajóhinta, változatos zajok, mintha lovak trappolnának, autók robognának – hullámvasút! A testvérek betértek a parkba, a többségében zárt mutatványos bódék között sétáltak. – Felüljünk? – kérdezte Bélus a hullámvasúinál. Erika izgatottan nevetett, vállat vont – ha gondolod... én szívesen...

Üvöltöző fekete gyerekek. Néhány fiatal fiú és lány, s ők ketten merev-egyenesen, mintha fiákeren ülnének. – Utoljára apával voltunk a Városligetben – szólt Bélus. – Május elsején, korán reggel indultunk. Anya és Mária otthon maradt. Apa vállán lovagoltam, piros luftballonnal. Röviddel azután meghalt. – Te emlékszel apára? – Halványan. Jó orvos lehetett, sok betege volt, gyakran éjszaka is telefonáltak érte. – Az én férjem, Dezső, te nem ismerted, docens volt a János Kórházban. – Hogyne, tudom, anya leveleiből. Szeretnék tőled hallani róla. – Egyszer...

A hullámvasút visszaérkezett kiindulási pontjára. Bélus szerint egyelőre eleget láttak, indultak hazafelé. Erika megmagyarázhatatlan csalódottságot érzett, mintha a tenger nem nyújtotta volna a kívánt látványt. Végeláthatatlan víz, sima és szürke, s a parton az elképzelt szirtek és sziklák, buja növényzet helyett csúf házak, szállodák, kihalt vendéglők, s ugyan miért ordít fület hasogatóan minden amerikai gyerek?

Egymással szemközt ültek a nappali szoba asztalánál, és Bélus ezúttal nem hozta a kártyacsomagot. A hullámvasút, a hinta a gyerekkort idézte. – Apa halála után – mondta Bélus – anyát letörte a gyász, a bánat, alaposan elvadultunk, emlékszel? – Halványan... – A Kató nevű fiatal lány volt mellettünk, szőke, kék szemű, nekem nagyon tetszett a nagy kerek melle. Mikor anya a Szigetre küldött minket, a hídnál csatlakozott egy férfi, pepita ruhát viselt, és sörtés kalapot. A kápolnánál Kató azt mondta, hintázzunk; akkor még bozót, vadul burjánzó növényzet volt ott, azóta gondozott terület, a hinta is eltűnt. Kató is eltűnt a pepita emberrel. Mária egyszer a bokrok között csókolózáson kapta őket, és teljes erőből

Katóba rúgott.

– Erre nem emlékszem, csak a hintára.

– Egyszer a pepita férfival a Ligetbe mentünk. Kató azt mondta, otthon ne említsük, mert „a mama kényes”, azt hiszi, bakák, cselédlányok járnak a Ligetbe, mint az ő fiatalságában, de hol van az már, igazi úri nép utazik a hullámvasúton, szórakozik az elvarázsolt kastélyban. A mamának nem kell hazudni, hiszen meg sem kérdezi, hol jártunk, és Mária, mint máskor is, otthon maradt vele. A pepitaruhás óriás kiflit vett nekünk. Katóval a dodzsemen autóztak, mi a korlátnál néztük.

– Nagyon kicsi lehettem.

– Persze, én kilencéves, mulya kölyök, Karcsi egy évvel idősebb, minden céllövöldénél megállapodott, s dühöngött, mert nem nyert. Megigézett egy törpe emberke, én néhány centiméterrel nála magasabb. Te Karcsival a ringlispílen vágattál álló és mozgó lovakon, himbálózó csónakon, én meg elkódorogtam a törpével, emlékszel?

– Nem, semmire.

– A törpe mesélt, hol mindenütt járt a világban, engem felizgatott, hogy Albániában is járt. Albánia! Az atlaszból ismertem valamennyi földrészt, szigetet, folyót, de nem tudtam, hová helyezzem Albániát, majd otthon, gondoltam, mindent elolvasok Albániáról. A törpe különböző kunsztokat tudott, a fülét és a fejbőrét mozgatta, változott a szája, az orra, a járása, kis peckes macska, kúszó mókus. Elvitt a cirkuszhoz, négy lépcsőfok vezetett egy kocsiba. Csupa rejtelem a szag, a világítás, a rendetlenség, nekem mindez új volt, és tetszett.

Keskeny ágyon nagyokat horkantva aludt egy trikós ember. A törpe képeket mutatott nekem, ez abbáziai felvétel, ez Dortmundban készült, és újságkivágások „Pistiról, az egyikben: „Pisti, a törpeóriás mutatványainak méltatása, nekem nagyon imponált. Történeteket és vicceket mesélt, így visszaemlékezve csupa disznóság volt, nem érttem, de nagyszerűen mulattam. Azt is mondta, megtanít mindenféle trükkre, s majd velük járom a világot. Albániába is megyünk? Oda is, miért ne, de most ő már beöltözik, eredjek haza. Lekászálódtam a keskeny lépcsőn, odakint este volt, és nem találtalak titeket. Kódorogtam a Ligetben, sírtam, egy padon ültem, bizonyára arra jöttök, azután szaladás, vánszorgás, nem volt villamospénzem. Bélus zavart, kamaszos mosollyal nézett a hűgára. – Anya a kapu előtt szaladgált, tördelte a kezét, hüppögve sírt.

– Érdekes, semmire sem emlékszem.

– Hogyan emlékeznél? Akkora sem voltál, mint az én törpém.

A konyhából hallatszott a fiú szenvelgő, érzelmes éneke:

„Illúzió a szerelem,

Szívek tündérszép illúziója...”

Erika megmerevedett, kínoztta a nevetési inger.

– Ha ez a fiú nem hülye! Kitől tanulta, és hol?

Bélus kérdő tekintetére idegesen nevetgélve mesélte szereplését a Central Pakban, s hogy könnyelműen beszámolt róla Karcsinak. – Azt sem tudta, ki volt Jacobi Viktor, most meg már énekl! – A magyaroktól tanulja, idősebb

hazánkfiaitól.

Karcsi ment keresztül a szobán. – Öregúr, kezdődik a baseball. – S máris harsogott a televízió. Erika búcsúzott, a baseballt nem érti, nem érdekli, ütik a labdát, rohannak, Karcsi ordít – Erika jó ideig korlátlan ura a fürdőszobának. Mosott, azután észrevette az ablakdeszka fekete koromüledékét, és súrolóporral megtisztogatta. A kis faliszekrényt, a törülközőtartót is, s ha már benne volt, az elérhető fél ablakot is. Sokáig feküdt a kádban, lassan hűtve a vizet. Többet kell törődnie Bélus lakásával, a szép bútorokat, a szőnyegeket por lepi, eddig fel sem figyelt rá, csupán a saját szobájával törődött. Kis Karcsi állítólag takarít, no hiszen!

Bélus kopogott, majd óvatosan egyensúlyozva a tányérokat az ágyhoz lépett a fagyalittal, süteménnyel. Erika mohón evet, Bélus elégedetten nézte.

– A *Szibill*-ről eszembe jutott, Mária keresztapjától hallottam vagy ötven éve. Újságíró volt, apa barátja és páciense, él az még? Nem fontos. Mesélte, hogy Jacobi a *Szibill*-en dolgozott, az *Illúzió a szerelem* című dalt komponálta. Belvárosi mellékutcában levő első emeleti lakásának erkélyajtaja nyitva volt, Jacobi halkán muzsikált, lassan alakult a melódia. Molnár Ferenc hajnaltájt hazafelé tartott, s a halk zeneszóra megállt Jacobi erkélye alatt. Másnap a zeneszerző kaszinót játszott a Fészek Klubban; melléje telepedett Molnár Ferenc. Egyszerre halkán dúdolni kezdte az éjszaka hallott zeneszámot. Jacobi elképedt.

– Honnan ismered ezt a dalt?

– Na hallod – mondta Molnár –, egész Párizs ezt énekli. –

Jacobi halálra vált, lecsapta a kártyáját, kirúgta maga alól a széket, a haját tépte.

– Kegyetlen vicei.

– De jó. Molnár szellemes ember volt. Aludj jól.

11

Hangverseny az Alice Tully Hallban vagy a Carnegie Hallban, operaelőadás a Metropolitanben vagy a City Operában. A Lincoln Centerből keskeny lépcsős sikátoron lefelé egymásba karolva beszélgettek az élményről; soha élőlényel nem találkoztak a sikátorban, de a tizenegyes autóbuszra várakozva is elvétve akadt járókelő az Amsterdam Avenue-n. Egy alkalommal másnap délelőtt mint viharfelhő rontott be Szontágh Teréz.

– Éjszaka szellőztettem. Kinézek, és mit látok? A két Dományt. Mondom, Gyulus, jöjj ide, nézd, ha ezek nem örültek! A barátod meghívja Pestről a húgát, hogy itt leszúriák. Tegnap éjszaka két ember sétált a New York-i utcán – a Domány testvérek.

– Túlzás, Teréz. Senki nem támadott meg minket. Zenekedvelő emberek vagyunk, nem először sétálunk az éjszakai utcán.

– Eszedbe sem jut, hogy taxiba ültesd a húgodat?

Bélus tűnődően nézett a haragos asszonyra.

– Különös... valóban nem jutott eszembe.

– Mi az, zsugori lettél?

– Nem hiszem. Az autóbuszjegyet sem adják ingyen. De tudja isten, képtelen vagyok félelemben élni.

– Állítólag harcoltál az orosz fronton.

– Hát valahogy úgy volt.

Szontágh Teréz elvihartzott dolga végezetlen. Bélus az utcai szobában kinyitotta a lemezjátszót, Rubinstein Chopin-műveket zongorázott. Erika utánament, csöndesen hallgatták a zenét. Azután Bélus azt mondta:

– Háromszor hallottam műsorát a televízióban. Szerintem a művészetével mindenkit felülmúl, de engem felzaklat nemcsak a nagy muzsikus, hanem az ember is. Keresztül-kasul barázdált, ősőreg arc, s a mű befejezésekor rám tekint a súlyos szempár. A magatartása is felejthetetlen élmény.

– Igen... – Bélus készült új lemezt indítani, de Erika tovább beszélt. – Teréz említette, hogy katona voltál. Nem megy ki a fejből. Furcsa, hogy nekem alig jut eszembe.

– Meglepőbb volna az ellenkezője. Negyvenkettőben kerültem a harctérre, te akkor tizenöt éves gyerek voltál.

– A tizenhatodikban.

– A tizenhatodikban, úgy van. Egyenesen Voronyezsbe vittek, mi védtük a Don felső folyását. Én úgy védtem, hogy egyetlenegyszer sem használtam a fegyveremet. – Erikára mosolygott, és úgy folytatta, mint aki szívesen emlékezik. – Néhányan átsétáltunk az oroszokhoz, meg kell jegyeznem, amúgy is elfogták a századunkat, s velünk együtt vonultak vissza. A németek a szép orosz nyár mámorában meg sem álltak Sztálingrádig.

– És a fogság? Nagyon rossz volt?

– Kibírtam. Rám ragadt valami az orosz nyelvből, én meg

magyar mondatokra tanítottam a tábor Gregor nevű fiatal fegyveres őrét. Azt mondta, ismernie kell a nyelvet, mire bevonulnak Magyarországra. Gondoltam, szegény, együgyű Gregor, soha nem léptek ti magyar földre. Neki volt igaza. Negyvenöt őszén már otthon voltam, és könnyen találkozhattam volna Gregorral.

– Negyvenöt októberében mentem férjhez. Úristen, milyen ostoba voltam!

– Ezen ne törd a fejedet. Az ember elkövet néhány ostobaságot, míg fiatal, s valamivel többet, amint öregszik.

Nevetett, de Erika tűnődve nézett maga elé.

– Mostanában vallatom magam, miben hibáztam, mert tulajdonképpen két sikertelen házasságomért csakis őket vádolom. Az öt év Garbai Ernővel hóbort, szeszély, örökös csipkelődés, oktalan bántás. Elhitetem magammal, hogy csakis az ő részéről, de nem... Fiatal, karmoló és fújtató vadmacskának látom magamat. És Dezső – tíz évig éltem vele, és nem ismertem. A munkája nekem érdektelen volt, s hogy miféle konferenciákra, előadásokra jár, soha nem kérdeztem. A szobámban éltem, dolgoztam, a családom, anya és Máriáék. Tudtam, hogy tagja a kommunista pártnak, de a pártmunkájáról soha nem beszélt. Éretlennek tartott és érdektelennek, ugye?

– Hát ami a politikát illeti... de vannak egyéb képességeid.

– Bélus, eszembe jutott egy eset. Néhány évvel a felszabadulás után anyát értesítette a minisztérium vagy a tanács, ezt már nem tudom, hogy havi ötszáz forint

nyugdíjban részesül. Anya nagyon örült a pénznek, erősködött, hogy vegyek el háromszáz forintot az ellátásáért, persze visszautasítottam. Hol nekem vett valamit, hol Máriának, varrt nekünk hálóinget, térítőket. Hatvanegyben levél tudatta, hogy megszüntetik a nyugdíját. Szerencsére én bontottam fel az értesítést. Mutattam Dezsőnek. Azt mondta: – Anyáddal közöld, hogy ezentúl nem postán küldik a nyugdíját, hanem te mész érte a pénztárhoz, anyád továbbra is megkapja tőlünk az ötszáz forintot. Élete végéig örült a kis pénznek, mert Dezső, ahogy drágult az élet, kétszer is fölemelte anya nyugdíját száz-száz forinttal, Dezső halála után én...

– Rendes ember lehetett. Korrekt úr, habár az „úr” titulust erélyesen visszautasítaná, gondolom. Talán kissé nehézkes volt és humortalan? Ez bizonyos határt vonhatott közétek. Nincs értelme most ezen törni a fejedet.

– Időnként meglátogatta egy nő. Nem fiatal, nem öreg, talán szép lett volna, ha nem betegesen sápadt és sovány. Ha ritkán hozzám intézte a szót, magázott. Dezső egyszer azt mondta: – Légy szíves, készíts két csésze kávé. – Világos, engem kiutasított a szobájából. Ha mégis hallottam valamit a beszélgetésükből, az nekem arabusul hangzott, de akkor sértődötten, tele gyűlölettel és haraggal mentem át a szobámba. Pedig rettenetesen untam a dumájukat, de az, hogy mintha levegő volnék, fölösleges idegen...

– Nem akartak terhelni.

– Különben, ami azt illeti, nem volt humortalan, sőt. Inkább az utolsó éveiben. Éreztem, hogy csalódott, tele van sérelemmel.

Kis Karcsi ebédje meglepetéssel szolgált. Húsleves, baltanyél nagyságú velős csont, pirított kenyérszeletek. Kommentárt is fűzött hozzá.

– Különleges vasárnapi kaja. Hétköznap ne számítsatok ilyen lakomára.

A gyümölcshöz – banán, fekete, nagy szemű szőlő – konyak, cigaretta, majd Bélus indult a munkahelyére, ahol vasárnap dolgoznak, és hétfőn, máskor csütörtök vagy péntek délután van szünnap, ez is valami amerikai specialitás, akárcsak az, hogy Bélus szombati és vasárnapi munkaideje egy óraker kezdődik, és éjszaka vetődik haza. Karcsi magyarázata szerint Amerikában szakszerűen gazdálkodnak a munkaerővel, a szükségletek szerinti beosztásban. Erika nem feszegette a kérdést. Ezúttal is bevonult a szobájába, a *Kutyás hölgy* elolvasása után lenyelt néhány könnycseppet, s elaludt. Négy óra tájt az ajtófélfához támaszkodó Karcsi köhintésére ébredt.

– Jó nagyot durmoltál, szusszanat nélkül, bizonyára tiszta a lelkiismereted. – Művi sóhajtással folytatta. – Hányan mondhatjuk ezt el magunkról! Napjainkban már csak a népi demokráciákban él és virul magas szinten az erkölcs. Tehát, hogy szavamat egymásba ne öltsem, elég erőt érzel magadban rövid vasárnapi kirándulásra?

– Hogyne. Várj kint, felöltözöm.

Vasárnapi kirándulásra nadrágkosztüm. A blúz gallérja alatt keskeny, fekete szalagcsokor. Rövidre nyírt hajában egy mély hullám. Karcsi azt mondta:

– Csinibaba.

A tizenegyed buszmegállónál Erika megkérdezte:

– Hová megyünk?

– Kies vidékre viszlek. Ózondús levegő, csöndes New York-i vasárnap. Ne dobd el a ticketedet, a könnyelműségedet én nem győzöm anyagiakkal.

Átszálltak, majd útjuk végcéljára érkeztek, a Második Sugarútra. Second Avenue, olvasta Erika, a korántsem kies vidék utcatábláján. Széles körút, többségében három-, négyemeletes házak, bazár jellegű üzletek, s feltűnően sok a magyar felirat. Magyar hentes, könyvkereskedés, eszpresszó, étterem, és a járókelők java része magyarul beszél. – Ez a magyar negyed? – kérdezte Erika. – Pontosan. – Izgalmas a fülemnek, de kiesnek nem nevezném ezt a vidéket. – Várj sorodra. Előbb itt befordulunk a szép kis mellékutcába, és iszunk egy kupica kecskeméti barackot.

A Papagáj étterem. Elsőrendű magyar konyha. Benyitottak. Üres helyiség, két sorban négy-négy piros terítős asztal. A háttérben félig függönnyel eltakarva még egy asztal négy kártyázó férfival. Az egyik Bélus volt.

– Helló! – kiáltotta Karcsi. – Csapos!

Senki sem ügyelt rá, a fiú Erikát karon fogva az asztalhoz lépett. Bélus észrevette a hűgát. – Pillanat, pillanat – mondta –, csak elfogom az ultiját.

Az egyik játékos fizetett, széktologatás, meghajlás, bemutatkozás, kommentárral Bélus szolgált.

– Dr. Serédi Péter barátom, a főnök, a nevezetes Papagáj étterem tulajdonosa. Serédi Jusztiniánhoz csupán

névrokonság fűzi, de jobb vendégeink úgy tudják, hogy az unokaöccse.

A magas, széles vállú, fiatal férfiszépség ügyes kézzel pattintgatta a kártyacsomagot.

– Megjegyzem – ugyebár, Erika? —, szóval közlöm magával, Erika, hogy három jobb ember fordult már meg a vendéglőmben.

– Kettő: — mondta egy pakombartos, tipp-topp elegáns úr. – A pap, a hentes, de ő nem fizetett, és egy tájékozatlan turista Dunakesziről.

Bélus a pakombartosra mutatott: Benedek Csaba vegyész mérnök, a pincérünk, aki, noha látja, hogy vendégeink érkeztek, nem veszi fel a fehér köpenyét. A harmadik Hans Viktor, csapos; kövérkés arc, szemében a búzavirág kékje, s egészében vidám jelenség. Erika nézett egyikről a másikra, kábán mosolygott, tehát Bélus itt tölti a vasárnapjait, Vajon mit játszanak – de Bélus már folytatta:

– Én vagyok a pénztáros. Bizalmi állás, kérlek, most is hét dollár ötven cent van a kasszámban.

– Csak volt – szolt Serédi Péter. – Ma pechem van a kártyában, ezzel szemben a szerelemben – Jutka! – kiáltotta.

Konyhaszag áradt a kitárt ajtóból, s a küszöbön szálfegyenes tartásban magas női alak, a feje menyecskésen bekötve, ruhája fölött kötény.

– No? – kérdezte, de máris, sietett az asztalhoz. – Erika? Szervusz, Serédiné Jutka vagyok. Mintha éreztem volna, bőséges vacsorát főztem, ezennel meghívlak. Viki, kínáld

meg Erikát tokajival.

– És én? – kérdezte Karcsi.

– Te is kapsz, kivételesen. Nem látom be, miért jár itt neked ingyen pia.

A fiú vigyorgott: hogy növelje a forgalmat. Ha az ablakba ül, becsalogatja a járókelőket. Erika lassan tért magához kábulatából. Bélus pénztáros a Papagáj étteremben, a jelek szerint munkaterülete a kártyaasztal.

– Mit játszotok? – kérdezte.

– Ultizunk. Megtanítanálak, de ez hármás, játék, a negyedik sír és nevet. Karcsi tud ultizni, de fél, hogy veszít ötven centet. Ül mellém, és figyelj Ki oszt?

Erika figyelte a játszmat, a négy játékos mindegyike magyarázott, s mert tehetséges kártyás volt, lassan oszlott az ultit borító ködfátyol, és tudta már, melyik a csapos, ki a pincér. A konyhában kellemes órát töltött Jutkával, aki buzgón tevékenykedett a lábasok körül. – Lucskos káposzta, ismered? Flekken, vargabéles. – A konyha Erdély, a haza, és ha Erika soha nem járt a Székelyföldön, nem sejtheti, milyen szépségeket rejt a világ. – Én Lipót körúti vagyok – kérkedett. Erika, s az erdélyi asszony összecsapta a kezét – tudata a Lipótmezővel társította a Lipót körutat.

Fél hét tájt megjelent az első vendég, kövér, idős bácsi. Serédi Péter utánozhatatlan, joviális méltósággal asztalhoz vezette, a kártyás társaság pillanatok alatt fehér köpenyt öltött. Helyet foglalt Erika Karcsival együtt, Benedek Csaba felvette a rendeléseket. Hans Viktor doboz sört nyitott a bácsinak. Jött egy középkorú házaspár, majd négy-diák,

lassan megtelt a kis terem. Serédi Péter járt az asztalok között, üdvözölte az újonnan jötteket, Csaba a konyhába kiáltotta a rendelést, Hans Viktor, a csapos bort mért, kisfröccs, nagyfröccs, házmester, a diákok whiskyt ittak – a vendégek mindegyike magyar volt, és a nyolc asztal foglalt. Időnként felhangzott: – Fizetek! – s Bélus csörtetett az asztalhoz előre kiállított blokkjával.

Serédi Péter Erika asztalánál fogyasztotta a vacsoráját, rendelését nagyúri könnyedséggel közölte Csabával: – Fatányérost, kérném. Vargabélest, lesz szíves. Egy üveg szamorodnit, kérem, és három poharat. – Magatartásával szinte kötelezte vendégeit a jó modorra, előírta a beszélgetés kellemes tónusát; az étteremben beszéd, nevetés, az evőeszközök halk neszezése. Serédi Péter koccintott Erikával – szervusz, öcsi – mondta Karcsinak, evett, társalgott. Történetek kolozsvári egyetemi éveiről, majd hírlapíró Budapesten, katonaság, orosz fogság, és negyvennyolcban át a határon, Ausztria, Svájc, Kanada, az Egyesült Államok. Serédi Péterrel jártában-keltében csakis mulatságos dolgok történtek, kezdve, hogy az osztrákok a határon lefogták, börtönbe zárták, ott két tanulságos hónap. Unalmas hetek Svájcban, de tudja, Erika, én mindig a környezetemhez alkalmazkodom, és nálam nem volt unalmasabb svájci ember, laboráns Kanadában, intravénás injekciók, vérnyomásmérés, ehhez a munkához tekintélyem emelésére szemüveget viseltem, azután New York, nos, a továbbiakat meglátjuk. Egészségére, kedves Erika, örülünk magának, bizonyára tudja, hogy Bélus a testvérünk, a legjobb barát, az igaz ember...

Bélus néha megállt az asztalnál, végigsimított Erika haján, azután valamelyik asztaltól szólították – szóval Bélus fizetőpincér Serédi Péter vendéglőjében. A fal mellett asztalkája is volt Bélusnak, azon pénztárkönyv, iratok, hát úgy is felfogható, hogy könyvelő Serédi Péter vendéglőjében – Erika felelgetett Péter tapintatosan feltett kérdéseire, gondtalanul nevetett a mondásain, s úgy határozott, hogy nem töpreng a fivére amerikai karrierjén, majd alkalomadtán megbeszélük, majd...

Alkalom már aznap éjszaka adódott. Egymással szemközt ültek a nappali szoba asztalánál, Bélus azt mondta:

– Remélem, nem úgy fogod fel, hogy becsaptalak? Valóban könyvelő vagyok egy vállalatnál, mondjuk, egy nagyon kis vállalatnál – könyvelek, és inkasszálók. Péter öt éve nyitotta meg a Papagájt; addig is vele dolgoztam, igen változatos munkakörben, egyszer arról is mesélek. Együtt voltunk a harctéren és orosz hadifogságban, egyben-másban kisegítettük egymást. Negyvennyolcban kijött, ötvenhatban találkoztunk. Nincs benne kitartás, gyakran kezd új vállalkozásba, ne kívánd, hogy valamennyit felsoroljam. Péter tehetséges ember, tele ötlettel, de amint új lehetőség kínálkozik, a már sikerrel kecsegtetőt egyik napról a másikra felszámolja, és új területen kísérletezik. Mi hárman alattvalói hűséggel követjük.

– A vendéglő jól jövedelmez?

– Változó a forgalom. Mi, a barátai elsején megkapjuk a fizetésünket, ehhez ragaszkodik, és a pontosan számon tartott túlórákhoz. Egy ideig még futja Jutka ékszereiből. – Erika kérdő tekintetére így folytatta: – Jutka a székelyföldi Haller

grófi család tagja. Péterrel jött ki, Salzburgban kötöttek házasságot. – A megzavart Erika hallgatott, Bélus ezt úgy értelmezte, hogy beszámolóját a húga nem tartja kielégítőnek. Csöndesen mondta: – A napjaimat három jó baráttal töltöm. Beszélgetünk, kártyázunk, jól végezzük a dolgunkat, és mindenben számíthatunk egymásra. Szépen keresek, a bankban van megtakarított pénzem, Erikám, ne vágj ilyen keserves arcot.

– Dehogyan... Szó sincs róla... Éppen csak eszembe jutott, hogy mennyit olvastál, tanultál... büszkék voltunk rád... most is, Béluskám, nehogy félreérts...

Bélus a húga mellé lépett, átölelte a vállát.

– Az emberiség egy részének meggyőződése, hogy élete útját maga irányítja nyílegyenesen bizonyos cél felé. Vannak emberek, talán a többség, akiket kiismerhetetlen erők hajtanak erre-amarra – de végső soron a döntés a nagyobb hatalomé, nevezhetjük sorsnak, végzetnek, a hívő lélek istennek. Én, Erikám, ha láttam is magam előtt a célt, alávettem magam az erősebb döntésének.

Anyá! Erika két tenyerével eltakarta az arcát, sírt. Bélus magához vonta.

– Csacsi gyerek vagy, no... *Tout est pour le mieux, dans le meilleur des mondes possibles* – érted?

– Nagyjából...

– Jól megvagyok mostani helyzetemben. Megbízhatóbb és hűségesebb barátok között, mint akiket otthon hagytam. Ti hiányoztok, de most, hogy itt vagy, elmúlt a hiányérzet. Ha érdekel, legközelebb elmegyünk a planetáriumba,

vigasztalódj, Erikám, én ott állandó és közismert látogató vagyok.

A házközt egész éjszaka világítják, a fény bevetődik a szobába, egyenesen a rózsaszín takaróra. Erika a hátán fekszik, nem álmos, a napja élményben gazdag volt. A Papagáj étterem daliás és kellemes tulajdonosa, az arisztokrata szakácsnő, a fizetőpincér Bélus, s mert Erika hangulata változó volt, mint az időjárás, amely nagyjából nyáron bizonyos szinten tartja a meleget, és a tél következetesen hideg és havas, így hát Erika keserű csalódottságának elmúltával egyre mulatságosabbnak tartotta a bohózati helyzetet. Tulajdonképpen mit várt? Hogy Bélus főkönyvelő az American Express nemrégiben látott felhőkarcolójában? A fontos, hogy barátai körében elégedett. Ez hát Amerika. Három diplomás férfi, s ha Bélus nem is végzett egyetemet, nagy, egyetemes tudása vitathatatlan, kénytelen kocsmai állást vállalni. Vagy nem is kísérleteznek egyéb elhelyezkedéssel? Bizonyára volna lehetőség, itt van például Karcsi, felelős szerkesztője egy napilapnak. Mindegy, mindegy. Nem bírálja Bélust, drága Béluskám – ezzel aludt el.

A másnapi reggelinél azt mondta Bélus:

– A hadifogságban az órát, cigarettatárcát elvették az oroszok, irodai kartotéklapunkon a nevünk mellé jegyezték az értékeinket, és a tőlük megszokott könnyedséggel egy kupacba szórták az egészet. Péter a kapcájában elrejtett egy svájci órát, jobban féltette, mint az életét. Nem sokat törődtek velünk, naponta egyszer kaptunk enni, de az örök is koplaltak. Nekem legkeservesebb volt a cigarettaéhség, kutyául szenvedtem. Az őrség mahorkát szívott, kutattam a

csikkek után, de ők szippantásnyit sem hagytak a cigarettájukban. Péter a raktárosnak eladta a svájci órát cigarettáért. Ő nem dohányzik. Nekem naponta hozta a tíz mahorkát. A raktárnok rendes fiú volt, átejthette volna Pétert.

– Rendes... Péter több volt, mint rendes.

– Nagylelkű barát. Övé az életem.

Bélus higgadt, csöndes hangján a kijelentésnek mázsányi súlya volt, Erikát megrendítette. Hallgatagon ültek egymással szemközt, a fiú a konyhában mosogatott. Azután Erika megszólalt.

– Magyarországon vannak úgynevezett gebines vendéglők, s valami rémlik, hogy ma már magánszemély is nyithat vendéglőt; bizonyos bért fizet az államnak. Budapesten is lehetne Papagáj, akkor együtt maradnátok ti négyen...

– Édes fiam, az elképzelésed nagyon vonzó, de mintha erről már lett volna szó közöttünk. A képzeleted elragad. Az ezernyi ellenérv közül említem először a lakáskérdést. Úgy tudom, otthon lakáshiány van, az ottani viszonyokat tekintve hatalmas összegeket kérnek egy-két szobáért. Serédiéknek itt szép, jól felszerelt otthonuk van, mondhatnám, Jutka igényeinek megfelelően főúri. Benedek Csaba kétgyermekes családapa, a száznyolcvanegyes utcában van az enyémhez hasonló lakása. A gyerekei egyforma szinten beszélnek angolul és magyarul, de lényegében amerikaiak. Csaba felesége eladónő az Alexander áruházban. Az áruház tulajdonosa magyar származású, derék ember, alkalmazottainak többsége magyar emigráns. Hans Viktor a

Battery Park közelében lakik. Ötvenhatban vándorolt ki. Viktor tiszteli, szereti a szülei emlékét. S Viktor szenvedélye valamikor a lovak, ma a víz, a tengeröböl színe, szaga. Szabad idejében a parton üldögél, ismeri a befutó és kifutó hajókat, a levegőben kerengő sirályokat. Battery messze van a mi kocsmánktól, de nincs az a pénz, amiért elhagyná. Azt hiszem, erről ennyi elég, remélem, világosan beszéltem, a helyzetünkön változtatni nem lehet.

– És te, Bélus? Téged mi köt ide?

Bélus ide-oda topogva tett néhány lépést a szobában, azután Erikának hátat fordítva megállt a szeretett Van Gogh-reprodukció, a festő makulátlanul tiszta, rendes, szegényes szobája előtt.

– Elfelejtetted? Beszéltünk róla. A lakás, amit teremtettem. A barátok. – Kifelé intett. – A fiú. – Visszafordult, és Erikára mosolygott. – A szabadság, ami addig tart, amíg a zsebemben hordott néhány dollárért hasba nem szúr valaki. Nehezen érthető, mi, Erika? Majd gondolkozz rajta.

Csöngetett a telefon. Bélus ment a készülék felé, még azt mondta. – Serédiék négy hétig Kaliforniában voltak Jutka nagybátyjánál, most gyakran leszünk együtt. Halló!

... Adjon isten, Karcsi, hogy vagy? És a kedves feleséged? Igen, megjött. A régi Erika, keveset változott, csak mi, férfiak... Adom. Minden jót.

Erika zavarodottan hallózott. Másodpercig az volt az érzése, hogy nem kellene szóba állnia Karcsival, azután már könnyek fojtogatták, s nehezen találta meg hétköznapi

hangját.

– Szervusz, Karcsi, hogy vagy?

– Megvagyok. És te, Erikám?

– Koromhoz képest frissen, üdén. Attól félttem, hogy súlyos betegségben kórházi ápolásra szorulsz, esetleg elvesztetted a beszélőképességedet.

– Édes fiam, túlterhelt ember vagyok, a munkám felelősségteljes, ha erről foglalmaz volna, felhagynád az ironizáló hangsúlyt.

Te jó isten, Charles Domény hibásan beszél az anyanyelvét. Valóság vagy komédia? A hangja után mégis a régi Karcsi, s ettől felforr a vér, megdobban a szív.

– ...Naponta határoztam, ma hívom a számot. Mire sorra került volna, éjszaka lett, s gyakran hajnal. Most kétheti nyugalmam van, a helyettesem very well, ügyes zszurnaliszta. Holnap New Yorkban vagyok, este találkozunk, holnapután fuvarozlak titeket Winstonba.

– Nem tudom, Bélus...

– Bélus még ma intézkedjen a hivatalában, a fiú is. Viszontlátás, kis Erikám – azzal halk koppanás, és mélységes csönd.

Erika karját leeresztve bámult a fivérére, kis Karcsi vad csatazajjal összeszedte a reggeli edényt, s ezzel a bávaton hallgató két embert mozgásra készítette, mint élettelen figuráit a bábjátékos.

– Az atya meghívott minket? Engem is? Csak nem? Mikor jön?

– Holnap. Este jelentkezik. Holnapután utazunk.

– Frappáns! Egyik kedves tartózkodási helyem Massachusetts, változatos, kies vidék, világváros és halászfalvak, gyárosok és szegénylegények, gengszterek és hekusok...

Bélus legyintett.

– Ne törődj vele, Erika. Életében sem járt még Massachusettsben.

– Te sem jártál a holdban, öregúr, mégis részletesen beszámolsz ott szerzett élményeidről.

Erika Bélustól kérdezte:

– Megyünk?

– Magától értetődik.

12

Az utcai autótülkölésekre önkéntelenül felfigyeltek, talán a telefon vagy az ajtócsengő, de nem, mindkettő néma. Hét óra lett, majd nyolc. Bélus a lemezjátszóra tette Beethoven *Esz-dúr zongoraverseny*-ét, topogott egyik szobából a másikba, olykor megállt, a zenét hallgatta. Erika elővette a Második Sugárút magyar könyvesboltjában vásárolt Fülest, s gondterhelten, homlokát ráncolva írta be a megfejtéseket. Karcsi a konyhában énekelte a „Hajmási Péter, Hajmási Pál”-t, majd megjelent a küszöbön.

– Hozhatom a vacsorát, öregúr?

– Talán – Bélus tétovázott –, talán várjunk még negyedórát.

– A sütőben aszalódik a finom kaja. Csináljuk a nagy felhajtást, tisztelt vendégünk meg vacsorázik a Waldorf Astoriában.

– Mesebeszéd...

A zongoraverseny utolsó tétele. Bélus elővette a pasziánszkártyáját, s míg a lapokat rakosgatta, bensőjében kínzó nyugtalanság, valamiféle szégyenkezés és a zene varázsának összhangja, pirosra fekete lap, feketére piros...

A csöngetésben volt agresszivitás, végigsüvített a hosszú előszobán. Órák óta számítottak rá, most mégis mind a hárman összerementek, oly váratlannak érezték. Bélus ment az ajtóhoz.

– Szervusz, Karcsi. Idetaláltál?

A férfi – magas, daliás, a haja ősz s az arca bársony sima, a természet filmszínésznek szánta – Bélus vállát átölelve törtetett előre a keskeny előszobában. A nappali szoba ajtó nélküli nyílásában a szintén daliás tartású, karcsú fiú, szája körül szívélyes, gunyoros mosoly. Egy lépést tett előre.

– Isten hozott, atyám.

Erika az arcát fivére nyakába rejtette, mert a fiú tartása és hangja ideges nevetésre ingerelte, bár sikerülne elfojtania, hiszen ez Karcsi, a régi, szeretett testvér. A férfi melegen magához vonta.

– Kicsi Erikám, mutasd magad. Még mindig szép gyermek vagy, bámulatos, milyen keveset változtál. Sokat kell mesélned. – Körülnézett a nappaliban. – Szép a lakásod, Bélus. Mintha az otthonit látnám. Kedves fiam...

Kis Karcsi elegánsan meghajolt.

– Ifjabb Domány Károly vagyok.

A vendég megzavarodott, mindössze egy másodpercre.

– Komédiázol? Gyerekes dolog. Egy éve sincs, hogy találkoztunk.

– Két éve lesz egy hónap múlva, május 10-én. Foglalj helyet, atyám, tálalom a vacsorát.

Charles Domény tiltakozott. Az University Clubban találkozóhoz beszélt meg egy baráti magyar házaspárral, szeretnének megismerkedni a családjával, a vacsorát telefonon megrendelte – gyerünk, öltözzetek sebesen. Lemegyek, a kocsiban hagytam valamit –, s már ott sem volt.

Kis Karcsi leszedte az asztalt, elrakta az edényt, füttyörészve tevékenykedett a konyhában. Erika beszólt:

– Öltözz már!

– Szerintem az öltözékem tökéletesen megfelel a kívánalmaknak.

Fakó farmernadrág. Magas nyakú pulóver, a középén nagy betűkkel: „Bowery, lábán ócska szandál. Erika meghökkent, azután váratlanul forró, sírós szeretetet érzett, és ismét a megmagyarázhatatlan szánalmat. Visszarakta szekrényébe a kikészített fémszálas ruhát, helyette sötétkék szövet kiskosztüm, fehér garbó-pulóver. A Rudenz Ulrich-sapka. Remélhetőleg feltűnést kelt az elegáns „clab-ban, ahová Karcsi meghívta őket. Béluson sötétkék öltöny, keskeny sárga csíkozású sötétkék nyakkendő, hófehér ing, külseje tipp-topp, megjegyzést azonban nem tesz a fiú és a húga öltözékére. Charles Domény ajándékokkal megrakodva száguld végig az előszobán, csomagjait a nappali asztalára teszi.

– Charlie bácsi ajándékai szeretett családjának. Bélusnak tíz hanglemez, szemmel látható izgalommal sorra veszi azokat, örül, tétova ujjaival gyöngéden rendezgeti. Erikának díszes dobozban parfüm, kölnivíz, szájrúzs, és minden elképzelhető kozmetikai cikk hajszárítótól szőrtelenítő csipeszig – a feleségem válogatta! – s Erika is örül, nevet – köszönöm, Karcsikám, nincs is szakállam! – Kis Karcsi kezében lóbálja a dzsekit, pulóvert. – Kösz – mondja.

– Indulhatunk?

A vendég végignézett a húgán, a fián, s lenyelt valami

mondanivalót. Volvo kocsija a keskeny utcában parkoló kocsik mellé állítva lehetetlenné tette a forgalmat, s türelmetlen tülkölések hangzavarában helyezkedtek el a tündökletes járműben. Karcsi indított. Piros jelzésnél mindig a hűgát nézte, és mosolygott. – Jól ülsz? – Hogyne. –

Éhes vagy? – Mint a farkas...

A doorman. Mint egy generális, csupán tündöklőbb az egyenruhája, de magatartásának méltóságából sokat veszít, amikor kis Karcsi keményen a vállára csap.

– How are you, Willy?

A doorman motyog, a pokolba kívánja kollégáját. Charles Domény siet előre. Diszkréten megvilágított, márvánnyal burkolt előtér, festmények és két, nyilván világhírű tudós mellszobra, egymástól kellő távolságban asztalok, öblös karosszékek, szmokingos urak, elegáns hölgyek. Lélegzetelállító. Charles körülnéz, s már vezeti is csapatát az egyik asztalhoz. Idős házaspár, a férfi mókás arcú kis öreg, az asszony vasorrú bába, ahogy az meg van írva a hajdani mesekönyvekben. Bemutatkozás – Illés professzor úr és neje, a hűgom, az öcsém, a fiam –, elhelyezkedés. Az asszony megkérdezte:

– A fiatal gentleman valóban a fia?

– Valóban. Kissé különc ifjú ember, újságíró, nem veszi tudomásul, hogy a bohém külső ma már nem divat.

– Újságíró? – Kis Karcsi nevetése szabályos, szívből fakadó hahaha. – Analfabéta vagyok, a nevemet leírom, ha muszáj.

– Ne hülyéskedj.

– Mégis mivel foglalkozik? – nyargalt a témán az öreg nő.

– Doorman vagyok, szolgálatjára. Ha méltóztatik valamit vásárolni a Tiffanynál, vagy elintéznivalója akad a General Motorsnál, útközben feltétlenül találkozok velem.

A csöndbe Bélus halk köhintése vitt némi változatosságot. Karcsi rövidesen összeszedte magát, a hangja nyugodt volt és barátságos.

– Bélustól másként értesültem. Ne vedd rossz néven, fiam, ha megkérlek, óvakodj a botránkoztatástól. Képesnek tartalak emelkedettebb szellemességre is.

– Kösz, atyám.

Az asztalhoz lépő disztingvált pincér fölvette a koktélrendeléseket, majd Erika lett a rút asszony érdeklődésének tárgya. Mikor jött? Hogy tetszik New York – ámbár a kérdés akadémikus, a keletről jött ember beállítottsága lassabban reagál a nagyság és a szabadság ily tömény...

– Kedves egészségére, Erika asszony – szakította félbe az idős, sovány kis úr, és poharát Erikáéhoz érintette. – Charles barátom, amilyen szemérmes, nem említette, hogy a húga bájos, szép asszony, finom jelenség, amilyent ritkán látunk New Yorkban.

– Köszönöm – nyafkálta Erika, mint aki megszokta, hogy az amerikaiak a nyakkendőjükre tett dicsérő megjegyzést is köszönettel nyugtázzák. Azután, mivel a férfit

rokonszenvesnek találta, hétköznapi hangján folytatta. – Máriát nem említette Karcsi? A nővérem. Pompás asszony.

– Egészen más típus – szólt Karcsi. – A szépség ízlés dolga. Van egy mondás, kinek tetszik a pap, kinek a felesége.

– Kinek a pap, kinek a papné – helyesbített Bélus. – Bölcs népi szólásmondás, és igaz: a szépség megnyilvánulásának annyi a variációja, ahány pillantás éri.

– Van abszolút, vitathatatlan szépség, például...

– A Mona Lisára gondolsz – bólintott Bélus.

– Csinos nő – szólt kis Karcsi.

Ezzel mintegy befagyasztotta a témát. A rút asszony szeme mint a kötőtű átszúrta a koktélpoharát elegánsan a szájához emelő fiút, s mert az lassú kortyokban az egész italt elfogyasztotta, az asszony támadt.

– A mai fiatalok jól bírják az alkoholt. Bowery, látom a trikóján. Vagy ez ing? Pulóver?

A fiú hosszú szárú cigarettára gyújtott, szálegyenesen ült a helyén.

– Nevezhetjük ennek is, amannak is, ízlés dolga, mint a szépség, a női kellem, a tapintat és a többi. Asszonyomat, úgy látszik, a részegek és otthontalanok mai Boweryje taszítja. A pulóverem azonban a múlt század tisztos, arisztokratikus Boweryjét idézi.

A kellemes kis úr, mint kiderült, a Yale egyetem matematikaprofesszora, helyeslőleg bólintott a fiúra. Úgy van, a múlt században a Bowery még előkelő származású és komor holland családok klasszikus stílusú negyede volt.

Majd Erikát és a két fivért vette szemügyre.

– Feltűnő családi hasonlatosság. Fiatal barátunk termetre, arcra a mi Charles barátunk, a kedves pesti vendég pedig mind a három gentlemanből hozott magával valamit, feltűnően a mosolyát.

– Valóban? – nyafogta Erika, majd visszatért megszokott hangjához. – Nem tudom, szoktam-e mosolyogni. A jó nevetéseket szeretem. A bohócokat. Az apróbb és nagyobb baklövéseket, amiket emberek követnek el.

Bélus is megszólalt.

– Roppant mulatságos például egy kölyökkutya is. Az állatkertben a medvebocsok. A majmok, úgy van, az állatokban is van valami a bohócból.

– Belőlem – mondta Erika – ellenállhatatlanul kitör a nevetés, ha valaki véletlenül a szék mellé ül. Vagy megbotlik. Nem felejttem el, egyszer a Vígszínházban az előttem levő sorba későn jött egy nő, katonatiszt kíséretében. Botorkáltak át az ülőkön, s a nő megbotlott. Én elnevettem magam. A katonatiszt dühösen rám szólt: – Mit nevet? – A szünetben láttam, hogy a nő egyik lábára sántít. – Nézett a professzorra. – Régen történt, fiatal lány voltam, és ma is szégyellem magam.

– Minden ember könyvet írhatna „Botlásaim és szégyeneim” címen. Valamennyien hordozunk bensőnkbe ágyazva tüskéket, amelyek adott pillanatban elmozdulnak a helyükből, és szúrnak.

– Így igaz – bólintott Bélu.

Charles Domény megjegyezte, hogy a húga éhes, talán átmennének az étterembe, s már fel is pattant. A vezetéshez szokott ember biztonságával indított, s mintegy rendezte a menetet: a professzor és neje, mögöttük karjánál fogva vezette Erikát, a végén Bélus kis Karcsival. Fekete öltönyös férfiú kísérte őket a bejárattal szemközti, hat személyre terített asztalhoz, miközben érdeklődött professzor Ilesz és Domény editor hogyléte felől. A terem berendezése, a szőnyegek, néhány festmény és mellszobor, a világítás, a nemes porcelán étkészlet és ezüst evőeszköz páratlan nagyvonalúsága lenyűgöző látvány. A professzort többen köszöntötték, s diszkrétan meghökkent pillantások kísérték a termen át könnyedén, előkelő tartásban vonuló ifjabb Domány öltözékét. Kis tálkán vaj. Kis tálkákön saláták. Kis ropogós zsemlek. Kis tartókban minden teríték előtt fűszerek. Aperitif. Erika töprengett – lehet kezdeni? Azután nem állt ellen, egy falat zsemlecskére egy csipetnyi vaj. Illés professzor kedvesen magyarázta a különböző ízesítők rendeltetését. Hogyne, ismerem, mondta Erika, otthon, a közértekben... Hiszen akkor semmiféle újdonsággal nem szolgálhatok. Talán a kaviár? A kaviár ma már nemzeti eledelünk...

Az idős úr nevetett, s Erika vele, cinkos módra. A professzor bájtalan felesége kritikus szemmel figyelte, hogy a Bowery feliratú pulóverbe öltözött fiatalember térdére teríti a szalvétát, egyenes tartásban, alsó karjának és ujjainak könnyedén elegáns lendítésével használja az evőeszközök közül mindig a megfelelőt, s nem látszik tudomásul venni, hogy az apja tekintetét is ellenállhatatlanul vonzza az ő magatartása. A gondal összeállított menü parféval

fejeződött be, s újabb, különleges zamatú itallal. Az „editor” indítványozta, hogy feketéjüket az iménti teremben fogyasszák el, beszélgetésre alkalmasabbak a kényelmes karosszékek, s már pattant, ugyanakkor a fia is. Bokáját összevágta, s sztentori hangja végigzúzott a halkan neszező termen.

– Váljék kedves egészségükre, amit isten adott.

A professzorné megdermedt, indult kifelé, mint aki menekül, az apa az asztalnál megtorpant, cigarettára gyújtott, Bélus a professzor mellett lépkedett komótosan. Erikát a fiú karjába kapaszkodva fojtogatta a nevetés, magában fohászzkodott: Istenem, add, hogy ne üvöltsék... Kis Karcsi figyelmére sem méltatta az őt mustráló tekinteteket. Megállt nagynénje karosszéke mögött, szolgálatkészen közelebb tolta az asztalhoz, s indult a professzorné felé. Atyaisten, adott neki egy tippet, most kihúzza a leülni készülő alól a széket! Nem; nagy ívben megkerülte az asszonyt, s visszatért Erika mellé. Lassan indult a beszélgetés. Tehát holnap megy a család Winstonba? Nem lesz megerőltető szegény Bettynek? A tapintatlan kérdésre Bélus felelt:

– Karcsi öcsém elsőrangú háziasszony, segítségére lesz a sógornőnek.

– A fiatalember is utazik? Említette, hogy ideköti a munkája.

– Két hónapig betegszabadságon van, hogy a húgom rendelkezésére álljon.

– Úgy.

Az idősebb fivér idegesen szólt az asszonyra:

– Ha nem tudná, Sári, a fiatalember a fiam.

A professzor megelőzte szólani készülő feleségét.

– Kedves barátom, ezt fölösleges hangsúlyoznod. A fiad a hasonmásod.

Erika a kezében tartott pohárral hadonászott, ital csöppent a tükörfényes asztallapra, s kiáltó hangján mondta:

– Osz-posz az apja!

– Hogyan, kedves? – hajolt feléje a professzor.

– Mondom: osz-posz az apja.

Bélus csöndesen mosolygott maga elé, az idős kis úr azt mondta:

– Vagy úgy, értem. Meséljen, Erika, mi szépet látott városunkban? Bizonyára mint grafikusművészt elsősorban a múzeumok érdeklik.

– Hogyne, a Metropolitanben kétszer is jártam. Egyszer síremlékek és kerámiák tömegével ismerkedtem, életem egyik legkeservesebb tapasztalata, azután Bélussal megnéztük az impresszionistákat. Remek gyűjtemény, nagyon élveztem. Szép sétákat is tettem, például a Central Parkban.

A fiú vigyorgott. Bélus azt mondta:

– A húgom nagy zenebarát.

– Operában voltunk, hangversenyeken. Csodás előadások, felejthetetlen.

– Azt elhiszem. – Undorító hangja van a professzornénak. – A pestieknek leesik az álluk a

Metropolitan előadásainak hallatára.

– Ahogy mondja! – Erika, aki a szokott módon mértéktelenül evett, és fogyasztott alkoholt, alaposan fölemelte a hangját. – Az állam leesett, amikor a *Norma* címszerepében a budapesti opera szoprán énekesnőjét hallottam, a karmesterben örömmel fedeztem fel a magyar Kertész Istvánt. Mondtam is Bélusnak, elképzelhetetlen, hogyan boldogulnának az amerikai zenekarok magyar karmesterek nélkül, igaz, Bélus?

– Van benne valami.

A professzor megkérdezte, mennyi időre tervezte Erika amerikai látogatását. Két hónap nem sok, de most, hogy megtört a jég, bizonyára gyakrabban lesz szerencséjük a Domány fivérek kedves hűgához. Az asszony azt mondta, hogy a két hónap lejártával valamelyik fivér bizonyára szívesen látja Erikát, a hivatását is gyakorolhatja Charles összeköttetéseinek igénybevételével – Erika arcát bíborpír lepte el, kissé dadogott.

– Mit képzelsz? Pesten munkám van, szép otthonom, a nővérem, barátaim. Vegye tudomásul, Sári – szájából ez a név úgy hangzott, mint egy köpés –, hogy hosszú távra fütyülök a maga New Yorkjára. Van fogalma a leningrádi Ermitázs Múzeumról? A Metropolitan elfér az egyik szárnyában. Amerika szép nagy ország, de nem az egész világ.

Maga sem értette, mi készlet sorozatosan ellenállásra. Mintha Magyarország a védelme alatt állna, s a Szovjetunió könyörögne hírneve megmentéséért. Otthon nap nap után elégedetlen volt a viszonyokkal. A Szovjetunióban sok

minden idegen volt, taszította, de itt ez a nyamvadt lokálpatrióta amerikai magyar felbőszíti. Ugyan hányszor kell még felelnie a kérdésre, hogy a két hónap elteltével visszamegy-e a hazájába?

– Nyugi, nyugi – intette kis Karcsi, majd felállt. – Elnézést, valamit meg kell beszélnem az itteni kartársammal.

Azzal kivonult.

A fekete öltönyű, kifogástalan modorú férfiú érdeklődött óhajaik felől. Charles Domény rendelt Courvoisier-t, mert a felséges vacsora koronája a Courvoisier. A professzorné menten bekapta a horgot; kifejtette, milyen lojális, nagyvonalú gesztus az Egyesült Államok kormányától a koronaékszerek „visszaszármaztatása” a szocialista Magyarországnak.

– Nahát! – kezdte Erika, de Bélus nyugodt hangja megállította.

– Legfőbb ideje volt. Amerika történelmében sivatagi terület a magyar királyság múltja, a koronát ékesítő drágakövekre nincs szüksége. A koronaékszereket évtizedeken át illetéktelenül birtokolta.

Azután vita alakult ki a második világháború Európája és Amerikája különbözőségéről. A Sári nevű csúf asszony egy ideig kerülgette a deportálásokat, internálótáborokat, német SS-ek és magyar csendőrök kérdését, majd egyre hevesebben támadott. Az európai téboly nem fertőzte meg a józan Egyesült Államokat, a háborút követő kelet-európai mészárlás sem érinti állampolgárait. – Itt lehet élni! – ezt már szinte visította, mire így hangzott Bélus nyugodt válasza:

– Kedves Sári asszony, éppen a napokban említettem a húgomnak a tudós mondást, amely szerint minden a legjobb e világok legjobbikában, de meggyőződésem, hogy egyetlen nemzet sem él az elképzelhető legjobb világban. Az amerikai őslakó indiánok rezervátumokba szorultak, a Harlemben a New York-i négerék. Elkülönülten élnek a kínaiak, az olaszok, a zsidók, sőt a magyarok is bizonyos értelemben. Mondja, asszonyom, hány olyan amerikai családhoz bejáratos, amelynek ősei a Mayfloweren, a tizenhetedik század elején behajóztak New Plymouthba? Meg kell jegyezmem, tisztelt bátyám, hogy lakhelyedet, Massachusetts államot kétszázötven angol fontért vásárolták meg Maine-től.

Az asszony valamelyest megzavarodott. – Az uramnak az egyetemi kollégái, és... – Nem folytatta, szűk nyílású szeméből sütött a gyűlölet, most már eldönthetetlen volt, ki mindenki ellen irányul. A keserves csöndet a kedves Illés professzor törte meg. Erika felé fordulva kellemes, öreg hangján tagolta:

*„Schon zweitausend Jahr trauern
Wir am Fluss dess' gelbe Wellen
Wust und wild vorüberschwellen
An den öden Ghattomauern;
Mit der Väter Klagemut
Leiden wir die Leidgeeinten,
Weinen wir wie jene weinten,
Ewig in dieselbe Flut.”*
Megérintette a felesége kezét.

– Sárím Balassagyarmatról a bergenbelseni koncentrációs táborba került, s nem szorul ecsetelésre, ott mennyit szenvedett. Az amerikaiak szabadították fel a tábort, és végül sikerült megtelepednie New Yorkban. Én mint az egyetem egyik liftkezelőjét ismertem meg. Házassági ajánlatomat volt szíves elfogadni. Hiszem, hogy e lépését nem volt oka megbánni. Sajnos, minden igyekezetem ellenére nem felejt, és nem engesztelődik.

Bélus bólintott, különben nagy volt a csönd. Erika tűnődve és bizonyos elragadtatással nézte a finom öregurat, majd a bőszerű asszonyi arc korai barázdáit, sárgás színét, s most már nem találta ellenszenvesnek. A hosszan tartó csöndbe robbant az idősebb Domány.

– Szomorú korszak, nem kétséges, de hagyjuk a politikát. Bizony isten elegendő van belőle a lapnál. Mondd csak, hány lakosa van most Magyarországnak?

– Talán tízmillió.

– Hát a mi kis államunknak körülbelül a fele. De Boston és környéke is a mi lapunkból tájékozódik, s ez jelent mintegy hárommillió olvasót. Tudatlan vagyok, Erikám, nálatok a munkásféle újságolvasó réteg?

– Honnan tudjam? Én nem olvasom a napilapokban csak a vastag betűs címeiket.

– Persze, persze. Massachusetts az USA egyik legnagyobb ipari központja, jómódú és jól képzett munkásosztállyal, amelyik, kérlek, szorgalmas újságolvasó. Igényelve van a pontos tájékoztatás – politika, ipar, sport.

Erika gyerekesen nyávogta:

– Bizonyára kulturális rovata is van a lapodnak.

– Hogyne. Egy teljes oldal a televízió-műsorok, a Quincy-i mozik műsora. A mi kis telepsegünkötől, ahol lakom, Quincy tizenhat mérföld, tengerparti város vagy százezer főnyi lakossal, majd saját szemeddel meggyőződhetesz az ottani civilizációról.

– Mint egyetemi hallgató – mondta Illés professzor, és még egyre tenyerében tartotta a felesége kezét – szabad időmben sokat barangoltam az országban gyalog és autóstoppal, ámbár akkoriban jóval kevesebb volt a gépkocsi és az autósztráda. Quincy a fiatalságomban kis halászfalu volt, a néhány száz lakos Bostonba szekerezett a tengerből kifogott zsákmányával. Amikor meglátogattuk Charles barátomat, régi emlékeimnek nyomára sem akadtam.

– Amerikai egyetemen végzett? – csodálkozott Erika. – A magyar kiejtése tökéletes, míg az én Csarlsz bátyám – a nevet úgy mondta, mintha a nyelve készülné beletörni – éppen csak konyít az anyanyelvhez.

– A szüleim Nagyszombat környéki faluból vándoroltak ki még a múlt század nyolcvanas éveiben. Soha nem tanultak meg angolul. Otthonomban csak magyar szót hallottam. – Erika álmétkodott – soha nem is járt Magyarországon? – Az öregúr bólintott. – Jártam. Romok között a maga kedves Budapestjén. A pátriámban is. Apámék szülőfalujának cseh neve van. Megkérdeztem egy ifjú embert, hogyan nevezték régen, magyar időkben. Nem tudta.

– Kedves professzor úr – mondta Bélus –, a változás óta eltelt több mint hatvan esztendő. A Hitler ajándékozta négy

évet nem számítom. Az volt a „Magyar hajnal”, mint a Függetlenség című napilap írta. No persze, a cikkíró nem tudta, hogy a nappal fölmelegedett talaj mindig jobban hűl, ezért hajnalban a leghidegebb.

– És most? – Karcsi gunyorosan mosolygott. – Most hogy állunk a magyar hajnallal?

– Hajnalban fölkel a nap; de mert a látóhatár szélén tűnik fel, a sugarak ferdén érik a talajt. Ilyenkor több a kisugárzás, mint a fölmelegedés. Egy idő után egyensúlyba kerül. Ha nem egy napot veszünk számításba, hanem évtizedeket, esetleg évszázadokat, beáll az egyensúly, úgy van.

Karcsi nevetett.

– Mondd, öcskös, Amerika kommunistát csinált belőled?

– Arról szó sincs. Egyszerűen érdeklődő és gondolkozó ember vagyok. A változás elkerülhetetlen. Sohasem történik semmi egyik napról a másikra. Megérik, mint a gyümölcs.

Sári asszony nagy hangon kezdte, de amikor karján érezte a férje kezét, tárgyilagosan fejtegette: Amerika a világ agyközpontja. A Nobel-díjas tudósoknak úgyszólván mindegyike amerikai. A francia irodalom sok évszázados hegemoniáját átvette az amerikai irodalom. A Fehér Ház politikája irányadó az öt földrészen. A hangja szomorkásra váltott, öreg gyermek jajongása. – Boldog fiatalságom volt otthon. Azután átok, gyötrellem. Most, öregségemre visszatért a boldog kor. – Keserűen kiáltott: – Senki nem veheti el tőlem! Senki!

– Effajta szándék távol áll tőlünk, Sári asszony – mondta Bélus.

A Courvoisier-ből még futotta egy kortyra, Erika villámsebesen lehörpintette. A professzorné indult a mellékfolyosó felé, Erika felugrott, segítségre készen megragadta az asszony karját. Ez a kar feszült, mint a drótkötél, nem engedte át magát a támogató kéznek. Gyűlöl, állapította meg Erika, gyűlöl, pedig életemben sem jártam Balassagyarmaton. A folyosón megvárta az asszonyt, s most már némán, karjának érintése nélkül tértek vissza az asztalhoz.

Kis Karcsi Jókai regényeiből ismert arisztokratikus tartásban, környezetét tudomásul sem véve végigvonult a termen, s elhelyezkedett Erika mellett. – Courvoisier megfelel, fiam? – kérdezte az idősebb Domány. – Jöhet a Courvoisier, atyám. – Kellemesen csevegő hangon beszámolt doorman barátjával folytatott érdekes beszélgetéséről. Barátja szerint az University Club rendkívül unalmas munkahely, soha egy rendes „fájt”, valami zrí, egy kis bunyó, mert a klubot idős urak látogatják, elképesztően fukarok az öreg dokik, semmi mellékes –, kedves egészségedre, atyám, és a többiek...

Illés doktor érdeklődéssel hallgatta a fiút, azután halkán, majd szívből nevetett, s vele Erika. Az asszony ült mereven, Charles Domény megkérdezte az öccsét:

- Bélus, ez a gyerek mindig ilyen? Nincs valami baja?
- Semmi a világon. Normális.
- Te elviseled?
- Megvagyunk egymással.

Kis Karcsi gyűrött papírtasakból cigarettával kínálta a

professzornét, az undorral elhárította. A társalgás általánosabb témákról indult, és az egyre beszédesebb Bélus élénken vitatta a professzorral az úrkutatás újabb eredményeit, a jövő perspektíváját, Erika hüledezett – hiszen ez félelmetes! A kis úr megsimogatta a kezét, valóban, megijesztjük kedves vendégünket, s a magyar könyvkiadásról kérdezte Erikát. Rút és boldogtalan felesége mintha elernyedett volna, s nem hallaná, milyen bennfentesen beszél Erika az amerikai irodalomról. – Angolul olvas? – kérdezte a professzor. – Erika nevetett. Angolul most tanul kis Karcsitól. Nyugati írók műveit kiváló műfordítók ültetik át magyarra, mondott néhány nevet, közülük egyedül Hemingwayt ismerte közelebbről, de ihletetlen olyanok is eszébe jutottak, akiknek csupán a nevét hallotta. A professzor nevetett: Kedves Erika, maga többet tud rólunk, mint a növendékeim.

– Ne túlozz, Illés – szólt rá az asszony.

– A professzor úr megjátssza magát – jelentette ki kis Karcsi.

Ezt ismét kurta csönd követte, Bélus halk köhécselése, és Erika nyögdecselésbe fúló nevetése. A terem lassan kiürült, Charles Domény is távozást indítványozott, s máris föl pattant a helyéről. Míg két alkalmazott a bejárat elé vezette a két gépkocsit, kis Karcsi behatóan tárgyalt doorman barátjával, és még a kocsik ablakából is búcsút intett. A kormányon ülő apja mellett helyezkedett el.

– Rendes krapek – mondta. – Négy gyermek apja. Velem egyidős. Régi haver még az egyetemről.

– Egyetemet végeztél?

– Túlzás. Van négy félévem a Technical Univeisityn, de még idejében kiléptem a buliból. Engem a sürgő-forgó emberiség magatartása, az utca örökké változó képe érdekel, ezt nyújtja a foglalkozásom, világos, atyám?

Választ nem kapott. Charles Domény felkísérte családját az emeletre. A szobában ideges száguldásba kezdett, megállt egy Van Gogh-illusztráció, Manet Csónakázó-ja előtt, majd azt mondta:

– Fogalmam sem volt erről a bergenbelseni ügyről, Illés soha nem említette.

– Sajnálatos – mondta kis Karcsi. – Ennek ellenére undorító nőszemély. Sok magyar emigráns ismerősöm van, magától értetődően nem a magyar klub levitézlett nyilasai közül; megvan a magunk köre. Az idősebb korosztály legtöbbször koncentrációs táborban volt, vagy az orosz fronton harcolt, vannak közöttük nyomorékok. Itt élnek, többé-kevésbé szeretik Amerikát, de a hazájukat is, gyötrelmes vágyakozással, és nem azonosítják a negyven év előttivel. A nácikra és volksbundistákra köpünk.

Rövid csönd után az idősebb Domány megállt a fia előtt.

– Ne érts félre, csupán néhány jelzés, mondjuk használati utasítás. Semmi kifogásom a modorod, az öltözködésed ellen. A feleségem azonban nagyúri környezetből származik, az apja szenátor volt, Betty előkelő nevelésben részesült. Gondolom, az amerikai utca szlengjét ugyanúgy ismered, mint a magyart. Félek, hogy Betty fülének idegen volna. Nem örülnék, ha megbotránkoztatnád, és...

Kis Karcsi tiltakozón fölemelte a karját.

– Ne folytasd, atyám. Ha kívánod, beöltözök kispapnak. Breviárium nélkül egy lépést sem teszek a házadban.

– Eleget hülyéskedtél, késő van. Betty unitárius. Tizenegy órára készüljtek föl, helyes?

– Helyes – felelte Bélus.

– Csókollak, Karcsikám – búcsúzott Erika. A kifelé törtető fivért láthatólag meglepte az idegen kifejezés. Intett, s már ott sem volt.

Az ajtó csukódott utána, hárman szó nélkül vonultak végig a keskeny előszobán. Karcsi ment a televízióhoz, és azt mondta:

– Kellemes fickó.

Bélus elővette a pasziánszkártyát, Erika tanácstalanul álldogált előtte. Úgy nagyjából mennyi időre mennek? Mit csomagoljon? A nagyúri Bettynél vacsorához estélyi ruhában kell megjelenni? Bélus megnyugtatta: a ruhatára minden kívánalomnak megfelel, ebből ne csináljon magának gondot, a fölösleges holmit hagyja itthon. A meghívás tartama lehet két nap, lehet két hét, és az sem baj, ha kétszer viseli ugyanazt a köntöst. Erika nevetett, és hevesen átölelte a fivérét.

– Köntös! Te miket tudsz, Bélus. Tulajdonképpen mi a köntös?

– Felsőruha... úgy van, bizonyos felsőruha.

13

Charles Domény Volvo kocsija látványnak is impozáns, az ülés álomba ringató, surranása neszezés. Erika elől ült a vezető fivér mellett, a hátsó ülésen békésen szunyókált Bélus a szabályos úti ruhába öltözött kis Karcsi mellett. Az út egy részén előkerült a tenger, Erika elragadtatása határtalan volt – utasszállító hajóóriás, halászhajók, motorcsónak és végtelen láthatár. Kisebb városok, települések mellett haladt a gépkocsi, majd azt mondta Charles:

– Most léptünk át a velünk szomszédos Connecticut államba. – Majd később: – Newport után tankolunk.

A benzintöltő állomás nagy éttermébe vezette családját. Az asztalon kis tálkákban saláták, kis tálkában vaj, kis tálkákban zsemlecskék, aperitif – a benzintöltő állomás és az University Club étterme között nem lényeges a különbség, persze az ezüst, a porcelán, na igen, enélkül elviseli a közép-európai Domány Erika. Mohón ette a vajjal kent zsemledarabokat, utána a különböző körettel tálalt hússzeletet, az aperitif után konyak – az idősebbik fivér megjegyezte :

– Winstonig még megállunk Bostonban, valamit tartogass meg az étvágyadból, Erikám.

Karcsi förtelmesen beszéli az anyanyelvét. Többször említi új hazája fővárosát, Bostont, ami kiejtése szerint: Baszton. Ez mindig ideges nevetésre készítette Erikát, egy

kifejezésre emlékeztette, amit soha nem használt, de sűrűn hallott a pesti utcán, nyilvánvalóan Karcsi már elfelejtette. Kifelé menet automaták sora mellett haladtak, s Erika lassított. Ajakrúzs huszonöt cent, Coca-Cola huszonöt cent, képeslapok huszonöt cent. Sietősen szedegette elő a quartereket, s dobálta az automatákba. Kis Karcsi zsebre dugott kézzel, gunyorosan vigyorogva ácsorgott mellette, mintha nem látná, hogy Erika táskájába rakja az ajakrúzsokat, a Boston nevezetességeit ábrázoló képeslapokat, celofánba burkolt majmot és cicát.

– Ha szabad érdeklődnöm, kiknek szánod a töméntelen szép ajándékot?

– Magamnak! Mindig kellemetlenkedsz. Huszonöt cent nem a világ.

– Hatszor huszonöt cent másfél dollár.

Elhelyezkedtek a kocsiban. Alkonyodott, sötétkékből rózsaszínbe váltott az ég alja. A hátsó ülésen a baseballmérkőzések további lehetőségeiről beszélgetett Bélus a fiúval, az országút szélén tábla jelezte: Quincy. Erika örvendezett: – Ez már a pátriád, igaz?

– Igaz – mondta Karcsi. – Helyesebben Winstont már elhagytuk, de be kell néznem a laphoz. Negyed óra, éppen kifutja egy vacsora előtti aperitif.

Családját elhelyezte a benzintöltő állomás éttermében, ami hasonmása volt a már ismertnek, s Volvójával elrobogott. Kis kortyokban itták az aperitifet, Erika feje kóválygott, az aperitif édestestvére az előbb fogyasztottnak – vajon Karcsi winstoni otthonában milyen italokat tart?

Sötét este volt, mikor sűrű erdőn át vezető úton megálltak egy kőkerítés előtt.

– Helyben vagyunk – mondta Karcsi.

Kitárta a kapu két szárnyát, és bement a kocsival. A ház előtt kiszállította utasait – pillanat –, s garázsba vezette a Volvót. Kis Karcsi utána léptetett, s fölfedezett a garázsban egy Pontiacot és egy Volkswagent. Mire az apja a csomagtartóból kivette bőröndjét, aktatáskáját és a felöltőjét, a fiú ismét a kapu előtt ácsorgott, várakozva.

Úgy magasodott szemük előtt a ház, mint egy középkori lovagvár, súlyos és tömör, nyomasztó kőtömeg az estében. Odabent azonban világos volt a pazar fényben szikrázó terem, ahol nyilván bálokat, fogadásokat tartanak; a kandallót körülvevő karosszékek egyikéből fölemelkedő nőalak két lépéssel közelített. Karcsi rendre bemutatta családtagjait. A nő kis főhajításokkal kezet szorított a vendégekkel, halk egyhangúsággal mormolta a sztereotip „hogyan van”-t, mosolytalanul; furcsa módon mégsem tűnt barátságatlannak, inkább riadtság féle jellemezte az arcát és félszeg tartását. Karcsi kísérte a családot fölfelé – itt van a könyvtár, a nappali, az ebédlő, a mi hálószobánk, nem érdekes –, s könnyedén véve a lépcsőfokokat a második emeletre – harmadik vagy negyedik, hiszen nyilván az alagsor is tipp-topp berendezett helyiség. A négy vendégszoba rendelkezésükre áll, rakodjanak le, máris tálalják a vacsorát – azzal száguldott vissza.

Páratlan fényűzés. Három vendégszobához három fürdőszoba, a negyedikből zuhanyozófülke nyílik. Törülközők, fürdőköpenyek, férfi- és női papucs, tükrös

szekrényekben a toalettszerek arzenálja, a csempézett kád vonzó, jó volna máris belemerülni – Erika bámészan jött és ment, melyik szobát válassza? Végül a két férfi között helyezkedett el, mégis, efféle lovagvárban az ember sohasem tudhatja. Azután kicsomagolt, átöltözött és kiáltott: – Készen vagyok.

Akkor indulás. Kis Karcsi változatlanul úti ruháját viselte, golfhoz öltözött angol lordhoz hasonlított, ahogyan a filmek ábrázolják. Most hová? Bélus szerint irány a földszinti bálterem, ott váltak el a ház úrnőjétől, kis Karcsi az emeleti ebédlőt indítványozta, de döntés előtt megjelent Charles.

– Erre, fiacskáim.

Valóban, az ebédlőben várt a mintegy tizenkét személyre méretezett, terített asztal. Erika szívesen szétnézett volna az ódon pompájú helyiségben, de az asztafőn elhelyezkedett Betty kezével maga mellé intette, s angol nyelven közölt valamit Erikával. Villogó fogú és villogó szemű fekete szobalány kínálta körül a tálakat, ezeket felvonószerkezet küldte fel az alagsori konyhából. Egy kis ablak kinyílt, megjelent a tál, láthatatlan gomb nyomására az ablak zárult. A részint angol, részint magyar nyelvű társalgás vontatottan csörgedezett. Csöngetett a telefon, Karcsi hosszan társalgott, az asztalnál ülők hallgattak, majd kis Karcsi visszatérő apjához fordult:

– Bor? Sör?

– Szeretitek a sört? Nem szoktunk, a kávéhoz egy pohár konyak, de máris! – Szólt a fekete lánynak, az meg leszólt a mélybe, a kis ablak nyílt, s egymás mellett sörös dobozok.

Úristen, micsoda unalmas ház! Föl a lépcsőn, le a lépcsőn, ezúttal a kandallós bálterembe. A fekete leányzó kis asztalon gurította a feketéskészletet és a parádés italokat. Gin? Whisky? Lengyel vodka? Karcsi kiszolgálta a feleségét, viselkedése azt a képzetet keltette, hogy az asszony porcelánból van, s szabályos időközökben közöl semmitmondó szavakat, hát ez kibírhatatlan. Erika lehörpintett egy meghökkentő adag lengyel vodkát, és az asszonyra támadt:

- Parlez vous français, madame?
- Oui, un peu.
- Magnifique!
- Te beszélsz franciául? – kérdezte Karcsi.
- Amennyit a feleséged. Un peu.

Hány éves lehet? Hatvanöt, hetven? Magas, áttetszően sovány, hosszú arc, hosszú orr, keskeny száj, mélyen süppedő szempár, mindenestül tragikus külső. Riadt, barázdás arcán alázatos szerelem, ha Karcsi a kezét simogatja, átöleli a vállát, de mindig sietősen, mert sűrűn csönget a telefon. Ilyenkor négyen ülnek a kandallónál, olykor Erika szól valamit franciául, az asszony nemigen érti, a kiejtése idegen Erika fülének, máskor kis Karcsi hadar valamit angolul, és az asszony nevet halk, dallamos hangon. Bélus békésen szívja egyik cigarettát a másik után, majd ő is részt vesz az asszony és a fiú beszélgetésében, s mire Karcsi visszatér a telefontól, élénk a társalgás. Bélus vetett véget a már-már kellemes estének, fáradtak, ideje lefeküdni.

- Bon soir, madame – mondta Erika.

– Mon nom est Betty. Bon soir, chère Ériká.

Vegyes érzelmekkel mentek fölfelé hálósobáikba. – Okos és művelt asszony – dünnyögte Bélus. Erikát is nyomasztotta a mondanivalója, de a két férfi sietősen búcsúzott, s fürdőszobáikban már zubogott a víz. Hol van tulajdonképpen? Karcsi miért nem írt soha életkörülményeiről? A feleségéről? A kastélyáról?

Kóválygott a feje, aznap a szokásosnál több italt fogyasztott, s ez a kívánt hatás helyett lehangolta. A szekrénybe és a fiókokba rendezte holmiját, lassan és kedvetlenül, mintha értelmetlen volna a kicsomagolás. Nem hozta magával a Csehov-kötetet, kétségbeejtő. Mr. Charles Domény könyvtárszobájából bizonyára hiányzik a magyar irodalom. – Mi lesz velem, mi lesz velem – nyöszörögte. Azután a kis asztalhoz ült, elővette írókészletét, levél Máriának.

Mit írjon Máriának? Kóválygó gondolatait? Ezt írta: „Kedves Ákos... Megbízhatatlan, felületes némbor vagyok, elhanyagolom a jó embereimet, eltelt négy hét, és egy levelezőlapot sem írtam az én Ákos barátomnak. Ahogy magát ismerem, nem is hiányolta, meg hát mit is írhatnék? Sokfelé jártam, sok szomorú magyarral ismerkedtem, New York-i tapasztalataimról egyszer majd beszámolok.

Most azonban Massachusettsben vagyok Károly bátyámnál. Ma érkezünk, tízórás autóút egy félelmetesen nagyszabású Volvo kocsival, s most lefekvéshez készülődök bátyám otthonában. Csúf nagy kőtömb, de ami belső berendezését illeti, főúri kastély, kissé meglepettő. A bátyám leveleiben soha nem érintette körülményeit, ez a

pompa zavar, ideges vagyok, Ákos...”

Apró darabokra tépte a papírlapot, s lehúzta a halványkék vécében. A fürdőszoba egészében égszínkék, hogy fogja megszokni? A kád meleg vizébe merült, a fejét forrónak érezte, egymást kergető, összefüggéstelen gondolatokkal terhesnek. Betty... szerelmes, öreg nő, Paulus azt mondaná: unheimlich. Paulusnak is hosszú levelet ír, majd... Mire a levél Pestre érkezik, ő is otthon lesz, száguldanak a napok, eltelt közel négy hét. Karcsi... Charles Domény... Vonzó férfi, nem csoda, hogy Betty... Charlesnak bizonyára van fiatalabb barátnője vagy barátnői. Talán „Baszton”-ban – s megint az ideges, kuncogó nevetés.

A fürdőköpeny lágy, meleg, álomszerű. Erika ült a köpenybe burkolózva a nádfonatú karosszékben, a szeme lecsukódott. Egy teljes órát aludt a fürdőszobában. Azután szemlét tartott a tükrös faliszekrény töméntelen tégelye, üvege, tubusa fölött, vajon ez mire szolgál, hát emez? Az ajtón halk kopogtatás. Bélus hangja.

– Erikám, minden rendben?

Kinyitotta az ajtót. – Minden oké – mondta, nyafka hangjával leplezve furcsa nyugtalanságát. Bélus fordítsa le, melyik mire szolgál? Hát... ezzel az arcot kell bekenni, úgy van. Ez... talán ez is arcra való... Megjelent pizsamában kis Karcsi, s szakszerű előadást tartott krémekről, arcvízről, samponról, Nina Ricci kölnivíz, Dior parfüm, s volt lábgomba elleni kenőcs is, valamint tyúkszemirtó – valóban jól fölszerelt háztartás! Nehezen váltak el egymástól, mintha volna mondanivalójuk s mégis hallgatnak, tehát jó éjt, aludj jól.

Az ablakpárkányon kanárisárga színe a napsütésnek, fél nyolc. Winston klímája úgy látszik elsőrendű, mert Erika, nem lévén olvasnivalója, több mint kilenc órát aludt. Frissen ébredt, előző esti rossz érzésének nyoma sem volt. Hálóingben szaladt az ablakhoz, a kinti látvány elragadta. Öreg, súlyos lombozatú fák között füves tisztás, körülötte virág, tarkaság, a nevüket sem ismeri, s a fák között távolabb víz – egy tó! Halastó is van Doményék parkjában. A füves térségen fekvőszékek, egyikben hosszú pongyolás nőalak: Betty.

Erika sebesen öltözött, szaladt a parkba, kiáltott:

– Bonjour, Betty!

Az asszony felállt, két kezét kinyújtva sietett Erika elé.

– Bonjour, Ériká, bien dormé?

A szíves üdvözlés magyar fülnek így hangzott: Bondzsor, Ériká, bjen dome? Jól, finoman aludt. Egymás mellé heveredtek, s beszélgetés helyett minduntalan mosolyogtak, az asszony bólintott, Erika hevesen viszonzta. Jöttek egymás után: Bélus tipp-topp világosszürke öltönyben, kis Karcsin tréningruha s a „Bowery” feliratú pulóver, majd szélvészént a házigazda.

– Adjon isten, gyerekek. Reggelizzünk, mert már el is késtem.

Felsegítette a feleségét, s karonfogva vezette, ezúttal nem a teremszerű ebédlőbe, hanem a nyitott konyha mellett levő szobába. Az asztal körül hat szék, a tálalón az étkezéshez szükséges eszközök, üveg, porcelán, fűszertartók, a helyiség igen barátságos. Betty jött a tálcával, az előző esti fekete lány

láthatatlan. Betty lerakta a tálcáról a teáskannát, kis zsemlékkel telt kosarat, vaját, s ment újra a konyha felé.

– Hol van a szobalány? – kérdezte Erika.

– A szobalány hetenként egyszer jön takarítani, a szakácsnő alkalmanként.

– Betty egyedül vezeti a háztartást?

– Hát igen; itt lehetetlen háztartási alkalmazottat kapni – mondta Karcsi. – A feketék is méltóságon alulinak tartják az efféle házimunkát, inkább mennek Quineybe gyári munkásnak, üzleti eladónak.

– Nem kényelmesebb nekik itt helyben dolgozni, mint a mindennapos utazás?

– Saját kocsijukon mennek.

Elmesélje majd Terusnak, hogy az amerikai néger szobalányok saját kocsijukon járnak munkahelyükre? Terus megpukkadna. Betty jött és ment a tálcával, finom ennivalók az asztalon, Erika végigkóstolta a Domény ház különlegességeit, s még nem végzett a különböző kis tálakkal, amikor Karcsi felugrott.

– Kedves gyermekeim, nekem lapot kell csinálni. Itt hagyom nektek Bettyt, gondoskodik a szórakoztatásokról. Este találkozunk, egy kedves magyar házaspárt hozok magammal.

Megcsókolta a két nő feje búbját, a férfiak vállára csapott, s már zúgott a motor. Kis Karcsi az ablakhoz lépett.

– Atyám a Pontiackal távozott – mondta.

Bélus Bettyvel beszélgetett, s Karcsi kezdte tálcára rakni a tányérokat, csészéket. A háziasszony tiltakozott: ez az ő dolga, nem engedheti, hogy a vendégei fáradjanak. Míg ő elkészül a konyhával, rendelkezésükre áll a park, a könyvtár, a televízor.

– Nyugi, nyugi – mondta kis Karcsi. Gyorsan, ügyesen letakarította az asztalt, elől-hátul köténybe burkoltan, a konyhából kis seprűt és lapátot hozott. Betty ki akarta venni a kezéből – nyugi! – ismételte a fiú. Kezének nagy lendületével az asztról a földre söpörte a morzsákat, majd lapátra szedte, és lassú méltósággal vonult vele a konyhába. Az asszony leült, szívből jövő, hangos nevetését először hallották, Njugi, njugi, fordult Bélushoz, vajon mit jelent a njugi, njugi? A nyugi tulajdonképpen a nyugalom kifejezés rövidített formája, magyarázta Bélus, s hogy mit neveznek az utca nyelvének, amit jobbra fiatalok használnak Magyarországon, akárcsak Amerikában. Betty azonban nem ismerte az amerikai utca nyelvét. Bélus fordított Erikának, s hozzátette: – Attól tartok, a fiútól majd kap néhány leckét.

Betty végigvezette vendégeit a szobák során. A könyvtárszoba meglehetősen kis helyiség volt, üveges szekrényekben lexikonok, szótárak, kevés szépirodalom. Erika nem ért angolul, és nem hozott magával olvasnivalót, mondta Bélus. Az asszony kis fülkébe vezette őket, úgy tudja, itt magyar nyelvű könyvek is vannak.

Kis polcon, a földre szórva, az ablakpárkányon poros, szakadozott kötetek, némelyiknek csak egy része volt meg, többnek hiányzott a fedőlapja – Erika összekulcsolt kézzel állt, s a sírás környékezte. Arany János, Petőfi, egy *Nyugat*

kiadású Ingotus-verseskötet. A *Nyugat* szakadozott példányai. Zilahy Lajos: *Két fogoly*. Egyedül maradt a kamrában, rendezett, válogatott, a szíve készült megszakadni, hát így bánnak itt a magyar irodalommal! Összeszedte a *Nyugat*-példányokat, s felvitte a szobájába. Mint keserves hangulatának megfelelőt magához vette Móricz Zsigmond *Légy jó mindhalálig* lapjaira széthulló kötetét, s elhelyezkedett a fekvőszékben, mellette Bélus, folyóiratokkal.

– Hol van Karcsi? – kérdezte Erika.

– Gombaleves készítésére tanítja kedves háziasszonyunkat, s mint előre látható volt, magyar nyelvoktatásban is részesíti. Szép itt, remek az idő, ha kedved van sétálni...

– Nincs. Olvasok.

– Helyes.

Később kis Karcsi jött Bettyvel. Az asszonyon utcai ruha, kalap. Elnézést kér, délelőttönként kis elintéznivalója van Quincyben, körülbelül egy óra múlva itthon lesz. A garázsból kihozta a Volkswagent, és elrobogott. – Biztosan bevásárol – mondta Erika. – Á – intett a fiú –, egész rakomány élelmiszert rendelt telefonon. – Talán hajat vágat a borbélynál – jegyezte meg Bélus. – Öregúr, még azt sem tudod, hogy a nők fodrászhoz járnak? Borbély, nagyon jó! Most pedig fogok a tóból egy jó kis halászlére valót.

Valóban, a jókora kiterjedésű tóban halak úszkáltak, de Charles Domény, az elfoglalt lapszerkesztő nem volt szenvedélyes horgász. Az őszi falevelektől való

megtisztítással, a halak táplálásával egy telepbeli öregember foglalkozott; kis kamrában tartotta a horgászfelszerelést, olykor saját céljára kifogott egy-egy nagyobb példányt, máskor a háziaknak, s meg is tisztította, fölszeletelte, mert Betty ehhez a művelethez nem értett – minderről Karcsi a gombaleves elkészítése közben kikérdezte Mrs. Doményt.

Mély csönd, halkan csobban a víz, neszező lombok, idegen virágillat. Távol az úton autók suhannak, járókelő sehol – igaz, a takarítónők sem közelítik meg gyalogszerrel a munkahelyüket. A fák koronája fölött, nagy messzeségben egy háztető, alatta négy ablak, a háznak talán harmadik vagy negyedik emelete. Erika elsétált a kapuig. Az a bizonyos ház újabb épület, nagy és pompázatos a terasza, a parkja. Kis Karcsi lépett Erika mellé, és orra előtt lengetett egy ficánkoló, nagy halat.

– Ehhez mit szólsz?

– Mit kell szólnom? Egy hal.

– Helyes. Szép villák vannak errefelé. Hatkor keltem, körülnéztem a telepen. A legrégebbi épületben vagyunk. Kétszáz éves. Valamikor ez a ház volt Winston. Mister George Thomas Winston tulajdona. Azóta kétszázan élnek a telepen.

– Összesen kétszáz lakos?

– Annyi. A területén azonban elférne még néhány ezer ház, mert itt csupa nábob él hatalmas parkban, teniszpálya, úszómedence, sportcsónak és a többi.

– Utálatos.

– Így is felfogható.

Kitárta a kaput a Volkswagen előtt, Betty a kocsit a garázsba vezette, majd kijövet sebesen magyarázott valamit. – Elnézést kér – mondta Karcsi – a távollétéért. Kisebbfajta csomagot hozott. – Bélus is csatlakozott hozzájuk, s a konyha melletti kis ebédlőben Betty összecsapta a kezét, nevetett. Terített asztal, kis tartóban virág, tányérekön reszelt répa, zeller, káposzta, uborka. Karcsi mintegy elhárítva az ünneplést a háziasszony alá tolt a széket, majd méltóságteljes léptekkel indult a konyha felé. Előtte kötény, fején csomókra kötött zsebkendő, tálcán a gőzölgő leves. Azután lapos kosárban gyümölcs, kiállításra rendezve. Betty lelkendezett, arcáról lassankén lehámlott a riadtság, kedves, szegény öreg nő, jól érzi magát, s a tevékenykedő Karcsinak székében kényelmesen elhelyezkedve mondja: – Njugi? Njugi?

Ebéd után mindenki a szobájába vonult, s ott várta a meglepetés. Erika piros, sokrekeszes, cipzáras, szépséges útitáskát talált az asztalán, s miután izgatottan nyitogatta, zárta a rekeszeket, szaladt vele Bélushoz: – Nézd, mit kaptam!

Bélus irattárcát kapott, s megjelent Karcsi magas nyakú pulóvert lobogtatva. Bélus azt mondta:

– Számíthatunk mindennap valami meglepetésre, ahogy én Bettyt nézem.

Erika ült az ágya szélén, mellette az utazótáska, s a *Nyugat* foszladozó példányaiban lapozgatott. Kedves, szegény Betty. De miért szegény? Mi az, ami benne szájalmat

keltő? Erika érthetetlen módon még azért is sajnálta a sógornőjét, amiért az szemmel láthatólag egyetlen nap alatt szívébe zárta a férje családját.

Olvasott, aludt egy órát, azután Bélussal sétált a tó körül. Fölfedeztek egy kutyát. Kis háza előtt felugrott, cölöphöz kötött hosszú láncán igyekezett a közelükbe férkőzni, két hátsó lábára állt, s ficánkolva, kis vakkantásokkal örvendezett. Nagy állat, szürke szőre barna foltokkal pettyezve. Erika elébe guggolt, simogatta, a kutya meg az arcát, feje búbját nyalogatta, a kezét, a karját, ahol érte, majd lehunyt szemmel kinyújtózott, mint akinek elviselhetetlen ez a tömény mámor.

– Te drága! – mondta Erika. – Vajon hogy hívják? Ki gondolja?

– Bizonyára Betty.

A visszafelé utat némán tették meg. Nagy tereferélést hallottak a konyhából. Kis Karcsin a kötény, fején zsebkendőből kötött fehér sapka. A villanytűzhely egy lábasából finom pörköltszag áradt, Karcsi galuska készítésére oktatta a háziasszonyt. Kezében széleseben járt a kés, odaszólt Erikának: – Ezeknek nincs galuskaszaggatójuk – majd ismét Bettynek magyarázott. Az asszony a fal melletti padkán összegörnyedve nevetett, mert a fiúnak be nem állt a szája. Leszűrte a galuskát, majd kezét egymáshoz csapkodva kijelentette – Kész! – s nyilván angolul is mondta az asszonnak – mondd szépen, kész – mert Betty engedelmesen ismételte: – Kész.

Emeleti, kisebb fogadószobába vezette őket az asszony.

Itt kandalló volt, körülötte gobelin huzatos karosszékek, asztalkák, öblös vitrinek, régi láda, nyilvánvalóan mister George Thomas Winston hagyatéka, s a múlt század óta egyetlen bútordarabot sem mozdítottak el a helyéből. A kerekeken guruló asztal újabb szerzemény, Erika megállapította, hogy háromemeletes, mert alsó polca is volt tányérokkal, poharakkal, azután följebb, csiszolt üvegtálakon sütemények, s a legfelsőn italok arzenálja – a guruló asztal azonban még a fal mellett várta az esti vendégeket.

– Karcsi, tölts nekem italt – mondta Erika.

– Bor, sör, pálinka?

– Whiskyt kérek.

Betty arcán ismét riadtság, Bélusnak sebesen magyarázta, hogy elmulasztotta Erika kínálását, nagy hibát követett el. Bélus csillapítón veregette az asszony kezét, Erikának van szája, ha inni akar, szól kínálás nélkül is, s magyarul azt mondta:

– Óvatosan, Erikám, ez a legerősebb skót whisky, s hosszú még az este.

Kis Karcsi eközben barkochbajátékra tanította a ház úrnőjét. Megkérdezed, hogy személy, tárgy vagy fogalom. Ha ezt tisztáztad, felteszed ide vonatkozó kérdéseidet. Milyen tárgy? Fémről, fából, használati tárgy, satöbbi. Igennel és nemmel felelek. Mondd szépen: igen, nem. Helyes. Kérdezz. Betty nézett egyikről a másikra, gyerekesen vonogatta a vállát, s végül megkérdezte:

– Édesség?

– Ide figyelj – kezdte előlről Karcsi, s most már Bélus is nevetett, Erika görcsösen szorongatta a poharát, Betty vállába fúrta a fejét, sikongva nevetett Betty is, csak Karcsi helyezkedett a szigorú professzor pozitúrájába. Jó, mondta, édesség. Tovább. Bélus segített, az asszony engedelmesen ismételte Bélus kérdéseit. Mielőtt eljutott volna a megfejtéshez – Karcsi a játék kezdetekor egy narancsot tett az asszony tányérjára, s ez volt a feladvány –, letről hallatszott a kocsisurránása, beszéd, asszonyi nevetés. Charles befelé tessékelte vendégeit, Betty két lépést feljűk ment.

Jóképű férfi, hatvan év körűi, öltözködése, magatartása olyan mértékben amerikai, ahogyan azt Erika a filmekben megfigyelte. Négy hét alatt Betty volt egyetlen amerikai ismerőse, s mintha Betty nem lett volna tipikus; csöndes, szerény és félénk kis lélek, az ember oltalmazná és vigasztalná, ugyan miért? A jövevények bemutatkoztak: Tordy Ákos Lóránt és neje, Liza, sokat hallottak már Charles barátjuk kedves családjáról. Az asztal körül tevékenykedő kis Karcsin keresztül néztek, míg Bélus szíves hangján meg nem szólalt:

– Károly bátyám fia, szintén Károly, hétköznapi használatban Karcsi.

A vendég asszony kicsi volt, a szeme kék, mint Erika fürdőszobájának csempéje, szőke haja lágy hullámokban a vállára terűt, igen csinos, csupa mosoly és csupa báj az egész nő. Hosszan és bensőségesen ölelte Bettyt, érzelme túláradt apró csókokban, s angolul elselypegett örvendező szavakban. Charles Domény szakította végét a jelenetnek. A kandalló körül elhelyezkedett a társaság. Charles töltött, kínált, és

Erikának magyarázta:

– Az én Ákos barátom könyvkereskedő Quincyben, nyomdatulajdonos, és szoros összeköttetésben van a lapommal. Nagy vagány, nőcsábító, Liza pedig a megértő feleségnek a mintaképe.

– Azt már nem – csipogta a kis szőkeség –, a hűtlenkedést én nem tűröm.

– Csak ha kölcsönös – mondta Charles.

A nő negédesen a kezére ütött, majd a pesti vendéghez fordult, s Erika megállapította, hogy az egész nő méz és szirup.

– Mióta vagy nálunk, édesem?

– Tegnap óta.

– Úgy értem, az Egyesült Államokban. Nagy élmény, irigyellek.

– Miért? Te itt születted?

– Nem – csipogta az asszony. – Ötvenhatban menekültünk az oroszok elől. Tudod, édesem, negyvenötben hároméves kislány voltam, de felejthetetlen a tovarisok garázdálkodása. Ákossal úgy éreztük, nincs erőnk még egyszer végigcsinálni.

Erika megragadta a vaskos üveget, kissé zavartan Bélusra nézett, s végül csupán egy ujjnyit töltött magának.

– Szívszorító – nyafogta. – Mit követtek el a tovarisok?

A férfi felelt.

– A szüleim pasaréti villájának nagy részét elfoglalták.

Két szobába szorultunk. Reggeltől hajnalig balalajka, ének, csizmák dobogása. Anyám hálósobáját lefoglalták a nők.

– Ne mondja! Rosszfélék?

– Nem vitás. Uniformisban, no persze, úgy tetszetősebb.

Erika kiáltott.

– Micsoda szerencse, hogy ettől megszabadultatok!

– Ti szegények, annyi évtized után sem szabadultok föl az orosz megszállás alól. Sokat garázdálkodnak?

– Kik?

– Az orosz katonák.

– Ahogy vesszük. – Erika felhúzta az orrát, beszívta az ajkát, és valósággal nyávogott. – Tavaly, talán egy évvel ezelőtt láttam három orosz katonát egy sportüzlet kirakata előtt. Az árut gusztálták.

Tordyné Liza szép, ostoba arcán pillanatnyi tanácstalanság, és mintha védelemért fordulna a férjéhez, Tordy Ákos azonban fontos nyomdai kérdésekről tárgyalt Charlesszal, Bélus meg békésen cigarettázott. Bizalma most már a fiatalemberben összpontosult, aki a poharakat összecsőrdítve elébe tolta a kerek asztalt.

– Mivel szolgálhatok, asszonyom? Gin? Whisky? Peut-être un tout petit Pernod? Ou vous préférez plutôt un Courvoisier?

Az asszony báván nézte a párizsi eleganciával meghajló fiút, aki beható előadásba kezdett a különböző italok összetételéről, minőségéről és hatásáról. Nagy reverenciával

nyújtotta a poharat, s vándorolt tovább a kocsiával. Mister Tordy? Mit parancsol? És te, atyám? Öregúr, jó, tudom, de sörrel nem szolgálhatok. Mondd, jó atyám, van gyűszű a háznál? Erikának szeretnék egy kis itókát – végül töltött magának is, s poharát magasra tartva kieresztette a hangját:

– Ti urak! Hát senki sem koccint értem pohárt?

A két beszélgető úriember elhűlve nézett a mozdulatlan fiúra, azután Charles elnevette magát, és ő is megemelte a poharát.

– Egészségedre, kedves fiam, de miért ilyen cikornyásan?

Bélus is koccintott, és a maga szívélyes módján mondta a bátyjának:

– Arany János fogalmazta ilyen cikornyásan a *Walesi bárdok*-ban.

– Igen? A tanultakból sajnos sok mindent felejtettem.

– Így vagyunk mindannyian – mondta Tordy. – Felállítottam magamnak egy elméletet. Az agyam tartály, amelyben bizonyos mennyiségű anyag összegyűlik. Ha a tartályból némely anyag kihullik, az új telítődik egyébbel – Erikához fordult. – Magyarországon irodalmi kritikus voltam, talán találkozott a nevemmel, ámbár az régen volt, magácska még a gyermekkorban.

– Ugyan! Melyik lapnak dolgozott?

– Bizonyára emlékszik Tormay Cécile *Napkelet* című folyóiratára? Ifjúságom pártfogója, szeretett barátnőm volt Cécile. Felejthetetlen évek. Minden kedden, igen, ha jól emlékszem, a Central kávéházban összegyűltünk baráti és

szakmai beszélgetésre. Magas színvonalú eszmecserék voltak ezek, még a régi világ hangulata, tónusa, s az asztalfőn Cécile, a nagyasszony, az irányító, a vezérszólam, a...

– Csodást – vágta el Erika a magasztalás további áradását. – Valóban gyermek lehettem akkoriban, mert nem hallottam a *Napkelet* című folyóiratról, sem Tormay Cécile-ről, sajnálom.

A férfi lemondóan intett, temetve a múltnak fennkölt emlékét, de mint mondta, agyának tartályából a kihullott anyag helyébe tüstént új tartalom költözött, s máris folytatta.

– Magácska járt már Erdélyben? Egy életre szóló élmény a hajdani Erdély. A magyarországinál nemesebb a kultúrája, a hangja, az életformája. Közel négy évet töltöttem Kolozsvárott, a negyvenes évek elején. Az ottani Esti Híreket szerkesztettem, kitűnő újságírógárdával. Az erdélyi arisztokrácia művelt, közvetlen modorú, ellentétben a dölyfös magyar plutokráciával egyesült...

– Nincs összehasonlítási alapom – mondta Erika. – Emlékszem, kislány koromban nagyon tetszett nekem Apponyi Albert. Anyám a gyerekszobába nyitott, és látta, hogy sírok. Az istenért, mi történt, kérdezte. Meghalt Apponyi Albert, sírtam én.

– Kedves, nagyon kedves.

Charles elgondolkozva nézett a hűgára.

– Érdekes... Akkoriban kaptam a keresztapámtól rádiót. Minden szabad percemben hallgattam. Bemondták, hogy meghalt Apponyi Albert. Érdekes, egyszerre mintha hallanám a szipogásodat. – Hirtelen a fiához fordult. – Te

beszélsz franciául?

– Un peu, monsieur.

– Hol tanultál?

– Tanfolyamon. A mesterségemben elengedhetetlen idegen nyelvek ismerete. – Snájdigul meghajolt a szép szőkeség felé. – Sprechen sie deutsch, gnädige Frau?

– Menjen már! Az angol nyelvvel a világon mindenütt boldogulok. Maga hol dolgozik?

– A szállodaszakmában – sietett Charles a válasszal, s a fiú megerősítette: – A szállodaszakmában, asszonyom.

A Liza nevű szőke a magyarul folyó beszélgetésből egy szót sem értő háziasszonynak hol a kezét simogatta, hol az arcára aprózott csókokat. Betty kényszeredett mosollyal, mozdulatlanul tűrte, majd felállt, gyümölcsöt kínált, s Erika mellé ült.

– Bjen, Ériká? – kérdezte. – Sza va bjen?

Erika megnyugtatta: kiválóan érzi magát, nagyon kellemes a társaság. Betty kis Karcsira nézett, és szívből nevetve mondta: – Igén, igén...

Tormay Cécile régi tisztelője tulajdonképpen kellemes és jó humorú férfi volt. Angolul elmondott tréfás történeteit magyarra fordította Erikának. A történetek egy részének humora Erikának idegen volt, de mivel a kis Karcsi engedélyezte három pohárka whiskyn túl volt, okkal és ok nélkül nevetett, Bélus kezét szorongatta, és a fülébe sugdosott: – Ez az asszony buta liba, nem gondolod? – Mire Bélus: – Csinos nő.

Charles elindította a lemezjátszót, s a *Napkelet* hajdani kritikus elragadta a Central Parkban rutinra szert tett Erikát. Charles Lizával táncolt, és kis Karcsi gyöngéden átkarolta Betty derekát. Nem, nem, tiltakozott rémulten az asszony, de Karcsi csillapította: – Nyugi, nyugi. – Lassú, szertartásos léptekkel vezette Bettyt, magához vont, és nyájas óvatossággal léptette az asszonyt kis körforgásokkal. Bélus eloltotta a cigarettáját, meghajolt Betty előtt, s ahogy imént az unokaöccse, vezette az asszonyt kellő távolságban a visongató Liza és az Erikával dübörgő Tordy Ákostól.

– Isteni! Csodás!

Liza feje Charles vállán, majd arc arc mellett az andalító muzsikára. Erika leült Bélus mellé, Ákos italt töltött magának, s Betty kitágult szemmel nézte a szorosan összefonódó párt. Kis Karcsi a zenebona kellős közepén elzárta a lemezjátszót, a táncoló pár báván álldogált a szoba közepén.

– Beszéljünk – mondta Karcsi, majd kurta bejelentését angolul ismételte. Rövid ideig csönd volt, majd Bélus szólalt meg.

– Érdekel a lapod, Charles. Holnap hozzád haza egy példányt.

– Szívesen. Egyik nap átviszem a családot Quincybe, megnézik a szerkesztőségemet. Vidéki viszonylatban impozáns, az átlagos példányszám százötvenezer, persze a vietnami, koreai háború idején jóval magasabb.

Erika hallgatott. Utóvégre nincs értelme az örökös kötekedésnek. A magyarországi vicclap, amely munkájának jó részét közli, ötszázezer példányban jelenik meg, a

napilapok Charlesének az ötszörösében, de hallgatott, s a három pohár whisky hatására csupán magában fogalmazott véleményt: – Pukkadjatok meg! Tordy Ákos Lóránt is valami horribilis számot említ nyomdája teljesítményéről – mit jelent az Ákos Lóránt? Az ember minden további nélkül elfogadja, hogy Georg Bernard Shaw, de Ákos és Lóránt? Jóképű férfi, a Lizáját mégis jobban érdekli Charles. Betty szemmel láthatólag szenved, és ha az ember a szőke csodának lekenhetne egy pofont, örök életére lekötelezné a szegény szomorú Bettyt.

A beszélgetés angol-magyar egyveleg, s e pillanatban magyar. Liza azt mondja:

– Basztoni barátaink a napokban értek vissza Magyarországról. Debrecenben jártak, Mary barátnőm szülővárosában. Azt mondja, nem lehet ráismerni a régi kálvinista Rómára. Egyforma házsorok, sivár unalom. Budapesten a németek és az osztrákok építettek néhány túrhető szállodát, de Mary azt mondja, a magyarok paccerolhatnak, amennyit akarnak, a budai hegyek, a Vár, a Halászbástya, az Országháza a régi, és a Duna, hát a Dunát akárhogy bemocskolják...

Bélus megelőzte Erikát.

– Folyók, utcák, házak bemocskolásában ne vitassuk el Amerika vezető szerepét.

– Ahogy mondod, barátom – szólt a nyomdatulajdonos.

– Nyugat-Európát járt embernek elképesztő. Kérlek, Brémában, ha jól emlékszem, hat évvel ezelőtt elhajítottam egy autóbuszjegyet. Két nő elállta az utamat, hogy azonnal

emeljem fel a szemetet. Mondhatom, kérlek, paffá lettem.

– Nekem hallatlanul imponál, hogy Németország tragikus elestéből ilyen bravúrosan talpra állt.

– Éljen a nagy német birodalom! – kiáltotta kis Karcsi, és poharát Lizáéhoz koccintotta. – Sieg heil!

– Nem mindenki fasiszta, fiam, aki becsüli a németeket – mondta Charles. – Vitathatatlanul nagy nép.

Bélus is megszólalt.

– Érdekes nép, vitathatatlan. A világ legfegyvelmezettebb hadseregével rendelkezik. A német katona halált megvető bátorsággal teljesíti a parancsot, úgy is fogalmazhatjuk, hogy mindhalálig lelkes kiszolgálója a felsőbb hatalomnak. Ennek ellenére elveszíti a háborúit, úgy van, III. Henrik uralkodása óta kudarcok sorozata. – Tordy szólni készült, Bélus vízszintesen meghúzott karjával jelezte, hogy nem ért még mondanivalója végére. – Tudom, kérlek, Sedan, úgy van, 1871-ben győztek. Ez a győzelem erősíti a szabályt.

– Ez a győzelem azonban megteremtette a német egységet.

– Nem kétséges. A németek szerencséje, hogy volt egy Bismarckjuk.

– Elég a politikából! – Liza leguggolt Betty elé, szinte térdelt, és simogatta az asszony kezét, sebesen, mosolyogva beszélt hozzá. Betty mozdulatlanul tűrte, majd kiszabadított kezével mintha ásítást leplezett volna.

– Fatigué? – kérdezte Erika. – Betty, vous êtes fatigué? – S mert az asszony értetlenül nézett rá, fejét félrehajtva, behunyt

szemmel megjátszotta a kérdését.

– Ném, ném! – nevetett Betty.

Charles csodálkozott: No csak, a feleségem már magyarul diskurál? A vendégek megtapsolták Bettyt, Tordy Ákos felköszöntötte, Betty arcán tétova mosoly, indult volna kifelé. Kis Karcsi a két vállát érintve kényszerítette vissza a helyére, az asszony felnézett rá, s a szomorú, fonnyadt arcon bizalom, ahogy mondta:

– Njugi, njugi!

Karcsi két szendvicsestálat hozott, parányi asztalkákat gördítve tányérral, szalvétával, varázslatos ügyességgel emelte ki a tálakról kétágú villával a kívánt kenyérbéket, ment egyiktől a másikig, kis főhajtással.

– Na hallja – mondta Liza –, nem volt maga komornyik az Esterházyaknál?

– Sajnos, azt elmulasztottam. De maga bámulatosan jó megfigyelő. A vendéglátás apró-cseprőségeit, csupán a szakértő szemnek észlelhető finomságait New Yorkban élő anyai barátnőmnél, gróf Haller Juditnál lestem el. Nagy házat vezet, sok ember megfordul nála, mi az öregúrral mindennaposak vagyunk az otthonában.

– Szép asszony?

– Ízlés dolga.

– Miket beszélsz! – Erika kiáltott. – Jutka csodaszép! A legszebb, igaz, Bélus?

– Szép nő, úgy van. Magas, délceg alak, jellegzetesen barna magyar típus. – A szőke Lizát szemmel láthatólag

elkedvetlenítette a New York-i vendégek arisztokrata környezetét, a férje azonban megragadta az alkalmat, hogy a *Napkelet* körül lézengő ifjú arisztokrata barátairól meséljen jóízű történeteket, egyszer magyarul, majd ugyanazt angolul az esetek humorát nem érzékelő Bettynek. Említette a szegény Borcsát is, aki tetőtől talpig úri, szolid és fegyelmezett, ideális főnök volt – Erika megkérdezte Charlestól:

– Te is ismerted azt a nőt?

– Melyiket?

– Borcsát.

Jóságos ég, mit mondhatott, ami ilyen fergeteges hahotát idéz elő? Még Bélus is zsebkendővel törülgeti a szemét, halkán köhint egyet-egyed, Charles átölelte Erikát, megpaskolta az arcát.

– Erikám, együgyű gyermek, neked biztosítva van a helyed a mennyek országában. Tulajdonképpen hány éves voltál negyvenötben?

– A tizenkilencedikben.

– És soha nem hallottad Kolozsvár Borcsa Mihály nevét?

– Aha! – Erika a fivérére kiáltott: – Hát nem emlékszel? Egyszer operai díszelőadásra vittél anyával. Tizenhét éves lehettem. Földszinti páholyban ültünk, izgatott voltam, nem ismertem csak a harmadik emeleti állóhelyet. A szomszéd páholyban három frakkos férfi, az egyik szakállas. Szünetben átmentél; úgy látszik, rólunk érdeklődött a szakállas, majd

meghajolt anya felé és külön felém. Az előadás alatt nézett engem. Ki az a szakállas úr? – kérdeztem. – Kolozsváry Borcsa Mihály. A második szünetben ki akartam menni a folyosóra, anya rám szólt, nem illik, maradjak a helyemen. Nem törődtem vele... A szakállas szép férfi volt. Akkor láttam, hogy sántít. Sajnáltam, de hát nyomorék... visszamentem a páholyba.

Történetét rövid ideig tartó csönd követte, majd kis Karcsi angolra fordította Bettynek.

– Erika tizenhét éves korában szerelmes volt egy vén, szakállas szatírba.

– Ó, ó!

Erikára mosolygott, és fogták egymás kezét. Tordy Ákos Lóránt élénk szakmai megbeszélésbe kezdett Charlesszal, a szőke nő lehangoltan szólót csipegetett, s a békésen cigarettázó Bélust vette célba.

– Maga mivel foglalkozik, Béluska?

– Számokkal. Könyvelő vagyok egy vállalatnál.

– Melyiknél?

– Kisebb cég, nem ismerheti.

– Unalmas lehet.

– A számokkal való foglalkozás nem tartozik a gépies munkák közé, ha nem a régi iskolás gyerekek kétszer kettő négyes számológépére gondolunk. A mai számítógépek a tenger, a talajnedvesség, a talajhőmérséklet, az űrkutatás és a csillagászat területén készült programok, úgy van... Kezdjük azzal, hogy az optikai megfigyelő rendszerek időszolgálatát 0

egész 0001 másodpercnél is pontosabb, szaknyelven idő-hozzárendelést biztosít...

– Ebből én egy szót sem értek.

– Tudom, már be is fejeztem.

– Kár – kiáltotta Erika. – Béluskám, olyan érdekes, folytasd!

– Legközelebb.

Liza elindította a magnót, táncos léptekkel kis Karcsihoz lebbent, s kezét megragadva felrántotta a helyéről. Karcsi tempósan lépdelt szemben a temperamentumos nőcskével, aki karját hányva és vetve hajlongott jobbra, balra, előre, hátra. A fiú nyájas mosollyal egyre sebesebb tempót diktált, guggolva dobálta a lábát, derekát homorítva feje a padlót érintette, s vezényelt: Egy kettő, bátran! Rajta! Mi van, nem futja a szuszából? Nosza, fürgén, egy, kettő... Az asszony tántorgott, lihegett, sikertelenül kísérletezett lépést tartani a fiú káprázatosan viharzó mozgásával. Lehuppant a férje mellé, kis híján sírva fakadt. A fiú most már egyedül lépdelt, hajladozott, unott arccal. Charles felhajtott egy pohár whiskyt.

– Mondd, fiam, New Yorkban nem mint varietéművész keresed a kenyeredet?

A fiú arcán gőgös méltatlankodás.

– Charles Domény fia nem sülyed az alvilágba. Tudod jól, hogy szolid munkakört töltök be a szállodaszakmában.

– Igaz, igaz...

A fiú Betty mellé ült, s nem látszott észrevenni az

asszony elragadtatott pillantását. Tordy Ákos visszatért üzleti megbeszélésére Charlesszal, a szőke nő szinte magára maradt, mert a háziasszony szorosán beékelődött a New York-i vendégek közösségébe. Kis Karcsi folytatta a barkochbajátékot. – Kérdezd szépen: – Person? – s ez Erika fülének mint „pörszn” hangzott. – Object – No, pörszn.

– A csupa ránc, fonnyadt és sápadt Betty arcán egy bakfis hamiskás mosolya: – Ériká? – Karcsi türelmesen magyarázott. – Nem szabad egyenesen rákérdezni. Közelítse meg a személyt: élő? öreg? fiatal? művész?

– Művész? – kapaszkodott Betty az utolsó szalmaszálba.

– Nem művész. Nos, tovább. – Öreg? – Nem öreg. – Szép? – kérdezte Betty, és gyáván az unatkozó Lizára nézett. – Nem kimondottan, de „very hearty and dear”. – Az asszony elpirult, nevetett, feje egy pillanatig Karcsi vállán volt.

Tordy Liza nyűgösködött: késő van, éjfél lesz, mire Quincybe érkeznek. Búcsúzkodás, Karcsi bokacsattogtatása: Heil, kamerad, Heil, miszisz Lizácska. Charles lekísérte a vendégeket, Bélus ballagott mögötte, a beszállásnál szívélyesen kezét nyújtotta Lizának, s meghajlással búcsúzott.

Amikor visszatértek a szobába, kis Karcsi éppen pókerezni tanította Bettyt. – Mondd szépen: drill. Helyes, most kérj lapot... – Karcsi a melljük álló Bélusnak is osztott, Erika felajzottan szedte elő tízcenteseit és quartereit. Charles nevetett, a felesége mögé húzott egy széket, és lapot kért. Vagy négy dollár volt a bankban, Karcsi biztatására Betty betett egy negyeddollárost. Mindenki eldobta a lapját, és

mikor Karcsi a pénzt Betty elé söpörte, az asszony hitetlenkedett, az arca sugárzott gyerekes örömeiben. Charles minden összeget tartott és megemelt, dobálta a dollárokat, s ha kettesben maradt Erikával vagy Bettyvel – nyert! – mondta, és bekeverte a lapját.

– Csalsz! – kiáltotta Erika. – Láttam! Négy dámád volt.

– Belenézted a lapomba. Szóval te csaltál. Menjünk aludni, gyerekeim. Holnap beviszlek titeket Quincybe, megnézik Charlie bácsi munkahelyét.

Erika az ágya szélén ülve takarójára bontotta erszényének tartalmát. Fél óra alatt negyvenhat dollárt nyert. Holnap délelőtt Quincyben alaposan körülnéz, mire költse a kis vagyont. A nyitott ablakon hűvös és tiszta, ismeretlen növényi illatokkal terhes éjszakai levegő zúdult a szobába. Charles a régi kedves, pökhendi alak, valószínűleg megcsalja a drága Bettyt a szőke varanggyal, kitelik tőle. Ezt azonban már félálomban állapította meg.

14

Quincy százhuszezer lakosú kisváros, kiterjedése azonban nagy, mert itt is, mint Winstonban, nagyjából kertes családi házakban laknak az emberek. Alagsor, földszint, emeleti hálósobák, a kertben garázs két-három kocsival.

Erika a Volvót vezető Charles mellett ült. – Tulajdonképpen túlzott luxusnak tartom ezt a sok kocsit – mondta. – A család minden egyes tagja rendelkezik saját autóval, hogy időben egymástól függetlenül használhassák. – Vicces! És ha öt felnőtt gyereke van a házaspárnak? Akkor hét kocsit áll a garázsban? – Az az általánosság, hogy a tizennyolcadik évét betöltött gyerek elköltözik otthonról. – Erika kifújta tüdejéből a levegőt. – Látod, ha ilyent hallok, hálát adok istennek, hogy nincs gyerekem. – Azután elhallgatott, mert eszébe jutott, hogy Charlesék garázsában is három kocsit áll, s a felnőtt gyerek nem rendelkezik saját járművel.

Quincy belvárosa; a széles utca két oldalán emeletes bérházak, egyik-másik kisebb felhőkarcoló, üzletsorok gazdag kirakatokkal, drága prémkabátos, vigyori viaszbabák, ékszer, csillogó üvegholmi, női divatáru, könyv- és papírüzlet, a helyiség egyik oldalán papíráru, a másikon polcokra sorolt egyforma, fűzött könyvek. Azután háromemeletes ház udvarán parkolt a Volvo, s Charles az előcsarnokba vezette csapatát. Négy íróasztal, négy férfi,

négy telefon, emberek jöttek jobbról és balról, nyílt egy liftajtó, csukódott a másik, s a nagy sürgölődésben mintha lett volna bizonyos rendszer, módszeres és szinte zajtalan volt a kábító nyüzsgés.

A harmadik emelet keskeny folyosójának mindkét oldalán ajtók névtáblákkal. Charles néhol benyitott – helló – emelte fel a kezét, az asztalnál ülő idős vagy fiatal férfi is mormolta a maga hellóját. Egy farmeres ifjú nehézkesen tápázkodva Charleshoz vitt egy nyomdai levonatot, méltatlankodva magyarázott. Charles a fiú vállára vert, majd egyet penderítve rajta visszairányította az asztalához. Farmeres leányzó jött velük szemközt, megbámulta a társaságot, és rágógumi jókora buborékját engedte ki a száján. Charles nevetve karon fogta Erikát.

– Európai fogalmak szerint nevetlen banda, igaz, Erikám? Mint a többi idegenséget, ezt is megszokja az ember.

– A nálunk vetített amerikai filmek meglehetősen élethűen rögzítik az amerikai modort vagy modortalanságot. Engem inkább az zavar, hogy te, Karcsikám, milyen hibásan beszéled az anyanyelvedet.

– Igazán? Az a helyzet, hogy közel negyed évszázada nem érintkezem magyarokkal. Tordy barátomékkal is rendes körülményekben angolul folyik a társalgás. Gyermekem, én így rendezkedtem be a kezdet kezdetén, elkerültem a magyarokkal való érintkezést, hogy tökéletesítsem angol nyelvtudásomat.

– Nagyon helyes – mondta kis Karcsi.

A második emeleten nagy terem, hangtalanul működő

írógépek mögött fiatal és középkorú nők. Gombnyomásra elindult valamiféle gépezet, elnyelt és továbbította a kész kéziratokat. Charles magyarázott, Bélus és a fiú érdeklődéssel hallgatta a teremben elhelyezett különböző berendezések funkcióját. Erika unatkozva állt Bettyvel.

Impozáns az első emeletet betöltő hírlaptár és könyvtár; lexikonok, szótárak, atlaszok, s mint Bélus lelkesen magyarázta Erikának, az „egzakt és az alkalmazott” természettudomány minden ágára kiterjedő, hallatlanul bőséges anyag.

A földszinti társalgóba és büfébe éppen csak betekintettek, Charles sietett.

– Ránk fér egy tisztességes lunch. – Elhelyezkedtek a Volvóban, majd néhány perc múlva megállapodtak egy mesebeli ház előtt. Az utcai beüvegezett terasz ablakaiban virágpompa, kétoldalt csippentve elragadó színekben függönyök, faragott asztalok, székek, a bejáratnál kis tábla: „Chez Juliette.” – Kiváló amerikai és francia konyha – mondta Charles. – Bettynek van egy kis elintéznivalója, addig iszunk egy aperitifet, helyes, Erika?

– Elkísérem Bettyt – mondta Karcsi.

Az asszony hevesen tiltakozott. Charles is visszatartotta a fiút – hagyd békében, egyedül szokta intézni a dolgait.

A tekintélyes lapszerkesztőt madame Juliette fogadta. Füle mellett elengedte, hogy csupán Erika magyarországi rokon, Bélusnak és kis Karcsinak is mint „külföldieknek” magyarázta az amerikai konyha különlegességeit, s a guruló kocsin asztaluk mellé tolt francia ínycségek nevét,

összetételét. Charles rendelését pergő francia nyelven továbbította francia személyzetének az észrevétellel: „Ezek valahonnan keletről jöttek, de jobb emberek. Majd Charlesnak mondta, már elmenőben: – Charmante a családja, mister Domény, a fia akár egy francia filmszínész. – Merci, madame, vous êtes gentille – mosolygott rá a fiú, s a francia nő meglepett „olálát” hallatva elvonult.

A második aperitifnél tartottak, amikor Betty jött. Charles kezét csókolt a feleségének, s maga mellé vonta. Hosszú időbe telt, míg Erika végigkóstolta az előételeket, elfogyasztotta a húst köretekkel, salátákkal, s nem látszott tudomásul venni családjának megbabonázott tekintetét. Charles felugrott.

– Gyermekeim, hív a kötelesség. Betty megmutatja nektek városunk nevezetességeket, azután hazafuvaroz. Este hozok magammal két kellemes magyar származású urat, New York-i hirdetési szakembereket.

Karcsi és Erika karon fogta Bettyt, Erika a mögöttük ballagó Bélust is megragadta, s a járda teljes szélességét elfoglalva különböző nyelven beszélgettek, nevetgéltek, majd egyre duhajabb hangulatban az elbűvölt Betty fülébe énekelték: „Csak egy kislány van a világon... Bélus velük dünnyögött. Bettyt többen köszöntötték, a járókelők leszorultak a kocsiótra, nagynéni és unokaöcs most már azt fújta: „Lári, fári, nem kell várni, frissen jó a csók... Kiderült, hogy Quincyben az egyetlen látnivaló a supermarket, s itt végigvonulva hosszas válogatás után Karcsi megajándékozta Bettyt egy csomag papírszalvétával, Erika meg varrótű-kollekcióval.

A winstoni ház kétszáz éves kőtömege befogadja az embert. Az ódon falak riasztanak és védelmeznek, vonzó és titokzatos a park idegen fáinak susogása. A tó zöld felszínén olykor kibukkan és magasra szökken egy hal, s máris eltűnik a mélyben. Erika siet a fák alatt, bokrok között a naponta többször megjárt úton a kutyához, akit jól ismer, de néven szólítani nem tud, s azt mondogatja: Te drága... te szegény...

A kis ól közelében megtorpant. Betty ült a fűben, ölében a mozdulatlan kutya feje. Az asszony szavakat motyogott, simogatta az állatot, s az halkán nyüszítette a bánatot és az elragadtatást. Azután a fejük egymás mellett, és Betty dudorászik: „Lári, fári...” A kutya elnyújtott hangot hallatott – sír? Erika mozdulatlanul állt, mintha kileste volna titkát két egymást szenvedően szerető élőlénynek.

A szobájában lefeküdt. Jó volna egy órát aludni, zsúfolt volt a napja, de nem szabadult az iménti látványtól. Mi a neve a kutyának? Miért nem szaladgál szabadon a parkban, a szobákban? Mit jelentenek Betty titkos találkozási az állattal, s annak elhallgatása, hogy Charleson kívül van még élőlény a házban, akit szenvedéllyel szeret?

Felugrott, s a magára kapott pongyolában a földszintre szaladt. A konyhában Bettyt paprikás krumpli elkészítésére tanította Karcsi, a fején négy csomóra kötött fehér zsebkendő. Erika kiáltott.

- Kérdezd meg, hogy hívják a kutyát!
- Mit kérdezzek? Ernestnek hívják, Hemingwayről kapta a nevét.
- Örneszt – mondta Betty.

– Kérdezd meg, miért tartják láncon. Állatkínzás.

– Nyugi, néném. A kutya éjszaka szabadlábon nyargal a parkban. Nappal megkötik, mert édesatyám nem szereti. Gondolom, félnek egymástól. Viszolyog a szagától is Betty ruháján. Hová rohansz?

– Hagyj békében.

Száguldott vissza a szobájába, s az ágyára dobta magát. Rossz érzése fokozódott, a felháborodás és a düh könnyeit nyeldeste. Rendes, jó érzésű ember szereti az állatot. Pimasz! Pimasz alak! Bettyt is eltanácsolja a szeretett lénytől. Szegény Örneszt... Karcsi megállt az ajtóban.

– Sírunk, sírdogálunk? Öltözz fel szépen, megvacsorázunk, mielőtt megjön atyám a két kitűnő, magyar származású hirdetési szakemberrel. – Erika nem mozdult, a fiú folytatta. – A kutya házikója közelében, a bokrok mélyén van egy valamivel nagyobb házikó, öreg norvég ember lakja. A kutya és a kert gondozója. Mindenkinek láthatatlan, mert napkeltekor gereblyézi a kertet, öntözi a növényeket. Egy szót sem tud angolul, elsején Betty borítékban az ablakára teszi a fizetését. Velem néha elbeszélget.

– Norvégul?

– Norvégul. Amint mondtam, csinosan öltözz fel.

Négyen vacsoráznak a konyhából nyíló kis ebédlőben. Bettynek ízlik a paprikás krumpli, de a nevét képtelen megtanulni, noha Karcsi könyörtelenül ismételteti vele: – Mondd szépen: pap-ri-kás krump-li. – Jó hallani Betty kislányos nevetését, új hangszer, húrjai pengetésével mostanában kísérlétezik.

Megérkezett a Volvo, Charles a fogadószobába kíséri vendégeit, nevetés, a hajdani magyar urak angol társalgása a házigazdával, Karcsi a karját nyújtja Bettynek.

– Szépen pacsit adni a bácsiknak, oké?

– Oké, pacsit...

Mister X. és mister Y. A két volt magyar hangos, okkal és ok nélkül hahotázó amerikai a hirdetési szakmából, enyhe alkohalmámorban vedelik a whiskyt, s nem vesznek tudomást Charles magyar családjáról, a társalgás angol nyelven folyik. Karcsi Erikával beszélget, Bélus csöndben cigarettázik, azután váratlanul, a maga kellemes modorában megkérdezi:

– Az urak New York-i lakosok? – Az angol válaszra magyarul folytatta. – Régen jöttek el hazájukból?

Mister X. nagyot nevetett.

– Közel negyven éve, még mint ifjú emberek.

– A húgom nem tud angolul.

– Oppardon. Excuse me – fordult Bettyhez. – Az ánti-világból jöttünk, ketten, jó komák, Horthy Miklós katonájaként, jól mondom?

– Tökéletesen. És tovább?

– Végigszolgáltuk a háborút a nagy német hadsereg oldalán. Negyvenháromban a bolsik előretörtek nyugat felé, s a vad hordával szemben tehetetlennek bizonyult a klasszikus német rend és fegyelem. Negyvennégy őszén már Németországban folyt a harc, és kénytelenek voltunk tudomásul venni, hogy a háborút elvesztettük. A komámmal

ekkor már csak azért fohászokdtunk a magyarok istenéhez, hogy amerikai fogságba kerüljünk. Mert képzelje el, uram, hogy a vörösök uralma alá hajtanak!

Bélus megértőn bólintott.

– Ezek szerint jól imádkoztak.

– Úgy ám.

– Itt megtaláltuk a számításunkat, szabad emberek vagyunk, míg Magyarországon az utcaseprőtől a miniszterig mindenki az állam szolgája. Ebből nem kérünk, ugye, barátom? – mondta Charlesnak. – A kedves családod is a vállalatodnál működik?

– Az öcsém és a fiam New Yorkban él.

– Én Budapesten – szólt Erika. – Néhány hete érkeztem, és...

A szivaros kifújta a füstöt, mintha böffentene.

– Gondolom, a repülőgépről lelépve megcsókolta Amerika földjét.

– Hülye!

Bélus megfogta Erika kezét, s a felugrani készülő helyére kényszerítette. A vendég kinyújtott kezében tartotta szivarját, mintha nem tudná mit kezdjen vele, eloltsa vagy a goromba nő képébe vágja. Charles mosolyogva megérintette a karját.

– A húgom nem sértésnek szánta...

– De...

Charles fölemelte a hangját.

– Nem sértésnek szánta, a húgom pontosan tudja, mivel tartozik a vendégnek, otthon, a gyerekszobában megtanulta. Whisky? Vízrel parancsolja? Fiam, ha volnál szíves szendvicset kínálni.

A fiú félszegen dadogott, mintha restelkedne.

– Nem készítettünk... sajnós... ha utasítottál volna...

Betty kapkodta a tekintetét egyikről a másikra – mit követett el Erika, mi baja a szivarozónak, s Charles... szendvics... Felállt, kínlódó mosolyt erőszakolt az arcára, s indult kifelé. Karcsi követte, egyre távolodott élénk tereferéjük s a nevetés, Karcsi lépteinek katonás dübörgése.

Az este gyászos hangulatát nem enyhítette, mikor Karcsi megjelent egy pompázatos ezüstartálcára rakott, paradicsompürével pöttyözött keksszel, és nagyúri grandezzával körbekínálta. A hirdetési szakemberek ekkor már álltak, majd a jelenlevők összességének szóló meghajlással, Charles kíséretében távoztak. Betty izgatottan érdeklődött: Mi történt? Mit mondott Erika a magyar gentlemaneknek? Karcsi sebes magyarázatára Betty kis kuncogást hallatott, nahát, ez az Ériká...

Charles visszatért, nem nézett senkire, ablakot nyitott. – Förtelmes ez a szivarszag – dörmögte, azután csend volt. Erika a férfi háta mögé állt.

– Charlie-kám... sajnálom, hogy kellemetlenséget okoztam.

– Ugyan, gyerek... – Visszafordult az ablaktól. – Fárasztó volt a mai nap, legjobb, ha lefekszünk.

A New York-iak Erika szobájában összeültek az izgatott Erika lecsillapítására. Nehezen ment. Sírt, kiabált.

– Ilyen állat! Hogy én csókoljam meg... ó, majd mit mondtam! Lehet, hogy ti is így éreztek, mit tudom én!

– Vigyázz, Erika, ne légy igazságtalan.

– Mit tudom én! – ismételte. – Rendben van, Bélus, te szereted a hazádat, magyar maradtál itt is. De miért nem látogattál haza egyszer? Mikor anya még élt? Annyian jönnek, mennek, csak te... ti soha...

Bélus lefogta húga hadonászó kezét.

– Jó volna, ha ezt a kérdést végleg tisztáznánk. Amikor felszabadult részünkre az út, s lehetőségem lett volna egy magyarországi utazásra, addigra a fiatalságom maradékát felfalta Amerika, ez a telhetetlen bendő, úgy van... Ha megjelenek otthon, vénülő ember, viszontlátom anyát, titeket, a várost, a Margitszigetet, ha... Egyszóval féltem, hogy fogva tart, pedig sehol sem kellek. Tisztában vagyok az otthoni viszonyokkal. Aki eléri a korhatárt, nyugdíjazzák, mert kell a hely az új generációnak, és ez a helyes, ez a méltányos. Csaba, a barátom, akit ismersz, hetvenkilencben elbúcsúzott tőlünk, megy haza Veszprémbe. Két hónap múlva visszatért. Csaba velem egyidős, ötvenkilenc éves. Nem sikerült elhelyezkednie, minden kísérlete csődöt mondott. Történelem és angol szakon végzett a szegedi egyetemen, annak idején. Járt kiadóknál, hogy vállal angol fordítást. Angol fordítónk annyi van, mint a nyű! – mondta az egyik kiadó főlektora. – Bélus felállt, tett néhány topogó lépést. – És, Erikám, én nem tudok semmit.

– Nem igaz!

– Így igaz. Amióta én Budapesten könyveltem, ezen a téren is sok minden változott. Otthon már könyvelő sem lehetnék. Nem lehetnék zsákhordó, mert gyöngé legény vagyok.

Erika sírt. Mire való mindig újra kezdeni? Bélusnak remeg a keze, a hangja, Karcsi ül Erika ágya szélén, nem mozdul.

– Valóban – szolt Bélus – fárasztó napunk volt. Tegyük el magunkat holnapra – ugye, Mária így mondaná? Látod, Erikám, mindenre emlékszem. Mindenre. Veletek van az énem nagyobbik része, s itt is szerencsésebben alakult a helyzetem, mint legtöbb honfitársamé; kultúremberek, megbízható barátok között élek, és a fiúval az otthon légkörében. Fel a fejjel, Erika, jó éjszakát, élvezd az elvarázsolt kastély ózondús levegőjét.

15

Az első vasárnap Winstonban, a családi reggelen Charles is részt vett. Az előző esti incidensről nem esett szó, Charles kedves és vidám. Erika készített-e rajzokat a parkról, az ódon házról, a telepről?

– Nem hoztam magammal a felszerelésemet – mondta Erika –, elég hiba.

– Holnap bejössz velem Quincybe, és megvesszük a szükséges dolgokat. Lerajzolsz engem és Bettyt.

– Ahhoz nem értek. Grafikus vagyok.

– A lapomnak csinálhatsz valamit.

– Megfizeted?

Charles nevetett.

– Minden várakozásodat felülmúlóan megfizetlek, rendben van? – Felugrott, Bettyvel beszélt, Betty Karcsival, s a fiú Erikának fordította:

– Öltözz, megyünk a templomba.

A telep kétszáz lakosa templommal is rendelkezik? Miféle templom? Katolikus? Református? Unitárius? Karcsi magyarázott: Amerikának van körülbelül kilencven vallási szektája, s mivel Winstonban is akad ilyen meg amolyan, az egyetlen templomban gyülekeznek a hívek, isten elfogadja a kényszerhelyzetet, tehát öltözz, Erika, kalap, kesztyű.

Elhelyezkedtek a Volvóban, háromperces út a

templomig. Itt már tömörültek a gépkocsik, tulajdonosaiknak egy része talán a templommal szemközti épületből érkezett, de a megrögzött szokások megváltoztatására Winstonban senki sem vállalkozott.

A templom nagy és zsúfolt. A Domény család meglehetősen hátul jutott helyhez. Oltár, szentek szobrai. Üvegfestmény nem díszítette a nagy templomhajót. A terem szélességében dobogó, azon asztal, az asztalon biblia, s egy fekete reverendás férfiú beszél. Olykor megszólal a harmónium, a hívők felállva zsoltárt énekelnek. Betty zsoltároskönyvét megosztotta Erikával, s ujjával jelezte a sorokat. Szívből, hangosan énekelt, s így nem érzékelte, amit Erika kínos zavarában, érthetetlen nyelven eldünnyögött. Mikor szoknyasuhogás, cipőcsoszogás közben a hívők ismételten helyet foglaltak, Betty elismerően Erikára mosolygott.

A lelkész felszólítására a padokból kivonult egy csapat iskolás gyerek. A dobogón helyezkedtek el, a lelkész körül. Vajon miről beszél velük? A templomban halk, szívbéli nevetés. Egyik gyerek szól valamit, a másik is, megint a fekete palástos férfi – fiatalnak tűnik a távolból –, s a hívők derűje. Harmónium, ének, mindenki áll, Erika angolul énekel, azután mozgás, indulnak a winstoniak, s a két padsor között jön előre a lelkész. Körülveszik, hangos beszélgetés, az áhítatos hangulatnak vége, ez már egyívású társaság összejövetele.

– Bélus – Erika hangja eltikkad –, én még ilyen szép fiatalembert életemben nem láttam.

A lelkész sűrű sötét haja hullámos, szemének férfias

tündöklése zavarba ejtő, a lelkész arcának, természetének minden porcikája maga a tökély. Miként lehetséges, hogy egy ilyen férfiszépség winstoni lelkész, és nem filmsztár Hollywoodban? A kalapot és kesztyűt viselő asszonyok karéjában áll, beszél, mosolyog, és tudomásul veszi Mr. Domény vendégeit. – A kedves öccse? A fia? – Bólint, mosolyog – kedves húga, Hungarian? Á, érdekes. Nem beszél angolul, értem... – Erikában a csodálatos fiatal pap közelsége enyhe izgalmi állapotot idéz elő, és sajátos magyar humorával támad:

– And do you speak Hungarian?

Mit követett el már megint? A lelkész arca megkeményedik, némileg eltorzul, és kimérten feleli: Nem, ő nem beszél magyarul.

Elfordul, és lényének varázsát követi az asszonysereg. A Domény család magára marad a kijárat közelében, s Charles tereli őket kifelé. Három perc a Volvóval, s végigvonulnak a parkon a kétszáz éves kőtömeg bejáratához, néma csöndben. A földszinti nagy fogadószobában Betty megkérdezi:

– Aperitif?

Igen, az jó lesz. Erika lehajt egy pohár whiskyt, és kiabálva, majdnem sírva ront Charles bátyjára.

– Mit követtem el már megint? Ez a hülye pap azt hiszi, hogy a magyarok kannibálok?

– Semmi baj, Erika. A lelkész winstoni fiú, meggyőződése, hogy az egyetlen, emberhez méltó nyelv az angol. A parókiája gazdagabb, mint a New York-i St. Paul Apostle Church. Elkényeztetett, szép fiú. Ne törődj vele.

Betty szemében riadtság, kérdés, tanácstalanság; négyen beszélnek egy nyelven, amelynek egy szavát sem érti, s megint valami történt Erikával. Egyetlen támasza és megértő társa a fiú, s az máris karonfogva vezeti a konyha felé.

– Ma finom ebédet főzünk, rácponyot. Mondd szépen: rácpony.

– Yes, racponcs.

– No! Rácpony!

– Yes, rac-poncs...

A szíves házigazda, Charles Domény a vasárnap nagy részét családjának szentelte. Elfogyasztották a rácponyot, valóban finom. Karcsi a család lelkes dicséretére felállt, s mint artista produkció után a bűvész, kezével a kellékeket adogató fiatal nőre hárítja az elismerő tapsot, hajlongott, hátrált, s előkelő kézmozdulattal mutatta – az érdem Bettyé. Az asszony nevetett, Charles magához ölelte, a fejét csóválta: – Kedves fiam, miért tagadod, hogy a varietészakmában működsz?

Ebéd után alvás, majd egyik a másik után megjelent a konyhát összekötő, kellemes étkezőhelyiségben. Erika ásítózott, Karcsi tornagyakorlatokat végzett, guggolás, hátrahajlás, térdhajlítás, és vezényelt Erikának: – Egy, kettő, kezeket föl, le, jobbra, balra... – Bélus cigarettázva csevegett Bettyvel, a repülő madarak repülési tudományának, élelemszerzésük, menekülésük, megbúvásuk előnyét magyarázta a futómadarakkal szemben, Betty szerint éppen a futómadarak szaladó, szárnyaló mozgása fejlesztette ki a repülés tudományát. Charles nevetett.

– Bélus, a tudományos férfiú. – Tenyerével felesége gyér, őszülő haját simogatta. – Vigyázz, öcskös, Betty a Harvard egyetem természettudományi szakán hat félévet hallgatott.

– A Broadwayn – mondta Karcsi – csak galambot és verebet látok. Megismerem a tenger fölött repkedő sirályt. De Erika nem érti ezt az angol dumát. Barkochbázzunk.

– Betty nem érti.

– Akkor pókerezünk.

Az indítvány felajzotta Erikát, erszényéből maga elé öntötte az öt- és tízcenteseket, a quartereket. Karcsi kevert, és minduntalan utasította Bettyt: – Tegyéél be tíz centet. Mondd, hogy passz. Hívjál egy dollárt. – Ó, ó! – Betty ijedten tolt be a maga dollárját, s boldogan söpörte be a nyereséget. Erika meggondoltan, „gusztálással” játszott. Charles dobálta zsebéből a papírdollárosokat – nyert! – mondta, és bekeverte a lapjait.

Kellemes nap volt. Charles nem fogadott a New Yorkiaknak visszatetsző vendégeket, s hat óra tájt nagyot nyújtózott.

– Elég lesz, gyermekeim. Vacsora előtt sétáljatok a parkban, elintézek egy fontos telefont.

A konyhában Betty és Karcsi zajos tevékenykedése, tejszelet készült burgonyával, és püspökkenyér, anyagának megkeverése egy órát igényel, mondta Karcsi az álmélkodó Bettynek, s az asszony engedelmesen kevergetett.

A New York-i vállalati könyvelő és budapesti húga körülsétálta a tavat, s gyönyörködött a felszökkenő halak

szép ívében; előbukkannak és eltűnnek a mélyben, a nézőnek szánt bravúros mutatvány, amely kis köröket rajzol a víztükörré. S elérkeznek a kis kutyaházhoz. Örneszt két lábon ugrál, vonaglik, örvendezése szívet szorongató, szegény, rabláncra fűzött Örneszt!

Nyelvével kapkod Erika arca, keze után, a haját borzolja, nyüszít, körülszaglássa Bélust, a lánc feszül. – Én elengedem – mondta Erika. – Ne tedd, fiacskám, nem szeretik. – Bánom is én! – Kioldotta a nyakörvet, s az állat mintegy megbabonázottan maradt állva a két hátsó lábán. Azután vad vágtaiba kezdett a tó körül, a virágágyásokat kerülgetve, vissza szabadítójához egy csókra, s folytatva a tüzes galoppot a szokatlan nappali világításban. Bélus elszívta a cigarettáját.

– Hívd vissza.

– Miért? Szaladgáljon. Éljen.

– Ezért nem érdemes vitába szállni Charlesszal. Ne avatkozzunk a dolgába.

Erika kiáltott: – Örneszt! – Majd újra: – Örneszt, ide jöjj! – Nem ért magyarul – mondta Bélus, és angolul hívta a kutyát. Az lihegve érkezett, és átengedte nyakát a pompázatos kivitelű nyakörvnek, elnyúlt Erika lába előtt, s kimerülten, egyszer-kétszer megérintette nyelvével a simogató kezét.

– Rettenetesen szeretem – mondta Erika. – Hátralevő életemben, ha Winstonra gondolok, Örnesztet látom majd, a feje Betty ölében.

– És szép fivérünk?

– Őt sem felejttem el. Kedves alak.

– Hát a lelkész? Valld be, Erika, egy kicsit beleszerettél.

– Ugyan! Vidéki fajankó. Én és a szerelem... – Legyintett, és Bélussal karonfogva folytatták sétájukat a tó körül. Ívbe hajló lámpák világítottak a víztükörrre, amely most méregzöld színben parányi fodrokkal simogatta a partot. A faágak között elbújtak a madarak, elvétve halk csipogás – hallod? – szólt Erika – ezek a lumpok!

Húvös volt az este, s milyen kellemes meglepetés, a konyha melletti ebédlő kis kandallójában lángoló fahasábok. Charles iratokat tanulmányozott kis asztal előtt állva, Karcsi és Betty vonult a konyhából tálcával, itallal. Betty a kandallóhoz támaszkodó Erikára mosolygott.

– Bjen, Ériká?

– Très bien, merci.

Vacsora után Charles halaszthatatlan dolgára hivatkozva szobájába vonult. Barkochba? Póker? Egyik sem. Karcsi magyar nyelvre oktatta Bettyt, és angolul tanította Erikát. Később Charles a felesége háta mögé állt, hosszan és kéjesen ásított. Tehát holnap Betty beviszi Erikát Quincybe, megvásárolja a munkájához szükséges kellékeket. Szép álmokat, gyermekeim.

Másnap reggel Karcsi dörömbölt a fürdőszoba ajtaján.

– Siess, Erika, indulunk.

– Te is jössz?

– Magától értetődik.

Az elősiető Bettynek kitárta a gépkocsi ajtaját – parancsoljon, asszonyom.

Mintegy húsz perc a lombosodó fáktól szegélyezett úton Quincyig. Betty megállt a nagy papír- és könyvkereskedés előtt. Erika vásárolja meg a munkájához szükséges kellékeket, fizetni nem kell, Charlesnak itt számlája van. Elintézi a dolgát, s úgy háromnegyed óra múlva találkoznak Chez Juliette-nél, oké?

– Oké – mondta Karcsi, majd ahogy Betty elhagyta az üzletet, Erikához fordult. – Válogass nyugodtan, én elszaladok valahová. Háromnegyed óra múlva Chez Juliette, oké?

Karcsi az utcán körülnézett, azután rohamléptekkel indult a még látható Pontiac nyomába. A kisváros főutcáján nagy volt a délelőtti forgalom, s az utcakereszteződés Don't Walk jelzésénél utolérte Bettyt. A Pontiac egy udvarra fordult, s Betty máris eltűnt egy kis szárnyas ajtó mögött.

Kórház. Karcsi várt néhány másodpercig, majd kinyitotta az ajtót. Keskeny folyosó után nagy előtér, portásfülke. Karcsi odalépett.

– Mrs. Domény?

Első emelet, numero 16, kezelő. Karcsi megállt a 16-os ajtó előtt, s könnyedén a falhoz támaszkodva várakozott. Nagy sokára kilépett egy rövid fehér köpenyt viselő fiatal férfi, egy-két lépés után visszafordult Karcsihoz.

– Kezelésre vár?

– Nem. A nagynéném, Mrs. Domény van bent.

– Rokon? – Cigaretára gyújtott, Karcsit is kínálta. – Akkor hát tisztában van az esettel.

– Nagyjából... Gondolom, valami komplikáció...

– Hát – mondta a fiatal orvos, és mosolygott is hozzá – az old ladyvel csődöt mond a tudományunk. A harmadik műtét elkerülhetetlen.

– Mikor is műtötték először?

– Három évvel ezelőtt megszabadítottuk egyik női ékességétől, a bal mellétől. – Az orvos jóízűen nevetett. – Egy éve lesz az altesti műtétnek.

– És most? Gyomor? Bél?

– A tüdőt támadta meg. Kedves old lady a nagynénje, kedveljük.

Ment tovább. Karcsi szívta a cigarettaját, azután másikra gyújtott, s mintha a falhoz szegezték volna, várakozott.

A kilépő Betty meglátta, s kezét a szeme elé kapta. Karcsi erősen megmarkolta a karját, és némán vezette lefelé.

Szó nélkül érkeztek a kis étteremhez, Erika az üvegezett terasz egyik asztalától integetett. Izgatottan mutatta a csomagját, s lelkesedett, milyen különleges dolgokat árulnak Quincyben, élvezet lesz munkához látni. Nem vette észre Betty báva mosolyát, s hogy unokaöccse szokatlanul szótalan és elgondolkozó – Erika elégedetten evett és ivott, s fújta maga elé a cigaretta füstjét.

Winstonban a szobájába ment, kicsomagolta a vásároltakat, azután rohamléptekkel érkezett a kert végébe a táncoló, tomboló Örnészthez. Ölelte, simogatta a kutyát, és

magyarázta: Feküdj le... Ne mozdulj... Nézz rám... Igazgatta a kutya testét, lábát, így maradj, jól van, oké...

A rajzával elégedett volt. Öleléssel búcsúzott modelljétől, s nagy jókedvében Karcsit utánozta: – Mondd szépen: Szia! – s szaladt a házba.

A konyha melletti ebédlőbe nyitott, az ott levők nem vették észre, Betty sírt, a feje Karcsi vállán, s a fiú magához ölelte. Az asszony gyorsan, sírósan, olykor kiáltva beszélt. Erika halkan becsukta az ajtót.

Szobájában az asztalra hajította a rajzot, nem érdekelte már. Mi történt? Miért sír Betty? Valami történt Quincyben. Betty elment a Pontiackal. Karcsi utánasietett. Együtt jöttek vissza. S látni vélte az arckifejezésüket, hallotta a csöndet – mi történt? Az asztalon Örneszt, két hátsó lábán ül, két mellső lába fajtájának eleganciájával keresztbe téve – nem jó, össze kellene tépni, mi baja Bettynek?

– Szabad? – kopogtatott Bélus. – Megjöttetek? – Fölvette a rajzot. – No lám, ez gyors munka volt. Kitűnő. Bájos – s bár ez furcsán hangzott Bélus szájából, ismételte: – Úgy van, bájos. Derék bátyánk fizet érte egy kalap pénzt, gazdag asszony leszel.

– Igen...

Bélus tudomásul vette, hogy Erika rossz hangulatban érkezett vissza Quincyből, de nem kérdezett; a hűgába nem szorul a mondanivaló, kirukkol vele előbb vagy később, Bélus türelme végtelen. Érdeklődéssel nézegette a különböző tollakat, ceruzákat, rajztömböket, s gyönyörködve a pompás kutyát.

Az ebéd Karcsi-féle ízes, tartalmas leves, nagy kerek tálon gyümölcscsendélet. Betty bágyadt arcán már a megszokott szívélyes mosoly, Erika kezét simogatja, átadják egymásnak francia tudományuk morzsáit, s ezen nevetnek, de a hangulat zavarán nem változtat Karcsi komédiázása, ahogyan oszt, kínál, mint páter familias és mint maître d'hôtel elegye. Ebéd után egy pohár ital, cigaretta, s Bélus a maga kellemes, kedélyes módján a szép, napsütéses tavaszi időjárásról már a földet övező atmoszféránál tart Bettyvel, a Szibériában megszokott téli és nyári hőmérséklet közötti kilencvenfokos különbséget mint földünk legnagyobb hőmérséklet-ingadozását magyarázza, s megvitatják, miként jönnek létre az időjárás jelenségei. Bélus a magyar paraszt sok évszázadon át kialakult megfigyeléseiről beszélt, a szólásmondásokról, amelyek már szabályoknak tekinthetők, s többnyire az évszak bizonyos napjához fűződnek. Betty felélénkült, nyilvánvaló, hogy környezetében senkivel sem vitathatja meg az őt érdeklő kérdéseket, élvezzi a beszélgetéseket sógorával, s mondogatta, milyen sajnálatos, hogy Erika nem vehet részt benne. Ugyan, így is érdekes, különben is ebéd után aludni szokott.

A szobájában Erika kibújt a ruhájából, majd ismét magára vette, Örnest a két hátsó lábán. Valóban sikerült érzékeltetnie előkelő „báját”, ahogy Bélus kifejezte? Igen, talán... Visszasietett, az ebédlőben Bélus élénk előadásának kellős közepébe toppant a rajzával. Betty halkán sikoltott: – Örnest! – Átölelte Erikát, s kérdezgette: Nekem adod? Az enyém? Hogyne, hiszen semmiség, nincs jelentősége...

A szoba hűvös, a kora reggeli napsütés lassú

vándorlással elérte a hatalmas kötömb túlsó oldalát, Erika fázósan burkolózott a takarójába. Odalent megitta a maga porció italát, ami mindig felajzza a sok szokatlan élménytől amúgy is izgatott kedélyállapotát, most azonban levert volt. Egy ideig nyitott szemmel, éberén várakozott a jótékony alvásra, azután észrevétlenül belezuhant. Alkonyodott. Órák teltek el, de vajon hány másodpercig tartott az álom? Csukott szeme alól ömlött a könny. Rémes, jaj, elviselhetetlen! Lehunyt szeme sötétjében az álom minden mozzanata valóságos.

...Terus jön befelé, két lábánál lefelé lógatott kutya, nem Örneszt, inkább nagy termetű dakszli. – Megfőtt – mondta Terus, és földre csapta a mozdulatlanul elterülő állatot. Többen voltak, Paulusra emlékezett, de valamennyien szakértelemmel nekiláttak a kutya szőrzetének lenyúzásához. Nagy darabokat hasítottak, s dobták a helyiség egyik sarkába, az állat testének nagy részén már a csupasz bőr. Ekkor ő a szájára nézett, a kutya ajka lassan kinyílt, zárult. Sikoltott: – Él! Él! – A tetem már lélegzett, keservesen lábra állt, lenyúzott csontváz, és egészen halk, emberi hangon, gyötrelmesen sírdogált. Erika hallotta önmaga sikoltozását, átnyalábolta az állatot, ölébe fektette, simogatta a csupasz testet, és zokogott keservesen: „Örneszt, én drágám, kedvesem, mit tettek veled, Örneszt...?”

Zokogott felébredés után is, képtelen volt abbahagyni a sírást. Mit tesznek az élőlények egymással? Mi történt Bettyvel? A feje Karcsi vállán, és sír.

– Szabad, Erikám?

Kitárta a karját, ömlött a könnye.

– Bélus... olyan borzasztó álmom volt...

– Előfordul. Északi szél kerekedett, becsukom az ablakodat. Öltözz fel, fiacskám, odalent Karcsi tüzel a kandallóban. – Erika ágya szélére ült. – No elég, kár a szép szemedért, mondaná a mi jó Máriánk. Betty boldog a kutyusával, holnap viszi a városba kereteztetni. Fel a fejjel. Ha tisztelt bátyám nem hozza el valamelyik honfitársát, játszunk egy komoly pókért, jó lesz?

– Jó lesz. Bélus, rettenetes volt... Nem szabad ilyent álmodni.

– Talán megártott madame Juliette aperitifje. Felejtsd el. Mosd meg a szemedet, öltsd magadra valamelyik szép pesti ruhád, a kék csíkosat, úgy van, illik a szemedhez, na, elég legyen, támaszkodj rám, szólj, ha valamiben segíthetek.

Vacsora után elhelyezkedtek a kandalló körül. A lángok lassú falatokban nyelték a fahasábokat, elvéve halk ropogás, lágy neszek, majd harsány zajjal zuhan a felső hasáb a zsarátnokra, s Karcsi fölébe helyezi az újabb rönköt. Charles kényelmesen elhelyezkedett egy karosszékből, hosszú lábát kinyújtotta.

– Szívesebben volnátok társaságban? – kérdezte. – Van itt néhány jó emberem, massachusettsi bennszülöttek, de Erikát untatná az angol társalgás. Betty nem veszi rosszul, ha a beszélgetés magyarul folyik, nekem meg öröm, hogy végre szentelhetek egy nyugodt órát Erikának. Mesélj otthoni életről. Szegény anya betegsége és halála nagyon megviselt, ezt ne bolygassuk, messzire szakadtan is együtt éltük át a megpróbáltatást.

– Mária végig velem volt. Hozzám költözött, nélküle tehetetlen lettem volna.

– Kellemes a lakásod? Elég tágas?

– Hogyne. A területe száz négyzetméter.

– Szép. Hallom, a Szent István körutat átkeresztelik. Egy kommunista mártír nevét kapja.

– Szó sincs róla! Micsoda... badarság. – Nyilvánvalóan erősebb kifejezést nyelt le Béhus halk köhintésére. – Szent István presztízsből – nyafka orrhangját használta a kifejezésre – semmit nem vettünk el. Augusztus 20-án a gellérthegyi tűzijátékra kivonul Budapest kétmillió lakosa, fogalmad sincs, milyen felséges látvány. Anya soha nem mulasztotta volna el a tűzijátékot.

– Fóris a régi mogorva?

– Nem Fóris, hanem Flóris. Mogorvának nem mondanám, komoly, megbízható, lelkiismeretes, és mint hírlík, kiváló szakember.

– Magyarországon is fejlődik a mezőgazdaság, az ipar. A tempó kissé lassú, a hírverés annál zajosabb. – Charles nevetett, s a folytatásban jóindulatú fölény volt. – Olykor kezembe kerül magyarországi újság. Technikai újításokat mint magyar találmányt jelentenek, nálunk pedig ugyanannak tökéletesített formája régóta használatos.

– Azoknak – mondta Karcsi – egy része Nyugaton élő magyarok találmánya.

– Gondolod?

– Tudom. Az én szakmám nem igényli a gondolkodást,

csak a tudást.

Charles nevetett.

– Mondd, fiam, nem teszed te magad butábbnak, mint amilyen vagy?

Erika sírósan mondta:

– Az itteniek, a massachusettsiekre gondolok, hajlamosak elfelejteni, hogy a mi kis országunkat a világtérképen betűvel sem jelzik. Tudom, mert keresztretjtvény-fejtésnél gyakran használom a térképet.

– Ennek ellenére – folytatta Bélus – kiváló tudósokat, írókat, festőművészeket, zenészeket adtunk az egyetemes kultúrának.

Charles megadón intett.

– Le vagyok hengerelve, jól mondom? Persze, Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály...

– Kedves bátyám, te még a múlt században élsz.

Karcsi whiskyt töltött, és a szabadkozó Bettynek azt mondta: – Nyisd ki szépen a szájadat – s mily különös, az asszony engedelmesen túrte, hogy a fiú a szájába öntsön egy korty whisky. Charles nézte a feleségét, a fiát, azután észrevette Erikának kínai vázához támasztott rajzát. Kezébe vette.

– Családunk újabb kutyabarátja. Ügyes. Nagyon tehetséges munka. Brávó, Erika. Amint alkalmas szöveg adódik, felhasználom. – Két százdollárost vett elő a zsebéből. – Parancsoljon, művésznő.

– Charles, megőrültél?

A fivére megcsókolta a homlokát, a kezét. Ennyit ér a kutyád, egy centtel sem többet, sem kevesebbet. Miért, nálatok mennyit fizetnek egy ilyen munkáért? Erika egészen megzavarodottan nevetett, legyintett. – Ne tréfálj. Otthon forint a pénzegység. Körülbelül ennyit.

– És gondtalanul megélsz?

– Nincs anyagi gondom. A kereset kevesebb, de az árak jóval alacsonyabbak. Mi úgyszólván ingyen lakunk, közlekedünk.

– Ne mondd!

– Hát már mindent elfelejtettél!?

Erika hangjában fájdalom volt, és csönd követte. Charles megállt a húga előtt.

– El kell felejtenem. Itt van a feleségem, a házam, a munkám, s ha más szférában is, az öcsém, a fiam. Engem meghódított Amerika, magamévá tettem az itteni életformát. Két fél ember nem egy egész ember, hanem egyik fele is elégedetlen és boldogtalan, és a másik is.

Bélus csöndesen mondta:

– A boldogtalanság önkéntes vállalása magasztosabb érzés a boldogságnál.

– A te életfilozófiád, apa – mondta Karcsi –, önzésen alapul.

Hirtelen a fia felé fordult, zord lett az arca és a hangja is.

– Lehet. De te ne bírálj engem. Nem tűröm.

– Elnézést.

Csönd volt. Betty riadt pillantása repkedett egyikről a másikra. Felállt, és a kínos hangulatot eloszlatni kész kellemes mosollyal elindította a kerekeken guruló asztalkát. Un szendvics, Ériká? And you, Belusz? Végigsimított a segítségére siető Karcsi karján. – Thank you very much. – Ittak, nyikorogva indult a beszélgetés, lassan elhamvadt a kandalló tüze. Bélus kezével leplezte néma ásítását.

– Álmos vagy, öcsi? – Charles felsegítette a feleségét. – Késő van, holnap korán kelek, washingtoni telefont várok a szerkesztőségben.

Jó éjszakát, jó éjszakát, Karcsi ezúttal elmulasztotta Betty oktatását: – Mondd szépen, jó éj-sza-kát.

16

A fürdőszobát villany fűti, az alacsony kád kellemes, a szappan illatos, a fürdőköpeny, a fürdősó, mosdókesztyű, a bolyhos törülköző maga a tökély. A fali szekrénykében tégelyek, tubusok, illatszerek, das lebt sich, mondja majd Paulus, ha beszámol winstoni élményeiről, Csordogál a langyos víz, nyakig merül már a kádba, amikor Bélus kopog.

– Mi a nagy helyzet, Erika?

– Máris készen vagyok.

– A szobádban reggelizünk, Karcsi elkészíti.

– Miért?

– Kellemesebb... családias, úgy van,, ahogy szoktunk együtt az én kis otthonomban.

A fürdő előidézte jó érzésébe már is megnevezhetetlen ideges elem vegyült. Kapkodva öltözött, s szokása ellenére éhgyomorrra rágyújtott. Fürdőköpenyben, cigarettázva sietett a szobájába. Terített asztal, tea, szendvicsek, de Karcsi nem viselte mókás szakácsöltözékét, fején a csomózott zsebkendővel – Karcsin a frissen mosott „Bowery” feliratú trikó, s ezzel otthoni – New York-i – hangulatot teremt. Erikát cserbenhagyta legendás étvágya, sebesen végzett a reggelivel, a fiút nézte, majd a fivérét.

– Betty nincs itthon?

– A városba ment. A távollétében szeretnék veled

valamit megbeszélni – mondta Bélus.

– ...Karcsi tegnap Betty után ment a kórházba. Egy orvos, ostoba fráter, felvilágosította. Bettynek rákja van. Túlesett két műtéten, s előkészítik a harmadikra. A melloperáció három évvel ezelőtt történt... – Bélus elhallgatott, szívta a cigarettáját, Karcsi sem szólt. Erikában, ami az imént még megnevezhetetlen volt, most formálódott első megnyilvánulása, a szánalom.

– Szegény Betty – mondta csüggedten. A két férfi bólintott, s Erika mintegy a megkezdett úton haladt tovább. – Három évvel ezelőtt levették a mellét. Karcsi tudta? Á, lehetetlen. Jóval előbb házasodtak. Bélus! Ugye lehetetlen?

...A házasságkötésnek karácsonykor lesz három éve. A meghívólevelet későn kapták, talán az ünnepek miatt. Táviratoztak Karcsinak. A kérdésben, hogy tudott-e a felesége betegségéről, az ember tanácstalan. Charles önző, akarnok, szereti a pénzt, a pozíciót, de korrektségéhez nem fér kétség. Bélus szaladgált fel és alá a szobában, néhány tárgyat fölemelt, visszatette a helyére, egyik cigarettáról a másikra gyújtott, s észre sem vette, hogy Karcsi is, Erika is szólni akar.

– A helyzet kínos, úgy van, mindenképpen elgondolkoztató. Ez a szegény kedves nő itt él egyedül a nagy házban. A férje este vendégeket hoz, Lizácska-féléket. Betty szendvicset készít, elmossa az edényt. Kínos.

– Istenem – Erika sírt. – A kutyája sincs mellette, istenem...

– Erika, most ne sírj, meg kell beszélnünk a teendőket. S

hogy mi a teendő? Tisztázatlan helyzetben én ügyetlenül mozgok, és megvallom, a szememben itt minden megváltozott, engem ez a nagy jó mód egyszerre nyomaszt, mert egy szerencsétlen, halálra ítélt asszony ételét, italát fogyasztom.

Bélus visszaült a helyére, lehorgasztotta a fejét. A fiú mélyen hallgatott, a beállott csöndben csak Erika halk hüppögése, s nem tudták, mióta áll az asszony a nyitott ajtóban. Karcsi vette észre, hozzája rohant, s szinte az ölében vitte közéjük a támolgyót. Teával itatta, a homlokát simogatta, mert nyilvánvaló volt, hogy Betty pontosan tudja, mi volt a magyar nyelvű beszélgetés tárgya. Magyarázatra kezdett, egyre sebesebben beszélt, kitepte a kezét Karcsiéből, s hadonászott, vékony ujjaival az asztal lapját ütögette.

– Erika kétségbeesett, miről beszélhet ilyen hosszan és ennyi szenvedéllyel; vagy egy óra is eltelt, a hangja akadozott, halkult, s egyszerre a feje hátrahajlott, lehunyta a szemét. Karcsi ölébe kapta, vitte lefelé, az asszony rekedt sírása távolodott.

Erika megkérdezte:

– Menjek utánuk?

– Hagyd. Bízzuk Karcsira. Levegőre van szükségem, járok egy negyedórát.

– Veled jövök.

Lassan baktattak a friss virágágyások körül, lám, paprikavirág, édestestvére a margitszigetinek, furcsa és megható – mit mondott Betty? Az asztalra ütött. Bizonyára vádolta Charlest, szörnyű, milyen szörnyű!

...Charles az első férjének titkára volt a quincy lapnál. Tíz évvel ezelőtt ismerkedtek meg. Charles akkor egy fotócikkeket árusító philadelphiai vállalatnál dolgozott. A férjének megtetszett, magával hozta. Betty beleszeretett.

Akkor sem volt már fiatal, de tele életkedvvel. Táncolt. Sportolt. Teniszeztek, úsztak a tengerben, és motoroztak.

– Azt mondja, imádkozott, hogy haljon meg a férje. Szerencsétlen asszony. A férje valakivel telefonon beszélt a szerkesztőségben, s máig is kiderítetlen okból rendkívül felizgatta magát. Charles a szobában volt, látta, hogy válik bíborvörösből lilára az arca, a zuhanást nem tudta megakadályozni. Ennek körülbelül négy éve. – Örneszt! Bizonyára fülel a hangokra, két hátsó lábán állva várakozik, nyakán feszül a bőrkarika, szegény Örneszt. Megálltak, rágyújtottak. – Kérte Charlest, hogy vegye feleségül. A mi fivérünk erről hallani sem akart, elviselhetetlen tudat volna, hogy a gazdája halála után birtokba veszi a feleségét és a vagyonát. Bettynek levették a bal mellét. Charles meglátogatta, ült az ágy mellett. – A kettőnk dolga most már szerintem is tárgytalan – mondta Betty. – A haldokláshoz nincs szükség tanúra. – Betty – mondta Charles –, ne képzelődjön. A műtét feltétlen gyógyulást jelent, hamarosan elfelejti az egészet, hasonló műtétet ma már a sebészek futószalagon végeznek. – Betty hazament a kórházból, valóban jól érezte magát – és azt a pótlást – mondta Bélus –, azt a bizonyos póttestrészt is megszokta, az ember már ilyen furcsa állat, úgy van... – Betty azt mondta Charlesnak, hogy magányos, boldogtalan, fél. Sírt – Charles bizonyára utálkozik, ő megéri, hiszen a beteg ember visszataszító, és ő

nyomorék, halálraítélt.

– Azt mondja, Charles közelsége nélkül nem élt. Vegetált a céltalan napok kietlenségében. Charles szájalomból vette feleségül. Tudja egész Winston. – Bélus halkán köhintett. – Elhatározásában nem játszott szerepet a vagyon, amely amerikai méretekben is horribilis.

– Igen. Szegény Charles. Szegény Betty.

Bélus karon fogta a húgát.

– Hát erről van szó. Bántott volna, ha úgy érzed, hogy valamit titkolunk előtted. Hiba volt, hogy Charles soha nem beszélt erről velem és a fiával. Attól tartott, hogy félreértjük.

Járkálásuk közben megközelítették a kutya házát. Mély csönd. Örneszt lélegzetét visszafojtva várakozott. Vajon hol rejtőzik a norvég kertész háza? Charles félreértéstől tartott. Okkal? Ok nélkül? Bélus lassan, szótlánul ballagott, szájából gomolyagban áradt a cigaretta füstje. Keserves história. Félreértésről szó sem lehet. Mindössze az ember kínosan érzi magát, s az érzés terjed, egyre nagyobb tért hódít a bensőjében, és egyre kízóbb.

Te gyönyörű állat! Szenvedélyes és gyöngéd óriás! Csókok özöne, míg nyakán feszül a fémgombokkal díszített bőrszój, Örneszt rohanna, visszatérne hozzájuk egy jelentésre, és tovább száguldana, de lehetetlen, Bettynek a férje szelíd kívánsága is parancs – hiszen itt most minden megváltozott, a park, a rügyező fák és bokrok bája, a kutya, és az asszony, és a ház.

Nehezen szánták rá magukat, hogy visszatérjenek a házba, lődörögtek a nagy parkban, hallották Betty

Volkswagenjének surranását a garázs felé, de nem siettek az üdvözlésére. Eddig öröm volt, hogy Betty mindennap ajándékkal tér haza, cigarettatárca Bélusnak, elefántcsont szipka, Erikának millefleurs színházi táska, indiai sál, most mindketten szinte féltek a találkozástól, s hogy csókkal, kézcsókkal örvendezzenek a meglepetésnek.

Dél volt, amikor a kis ebédlőbe nyitottak. A konyhában hangos terefere, Karcsi zajos tevékenykedése, Betty gyermeki nevetése; frissen sietett a belépők elé.

– Séta, Ériká? Bjen?

– Une grandé promenade! – Erika ezelőtt még hozzátette, ami telt francia szókincséből ca va, chère Betty? – de a kérdés ezúttal profánul hangzott volna.

Erika terítéke mellett szarvasbőr tokban manikűrkészlet, Bélusnak búzavirágszínű nyakkendő, mert, mondta Betty, Bélus színe a kék, a szeme, a lelke pontosan ilyen kék árnyalatú. És Karcsi? Neki semmit sem hozott Betty?

A paradicsomlevesbe a galuskát Betty készítette, ötödik nekifutásra sikerrel. Négy alkalommal a galuska egyetlen masszív gombóccá állt össze a levesben, Karcsi kihalászta, elhajította, Bettynek előlről kellett kezdenie a műveletet. Vendégei arcát fürkészte, ízlik-e a galuskája? Narancs, szőlő, banán, feketekávé, a beszélgetés egyre felszabadultabb, talán nem is olyan nagy baj, te jószágos isten...

Este megjött Charles két vendéggel. Szikár, gyufaszál egyenes hölgyek, a lehetőség végső határáig lefogyasztva, karcsún és fonnyadtan, magatartásuk szigorúan előkelő. Tetőtől talpig végigmérték Erikát, s ő szívélyesen rájuk

mosolyogva kérdezte Charlestól:

– Csillagkeresztes dámák?

– Olyasvalami. Jótékonykodnak a más zsebére.

Nyilvánvaló, hogy Charles tud a fia kórházi látogatásáról, s hogy a családja tisztában van a helyzettel. Komoly, de korántsem fürkésző tekintete sorra vette az arcokat, azokon változatlan rokonszenv és szeretet, az érzékeny Erika szeméből kigördülni készülő könnycsepp.

Karcsi ezúttal finom szendvicsekkel szolgált, és a guruló kocsin sorakozó italokkal körbejárt. Egy idő után azonban a kocsi megállapodott a vendégek előtt, s a két csillagkeresztes hölgy elképesztő mennyiségben fogyasztott alkoholt. A társalgás angolul folyt, s Karcsi tolmácsolása szerint Quincy és nagy általánosságban Massachusetts állam jótékonyági intézményeinek belső ügyeiről, mintegy utasítva Charlest, hogy a tárgyat illetően miként foglaljon állást a lapjában. A nagy mennyiségű ital magatartásukon nem változtatott, a két mosolytalan gyufaszál beszélt és beszélt, finoman és a jelek szerint halálos unalommal. Karcsi a háttérben kézverősdire tanította Bettyt – kinyújtom a tenyerem, üss rá! –, Betty ütött, de Karcsi addigra elkapta a kezét – no, most én jövök –, s halk csattanásokkal veregette Betty ügyetlenül kapkodó kezét, s ekkor már a „státszvizit” véget is ért. A két hölgy üggyelbajjal fölemelkedett, az indulás és a lépegetés bizonytalansága láttán Charles mindkettőjüknek lovagiasan a karját nyújtotta. A vigyorgó család díszkíséretével begyömösölte őket a Volkswagenbe, és indított.

Mikor vagy negyven perc múlva visszaérkezett, fia

éppen a smenjáték rejtelseivel ismertette meg a háziasszonyt. – Pillanat – mondta Charles –, át kell öltöznöm, ezek a vénségek förtelmes illatszert használnak. – Háziköntösben Betty mögé ült, s pillanatok alatt vihart kavart. – Betty ad lapot – mondta, mire Erika diadalmasan kivágott nyolcat s Charles a felesége kilencesét. Háromra lepasszoltatta a teljesen tanácstalan Bettyt, Karcsi ötre bevágott, vesztett. A három játékos leégett, Betty előtt halomban a pénz, álmélikodott, nevetett a férje vállán. Charles felugrott.

– Nyugi – használta első ízben a fia szava járását –, az útiköltségeket fedezem.

Mindenki vonult a maga szobájába, mintha kitérnének a beszélgetés elől. A továbbiakban is kerülték a kérdést, de valamennyiüket foglalkoztatta, nyilvánvaló volt abból is, hogy szívesen visszatértek volna New Yorkba. Erika azt mondta, nemsokára lejár az ideje, és még alig látott valamit New Yorkból; Karcsi hallgatott, ő nagynénje látogatásának idejére saját költségén helyettest állított, Bélus dűnnyögött, a munkája barátait terheli, s hümmögve, köhécselve leszögezte, hogy hirtelen távozásuknak valamiféle menekülés színezete volna, s ezt nem érdemlik a szíves vendéglátók.

Így azután eltelt még egy hét Winstonban, egyhangú napok sorozata. Reggelenként Erika és Karcsi Quincybe kísérték Bettyt, s míg az asszonyt a kórházban kezelték, ők ketten botránkoztatták a kisvárost. Erika az utcán szivarozott, máskor a főutca legforgalmasabb sarkán lecövekelve éktelen hangosan zsoltárt énekeltek, haladtak csigavonalban dűlögélve, részeg hadonászással, s mire valamely

produkcióval végeztek, Bettyvel bevonultak Chez Juliette-hez. Domény editor vendégei felháborították a kisvárost, távozásukkal viaszasüllyedt tengerparti ködös, párás, szürke unalmába, Betty és Örneszt kutya léte vigasztalanságába, és talán Charles élete is szegényebb lett egy színfolttal, amint Bélus bejelentette:

– Kedves Charlesom, időnk lejárt. Gondolni kell a munkánkra, amiről az itteni keleti kényelemben már-már megfeledkezik az ember.

– Sajnálom – mondta Charles. – Hiányoztok majd, Betty vigasztalan lesz, és nem áll módomban a hiányotokért kárpótolni őt. Van némi képed az itteni viszonyokról. Mikor akartok indulni?

– Pénteken. Nálunk a vendéglőben szombat a legforgalmasabb nap.

– Szóval holnapután.

Bettyt elemi csapásként érte távozásuk híre. A jelek szerint egyszerűen száműzte tudatából a gondolatot, hogy ismét egyedül tölti napjait az ódon kőrengetegben, egyetlen barátja megláncolva, és íme, már holnapután! Este Charles bejelentette, hogy Quincyben megrendelte a három autóbusszjegyet, mert pénteken fontos tárgyalása van. Betty másnap átadta búcsúajándékait, fáradt, színtelen szeméből potyogott a könny. Azután az utolsó este Winstonban, nehézkesen akadozó beszélgetés hosszú szünetekkel, Erika magában számba veszi, mit kell még becsomagolnia, és mi lesz a ferihegyi vámnál töméntelen új holmijával, s hogy jó volna túl lenni az egészen, Bélus szótlanul cigarettázik, s

olykor megpaskolja Betty ernyedte kezét, Charles pedig ezúttal először meglátogatja fiát a szobájában. Karcsi pizsamában fogadta.

– Foglalj helyet, apa, de ne nézz körül.

Charles Domény zavarban volna? Szinte hihetetlen. Leül, járkál a szobában, kezébe veszi a fiának csomagolásra előkészített egyik-másik holmiját – pulóverek, farmerek, háncscipő, papucscipő. Megkérdezi:

– Öltönyöket, mondjuk hagyományos ruhadarabokat nem viselsz?

– Dehogynem. Az egyenruhám kifejezetten előkelő. Aranygombok, arany vállpánt.

– Impozáns. – Ismét leült, szemközt a fiával. – Rossz apád voltam, ugye?

– Mondjuk úgy: van rosszabb is.

– Ezt leszögeztük, nem védekezem, semmi értelme. Bettyről van szó. Megkedvelt, és félt, hogy a hiányodat erősen megszenvedi. Ha maradnál, szép pozíciót biztosítanék neked a lapomnál.

Nézték egymást, mindegyik önmagát látta a másik arcában.

– Lehetetlen, apa. Én itt nem tudnék élni.

– Nehezemre esik kimondani, kegyetlenül hangzik: nincs szó évekről. Talán hetek. Talán hónapok. Egy év.

– Tudom. Hagyjuk, apa, nem megy. Talán segít Betty, ha a hétvégeket vele töltöm, péntek estétől hétfő hajnalig.

– Az autóbuszút tizenkét óra.

– Tudom. Vasból vagyok. El kell fogadnod, apa, hogy az én helyem az öregúr mellett van. Amíg valamelyikünk ideje lejár. Így határoztam.

Charles felállt, végigsimított a haján, zavara mintha feloldódott volna – Bettynek lesz életcélja, várja a péntek estéket.

– Ahogy gondolod. Az állásoddal elégedett vagy?

– Ha megunom, keresek és találok más elfoglaltságot.

– Anyagilag rendben vagy?

– Te, apa! Nekem több megtakarított pénzem van, mint neked. És biztosabb helyen, a Banque Nationalban kamatozik.

Az ajtóig kísérte az apját, s egy ideig még állt a lépcsőnél, figyelt. Az apja kopogtatott Betty hálósobájának ajtaján. Most beszámol a beszélgetésükről, Betty kicsit sírdogál, s belenyugszik a hétvégi találkozásokba, a dolog elintéződött, minden oké.

Azért nem közömbös, hogy valakinek multimilliomos laptulajdonos az apja, vagy kétkezi munkás ugyanabban a kisvárosban, mert bár a kétkezi munkás is saját gépkocsiján közlekedik, kétséges, hogy a fiának is tud-e autót vásárolni. A laptulajdonosnak ez nem probléma. Másnap begördült a parkba, és megállapodott a kétszáz éves ház kapuja előtt egy bordó színű, csillogó-villogó Cadillac, kiugrott belőle Charles és egy munkaköpenyes férfiú. – Hello mondta az izgatott Betty vezette társaságnak, s máris valamit tevékenykedett a

kocsi körül. Charles azt mondta:

– Betty ajándéka. Tudsz vezetni, fiam?

A fiú a kocsihoz sietett, behajolt a vezetőüléshez, alaposan tanulmányozta a műszerfalat, s amikor visszafordult, arcán a kocsijának színe bíborlott.

– Persze hogy tudok. Mit gondolsz, mire kuporgattam a pénzt?

– A szisztémád... – kezdte Bélus.

– Elhitted? Öregúr, egy ötéves gyerek is az orrodnál fogva vezethet. – Bettyhez lépett. – Thank you, dear Betty.

Megcsókolta. Az asszony arcán üdvözült mosoly. Erika körülrohanta a kocsit, a kezét csapkodva kiáltozott – Karcsi, szeretném látni a Niagara-vízesést meg mindent –, a munkaköpenyes ember meg felszólította Karcsit, hogy üljön a vezetőülésre, ő mellette foglalt helyet. A kocsi kifordult a kapun, s néhány perc múlva Charles Volvója is – viszontlátásra este.

Vagy fél óra után visszatért Karcsi a munkaköpenyessel, s az közölte, hogy megy a dolog, a fiatalember érti a melót, na mármost vigye őt vissza Quincybe.

Angol-magyar keverék nyelven megbeszélték az eseményt. Betty elmesélte, hogy „Karsi” ezentúl minden hétvégén meglátogatja az apját, Charles örül a fiának, Betty is örül, Örnest is örül, csupán az kifürkészhetetlen, mit érez a norvég kertész, mire mindezt letárgyalták, megjött a fiú.

A csütörtöki búcsúeste után szabályszerűen következett a péntek reggel. Karcsi lezárta a csomagtartót, és Erika

vadonatúj sötétkék bőröndjét az ülésre tette Bélus mellé, az öregurat nem zavarja szunyókálásában, Erika elől ül, hogy „gyöngéd lelkülete gyönyörködjék a táj szépségében”, azután rövid és szívélyes búcsú a kapuban egymás mellett álló házaspártól – lélekben tulajdonképpen már távol voltak Winstontól, egyre közelebb az Amsterdam Avenue-hoz.

Sietősen bekapott lunch Connecticut első benzintöltő állomásán, s még egy megálló; késő délután Erika kulcsával kinyitotta a lépcsőházi ajtót, a liftben megnyomta a második gombot, kilépett az első emeleten, s Bélus nyakát átölelve mély lélegzetet vett.

„Kedves Ákos, emlékszik még Domány Erikára? Hatodik hete vagyok Amerikában, még körülbelül három hetem van nézelődésre, okulásra, s hogy megtanuljam a tizedik angol szót.

Képzelve, éjszaka írok magának, és hogy miért éppen magának, azon nem töröm a fejemet. Jó volna úgy beszélni a dolgokról, hogy felel rá, kellemetlen csúfondárosságát ügyetlenül leplezve, mert nekem jó hallásom van, kedves Ákos!

Ma érkeztünk vissza Winstonból, tizenkét nap idősebbik bátyámnál, Charlesnál. Winston a nevét bátyám apósától kapta, szép nagyúri település, és ha az egészség nekem adnák, akkor sem élnék ott. A múlt század. Ájtatos milliomosok. Tulajdonképpen a bátyámról szeretnék írni, de nem jut eszembe semmi érdemleges. Nagyon jóképű, hatvanéves férfi, kedves és gavallér, ez minden. Amerikai feleségét megszerettem. És Ákos, van egy kutya...”

Mi értelme elküldeni ezt a levelet? Egyelőre nem tépi össze. Holnap a Lincoln Centert vagy a Szabadság-szobrot ábrázoló képeslapot ír Paulusnak és a römitársaságnak, hosszú levelet Máriának, de miről írjon? Winstoni élményeit csak alaposan átgondolva, apró részleteire bontva közölheti Máriával – milyen gyönyörűséges nap vagy éjszaka lesz kettesben, s ő beszél, beszél.

De még közel három hét. Karcsi Cadillacjével a Battery Parkba, s liften a Szabadság-szobor kilátójára. Ilyen közelségben félelmetesen nagy nőszemély a szabadság nemtője, bensőjében lángoló hazaszeretet helyett vázák, porcelán kutyusok, tálkák, levelezőlapok, albumok, irodahelyiségek, vécék és felvonók, úgy egészében impozáns és lehangoló, így érez Karcsi is, mert azt mondja:

– A tengeröböl nélkül ijesztő volna.

Bélus az érkezésük utáni másnapot már a Papagáj étteremben töltötte. Semmihez sem hasonlítható mámorító érzés megkontrázni Csaba piros ultiját, mert a póker és a smen lélektelen időtöltés egy komoly ultipartihoz viszonyítva.

Ebéd után Erika aludt, de nem volt nyugta. Az ágyra és az asztalra rakta sok új holmiját, a komódfiókban félresodorta a Woolworth áruházban vásároltakat, mennyi kacat, vacak, s elrendezte a Bettytől kapott ajándékokat. Sok pénze van Örnoszt jóvoltából. Alaposan meg kell fontolnia, mit vegyen Máriának, Flórisnak, a römipartnereknek; Tomsics Ákosnak feltétlenül villanyborotva-készletet! Elégedett volt, üdítőbbnek érezte a félig felhúzható, dróthálós ablakon át szűrődő levegőt, mint a winstoni kétszáz éves park ózondús, az utca szennyezettségétől mentes kristálytisztaságát. Szégyen és gyalázat, hogy egyetlen nap alatt hogy eltávolodott Charles otthonától, és milyen meghitt a New York-i kis szoba. A konyhában Karcsi mosogat, azt énekl: „Mondja, kedves Bimzlsteinné hol dolgoztat ön...” Mégiscsak érthetetlen, honnan szedi ezeket az ősrégi kuplékat?

Beültek a Cadillacbe, Karcsi indított, irány a Második

sugárút. Erika mellett a Papagáj társulatának szánt winstoni emléktárgyak. Meleg csókváltás Haller grófnő Serédi Jutkával, ő hatszáz oldalas szakácskönyvet kapott, s megkérdezte: – Mi ez, biblia? – a kezét szorongatták, hát hogy volt, mint volt Winstonban? Erika együtt vacsorázott Karcsival és a Papagáj étterem daliás tulajdonosával, s amint befejezték az étkezést, Karcsi bariton hangja: – Fizetek! — Mikor Bélus megállás nélkül elment volna az asztaluk mellett, Karcsi fölemelte a hangját: – Főúr! Fizetek. – S diktálta az álmélkodó Bélusnak: – Volt két bécsi szelet, két vargabéles, a hölgynek féldeci...

Karcsi már nem kuporgatja a pénzt gépkocsira. Nagyvonalúan költekező gavallér. – A Niagarára vagy kíváncsi? Az érdekessége, hogy nem vízszintes víz, hanem függőleges. De kívánságod parancs. Hétfőn reggel indulunk Serédiékkel, az éjszakát is ott töltjük. Azután utasítások: milyen ruhát öltözzön Erika, melyik cipőjét viselje, csomagoljon hálóruhát, pongyolát, fogkefét, fogkrémet, rúzszt és a többit – mintha nem tudnád, hogy nem használok rúzszt! – mondta Erika.

A hátsó ülésen Erika Serédiné Jutkával, Karcsi mellett a Papagáj tulajdonosa, remek szép férfi, úti öltözékben. Erika hovatovább gyerekkori barátnőjének érzi Jutkát, s megállíthatatlanul mesél a winstoni szép, pimasz lelkésről, a fivérénél megismert „hazaárulókról”, szegény Charles kénytelen megtérni őket a környezetében, mert tudod, kérlek, ezekkel legalább az anyanyelvén beszélhet – Erika beszippantja a száját, és a kérdést tovább nem feszegeti –, akad mondanivaló a házról, parkról, Betty és Örneszt, hát

Jutka drága, az a kutya!...

Karcsi úgy vezeti Cadillacjét, mintha életének huszonnyolc esztendejét volán mellett töltötte volna, hallatlan biztonság Karcsival a hosszú autóút. Niagara Cityben egy motel előtt parkolt, átvette a szobakulcsokat, saját ajtaja elé vezette a kocsit. Az étteremben vacsoráztak; valahol a közelben szünetlenül csattog, morajlik a vízzuhatag, sikongó és csipogó nők, melódiátlan wurlitzerzene, a hangszerek dübörgésén át zubog a víz. Álomszerű, hogy ő, Domány Erika a Niagara-vízesés közelében gusztusos ágyban fekszik, fürdőszobájának felszerelése szinte vetekszik Bettyével, egy ajtó választja el az autótulajdonos Karcsitól, az izgalommentes napok sorozatában van valami, ami a csodával határos.

Másnap reggel liften leszállnak a folyó alatti üvegházba, csodálatosan giccses látvány a víz, a halak, a zuhatag, szemközt a kanadai part. Sétálnak Niagara Cityben, a városka édes testvére Quincynek, templom, vonzó áruval telt kirakatok, s Erikát rendkívül nyugtalanítja a még érintetlen kétszáz dollárja. Jutka erélyesen rászól:

– Maradj békében! Jövő héten a Macyben kiadjuk, túl leszel rajta.

Erika tarka, hurka formájú léggömböket vásárolt, Péter eleganciáját még fokozta a gomblyukába kötözött, feje fölött szálldosó léggömb, Karcsi a kezében lóbálta, s többen méltatlankodva kitértek előle. Azután ebéd az étteremben, wurlitzer, tálkán vegyes saláta, tálkán vaj, kosárcákban zsemlecskék, s Erika megállapítja, hogy az amerikaiak egyetlen ötlettel behálózzák az országot kelet-nyugat, észak-

dél irányban, nincs változás, nincs szín. Niagara City parkjában ugyanolyan padon ül, mint a Battery és a széles Broadwayt keresztbe szelő, képtelenül mocskos kis sétányokon, mint a Morningside Drive-on és mint a Harlem százhuszonötös főutcáján, ahová Karcsi és David Brown, a Columbia egyetem szociológiai tanszéke egyik vezetőjének kíséretében ellátogat.

Széles utca, többségében horpadt, viharvert gépkocsik, egymást súrolják a száguldásban, a járdán sétáló s csoportokba verődött embertömeg, mintha e világvárosi körút falusi utca volna, ahol mindenki ismeri a másikat, kiáltozás, öblös nevetés, futkározó gyerekek. Az üzletek elé kitett árutömeg szinte elzárja az utat, parókahegyek, ing, pulóver, farmer egy kupacban; a fekete asszonyok válogatnak, turkálnak, dobálják a tarka holmit, és vásárlás nélkül odábbállnak.

David Brown karonfogva vezeti fehér társait, s Erika szorongva nézi a sok sötét arcot. Azután lassan rendeződik benne az idegenkedés a néger karjának érintésétől, elmúlik félelemérzete, s már bizonyos ünnepi hangulatban megállapítja: Ez hát a Harlem. David Brown magas, karcsú, fiatal férfi, a tekintete kíváncsi, s változóan komoly, cinikus, szórakozott. Hatalmas terembe vezeti a magyarokat. A zsvaj fülhasogató, zene, harsány nevetés, kiáltozás, boszorkányos táncot járó lábak dobogása. – Helló Davy! Helló prof! – köszöntik David Brownt. Hosszú asztalnál elfoglalják a táncolók üres helyét, különleges, sötét italt isznak – Davy azt kérdezi, táncolsz-e? – mondja Karcsi. – Megmondtad, hogy kezdő vagyok?

Táncolt, térdhajlás, kézdobálás, ha ezt elmeséli Paulusnak! Elméletben sok mindent mesélne Paulusnak, de kissé lehangoló, hogy barátnője a mondat közepén félbeszakítja, s következik egy história a Nemzeti Színház idős művésznőjének korához nem illő új parókájáról, míg ha Paulus tanácsát kérte volna! Így Paulus többnyire elhallgattatja; nem tesz semmit, élvezi Paulus történeteit. Két hét, a gép gurul a Ferihegyi repülőtéren, s mikor lelép a kis autóbusról, fönt integet Mária, talán Flóris – meg kell a szívnek szakadni!

Fokozódó honvágya ellenére kellemes napok New Yorkban. Bélus lakásának környéke otthonos, a supermarketben ismerik, s az egyik eladó magyar szavakkal szórakoztatja, amelyeknek egynémelyikétől enyhén elpirul. Karcsival kisebb kirándulások a „Closter”-be, az Állatkertbe, nagyobb túrákra Karcsi nem hajlandó, mert a hétnek két napját ezentúl Winstonban tölti, hosszabb időre nem hagyhatja magára az öregurat, nincs, aki gondoskodjon róla. Erika sértődötten hallgat, valamit ő is konyít a főzéshez, Karcsi nagyon jól tudja, de előszeretettel bosszantja az embert, azután kezébe nyom két jegyet a Metropolitan operába. – Borisz Godunov! – örvendezik Erika, mire Karcsi: – Magyarul. De oroszul: Boriiiisz Goduuunov – alaposan elhúzva az i és u magánhangzót. – Tudsz oroszul? – A szakmám megköveteli, hogy ügyfeleimmel anyanyelvükön társalogjak – feleli a gőgös doorman.

Erika New York-i tartózkodása alatt Karcsi fizeti a helyettesét, pénteken pedig becsomagolja „Bowery”-s pulóverjét, egy világos farmert, egyéb kellékeit, elindul apja

látogatására. A konyhából nem hallatszik csörömpölés, énekszó, s Erika sejtette, mit érez Betty a hétnek öt napján.

De sietősen üzte magától az elképzelt, mintha elárulta volna Bélust, akit Karcsi távollétében szintén helyettesítenie kellett valamelyik barátjának. Erika délelőttje a szeretett fivérrel, délután alvás, mire besötétedett, megjött Béhus – öltözz, Erikám, hivatalosak vagyunk Tímárékhoz.

Tímár Fülöp már nem fölényes. Kérdez mohón, sóvár vággyal a világtérképen betűvel sem jelzett hazája után. Hol épültek lakótelepek, és milyen stílusban? Gizella a Margitszigetről csak az óbudait látja, s mint mondja, impozáns, igaz, Erika? Ha zavarából Erika összeszedi magát, emlékszik az itt meg ott látott új lakótelepekre. És a szállodák? Igaz, hogy az osztrákok is építenek? Visszatér a régi Dunakorzó szállodasora, a Hangli, a Vigadó! A Várban folytatják az ásásokat? Az Erika illusztrálta ifjúsági könyvek átlag hány példányban jelennek meg? Gizella szeme könnyes, és Tímár Fülöp hangjában remeg a vágy és a reménytelenség. A vasárnap este a másik jó barátnál, Szontágh Gyuláéknál, és itt is a kérdések özöne, honvágy sír a zongorából Gyula keze alatt, Gyula keze alatt a billentyűk keseregnek, és duhajul tombolnak, végtelen időnkig hallgatná az ember Gyula zongorajátékát, Béhus szótlanul ül, szívja a cigarettákat, szegény Béhus.

Hétfőn délelőtt Rubinstein Chopin-műveket játszik a lemezzajtsón, csönget a telefon. Hans Viktor jelentkezik, beszélget Bélussal, azután Erikát kéri.

– Itt Hans, kézcsókom, Erika. Felséges az idő, nincs kedve sétára? A vén medve ül a lemezzajtszó mellett, hallom

Rubinsteint.

– Szívesen – mondta Erika.

– Magáért jövök.

A csapos szinte felismerhetetlen elegáns, szürke öltönyében. Öt szál szegfűvel érkezik, Bélus rakosgatja a kártyáit – adj’ isten – morogja, s Erika távozik Viktorral. – A Central Park megfelel? – Hogyne, már jártam ott, de este. – Kivel? – Egyedül.

Hans Viktor döbbsen nézi a viruló kora nyári színekbe öltözött Erikát, pedig mit sem tud az „Illúzió a szerelem” jelenetről. A parkban embertömeg, gyerekek és kutyák, roller, bicikli, a hatalmas étterem kerthelyisége zsúfolt, az ég kék, percenként áthatja egy repülőgép, zöldbe borult fák, bokrok, levegő és illat, s mintha nem ugyanaz a Central Park volna, amit Erika megismert – paradicsom New York város kellős közepén, efféle luxust csakis az amerikaiak engedhetnek meg maguknak.

Séta jobbra, séta balra, majd helyet foglalnak a nagy kávézó teraszán. A fagyalt is szokatlanul nagy adag, s az ital is, kellemes itt ülni az elegáns Hans Viktorral – vajon otthon huszárcapitány volt? Erika nem kérdez, de a beszélgetés óhatatlanul személyes tere terelődik. Erika beszél az otthoniakról, azután ilyenformán alakul ki Hans Viktor életrajza:

– A nagymamám – s ez „nagymomámnak hangzott mély hangján – balerina volt az akkori Népszínházban, majd a felépült Andrassy úti operaházban. Nem primabalerina, de magánszámokkal is szerepelt, a családi hagyomány szerint jó,

fegyelmezett táncos és kiváló táncmester volt. Negyvenéves korában abbahagyta a színpadi ugrabugrát, tanítással foglalkozott, s mert már futotta az idejéből, negyvenkettedik évében világra hozta apámat. „Ein fesche Mäderl! – mondta a feleségére nagyapám, derék, egyszerű budakeszi sváb fuvaros. Jól ment dolga, több szekérrel, legényekkel dolgozott, s esténként a feleségét is elfuvarozta az operába. Szóljon, ha elég a Hansokból.

– Most kezd érdekes lenni!

– Akkor mehetünk tovább. Nagyanyám is fuvarozott, ha nem is hordókat, de vengerkákat Oroszországba. Tudja, mi a vengerka?

– Hát...

– Szóval nem tudja. Csinos, ügyes és szegény magyar leányok, nagyanyám betanított nekik egy táncszámot, s azzal utaztak a távoli, nagy Oroszországba. Ne gondolja, hogy rosszfélék voltak, ámbár olyan is akadt. Egy része férjhez ment, és orosz asszony lett. Másoknak gazdag pártfogója akadt, nagyherceg, knyáz meg ilyesmi, s a lány hűségesen kitartott mellette. Sikerük volt nagyanyám tanítványainak. Egy magyar író, elfelejtettem a nevét, említi Hans nénit, aki intette tanítványait, hogy rakják élére a rubelt, ne jöjjenek haza mint „arme reisenderek”. Nagyanyám a maga svábos kiejtésével lelkére kötötte a nagy útra indulóknak, hogy ne hozzanak szégyent a magyar hazára. Jó, mi?

Koccintottak, a gyermekien kék szemű Viktor együtt nevetett Erikával.

– Folytatom. A negyvenhárom éves „nagymoma

könnyedén, ahogy piruettezett, világra hozta idősebb Hans Viktort, az apámat. A gyermeket a fuvarosok nevelték, szókinccse általuk gazdagodott, és mindörökre eljegyezték a lovakkal. Apám okos ember volt, és jó megfigyelő. Mint gyermek észlelte, hogy mire képes a csikó, míg nem fogják igába, hogy a ló értelmes állat, van benne ambíció és tudásszomj. Istállófiú lett az egyik Wenckheim grófnál. Azután zsoké. Egyszer megnyerte a Király-díjat. Az én apámat semmi sem érdekelte, csak a ló. Külföldi futtatásokon is részt vett, mindenütt kedvelték a „kis Hansot. Két futam között megnősült, anyám családi és társadalmi élete az alagi lóversenypályán zajlott, innen vitték a mentők a Szent János Kórházba, s mire betolták a szülőszobába, én már világra pattantam, jó, mi?

– Nagyon jó. És... mi van velük?

– Első elemibe jártam, amikor a lapok külön kiadásban jelentették a biatorbágyi vasúti katasztrófát. Világszenzáció volt, Matuska Szilveszternek, aki a viaduktot felrobbantotta, a neve fogalom. A fiúkkal kiáltoztam: „Micsoda zrí! Csuda dolog! Hát ezt látni kellene!” – Így izgultunk, tárgyaltuk az esetet mi elemisták, az én apám meg Bécsből hazajövet a vonaton, a halottak között.

A kék szempár mintegy csodálkozva pihent Erikán, s ő nem tudta, mit mondjon ifjabb Hans Viktornak, aki fizetett, és indult Erikával a zöld lombú fák alatt a kijárat felé, lassú, könnyed léptekkel, mint nagyanyja, Hans néni.

– És az édesanyja? – kérdezte Erika.

– Minket arra szánt a sors, hogy valamely tragikus

baleset végezzen velünk. Anyám ötvenhatban a Széna téren sorban állt kenyérért. Egy taknyos kölyök golyója eltalálta. A gyerek elfutott, és senki sem eredt utána, nehogy elveszítse a sorban kivívott helyét. Talán jobb így, mert ha elkapják, megölöm. Eltemettem az anyámat, és átléptem a határon. Kétségbeesés volt bennem, és gyűlölet. Elmúlt. Long Islanden, ahol három hétig voltam kellemes és szórakoztató internáló táborban, találkoztam a Wenckheim ház egy tagjával, jól ismerte apámat. Mellém állt. Beíratott a Fordham egyetemre, jogot végeztem. Haller Jutka évfolyamtársam volt, összebarátkoztunk, s Péterrel meg Csabával. Tudja, Erika, rossz ügyvéd lettem volna, és rossz bíró. Engem az isten csaposnak teremtett, jó, mi?

– Hát...

– Otthon mások a fogalmak. Itt egykutyá, hogy valaki csapos vagy egyetemi tanár. Nyaraló, kocsi, pénz jár mindegyiknek, a csaposnak valamivel több.

– Mondja, Viktor, ötvenhatig mit csinált otthon?

– Fociztam. Nem hallott Hans Vikiről? Az FTC volt kapusának neve fogalom, maga persze másfelé orientálódott. A fociból kiöregedtem, mint csaposnak van még néhány jó évem, elsőrangú baráti körben. Benedek Csaba tetszik magának? Otthon a Nemzeti Bankban osztályvezető volt. És Bélu! Érte hét halált halna Péter. Én is. A maguk családja csupa ilyen snájdig ember?

Erika nevetett, kellemes, családias volt a beszélgetés Hans Viktorral. Jóképű, szőke sváb ember, valószínűleg azt sem tudja, merre van őseinek szülőfaluja, Budakeszi. A

kapuig kísérte Erikát, kézcsókkal búcsúzott.

Bélus az utcai szobában pasziánszozás közben Beethoven VI. *szimfóniá*-ját hallgatta. Az ajtónyitásra Erika elé sietett. Köménymaglevest ebédeltek és gyümölcsöt, estére hivatalosak voltak Serédi Péterékhez.

Serédiné gróf Haller Juditnál otthon voltak. Vacsora előtt kecskeméti barackpálinka, a flekkenhez sör, juhtúrós galuska, és a lakás, akárcsak Bélusé, eltér az eddig látottaktól. Honnan szerezte Jutka a faragott szekrényt, ládát, asztalt és székeket, a faliszőnyeget? Hogyan került a falra Kálvin Jánosról készült festmény, és a pártát viselő nagyasszonyé, aki bizonyára Jutka édesanyja? Miféle stráfkocsi szállította át az óceánon a bútorokat, festményeket? – Gyermekeim – mondta Jutka, míg a konyhában mosogattak –, a magyar népi demokrácia nem idegenkedik az arisztokráciától, apróbb szívességekkel megkedvelteti magát. Én a magam részéről rokonszenvezem a jelenlegi kormánnyal.

– Mégsem jössz haza.

– Magyarországon rosszul fizetik a vendéglői szakácsnőket.

Serédiék nagy szobájában, amely tarka szőttesekkel elválasztott háló, ebédlő és fogadóterem, üres sörös dobozokkal megrakott asztal mellett Bélus és Péter a közéleti helyzetet tárgyalta, tökéletes egyetértésben, vagyis Bélus ismertette a politikai képet, és Péter lelkesen helyeselt. Jutka pofon legyintette a férjét.

– Erika, észrevetted, hogy Péter politikai analfabéta?

Napirenden ismét az elhagyott, kicsiny haza. De miért

volna olyan kicsi? Dánia kisebb. A nagy kiterjedésű Grönlandnak nincs annyi lakosa, mint Budapestnek. A végtelen Kanada! Kétszer annyi ember lakja, mint Magyarországot. És Norvégia...

Bélus elmosolyodott.

– Az adatok keresztrejtvényekben szerepelnek?

Tizenegy órakor az autóbusz megállt az Amsterdam Avenue-n, karonfogva sétáltak az utcájuk felé. Erika azt mondta:

– Tudod, Bélus, hamarosan lejár az időm, indulok hazafelé. Majdnem kilenc hét Amerikában, nem sok, de nem is kevés, ha meggondolom, hogy mennyi barátot szereztem. A vendéglői fiúk, az angyali Gizella, és mondhatom, Jutkát nemcsak szeretem, de Máriát kivéve nekem nő még így nem imponált. Jutka mellett úgy érzem magam, mint egy nyávogó macska Örnészthez viszonyítva.

– Ne túlozz, fiacskám, légy tisztában önmagaddal. Eszes, tehetséges, szép nő vagy.

– Bélus! Tudatlan és vén vagyok.

– Szamár gyerek...

Mielőtt kulcsát Erika elővehetne, az ajtó kitárul, és mély meghajlással fogadja őket Karcsi. Milyen megnyugtató a jelenléte! Mesélj, unszolja Erika, hogy van Betty, Örneszt... Karcsi mesél. Két nap alatt megtanította Bettyt a Debrecenbe kéne menni című nótára, valamint a valódi rakott krumpli sütésére. Charles a régi, víkendre magával hozott egy winstoni házaspárt, őseik a Mayflowerrel jöttek Amerikába.

Különben jövő csütörtökre jelezte látogatását, hivatalos elintéznivalóját úgy időzítette, hogy még egyszer lássa Erikát elutazása előtt. És itthon? Történt valami? Honnan jönnek éjnek idején?

Szerdán, reggeli után Bélus békésen cigarettázott a húga társaságában, meghallgatták Wilhelm Backhaus előadásában Liszt Ferenc *Szerelmi álmok* című szerzeményét, azután így szólt Bélus:

– Örülök, hogy mint mondod, barátokra tettél szert Amerikában. A család és a barátok az emberi életnek fő figurái... és persze a házastárs, ehhez nem tudok hozzászólni, te vagy a tudósa. – Bélus köhintett, s ez bevezetője vagy befejezője valamely mondanivalójának, ezúttal az előbbi. – Az én Hans Viki barátom megkért, úgy van, megbízott a tolmácsolással. Ha esetleg kedvet érzel amerikai állampolgárságra... ha megkedvelted az itteni életformát, ő, mint mondta, tisztelettel megkér, hogy legyél a felesége, úgy van...

Újabb halk köhintés, tehát befejezte. Erika a fivére arcába meredt, kék szempárja nevetett, sírt, nevetett, majd dadogva mondta:

– Bélus, ez komoly? Te mit szóltál hozzá?

– Boldoggá tenne, ha a közelemben élnél. A munkádat itt is folytathatnád. De tudom, hogy képtelenség.

– Képtelenség! – Erika kiáltására az ajtót jelképező küszöbön megjelent Karcsi. – Minden az otthonomhoz köt, a városhoz, az országhoz. Viki... hát aranyos tőle... de mondok valamit, Bélus, tegnap éjszaka fogalmaztam magamban.

Otthon, az állami üzletekben a kiszolgálók pimaszok. Nem köszönnek, a kérdésre nem felelnek, vagy csak jókora gorombasággal. Naponta felbosszantanak, egyszer a pult mögé vágtam a bevásárlókosaramat. Itt bemegyek az üzletbe, magam elé rakatom az árut, válogatok, nem vásárolok semmit, s az eladó szíves mosollyal az ajtóig kísér. És tegnap éjszaka egyszerre elfogott a vágy az otthoni goromba eladók után. Úgy határoztam, nem kívánom, hogy az ajtóig kísérjenek. Nekem itt közömbössé vált, hogy otthon becsapnak a mérlegelésnél. Bánom is én. Én otthon az üzletből kimenet azt mondom: Vizontlátásra, választ nem kapok. És valami bamba öröm fogott el – nemsokára megyek a szomszédos közértbe, és senki sem fogad jó napottal. Butaság, tudom, kár erről beszélni.

– Értem, fiacskám, értem.

– És tudod – Erika hebegett –, Viki kedves, aranyos ember... de van olyan férfi, akit, mondjuk, kedvesnek nem neveznék... csak más... nekem rokonszenvesebb, mondjuk, közelebb áll hozzám.

– Értem.

Karját leeresztve állt a kis asztal előtt, Bélu keverte a kártyáit – remélhetőleg a visszautasítás nem sértette baráti érzelmeit. A konyhába ment. Karcsi serényen tevékenykedett.

– Mesélj valamit Charlesékről.

Választ nem kapott.

– Örneszt megismert?

– Nem veszed észre, hogy dolgom van?

Erika szobájában az ágya szélére ült. Mi baja Karcsinak? Végül úgy hagyja el New Yorkot, hogy mindenkit megbánt, mindenki fellelegzik, amikor a Kennedy Airporton gurul vele a gép. Karcsi dübögött el a szobája előtt, Erika kiáltott: – Karcsi!

– No?

– Valamivel megbántottalak?

– Mi jut eszedbe, néném! Te, aki maga vagy a tapintat, a jó szándék és a többi. Azt gondoltam, megörvendeztet az otthoni légkör. Ha nem felelek a kérdésedre. És ha igen, valami vaskos gorombasággal. Elnézést a tévedésért. – Elegáns meghajlás. – Tisztelt ara, asztalon az ebéd.

Míg a levest kanalazták: – Mit szólsz, öregúr, milyen csinos ma a mi kis aránk?... Este beviszem a Papagájba a kis arát... Tudtommal nem először vagy hasonló helyzetben, mégis elpirulsz, ejnye, ejnye...

– A dühtől! – kiáltotta Erika. – Ha nem hagyod abba az árazást, többé nem állok szóba veled.

– Valóban elég, fiam, hagyd abba. Néhány napunk van még együtt, ne rontsuk el Erikának.

A Papagájban semmi nem változott. Hans Viki tudomásul vette, hogy Erika ragaszkodik magyar állampolgárságához, következő hétfőn ismét érte jött, a komphajóval Staten Islandig utaztak és vissza, Erika újabb részleteket tudott meg a Hans család eseménydús életéről, Viktor ifjúságának leventekorszakáról, s hogy már vagy húsz perce mesélte egy meccs izgalmas mozzanatait a karosszékekben mosolygó, édes arcú Hans nagymamának,

amikor észrevette, hogy halottnak mesél. – Hans Viki kedves ember – mondta Erika a fivérének –, szórakoztató, kedves ember.

Június 2-án indul a gépe. Erika tíz nappal előbb csomagolt. Telerakott egy bőröndöt, majd kiürítette, új szisztéma szerint rendezkedett. A még érintetlen kétszáz dollár ésszerű felhasználását tüzetesen megvitatták a Papagáj étteremben, s végül Jutka indítványára egy svájci karórát vett, mert, mint mondta, csomagolás szempontjából a legkisebb helyet igényli. A Macy áruházba egyedül ment Erika, s hazafelé utazva az autóbuszon kétségbeesett. Hogyan szorít helyet immár három bőröndjében Tomsics Ákos irdatlanul nagy ajándékának? Igen dekoratív műbőr kazetta, belső fedőlapja tükör, s szecessziós stílusban elrendezett villanyborotva, krémek, kölnivíz, hajszesz, hajkefe, ruhakefe és fogkefe, s egyéb ismeretlen rendeltetésű tárgyak. Jellemző Karcsira, hogy mielőtt Erika elrejtette volna szerzeményét, megjelent a szobában, s első pillantása az ormótlan kazettát érte.

– Ejha – mondta –, ez igen! Ahogy én Flórist ismerem, örömeben a mennyezetig ugrik. – Karcsi négyéves korában látta utoljára Balogh Flórist. Áttért könnyed meghajlással kísért elegáns stílusára. – Vagy tévedek? E főúri ajándékot talán kedves ismerősnek szántad?

– Nem hagynál békében?

– Elnézést.

Reggelenként Karcsi kisebb kirándulásokat indítványoz. A Cadillac lassan járja a kínai negyedet, és megállapodik a

kínai templom előtt. Nagy kosárban gyümölcs. Jobb- és baloldalt a fal mellett padsor, a hívők hosszú és mulatságos kínai történeteket kiabálnak át egymásnak. Ez minden. Nincs pap, szentbeszéd, orgonaszó, egyszerű templomi beszélgetés. Utolsó héten Karcsi elviszi nagynénjét barátai, a veteránok közé. Kis, kertre nyíló szobák s egy nagy közös terem, étkező, társalgó, kártyaasztalok. A falon Kossuth Lajos arcképe. Petőfi eleste a segesvári csatatéren. Munkácsy Mihály *Ásító inas*-a. Paál László sárgás őszi lombjai. Öreg magyarok. Néhány a Tanácsköztársaság bukásakor, siheder korában, sok viszontagság után kötött ki Amerikában, voltak a második világháború sérültjei, koncentrációs táborokból szabadultak. Kihozatják két-három hónapra családtagjaikat, unokákat – tehát az itteni öregektől tanulja Karcsi a régi nótákat, és a Magyarországról érkező fiatalok gyarapítják szókincsét.

Esti pikézés Bélussal a szomszédos utcai szobában, amelyet hajdan ajtó választott el az ebédlőtől, Bach- és Mozart-muzsika, s Erika nem mondja Bélusnak, hogy szívesebben hallgatná Verdi *Requiem*-jét a Bostoni Filharmonikusok előadásában. Tulajdonképpen az utolsó héten került sor meghitt beszélgetésre, amikor eloszlott kettőjük között bizonyos meghatározhatatlan zavar, aminek sem oka, sem neve nincs. A közlékeny Erika úgy számolt be huszonöt esztendő apró-cseprő eseményeiről, munkájáról és gondolatairól, mint Máriának éjszaka, az eszméletlen anya mögött, parányi villanykörte fénye mellett sírva, gyötrődve, átadva mindazt, ami valaha volt tett és gondolat.

Annak a bizonyos csütörtöknek reggelén Bélus megkérdezte a fiút:

– Apádat mikor várjuk?

– Az estéje szabad, tehát meghívtam vacsorára, mielőtt fölvetette volna az University Club hangulatos összejövetelét Illés profékkal, remélem, helyesled, öregúr?

– Hogyne, szívesen látjuk.

Karcsi sütött, főzött, s utasította Erikát: – pucold meg a krumplit; bontsd rózsáira a karfiolt; kérem tíz tojás sárgáját; teríts meg szépen, ahogy tőlem tanultad. – Fél nyolckor megjött Bélus, leült kis asztalához a kártyáival. Karcsi jelentette, hogy a vacsora elkészült, Bélus mormolt: – Megtelefonálhatná, hogy mikor jön.

Kilenc órakor az erőteljes csöngetés. Charles Domény végigszáguldott a hosszú előszobán, csók Erikának, az öccsével kezét szorított, a fiának kezébe nyomta a Volvo csomagtartójának kulcsát. – Légy szíves, fiam, hozd fel Charlie bácsi hozzájárulását a főúri lakomához.

Karcsi egy láda itallal tért vissza, s a vállára vetve egy nercbunda. Erika ágyára hajította a bundát, s óvatosan csomagolta ki az italokat: Rémy Martin, Courvoisier, White Horse whisky, s többek között tokaji aszú is. Bélus a fejét csóválta, túlzás ez a sok ital, jövő héten Erika is elutazik, á, mondta Charles, egy hét hosszú idő, addig még sok Chianti lefolyik Erika torkán – s ekkor megjelent a küszöbön Erika nercbundájában, testtartása Paulus barátnője legsikkesebb manökenjének utánzata, az arcán ragyogás, a szája kissé kinyílt.

– Á, á! – kiáltozta Karcsi. – Magnifique, madame! Mode parisienne!

– Betty ajándéka – mondta Charles. – Egyszer viselte, de úgy gondolja, a természetre jobban illik.

– Köszönet, Charlie-kám. Majd írok Bettynek.

Vacsora után az utcai szobában ültek, alacsony asztal körül kerevet, karosszékek, a széles ablak előtt hosszú virágállványon zöld növények – Erika úgy nézte, mintha először látná. Az utcai szoba Bélus birodalma a lemezzátszóval, pasziánszkártyájával, s a televízió, amely mintha kizárólag baseballmeccseket közvetítene. Karcsi italt, cigarettát kínált, hangulatos családi együttlét, ki gondolta volna, hogy mivé fajul?

Hogy van a kedves Betty? Charles, mint aki tudomásul vette, hogy családja beavatott, azt felelte:

– Az állapota nem javul, hiszen az ő esetében erre nincs lehetőség, egyelőre stagnál, rosszulást nem állapítottak meg.

– Rosszabbodást – mondta Erika.

– Köszönöm – mosolygott Charles –, rosszabbodást. Nagy eredmény, hogy a fiam látogatásai óta sokat javult a kedélyállapota. Sajnos a winstoniak gyepes fejű, vidéki emberek, Bettynek nincs társasága. Vasárnap a templom...

– És most víkendekre a fiad, akit szeret.

– Igen, Bettynek jótétemény.

Bélus váratlanul és szokatlanul kemény.

– Közel három évig nem volt része ebben a jótéteményben. Miért?

– Édes fiam, a dolgok nem ilyen egyszerűek...

– Miért? – Bélus megállt Charles előtt. – A fiad értékes ember. Társa és gyámolítója lett volna a feleségednek, de te távol tartottad tőle.

Charles meglepetten és tanácstalanul nézett előtte magasodó öccsére s a fiúra, de Karcsi merev egyenesen állt Bélus mellett.

– Töredelmesen bevallom, hogy hibáztam. – Nevetéssel kísérletezett, de máris elkomolyodott. – A pillanat nem alkalmas magyarázkodásra, és...

– Alkalmas. Mielőtt ismét évekre eltűnsz a látóteremből, megragadom a pillanatot. – Bélus izgatott hangja a szokottnál magasabb régióban, tragikus színezetével egy pillanatra megállította, majd heves mozgásra készítette Erika szívverését. – Megtagadtad a feleségedtől az anyai szeretet melegét. Ami gyöngédség van a lényében, azt a kutyája kapja. Titokban. Megmondanád, miért tiltottad el a kutyájától?

Charles is felállt, de minden támadó célzat nélkül nézett Bélusra. Magyarázott.

– Talán botorul, nem akartam a környezetemben magyar beszédet, tökéletesítenem kellett magamat az angol nyelvben. Ami a kérdésedet illeti: tudomásom szerint az emberiség kisebb része kutyabarát. A paraszt nem szereti a kutyáját, seprűvel kergeti ki a konyhájából. Házőrző állat. Nálam is ez a szerepe.

– De csak nálad! Betty rajong érte. Szegény asszony.

Ezt már csöndesen mondta Bélus. Leült, cigarettára gyújtott. Az idősebb fivér fel-alá járkált, a szoba megtelt

füsttel. Charles a zsebéhez kapott, halkán mormolta: – A kocsiban maradt. – Bélus cigarettával kínálta. Sokáig hallgattak, de ez a némaság nem volt kínos, inkább a család régi csöndje, amikor együtt ültek, a kezükben könyv, újság vagy éppen semmi, csak az összetartozás megbonthatatlan érzése. Végül Karcsi megkérdezte:

– Megkóstoljuk a White Horse whiskyt? Öregúr, te ismered?

– Ittam valamikor, ha jól emlékszem.

Erika sírósan kiáltotta:

– Én még soha. Mindennap valami újdonság Amerikában a családom jóvoltából. – Sírt, mint a nyári zápor. – Béluskám... drága Charles... ne, könyörgöm, ne...

Bélus megsimogatta a haját, Charles is mellette állt.

– Csacsi gyerek. Nincs semmi baj. Halálig tanul az ember.

Karcsi tálcán kínálta a whiskys poharakat, s mindegyik megjegyzést tett az italtra: Finom! Ez már igen! – A beszélgetés élénkült, a két fivér megbeszélte az Egyesült Államok és a Szovjetunió fegyverkezési helyzetét, Bélus kiselőadásával lehengette a bátyját, aki nevetve mondta:

– Nem vállalnád a lapom külpolitikai rovatának szerkesztését? Jórészt analfabétákkal dolgozom, mindennapra akad bosszankodásom.

– Kösz, Charlie, de az állásommal elégedett vagyok. Ha legközelebb New Yorkba látogatsz, meghívlak a Papagáj étterembe. Tanulságos kirándulás lesz, öregem.

Először a lakásban, azután az utcán a Volvo mellett köszöntek el Charlie-tól. Erika sírt, Bélus átölelte.

– Most azt gondolod, rossz házigazda, aki megsérti a vendégét, így tanította anya, igaz? Az emberből egyszer kikívánkozik a mondanivaló. És hidd el, nem ártottam vele.

– Sőt! – mondta kurtán Karcsi.

Elérkezik a hétfői nap, amikor lehúzzák a Papagáj étterem redőnyét, és elbúcsúztatják Domány Erikát. Két összetolt asztalnál sötét öltönyben a személyzet, Serédiné Jutka az asztalfőn, a júniusi mező zöldjébe öltözött jersey ruhában, nyakában a gyöngysor többet ér, mint az egész Papagáj, esznek, isznak, beszélgetnek valamely magyar vidéki város hajdani dzsentrí kaszinójának hangulatában, majd a *Nem ütök a jogászt agyon* dallamára Hans Viktor csárdást lejt Erikával, Karcsi pedig Serédiné Jutkát forgatja, dübögted a végkimerülésig. Minden pohár bor Erikát köszönti: – Viszontlátásra a jövő esztendőben! Minden jót, kedves Erika! Szerencsés utat! – s az érzékeny Erika kérője, Hans Viktor vállán hullatja könnyeit, dadog, hebeg – milyen kedvesek, igazán milyen kedvesek...

A Kennedy Airport még Karcsi Cadillacjén is egy óra utazás az Amsterdam Avenue-től. Erika ül Bélus mellett, nagy néha váltanak szót. – Ha itt felejtettél valamit, utánad küldjük. – Nem hiszem, alaposan körülnéztem. – Kéznél van az útleveled? – Hogyne. – A jegyed? – Megvan...

A repülőtéren az amsterdami gépre már hosszú sor várakozik, Erikának a végére kell állnia. Sietősen elfoglalná a helyét, vajon mennyi túlsúlyt kell majd fizetnie, futja-e az

otthoni dollárjai maradékából, s végre ráeszmél, hogy búcsúznia kell. Kézitáskáját is ledobja, ráterül a bunda, és átöleli a fivérét.

– Bélus... Béluskám...

Karcsi fölveszi a táskát, a bundát, s mikor rá is sor kerül, átnyújtja Erikának. Kenetteljesen mondja:

– Viseld jól magad. Idegenekkel ne barátkozz. A finom italokból mértékkel fogyassz. Ha ki kell menned, a melletted ülőknek mondd: Excuse me, s átlépsz a lábukon.

– Még egy szó, és nyakon váglak. Drága Karcsikám! A három bőrönd indul a futószalagon, a nagyvonalú amerikaiak nem vesznek tudomást a tekintélyes túlsúlyról, a futószalag viszi a bőröndöket, indul Erika is, Bélus, Karcsi!

... Impozáns reneszánsz kastély, széles lépcsőfeljáró előtt pázsitos térségen lovak, izgatott kutyák, lovászok, urak és hölgyek lovaglódresszben, csevegés, mosoly, finom kacaj. A széles rácsos kapu kitárul, rohanó kutyák után lovasok, lovasnők, az élen a kastély impozáns külsejű ura. Sűrű erdő, bokros domboldal – talán rekettyés?! A vadásztársaság szétszéled, a loholva elnyúló kutyák hasa felkavarja az avart. Az előkelő kastélytulajdonos vágat kutyája nyomában, de mi történik? A kutya egy bokorcsoportozat mélyére hatol, csönd, sehol nyoma sincs a fölhajszolt vadnak. Az úr követi hű állatát, s az szerelmesen nyalogatja az ifjú grófkisasszony kezét, a kisasszony moccanatlan, félájultan hever egy ifjú karjában. Az apa, mint kiderül, lord X. and Y., int: – Kifelé! – Atyám!... – Kifelé! – A fiú már messze jár. A lány magára teríti könnyű köpenyét, egy utolsó pillantás a zord atyára, azután indul lassú és bizonytalan léptekkel. A kutya kedélyesen vigyorogva szorosán mellette, lord X. and Y. sztentori hangja: – Dejána! – A kutya gazdájához oldalog. A kisasszony futásnak ered, riadt őzike, rekettyés, erdő, az országúton lehorgasztott fejjel ballagó ifjú. Forró ölelés, csók imitáció – ugyan miért nem csókolja meg egymást amúgy istenigazában két ilyen gusztusos fiatal? Bolyongás éjszaka, csillagos ég alatt szénakazalban, feltűnő, hogy a lány ruhája egy nap alatt szakadozott, bemocskolódott, szánalmas a fáradt vánszorgásuk, éhség, szomjúság. Vidéki úriház kapuja nyitva. A menekülők belépnek, s mennek ajtótól ajtóig; egyik

szobában csipketerítővel letakart zongorán régi fényképek, a falon csendéletek, biedermeier bútor, üveg és porcelán, csipke és bársony, s karosszékben bájos, öreg hölgy. Néhány angol mondat, az idős dáma mosolya bátorító, bölintása megértő, az előtte térdre hulló lány fejét az ölébe vonja. Fürdő, reggeli a parkban dús lombú fa alatt, barátságos kutyák, vonzó kép. Előáll a fogat, bakján az öreg kocsis, aki fél évszázada szolgálja a családot, az idős háziasszony kikocsizik. A bujdosó lány otthonában bejelenti magát lord X. and Y.-nál, s ő nagy reverenciával fogadja. Némi angol nyelvű társalgás, tárgyát elárulják az öreg dáma gesztusai, az apa arcának enyhülése és a többi és a többi, mondaná kis Karcsi.

A fehér vászon feltekeredik, eltűnik a falban. Erika, tapasztalt légi utas, fölteszi a fülhallgatót, ülése oldalán megnyomja a gombot, és micsoda gyönyörűség, Beethoven IX. szimfóniájának utolsó tétele, majd Massenet *Manon*-ja, a *Bajazzo* nagyáriája, ismét zenekari mű. A nagy utasteret bevilágító villany kialszik, néhány ülés fölött ég a kis olvasólámpa. Erika elővenné a *Nyugat* 1909. augusztusi számát, de mellette lehunyt szemű, idős nő. Az égen a hold növekvő félkaréja, vibráló csillagok, alant, mint hófödte hegycsúcsok, domborulatok, fehérebb fehér el sem képzelhető. A szeme lecsukódott, de nem aludt, lehunyt pillái mögött izgalmas képei az érkezésnek – s amikor felnézett, odakint világos, csillagtalan égbolt, s a svájci karóra kismutatója a kettes számon. Amszterdamban majd előreigazítja az óráját. Az alvók mozgolódtak, megindul a járkálás – excuse me – mondta Erika, és átlépett az idős nő lábán. Európában volt.

Az amszterdami repülőtéren egyenruhás, kellemes fiatalember kis járműben vitte a tranzit váróterembe. A hölgy itt foglaljon helyet, ő majd idejében érte jön, addig ne mozduljon, verstanden? Ja, ja...

A mosdót azonban föl kell keresnie. Arcot és kezet mosott, rendbe hozta a haját. Előbbi helyén ott volt a szép, piros útitáska és a nercbunda, Betty ajándékai, minden oké. Körös-körül árudák, ajándéktárgyak, csokoládé, kávé, tea és minden, ami ingerli centekkel és quarterekkel idétlenül tömött pénztárcáját. Erika körsétára indult. Álldogált, nézelődött. Vajon mennyi a pénze? Végül megállapodott egy pult előtt, csokoládé dobozban, rúdban, szeletekben. Kiürítette a pénzét.

– Kérem, adjon nekem ezért csokoládét.

Néhány vásárló állt mögötte, mellette, mosolyogtak, különböző nyelveken kommentálták az esetet, az eladó kissé idegesen számolt, majd Erika elé tett tíz Toblerone csokoládét. – Megfelel, asszonyom? – Hogyne. – És ez? – Ez is megfelel... – Söpörte táskájába a csokoládét, az arca kipirult, s most már ő is nevetett, száját biggyesztve.

– Missis Domany! Missis Domany!

A kellemes fiatalember kezénél fogva behúzta egy gyerekautó formájú járműbe. Jóindulatúan dorgálta: – Nemsokára indul a budapesti gép, missis Domany engedetlen fiatal hölgy – s már szaladt is a géphez vezető alagúton, lihegett, kezét a szívére szorította, s a gép bejárata elől eltolták a lépcsőt.

Az amszterdami nagy villanyórán tíz óra volt. Délután

egykor Budapesten lesz. Ha átalussza, egy perc, nem több.

Lehunyta a szemét, és valóban elaludt. Ébredéskor nyúlt a cigarettájáért, szemközt világító betűkkel a tilalom: Ne dohányozzunk. Akkor hát... Jó volna szedelőzködni, rendbe hozni magát, de nincs semmi hiba, Amszterdam óta makula sem érte a külsejét. Ha a gép földet ér, elhagyhatja a helyét, ezt is tudta a gyakorlott utazó. Nyugodt volt, ásított. Remélhetőleg Terus szépen kitakarította a lakást, kifizette a lakbért, villanyszámlát, telefont. Terus néha idegesíti, de megbízható és a maga módján hűséges teremtés. Kézitükrében megnézte magát; talán a szájára egy parányi rúzs? Á, még összemaszatolja vele Máriát – s ekkor a torkában görcs, a lélegzete akadozott, a nővére utáni tiszta vágyakozáshoz hasonlót soha nem adott neki a szerelem, mert az néha váratlan pillanatban, olykor az utcán, orvul támadva a kielégülés tisztátalan érzetét ébresztette.

Útitáskájába még begyömöszölte a csokoládéhalmazt. Fellépett a kis autóbuszra. A széles teraszon embersokaság, zsebkendők lobognak. Útlevílvizsgálat s a vám. Jobbra fordult, nyomában a néhány utasnak, akik vámköteles áruval érkeztek. Végre sorra került. Mi van elvámolnivalója? Erika hebegett:

– Sok minden. Ruhaféle, cipő. Egy villanyborotva... A sógornóm alig használt nercbundája... gondolkoznom kell... – Az egyenruhás ember mellé másik csatlakozott, mozdulatlanul álltak, s Erika érezte, hogy nevetséges a felsorolással, de folytatta: – Nem is tudom, gondolkoznom kell. Mindenféle ajándék...

– Látogatóban volt?

- Igen, a fivéremnél New Yorkban.
- Ezek szerint jómódú ember.
- Gondtalanul él. Fizetőpincér egy magyar étteremben. Mindjárt sírva fakad, hiszen csupa zagyvaságot beszél.
- És a nercbunda?

Erika szemében megjelent a könny, hadonászott.

– Az a másik fivérem, Connecticut államban. Dúsgazdag laptulajdonos... A felesége szeret ajándékozni. És egy rajzomért kaptam kétszáz dollárt. Ezt az órát vettem.

A magas, vékony, síró nő buta volna? Hiszen benne van a korban. De bájos. Szokatlan jelenség. Felsorolja az egész magával hozott cuccot. A két vámtisztviselő komoly maradt.

– Köszönjük, asszonyom.

– Elmehetek?

– Tessék. – Majd, alig tett egy lépést, utánaszólt: – Egy pillanat. Szabad az útlevelét? – Az első oldalnál kinyitotta. – A kegyed rajzai szerepelnek a vicclapban?

Erika kiáltott:

– Igen, igen!

– Jókat nevetünk rajtuk az asszonnal. Parancsoljon.

Az utat engedő várakozók sorfalában Mária és Flóris, a zavarodott Erika elszáguldott volna mellettük, ha Mária meg nem fogja a karját.

– Hozott isten. Megismersz még?

Mária nevetett, az arcán fénylő öröm. Erika a nyakába

borult, Flóris kezét szorongatta, s azok ketten kivonszolták a tömegeből, mert Erika sírt, akár a záporosó, és kapaszkodott a nővére karjába, ráborult, hüppögött, csukladozott – az istenért, mi történt? – Erika hebegett:

– A vámnál... hát én a vámnál...

– Megvámolták a bundát? Majd elintézzük.

– Nem... a bundával nem törődtek... semmivel... de én olyan ostobán viselkedtem... úgy szégyellem...

– Jó, majd otthon szégyelld magad – mondta a sógora.

A hordár targoncája megtelt Erika bőröndjeivel, elhelyezkedtek a taxiban. Azután Mária higgadt kérdése:

– Különben jól utaztál? Minden simán ment?

S a bizonytalan válasz: – Igen... viszonylag. Amszterdamban egy kis zavar, jelentéktelen. – Sógora a vezető kérdéseire felelt: Egyedül érkezett a hölgy ennyi bőrönddel? Évekig volt távol? – Kerek nyolc esztendeig – felelte Flóris a kíváncsi vezetőnek, s megegyezett vele, hogy a nehéz poggyászt a lakásig segíti. Erika a hátsó ülésen hüppögött, nevetett, nem engedte el a nővére kezét – látod, milyen önző vagyok, meg sem kérdeztem, hogy vagytok, mi újság nálatok. – Az égvilágon semmi – felelte Mária –, te majd mesélsz.

A sofőr a szobába hordta a bőröndöket, nagyon tetszett neki Erika lakása, s elégedett volt a kezébe nyomott pénzzel. – Mutasd magad – mondta Flóris, és Erika kezére veregetett. – Kitűnő a színed, jót tett a New York-i üdülés. Magatokra hagylak, vissza kell mennem a gyárba.

Erikának amily sebesen kibuggyant, úgy el is apadt a könnye; száguldozott a lakásban. Terus igazán kiváló asszony, minden ragyog, a parkett fénylik, tiszta függönyök, terítők – s a rajzasztalán kétségbeejtő rend, atyaúristen, hogy összezavart mindent az a szerencsétlen!

– Kicsomagolsz? Vagy leülsz öt percre? – kérdezte Mária.

Elpirult. Amszterdam óta egyebet sem csinál, mint ostoba, zavaros helyzeteket teremt. Tulajdonképpen meg sem nézte a nővérét. Bizonyára beszámolót vár a családról, három utolsó New York-i hetéről, hiszen Winston óta csupán táviratban közölte érkezésének időpontját. A mindig kicsordulni kész könnyeknek csatornáját zsilippel elzárta, és Mária mellé ült.

– Annyi a mondanivalóm. Fogalmam sincs, hol kezdjem.

– Mindenre sor kerül. Pihenj egy órát, azután ebédelünk. Én is fáradt vagyok, korán keltem.

Alkonyodott. Mária kávéfőzött, és hallgatta a húga rapszodikus beszámolóját, Erika ugyanis minduntalan felugrott, és egyik, másik bőröndjéből kihalászta a Máriának, Flórisnak szánt ajándékokat, s hozzátette: – Van még, majd ha kicsomagoltam. – Mária nyolc óra tájt felállt. Hazamegy, vacsorát ad a férjének, Erika fekdjön le, holnap kicsomagol.

Először fordult elő, hogy megkönnyebbülés az elválás Máriától. Erika lázasan rakosgatott: Ez Paulusé... Terus... a munkatársak... a hatalmas kazetta Tomsics Ákosé – és valami eláradt a bensőjében, várakozás, jóleső izgalom. Kilenc óra. Paulust tárcsázta.

– Halló, itt Erika. Szervusz.

– Erika! Nem igaz! Ma gondoltam rád, ma és mindennap. Iszonyúan hiányoztál. Mi újság Amerikában? A fivérek, az öcsi? Jól vannak, persze. Képzeld, jövő hónapban Párizsba utazom, divatbemutatóra. Eddig csak lapokból ismertem a párizsi divatot, egészen más, homlokegyenest más lesz ott ülni a bemutatóteremben mindenféle amerikai mamuskák, párizsi grande dame-ok között, szerencse, hogy valamit gagyogok franciául. Egy régi, jó barátom lakik a Rue Monsieur le Prince-ban, írtam neki, várom a válaszát, képzelheted. Iszonyú kellemetlenségem volt a vígszínházi bemutatón, az a tehén Moldvai kijelentette, hogy kövéríti a ruha, nem hajlandó felvenni...

És a többi és a többi. Erikát lehangolta a beszélgetés. Negyed tíz, talán még felhívhatná Tomsics Ákost, de fáradt, rosszkedvű. Kirakodásra váró bőröndök, a ruhákat akasztóra, a fehérnemű a komód fiókokba, ráér, késő van.

A hűtőszekrényben egy üveg bor, Lánchíd konyak. A hálószekrényére készített egy pohár konyakot, s míg fürdött, kellemes izgalommal gondolt a reá váró magyar italra. Jó itthon. Tíz óra; New Yorkban délután négy, Bélus, a könyvelő indul a Papagájba, kis Karcsi a Fifth Avenue-i szálloda előtt tábornoki díszben – jó itthon, és jó vágyakozva emlékezni, zűrzavar, névtelen és ideges lelkiállapot, miért, ugyan miért...

Tárcsázott. Álmos férfihang hallójára: – Itt Domány Erika. Maga a tyúkokkal fekszik?

– Üdv és kézcsók, bájos Erika. A kérdése kétértelmű, válaszom: korán fekszem, korán kelek, munkaidőm a hajnali órák. Beszéljen, kedves, hogy van, miféle élményeket hozott a

tarsolyában...

- Elmondom, ha meglátogat.
- E pillanatban?
- Nem. Mondjuk holnap.
- Boldogan. Délután öt óra megfelel?

Erikának megfelelt. Ásított, eloltotta a villanyt. Másnap korán reggel Paulus telefonálása ébresztette. – Felnézni hozzád, fogadsz? – Ne haragudj, ki sem csomagoltam még, azután Máriához megyek. – Jó, akkor holnap.

Terus két karjába nyalábolta a Woolworth áruház csinos különlegességeit, s megkérdezte:

– Autót nem vettek a fivérei? Gondolják, megteszi magának a villamos is. Nyárra, bundát...

Eredj a pokolba. Erika rakosgatott: ez a kiadó egyik lektorának, ez a képszerkesztőnek, a römitársaság meg emez, meg amaz, és sietett Máriához. Mondanivalója kifogyhatatlan, de három órakor Erika búcsúzott, sietnie kell, üzleti ügy. Mária furcsállva nézte a hűgát, de megjegyzést nem tett.

Fél négy, messze még az öt óra. Feketéscsészék, konyakospoharak, háromnegyed négy. Erika leült a rajzasztalához, és sebesen munkához látott. Bokrokkal körülvett tisztás, farmeres, dzsekis fiatalok mezítláb, egyiknél gitár. Középkorú nő, de bájos, lenge jelenség, a szája nyitva, két karja lendül, a cím: Pesti nő este a Central Parkban, s a kép alatt: „Illúzió a szerelem...”

Fél öt. Örneszt, a kedves, előkelő Örneszt... Karcsi, a

doorman... Gyors vonások, minden ott él a tudatában, a szemében, az emlékezetében, régi tájak, régi emberek, hiszen itthon van!

Csöngetés. Tomsics Ákos, hóna alatt gyűrött selyempapírban öt szál szegfű. Térdnél a nadrágja buggyos, nyakkendője lazán megkötve, sebtében borotvált arcán maradék szőrszálak.

– Kézcsókom, tündéri Erika, hozta isten.

Ültek egymással szemközt, amerikai cigaretta füstje szállongott kellemes illatárban. Meséljen, Erika, minden napja érdekel. Erika felugrott.

– Egy pillanat.

Visszatért a jókora műbőr dobozzal, s zavarában nagy zajjal tette az asztalra Tomsics Ákos elé.

– Magának hoztam.

A férfi kinyitotta, s a tükörben egészen közélről, Erika szemével látta gyűrött, rosszul borotvált arcát. Egy ideig nézte magát, azután becsukta a dobozt.

– Otthon gondosan átvizsgálom a tartalmát. Köszönet, Erika, frappáns, hogy annyi új ember, új élmény közepette eszébe jutottam.

Erika elpirult, zavara fokozódott, gyűlölködve nézte, s legszívesebben visszakérte volna a dobozt, tévedés, Flórisnak szánta, Ákosnak egyebet hozott, mit is, Toblerone csokoládét, akármit. A toalettszerek ajándékozása tapintatlan, csak egy hülye képes a Macy áruházból az Amsterdam Avenue-ig cipelni, azután át az óceánon – görnyedten ült, némán

szenvedett. A férfi sem szólt, cigarettáztak, azután Erika összeszedte magát.

– Kávé, konyak?

– Jöhet, Erika kedves.

A hangjától érzi szívének hevesebb dobbanását. A legvonzóbb benne hangjának mély, fáradt zengése. A kávé és az Amerikából hozott konyak feloldotta a feszültséget. Erika már mesélt: a Papagáj étterem grófi szakácsnője, Serédi Péter, a férfiszépség tulajdonos, a csapos Hans Viki – mondja, ne mondja? – semmi esetre sem Ákosnak, Paulusnak is hallgat a kérőjéről, majd Máriának – Winston, Betty, a kutya, Chez Juliette. A férfi érdeklődése lelkesítette, s mert szereti a nevetését, elmesélte szereplését a Central Parkban, s Tomsics Ákos valóban nevetett. – Élénken magam előtt látom, Erika, ahogy énekel bájosan és gyanútlanul – Erika szaladt a szomszéd szobába az imént készített rajzért. – Kitűnő... szellemes... bravó, Erika...

– Most majd készítek egy kis sorozatot a Papagáj étteremről – és feszítette a vágy, hogy említse Hans Viktort. Lehetetlen, nem teheti magát nevetségessé, s csak Hans Viktor rendkívüli családi körülményeiről mesélt.

Sötétedett, villanyt gyújtott. A férfi fölállt, hóna alá vette irdatlanul nagy dobozát.

– Köszönet, Erika, a kellemes csevegésért, s hogy gondolt rám annyi szép férfi mellett, mint a winstoni lelkész, a Papagáj tulajdonosa. Csókolom a tehetséges kezét.

Elmegy, és többé nem jelentkezik, ha ő megint egyszer, éjnek idején nem telefonál... Milyen keserves. A sírásból elég,

minden semmiségért a könnyek árja, te ostoba, tehetetlen senki, mit akarsz! Kefir, vajás kenyér, vajon mi van a televízióban? Nem fontos, aludjunk.

Másnap, ajándékaival megrakodva ellátogat a vicclaphoz, azután az ifjúsági könyvkiadóhoz. A fogadással elégedett lehet, valósággal ünneplik, s Erika osztogatja az amszterdami repülőtéren vásárolt svájci csokoládét. Délután Paulus. Kissé eltúlzott örömmel fogadja ajándékait, no persze, Paulus ismeri a párizsi és római kis finomságokat, a koppenhágai különlegességeket, és mindazt, ami divatcikkben Amerikát jellemzi. Erika mesélt, Winston, förtelmesen gazdag társaság, undok dögök, szeretné említeni Hans Viktort, képzeld, Pauluskám, még kérőm is akadt – de restelli magát, hallgat. Máriának sem szól a szégyenletes eseményről – ötvennégy éves, két férje volt, á, hagyjuk.

Este tíz óra tájt hazament a nővérétől. Lefeküdt, a nagyszerű, okos szovjet nőíró könyvét olvasta egyetemi tanszékéről, míg összefutottak szeme előtt a betűk. Félálomban elhatározta, hogy ideje volna felhívni a römipartnereket és még néhány jó emberét, ráér...

Reggel a munkaasztal. Terus jókora zajjal takarít, alig hatol füléig a telefon csengetése.

– Erika?

– Én vagyok.

– Tomsics Ákos. Délután szentel nekem egy órát?

– Hogyne. Örömmel várom.

– Kedves, mint mindig. Öt óra megfelel?

– Nagyon megfelel.

Mi történt? Ákos jelentkezett. Most először. Talán a doboz miatt. Csak nem kap szemrehányást? Valami Ákosféle cinikus megjegyzést? Mikor lesz öt óra? Végtelen idő, nyugtalanság, bizonytalanság. Dolgozzunk.

Öt órakor ajtót nyitott, s tátott szájjal bámult az idegen úrra. Tomsics Ákos halványszürke, kifogástalan öltönyt viselt, valamivel sötétebb szürke nyakkendőt, haja a koponyájára simult, az arcán egyetlen pihe sem, leheletfinom illat, a kezében szürke kalap, és szakszerűen csomagolt virág. Erika ámult és bámult, és dadogott:

– Tegye le a kalapját... Nem is tudtam, hogy kalapot visel... Tessék, jöjjön.

Kávé, konyak. Tegyen megjegyzést Ákos külső változására? Okosabb, ha tudomást sem vesz róla. Beszélget egy idegen és nagyon ismerős férfival. Készült-e azóta valami Erika műhelyében? Hogyne. Szaladt a rajzokért. Az egész Papagáj étterem. A Yale egyetem görög-latin szakán doktorált Serédi Péter kocsmáros. Benedek Csaba, a vegyészmérnök pincér. Hans Viktor, volt focista, jogot végzett a Fordham egyetemen, jelenleg csapos, s a grófnő, csupa jó barát. Gondolkozás nélkül kimondta:

– Kérőm is volt.

Az arca vérvörös, a száját lebiggyesztette – hülye! – mondta magában. – Te hülye! – A férfi mozdulatlanul nézte, fújta maga elé a füstöt, azután Erika karosszéke mögé állt.

– Visszautasította a derék kérőt?

– Hát mit gondol! – Erika kiáltott, két karja magasba lendült, lecsapott. – Az én koromban, harmadszor... Hát mit képzels...?

– Tegyük fel, egy korban magához illő, idősebb úr tisztelettel...

Megfogta Erika lecsüngő kezét, s ő dadogott:

– Hát... Mit tudom én...